

ชีวิตเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน
และการดำเนินการช่วยเหลือของประเทศไทย

Life of Thai Victims of Human Trafficking in Neighbouring Countries
and the Implementation of Assistance from the Government of
Thailand

กานต์สินี แก้วเพ็ง

Kansinee Kaewpheng

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชีวิตเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน
และการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย

Life of Thai Victims of Human Trafficking in Neighbouring Countries
and the Implementation of Assistance from the Government of
Thailand

กานต์สินี แก้วเพ็ง

Kansinee Kaewpheng

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in Human and Social Development
Prince of Songkla University

2565

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	ชีวิตเหี่ยวจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน และการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย
ผู้เขียน	นางสาวกานต์สินี แก้วเพ็ง
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ)

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ดถวา บุญปราการ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้างู่งสง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(3)

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้เป็นผลงานจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลงชื่อ.....

(นางสาวกานต์สินี แก้วเพ็ง)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางสาวกานต์สินี แก้วเพ็ง)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	ชีวิตเหี่ยวจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน และการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย
ผู้เขียน	นางสาวกานต์สินี แก้วเพ็ง
สาขาวิชา	พัฒนามนุษย์และสังคม
ปีการศึกษา	2564

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ชีวิตเหี่ยวจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านและการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาชีวิตของเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน 2) เพื่อศึกษาการช่วยเหลือของรัฐไทย และ 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) งานวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลงานวิจัย บทความวิชาการ และเอกสารอื่น ๆ เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ จำนวน 8 คน และข้าราชการ เจ้าหน้าที่และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการแบบกึ่งโครงสร้างและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนก จัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์หาความสัมพันธ์ของข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า 1) ชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านนั้นเกิดจากการถูกชักชวนและหลอกลวงให้เดินทางไปทำงาน และถูกแสวงหาประโยชน์ เหยื่อชาวไทยที่ไม่สมัครใจ มักถูกล่อลวง ชักชวน และลักพาตัว ซึ่งพบในลักษณะของการถูกวางยาสลบในอาหาร เครื่องดื่ม หรือสิ่งเสพติด จนเกิดอาการมึนเมาและหมดสติ จึงนำส่งตัวไปยังประเทศปลายทาง เมื่อถึงประเทศปลายทางถูกนายจ้างบังคับไว้ทำงานเพื่อให้บริการทางเพศหรือบังคับใช้แรงงาน โดยถูกนายจ้างข่มขู่ บางส่วนถูกทำร้ายร่างกายและกักขังหน่วงเหนี่ยวให้ทำงาน ชาวไทยที่ถูกหลอกให้มาทำงานทางด่านพศนั้นจะถูกแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี บางส่วนถูกบังคับค้าประเวณีโดยไม่ได้รับค่าจ้าง และชาวไทยที่ถูกหลอกให้มาเป็นแรงงานมักถูกนายจ้างเอาเปรียบค่าจ้าง โดยการให้ทำงานเกินเวลา กำหนดหรือทำงานอื่นที่ไม่มีในข้อตกลงหรือสัญญาโดยไม่ได้รับค่าจ้างเพิ่มเติม ส่วนชาวไทยที่มาทำงานเป็นแรงงานลูกเรือประมงมักถูกบังคับใช้แรงงาน โดยการกดขี่ ทารุณ ข่มขู่และทำร้ายร่างกายเพื่อบังคับให้ทำงานหนัก โดยไม่มีเวลาพักผ่อน และไม่ได้รับค่าจ้าง ถึงแม้จะเจ็บป่วย

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยที่เดินทางมาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2) การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ของรัฐไทยในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการช่วยเหลือภายใต้ของสถานเอกอัครราชทูต ซึ่งเป็นการช่วยเหลือติดตามและตรวจสอบสถานะของบุคคล รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินคดีและประสานงานส่งตัวกลับประเทศ เมื่อบุคคลเหล่านั้นพ้นโทษ ซึ่งมีขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น ดังนี้ 1. การรับแจ้งเหตุ 2. การประสานงานตำรวจปราบปรามการค้ามนุษย์ 3. การเข้าช่วยเหลือ 4. การสอบข้อเท็จจริงและคัดแยกเหยื่อ และ 5. การส่งกลับประเทศ

ภูมิลำเนา และ 3) สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อ พบว่า ปัญหาด้านผู้ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูต มีไม่เพียงพอ ปัญหาจากตัวเหยื่อ เหยื่อไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ปัญหาด้านการประสานงาน เกิดจากกระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านที่ต้องใช้ระยะเวลาดำเนินคดี และสุดท้ายปัญหาเกี่ยวกับข้อมูล เหยื่อมีการบิดเบือนข้อมูล เนื่องจากกลัวตนเองมีความผิด ดังนั้น การช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปได้ด้วยความล่าช้ากว่าจะสามารถช่วยเหลือคนไทยส่งกลับประเทศภูมิลำเนา ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะ 1) รัฐควรมีประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ เพื่อป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ 2) เจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนต้องมีความร่วมมือและมีความจริงจังแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ 3) รัฐบาลควรติดตาม ช่วยเหลือเยียวยาหลังจากส่งกลับประเทศภูมิลำเนา เพื่อป้องกันการกลับสู่วงจรกระบวนการค้ามนุษย์ซ้ำอีกครั้ง

Thesis Title	Life of Thai Victims of Human Trafficking in Neighbouring Countries and the Implementation of Assistance from the Government of Thailand
Author	Miss Kansinee Kaewpheng
Major Program	Human and Social Development
Academic Year	2021

ABSTRACT

This study is “Life of Thai victims of human trafficking in Neighbouring Countries and the implementation of assistance from the Government of Thailand” The purpose of this study were 1) to study the life of Thai victims of human trafficking in Neighbouring Countries. 2) to study the assistance victims of human trafficking of the Thai government. And 3) to study the problems and obstacles of helping victims. This research uses data collection methods from research studies, academic articles and other documents related. And the study had been conducted by the phenomenological qualitative approach and applied the in-depth interview with 8 Thais victims of human trafficking. In addition, the semi-structure interview was used with 5 person who were staff for helping victims of human trafficking of Royal Thai Embassy. The data analysis had been done by using the data processing, data categorizing, and the relation scheme synthesizing.

The results showed that 1) Thais who victims of human trafficking in Neighbouring Countries. They were persuaded and deceived to work. The unwilling Thais victims, they always were seduced and kidnapped by applying anesthetic in food, beverages or drugs. Until the symptoms of intoxication and loss of consciousness therefore delivered to the terminal country. When the Thais victims arrived at the terminal country, they were forced sexual services and forced labor which will be threatened by the employer. Some were attacked and hold to work and often utilized. Thais sex workers were exploited for whoredom. Some workers were forced to work as prostitutes without pay. The Thais usually took advantages of the labors by giving excess working hours and extra jobs without extra pays. Thais labors who worked in fishery business were threatened, abused, and cruelly forced to work without additional pay and rest. And even when they were sick.

Factors contributing to human trafficking include economic factors such as micro-level, community economic structure, occupation, income, and macro-level,

such as values and trends in migration, social factors such as Education, Family background, needs, and personality. And environmental factors that may be considered include location-risk, residential areas and neighborhoods. 2) Helping victims of human trafficking from the Thai government in Neighbouring Countries, which it's an assistance under the Royal Thai Embassy. It is only to help track and verify the status of people, as well as expedite the prosecution and coordinate repatriation when those persons were released. The basic assistance procedures are as follows: 1. receiving the incident report 2. Coordinating the anti-human trafficking police 3. Assistance 4. Investigating and sorting out the victims and 5. Repatriation to the country of origin. And 3) the problems and obstacles in helping victims found operator problem is the staff of the embassy is insufficient. Victim's problem is the victim did not cooperate with the authorities in providing truthful information. Coordination problems arise from the legal process of Neighbouring Countries that takes time to prosecute. And finally, the problem of information is the victim of misinformation because of the fear of being wrong. So, the embassy's assistance to Thai victims of human trafficking in Neighbouring Countries has been delayed before being able to help Thai people repatriate to their country of origin.

Respondents had suggestion were as follows: 1) Government officials should publicize and information dissemination so that people have a better understanding about human trafficking and thus protect them from the trafficking cycle. 2) Government officials and all sectors must be cooperative and work together to seriously solve the problem of human trafficking. And 3) Government officials should observe and follow up the solving problems of trafficking after repatriated them back to country.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดีจาก รองศาสตราจารย์ ดร.วันชัย ธรรมสังการ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ซึ่งได้ให้แนวทาง ช่วยชี้แจงเคลือบข้อสงสัย ตรวจสอบความถูกต้อง และมีความใส่ใจอย่างถึงถิ่น รวมถึงเป็นกำลังใจด้วยดี กระตุ้นผลักดันให้งานวิจัยสำเร็จโดยสมบูรณ์ในที่สุด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เก็ดถวา บุญปรากฏ และรองศาสตราจารย์ ดร. ปัญญา เทพสิงห์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ชี้แนะผลงานให้ สมบูรณ์และมีคุณค่ายิ่งขึ้น กราบขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้สั่งสอนวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้แก่นักศึกษาตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาในร่วมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผู้ศึกษารู้สึกประทับใจในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูล ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือ เยี่ยมค้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้าน และอาสาสมัครชาวไทย รวมทั้งเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ตรงไปตรงมา และรวมถึงเพื่อน ร่วมงานทุกท่านที่ช่วยแนะนำ ดิฉัน แลกเปลี่ยนความรู้ และติดตามความคืบหน้า จนทำให้ผลงานวิจัย ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ ขอขอบคุณ พี่บ๊อง นางวาสนา วงศ์ชนะ ที่คอยให้การช่วยเหลือ ด้านการประสานงานต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานวิจัยสำเร็จเป็นอย่างดีมาโดยตลอด และกำลังใจและ มิตรภาพ ความหวังใจที่ดีจาก พี่ ๆ และเพื่อน ๆ พมส. 15 ทุกคน

ที่ขาดมิได้ คือ กำลังใจอันยิ่งใหญ่จากสมาชิกครอบครัวทุกคนที่มีให้มาโดยตลอดจน ทำให้ผู้วิจัยสามารถทุ่มเทปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่เต็มกำลังจนประสบความสำเร็จ

ด้วยคุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอขอบแต่ คุณพ่อ คุณแม่ รวมทั้ง ครูปาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชามาตั้งแต่เยาว์ ตลอดจนผู้ช่วยเหลือสนับสนุนและให้กำลังใจจน ทำให้ผู้วิจัยได้ประสบความสำเร็จทางด้านการศึกษา ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า วิทยานิพนธ์จะเป็น ประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษา และสนใจในเรื่องดังกล่าวต่อไป

กานต์สินี แก้วเพ็ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(5)
ABSTRACT	(7)
กิตติกรรมประกาศ	(9)
สารบัญ	(10)
รายการผลงานที่ตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ	(12)
สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการตอบรับพิจารณาบทความ	(13)
สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการตอบรับให้นำเสนอบทความ	(15)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
คำถามวิจัย	5
วัตถุประสงค์	5
ประโยชน์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
ข้อจำกัดในการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
ความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์	8
1. ความหมายของการค้ามนุษย์	8
2. ประเภทของการค้ามนุษย์	10
3. รูปแบบของการค้ามนุษย์	11
4. ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์	12
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	14
1. ทฤษฎีการย้ายถิ่น	14
2. แนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ	15
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ	16
4. ทฤษฎีเหยื่อวิทยา	17
5. แนวคิดของสิทธิมนุษยชน	20
การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน	22
มาตรการ กลไก และนโยบายเกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์	24
การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	40
กรอบแนวคิดในการวิจัย	45

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	47
พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย.....	47
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	52
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	53
ผลการศึกษาชีวิตชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน.....	53
ข้อมูลทั่วไปของเหยื่อ.....	53
ชีวิตของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์.....	55
ผลการศึกษาการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ของรัฐไทย.....	64
ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่.....	64
การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์.....	65
ปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์.....	67
ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการช่วยเหลือ.....	68
สรุปภาพรวมกรณีศึกษา.....	69
สรุปภาพรวม กรณีศึกษาชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน.....	70
สรุปภาพรวม กรณีศึกษาการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยของรัฐไทย.....	77
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล.....	81
สรุปผลการวิจัย.....	81
การอภิปรายผล.....	83
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	98
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	99
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก.....	105
ภาคผนวก ข เอกสารรับรองโครงการวิจัยโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์.....	112
ภาคผนวก ค บทความประชุมวิชาการ.....	115
ภาคผนวก ง บทความตีพิมพ์วารสาร.....	135
ประวัติผู้วิจัย	166

รายการผลงานที่ตีพิมพ์และการประชุมวิชาการ

กานต์สินี แก้วเพ็ง และ วันชัย ธรรมสังการ. (2564). การค้ามนุษย์: กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อของ
รัฐไทยในประเทศเพื่อนบ้าน. การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ระดับชาติ ครั้งที่ 1 วันที่ 9 กันยายน 2564 หน้า 264 – 282. คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Kansinee Kaewpheng and Wanchai Dhammasaccakarn. (2022). Human Trafficking:
Thais' Way of Life in Neighbouring Countries. Asia Social Issues Journal Walailak
University.

กานต์สินี แก้วเพ็ง และ วันชัย ธรรมสังการ. (2565). กระบวนการส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย
ในประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศภูมิลำเนา. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช.

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการตอบรับพิจารณาบทความ
บทความที่ 1

<   ...

[ASI] [ASI] Submission
Acknowledgement Inbox

THAIJO Asst. Prof. Dr. Siriporn... 3 Jan
Dear Dr. KANSINEE KAEWPHENG: Thank you fo...

THAIJO Asst. Prof. Dr. Siriporn... 3 Jan ...
to me ▾

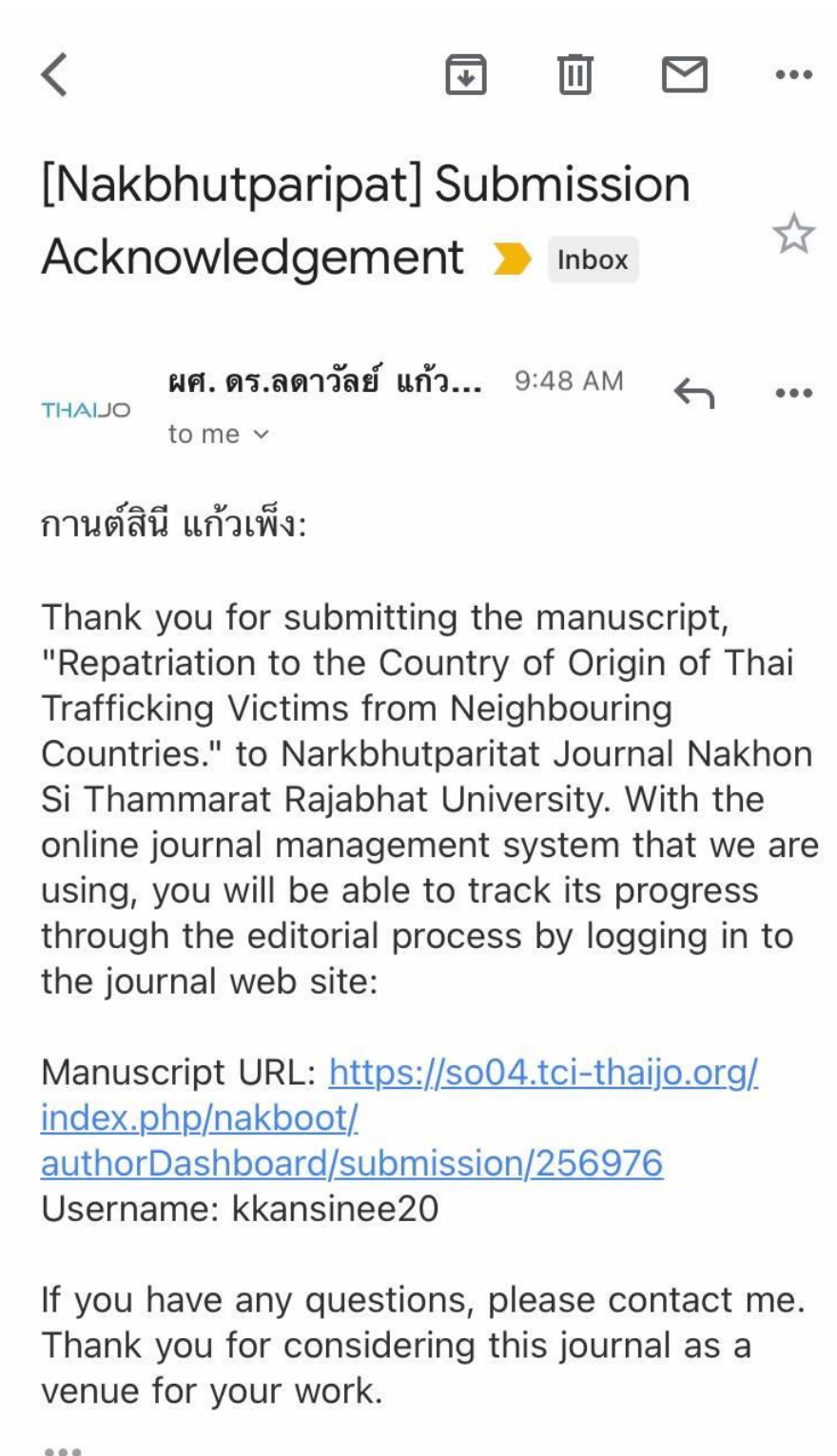
Dear Dr. KANSINEE KAEWPHENG:

Thank you for submitting the manuscript, "Human Trafficking: Thais' Way of Life in Neighbouring Countries." to Asia Social Issues. With the online journal management system that we are using, you will be able to track its progress through the editorial process by logging in to the journal web site:

Manuscript URL: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/asi/authorDashboard/submission/253721>

...

บทความที่ 2

<   ...

[Nakbhutparipat] Submission
Acknowledgement Inbox

THAIJO ผศ. ดร.ลดาวัลย์ แก้ว... 9:48 AM ...
to me v

กานต์ลีนี แก้วเพ็ง:

Thank you for submitting the manuscript, "Repatriation to the Country of Origin of Thai Trafficking Victims from Neighbouring Countries." to Nakhbhutparitat Journal Nakhon Si Thammarat Rajabhat University. With the online journal management system that we are using, you will be able to track its progress through the editorial process by logging in to the journal web site:

Manuscript URL: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nakboot/authorDashboard/submission/256976>
Username: kkansinee20

If you have any questions, please contact me. Thank you for considering this journal as a venue for your work.

...

สำเนาต้นฉบับที่ได้รับการตอบรับให้นำเสนอบทความ

ที่ อว ๐๖๑๒.๐๔/ว๒๓๔

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง ฯ
จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๔

เรื่อง แจ้งการตอบรับการนำเสนอผลงานวิจัย

เรียน นางสาวกานต์สินี แก้วเพ็ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายละเอียดและรูปแบบของการนำเสนอบทความ

ตามที่ท่านได้ส่งบทความ/ผลงานวิชาการ เพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๑ หัวข้อ "การขับเคลื่อนพหุวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน" ระหว่างวันที่ ๙-๑๐ กันยายน ๒๕๖๔ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ชื่อผลงาน : การค้ามนุษย์: กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อของรัฐไทยในประเทศเพื่อนบ้าน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ขอขอบคุณที่ให้ความสนใจในการประชุมวิชาการ เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยดังกล่าว และมีความยินดีที่จะแจ้งให้ทราบว่าบทความของท่านผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเบื้องต้นแล้ว เห็นควรให้นำเสนอบทความวิชาการด้วยการบรรยาย (Oral Presentation) ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ ๑ และรับตีพิมพ์บทความฉบับเต็มในเอกสาร Proceedings ของการประชุม (Online Proceedings) จึงขอให้ท่านพิจารณาดำเนินการ ดังนี้

๑. ตรวจสอบ/กรอกข้อมูลการออกใบเสร็จรับเงินและยืนยันการเข้าร่วมนำเสนอผลงานทางวิชาการ พร้อมชำระค่าลงทะเบียน จำนวน ๒,๐๐๐ บาท บาท (สองพันบาทถ้วน) ผ่านบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เลขที่บัญชี ๘๒๑-๔๘๑๕๘๐-๒ ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (กองทุนคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ผ่าน QR-code ๑ ภายในวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๖๔

๒. จัดทำการนำเสนอบทความด้วยวาจา พร้อมสื่อประกอบการนำเสนอ (เช่น Power Point) ส่งให้คณะกรรมการ ฯ ผ่าน QR-code ๒ ภายในวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๖๔

ทั้งนี้ ได้ส่งรายละเอียดและรูปแบบการนำเสนอบทความวิชาการ ดังเอกสารแนบ อนึ่ง หากท่านชำระค่าลงทะเบียนล่าช้า และ/หรือ ไม่ครบถ้วน จะส่งผลให้บทความไม่ได้รับการบรรจุไว้ในกำหนดการประชุม และไม่ได้รับการตีพิมพ์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และทางคณะกรรมการจัดการประชุม ฯ ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา สะสอง)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สำนักงานคณบดี

โทร. ๐ ๕๓๘๘ ๕๗๐๐,๘

โทรสาร ๐ ๕๓๘๘ ๕๗๐๔

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การค้ามนุษย์ถือเป็นปรากฏการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในสังคมโลกปัจจุบัน ซึ่งปัญหาการค้ามนุษย์เป็นประเด็นที่ทุกคนต่างเล็งเห็นและตระหนักถึงความสำคัญไปในทิศทางเดียวกันว่า การค้ามนุษย์นั้นเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่สุดของความเป็นมนุษย์ และเป็นหนึ่งในปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่มีกระบวนการซับซ้อนเป็นอย่างมากต่อการกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาการค้ามนุษย์จะมีความเกี่ยวข้องต่อระบบการพัฒนาและการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้การค้ามนุษย์เป็นอาชญากรรมที่ทำงานกันอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการโดยผ่านองค์กรอาชญากรรม แบบลักษณะองค์กรข้ามชาติ (Transnational) และกลายเป็น “อาชญากรรมข้ามชาติ” อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ (รุ่งนภา เทพภาพ, 2550) นอกจากนี้ สรายุทธ ยหะกร, (2558) ยังกล่าวอีกว่า การค้ามนุษย์นั้นถือเป็นภัยคุกคามร้ายแรงที่สุดทางด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non – Traditional Security) และในปัจจุบันปรากฏการณ์การค้ามนุษย์กำลังเป็นประเด็นหลักที่หลายประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นการกระทำที่ลดทอนศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ อีกทั้งปัญหาการค้ามนุษย์ยังเป็นต้นเหตุนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมา อาทิ ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การลักลอบคนเข้าเมือง การค้าประเวณี เป็นต้น

ปัญหาการค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่ทุกภูมิภาคทั่วโลกและรวมถึงประเทศไทยต่างต้องเผชิญกับปัญหาเช่นนี้อย่างยาวนาน โดยในประวัติศาสตร์ “การค้ามนุษย์” และการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากการค้ามนุษย์ ในสังคมโลกเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยยุคกรีกโบราณและยุคโรมันช่วงก่อนคริสตกาล ช่วงสมัยโบราณ การค้ามนุษย์เป็นการบังคับการใช้แรงงานทาส การค้าทาส และการค้าประเวณี เริ่มตั้งแต่โปรตุเกสมีการค้าทาสในประเทศแอฟริกา โดยการนำทาสไปขายเป็นแรงงานในประเทศตน ต่อมาประเทศอังกฤษเริ่มมีการเข้ามาค้าทาสในแอฟริกาด้วยเช่นกัน เพื่อนำคนไปใช้แรงงานในการทำการเพาะปลูกในดินแดนประเทศที่เป็นอาณานิคมของตน และการค้าทาสของทั้งสองประเทศต่างสร้างความมั่งคั่งเป็นอย่างมากให้แก่ประเทศ ซึ่งเป็นเหตุผลทำให้ประเทศมหาอำนาจทางยุโรปประเทศอื่น เช่น สเปน อเมริกาเหนือ ฮอลแลนด์ ฝรั่งเศส สวีเดน และเดนมาร์ก เริ่มมีการค้าทาสเพื่อใช้แรงงานในการเกษตรในประเทศดินแดนอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจในสมัยนั้นเช่นกัน (เรื่องฤทธิ์ ลือลา, 2560) รวมทั้งประเทศไทยในสมัยอดีตมีการค้าทาสเพื่อนำมาใช้แรงงานเป็นทาสในเรือนเบี้ย หรือแม้กระทั่งนำทาสมาค้าประเวณี (สรายุทธ ยหะกร, 2558) ถึงแม้ว่าปัจจุบันทั้งในสังคมโลกและสังคมไทย คำว่า “ทาส” ได้มีการถูกยกเลิกแล้ว แต่ในบริบทความเป็นจริงนั้น “ทาส” และ “การค้าทาส” ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมโลกและสังคมไทย โดยปัจจุบัน คำว่า “ทาส” ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากเดิม อาจเป็นเพราะยุคสมัยโลกาภิวัตน์และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงจากการค้าทาสกลายมาเป็นสินค้าและปัจจัยทางการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมต่าง ๆ จนกลายมาเป็น “กระบวนการค้ามนุษย์”

ปัจจุบันสถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทย ตามรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาประจำปี 2563 (Trafficking in Person (TIP) Report 2020) เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2563 จัดอันดับให้ประเทศไทยอยู่ในระดับเทียร์ 2 (Tier 2) ระบุว่า ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง

ปลายทาง และทางผ่าน สำหรับผู้หญิง ผู้ชาย บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมถึงเด็กที่ตกเป็น เป้าหมายการบังคับใช้แรงงานและการค้าประเวณี ซึ่งแรงงานบางส่วนถูกบังคับ ชูเชี่ยน หรือลอบลวง เข้าสู่กระบวนการค้าแรงงาน หรือการค้าบริการทางเพศ จากรายงาน พบว่า แรงงานที่ตกเป็นเหยื่อ ของการค้ามนุษย์เหล่านี้จำนวนมากถูกกดขี่ ข่มขู่ ฆี้ยนต์ ให้อยู่ในอุตสาหกรรมการประมง อุตสาหกรรมการผลิต งานรับใช้ตามบ้าน และขอทานตามถนน โดยเฉพาะผู้หญิงและเด็กมักจะถูกเป็น เหยื่อของการค้ามนุษย์ทางเพศในสถานการค้าประเวณี สถานอาบอบนวด ผับ บาร์ อีกทั้งประเทศไทยยังเป็นประเทศทางผ่านของเหยื่อจากประเทศจีน เวียดนาม อินเดีย และพม่า เพื่อบังคับให้ ค้าประเวณีและใช้แรงงานในประเทศอื่น ๆ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ รัสเซีย สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ และประเทศในยุโรปตะวันตก (เว็บไซต์สถานทูตสหรัฐอเมริกา, 2563)

สำหรับประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศทั่วโลกที่มีผลกระทบจากกระบวนการค้ามนุษย์ สาเหตุเกิดจากปัญหาโครงสร้างทางสังคมที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น รวมถึงสภาพทางเศรษฐกิจ ที่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้คนขาดความมั่นคงทางสังคม ชุมชนและครอบครัว ทำให้คนเหล่านี้ต่างต้อง พยายามดิ้นรนให้ตนเองมีความมั่นคงในการดำรงชีวิตเพื่อให้มีความอยู่รอดในสังคม ทำให้ต้องมีการ อพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงหางานทำและสร้างรายได้ที่ดีกว่าเดิม ซึ่งการโยกย้ายถิ่นฐานนี้อาจย้าย จากชุมชนชนบทไปสู่ชุมชนเมือง จากประเทศไปยังต่างประเทศ และจากต่างประเทศเข้ามาใน ประเทศ สาเหตุสำคัญเกิดจากสภาพทางสังคม และภาวะเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อความอยู่ รอดในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส มีฐานะยากจน มีรายได้น้อย และมีช่องต่อรอง ทางสังคมที่น้อยกว่ากลุ่มคนในเมืองที่มีการพัฒนาจึงเป็นแรงผลักดันให้มนุษย์ต้องแสวงหางานทำใน สังคมเจริญและมีการพัฒนา ทำให้คนมีการย้ายถิ่นฐานเดิมไปสู่สังคมเมืองหรือประเทศที่เจริญ ด้วย กระบวนการย้ายถิ่นฐานเช่นนี้เอง ส่งผลให้ขบวนการค้ามนุษย์ได้ใช้โอกาสนี้แสวงหาผลประโยชน์ โดย การนำมาค้าประเวณี การนำมาใช้แรงงานผิดกฎหมาย การนำมาเร่ร่อนขอทาน เพื่อนำไปแสวงหา ผลประโยชน์ในทางผิดกฎหมาย

เหตุผลของชาวไทยตัดสินใจเลือกเดินทางไปทำงานยังประเทศเพื่อนบ้าน เพราะประเทศ เพื่อนบ้านนั้นเป็นจุดหมายปลายทางที่นิยมกันของแรงงานผู้อพยพ ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือเป็น ประเทศทางผ่านไปยังประเทศอื่น ๆ และยังเป็นประเทศที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศไทย และใน มุมมองชาวไทย มองว่าหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้านของไทยมีภาพลักษณ์ของการพัฒนามากกว่า ประเทศไทย อย่างเช่น 3 ประเทศเพื่อนบ้านอย่าง ลาว กัมพูชา และพม่า มีการพัฒนาน้อยกว่า โดย การรับรู้ของชาวไทยเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านจึงมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด เช่นประชาชน ชาวลาว กัมพูชา และพม่า จะมีการรับรู้เกี่ยวกับประเทศไทยว่าเป็นประเทศที่เจริญและมีการพัฒนา มากกว่า การรับรู้เช่นนี้จึงเป็นเป้าหมายในการเสี่ยงโชค และแสวงหาโอกาสเข้ามาทำงานในประเทศ ไทย เฉกเช่นเดียวกับการรับรู้ของประชาชนชาวไทยเกี่ยวกับบางประเทศเพื่อนบ้านว่าเป็นประเทศ พัฒนาและมีความเจริญ ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจเดินทางเข้ามายังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อต้องการ แสวงหาโอกาสในการเข้ามาทำงาน สร้างรายได้ที่ดีกว่า ซึ่งความรู้ที่ได้รับอาจขาดข้อเท็จจริง ขาด การศึกษาข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ เพียงค่านึงว่าเป็นประเทศที่ตนสามารถมีโอกาสแสวงหา รายได้ที่ดีกว่าในประเทศไทย จึงก่อให้เกิดความเข้าใจผิด และกลายเป็นช่องทางของผู้ฉกฉวยโอกาส โดยไม่สุจริตที่แอบแฝงมาจากกลุ่มอาชญากรรมต่าง ๆ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายกับ

ชาวไทย ซึ่งรวมไปถึงการตกเป็นเหยื่อของ “กระบวนการค้ามนุษย์” ในประเทศเพื่อนบ้าน (สมพงษ์ กางทอง, 2555) นอกจากนี้ อรรถพงษ์ พันธุ์รัตน์, (2560) กล่าวอีกว่า เหตุผลที่ชาวไทยเลือกประเทศเพื่อนบ้านอาจเป็นเพราะสมัยอดีตนั้น มีชาวไทยจำนวนมากเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว การเดินทางเพื่อติดต่อเจรจาค้าขาย เดินทางเพื่อไปแสวงหาโอกาสในการทำงาน ทั้งนี้ยังรวมถึงการเดินทางเยี่ยมเยียนญาติหรือคนที่รู้จัก เนื่องจากสมัยอดีต ประเทศไทยและหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้านมีความสัมพันธ์ทางพื้นที่ของประชาชนทั้งสองประเทศที่มีความใกล้ชิดและมีความเป็นเครือญาติ อย่างเช่นประชาชนชาวไทยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และประชาชนชาวมาเลเซียทางรัฐตอนเหนือของประเทศที่มีความผูกพันหลากหลาย อาทิ ด้านประวัติศาสตร์ สังคม ศาสนา วัฒนธรรม และทางด้านภาษา เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันการเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้านของชาวไทยได้มีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เป็นทวีคูณ และมีได้จำกัดเฉพาะชาวไทยที่อาศัยจากพื้นที่ใกล้เคียงอีกต่อไป หากแต่กระจายไปยังกลุ่มคนไทยในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่นิยมเดินทางเพื่อต้องการหางานทำเพื่อให้ตนเองมีการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น และการที่ชาวไทยต่างนิยมเดินทางเข้ามาทำงานยังประเทศเพื่อนบ้าน อาจเป็นเพราะสาเหตุเรื่องกระแสค่านิยม โดยเชื่อว่าการเดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านนำมาซึ่งผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากกว่าการทำงานในประเทศไทย และมีโอกาสในการหางานทำได้มากกว่า จึงทำให้ชาวไทยตัดสินใจเลือกประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเข้ามาทำงาน ประกอบกับการเดินทางนั้นมีความสะดวกสบาย เพราะหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้านมีชายแดนติดต่อกับประเทศไทยเพียง 576 กิโลเมตร และมีด่านตรวจคนเข้าเมืองถึง 9 ด่าน และเป็นประเทศที่มีชายแดนติดต่อกับครอบคลุมพื้นที่ของประเทศไทยถึง 4 จังหวัดด้วยกัน ด้วยเหตุนี้การเดินทางจึงมีความสะดวกสบาย และระยะทางการเดินทางไม่ไกลอีกด้วย รวมทั้งชาวไทยสามารถเดินทางเข้าไปยังประเทศเพื่อนบ้านโดยไม่ต้องขอตรวจลงตราหรือวีซ่าเพื่อการท่องเที่ยวครั้งละไม่เกิน 30 วัน แต่ในขณะเดียวกันก็กลายเป็นช่องทางต่อผู้แสวงหาโอกาสในทางผิดกฎหมายจนทำให้ชาวไทยจำนวนมากไม่น้อยที่เดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านกลายมาเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ปัจจุบันพบว่า มีชาวไทยถูกจับกุมจากการของประเทศไทยเพิ่มขึ้นจำนวนมาก และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง เหตุจากการเข้ามาทำงานผิดกฎหมาย การลักลอบเข้าเมือง การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี รวมไปถึงปัญหาการค้ามนุษย์ ตามรายงานการช่วยเหลือคนไทยตกทุกข์ของสถานเอกอัครราชทูต และจากสถิติของสถานเอกอัครราชทูตที่ได้รับรายงานจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและสำนักงานตำรวจแห่งชาติของประเทศเพื่อนบ้านในปี พ.ศ. 2561 – 2562 มีชาวไทยถูกจับกุมในคดีต่าง ๆ ประมาณ 1,654 คน (กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, 2563) ซึ่งได้แก่ คดียาเสพติด คดีค้าประเวณี คดีการลักลอบเข้าเมือง คดีทำงานผิดกฎหมาย และคดีค้ามนุษย์ ซึ่งคดีเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์เป็นหนึ่งในคดีที่ชาวไทยถูกจับกุมและสถานเอกอัครราชทูตดำเนินการช่วยเหลือ โดยจากสถิติเหยื่อคนไทยจากการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปี พ.ศ. 2560 – 2561 ประมาณ 632 ราย ซึ่งเป็นจำนวนไม่น้อยเลยของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน

การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านของสถานเอกอัครราชทูต (อรรถพงษ์ พันธุ์รัตน์, 2560) นั้น พบว่า ชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และได้ถูกทางการของประเทศเพื่อนบ้านจับกุมและกักกันตัวเป็นพยานในคดีเกี่ยวข้องการค้ามนุษย์

ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานลูกเรือประมงที่ถูกบังคับ หลอกลวงให้มาทำงานบนเรือ และหญิงไทยมาทำงานในส่วนของภาคบริการและถูกกันตัวไว้เพื่อสอบสวนในคดีการค้าประเวณี แรงงานลูกเรือประมงไทยถูกหลอกมาทำงานบนเรือประมงในเขตน่านน้ำของประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีภูมิลำเนาหลากหลาย อาทิ จังหวัดบุรีรัมย์ อุตรธานี อุบลราชธานี หนองคาย ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ สระแก้ว ตราด พิจิตร ประจวบคีรีขันธ์ สระบุรี สมุทรปราการ นครสวรรค์ สุโขทัย ระนอง และนครปฐม ซึ่งลูกเรือประมงหลายรายเคยเป็นลูกเรือประมงหรือทำงานเกี่ยวข้องกับภาคประมงมาก่อน แต่บางรายไม่เคยทำงานในลักษณะเช่นนี้มาก่อนแต่กลับถูกหลอกมาทำงานบนเรือประมงด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น ได้รับข้อเสนอค่าจ้างที่สูงกว่าที่เคยได้รับ การถูกมอมยาหรือสารพิษจากคนแปลกหน้า โดยสถานที่ที่มักจะมีนายหน้าไปหลอกชักชวน ได้แก่ บริเวณสนามหลวง หัวลำโพง สถานีขนส่งหมอชิต หรือร้านคาราโอเกะบางแห่งในจังหวัดสงขลา สาเหตุของแรงงานลูกเรือประมงตัดสินใจเข้ามาเป็นแรงงานในประเทศเพื่อนบ้าน อาจเป็นเพราะปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ รายได้ที่ไม่เพียงพอเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต เมื่อได้รับข้อเสนอค่าจ้างที่สูงกว่าจึงเกิดการตัดสินใจมาทำงานตามคำชักชวนเพื่อหวังให้ตนดำรงชีวิตในสังคมได้เท่าเทียมกัน ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ต่างเป็นบุคคลที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา หรืออาศัยในสังคมชนบทที่ยังไม่ได้รับการพัฒนา ไม่มีอำนาจสามารถต่อรองใด ๆ ทางสังคม ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้ตกเป็นเหยื่อให้กับกลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์ ส่วนหญิงไทยมาทำงานในภาคของบริการนั้นถูกทางการกักตัวเพื่อสอบสวนในคดีเกี่ยวกับการค้าประเวณี ซึ่งมักจะประกอบอาชีพหมอนวด พนักงานร้านสปาหรือพนักงานต้อนรับในสถานบันเทิงตามย่านเมืองท่องเที่ยวในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเกือบทั้งหมดมีถิ่นฐานมาจากภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลางของประเทศไทย ส่วนใหญ่หญิงไทยจะเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้านจะผ่านเครือข่ายของคนรู้จักหรือเครือข่าย Social ส่วนใหญ่แรงงานกลุ่มนี้จะมีอายุไม่มากนัก บางรายยังเป็นนักเรียน นักศึกษาที่กำลังศึกษาหรือเพิ่งจบการศึกษาและยังไม่มียานพาหนะถูกชักชวนไปทำงานชั่วคราวเพื่อหารายได้พิเศษ ปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มหญิงไทยกลุ่มนี้เดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่มีความถดถอย ทำให้มีสถานะว่างงาน ไม่มีรายได้ รวมทั้งความต้องการอยากมีรายได้ตามเพื่อนบ้าน หรือค่านิยมที่เห็นคนในชุมชนเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ต่างมีฐานะดีขึ้น ส่งผลให้เกิดการตัดสินใจเดินทางไปทำงานในต่างประเทศด้วยเช่นเดียวกันเพื่อให้ตนเองมีฐานะและรายได้ที่ดีขึ้นจึงส่งผลให้หญิงไทยต้องตกมาเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจต่อปัญหาการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านที่ถูกจับกุมและกักกันตัวในคดีเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะคดีแรงงานลูกเรือประมง และคดีค้าประเวณี รวมไปถึงคดีบังคับใช้แรงงานอื่น ๆ ซึ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์นั้น ซึ่งจะมีทั้งเพศชาย เพศหญิง และเด็ก และจะถูกทรมานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การทำร้ายร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการถูกละเมิดสิทธิ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับชีวิตเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านและการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐบาลเพื่อทำการศึกษาชีวิตเหยื่อค้ำมนุษย์ การดำเนินการช่วยเหลือของรัฐบาล รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อ เพื่อจะได้ทราบถึงข้อมูลและเสนอแนะแนวทางปฏิบัติงานต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำถามวิจัย

1. ชีวิตเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร
2. การดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทยเป็นอย่างไร ปัญหาและอุปสรรคใดบ้างที่ส่งผลต่อการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาชีวิตของเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน
2. เพื่อศึกษาวิธีดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย ปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงชีวิตเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน
2. ทราบถึงวิธีดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย และเข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการดำเนินงานช่วยเหลือของผู้ปฏิบัติงาน สร้างความรู้หรือแนวทางปฏิบัติงานตามภารกิจของตนเองหรือหน่วยงานอื่นอย่างชัดเจน ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน และสามารถขับเคลื่อนงานช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด
5. เพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้าน และกระทรวงการต่างประเทศ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ และมีวิธีการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถแบ่งขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

- 1.1 เหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยที่ได้รับการช่วยเหลือหรือเคยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐไทยในประเทศเพื่อนบ้านที่มีคดีเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ได้แก่ การค้าประเวณี แรงงานลูกเรือประมง บังคับใช้แรงงานต่าง ๆ เช่น งานรับใช้ตามบ้าน และขอทาน รวมทั้งสิ้นจำนวน 8 คน
- 1.2 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรของสถานเอกอัครราชทูตที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน จำนวน 5 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาชีวิตเหยื่อการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย ลักษณะการตกเป็นเหยื่อ เส้นทาง การเดินทาง การทำงานและการถูกทารุณกรรม

การดำเนินชีวิต การหลุดจากการเป็นเหยื่อ และผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ เป็นต้น และศึกษาวิธีการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อ ปัญหา อุปสรรคของการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาพื้นที่ภายใต้อาณาเขตการดูแลช่วยเหลือของสถานเอกอัครราชทูต ได้แก่ สถานกักกัน บ้านพักถูกฉ้อ และบ้านพักสตรี ในเขตพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้านซึ่งพื้นที่นั้นจะเป็นสถานที่กักกันของเหยื่อการค้ามนุษย์

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. ข้อจำกัดด้านเวลา การสัมภาษณ์เหยื่อชาวไทยนั้นจะมีเวลาจำกัดในการเข้าพบ เนื่องจากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านเป็นผู้ที่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และเป็นผู้ที่สถานเอกอัครราชทูตดำเนินการช่วยเหลือ ซึ่งการเข้าสัมภาษณ์เหยื่อสามารถเข้าสัมภาษณ์เหยื่อได้เฉพาะตอนที่เหยื่อนั้นกำลังรอดำเนินการส่งตัวกลับประเทศเท่านั้น ซึ่งเหยื่อได้รับการพ้นโทษแล้ว ทำให้การสัมภาษณ์มีเวลาอย่างจำกัด และเหยื่อชาวไทยที่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์แต่ละคนนั้นจะนำส่งไปยังสถานกักกัน บ้านพักสตรี หรือบ้านพักถูกฉ้อ ตามความดูแลในแต่ละรัฐของประเทศเพื่อนบ้านจึงทำให้การสัมภาษณ์ไม่สามารถสัมภาษณ์ได้วันเดียวกัน เพราะสถานที่นั้นอยู่คนละรัฐ และมีระยะทางไกล และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ประเทศเพื่อนบ้านได้ออกมาตรการไม่อนุญาตเดินทางข้ามรัฐ และไม่สามารถเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังได้จึงทำให้ผู้วิจัยเปลี่ยนวิธีการสัมภาษณ์จากตัวต่อตัวเป็นการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์แทน

2. เนื่องจากเหยื่อชาวไทยที่อยู่ในสถานกักกัน บ้านพักถูกฉ้อ และบ้านพักสตรี ผู้วิจัยไม่มีประวัติข้อมูลพื้นฐานมาก่อน ข้อมูลที่ได้จึงเป็นข้อมูลทางเดียว คือได้จากการสัมภาษณ์ของเหยื่อเท่านั้น ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบได้และไม่มีตัวเทียบว่าข้อมูลที่ได้เป็นข้อเท็จจริงหรือไม่

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชีวิตเหยื่อจากการค้ามนุษย์ หมายถึง เส้นทางชีวิตของการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย ลักษณะการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อ เส้นทางการเดินทาง ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณกรรมของกลุ่มตัวอย่างหลังจากตกเป็นเหยื่อ ลักษณะของการดำเนินชีวิต การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์ หมายถึง การล่อลวง ชักจูง เข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อวัตถุประสงค์ การบังคับค้าประเวณี แรงงานลูกเรือประมง หรือการบังคับใช้แรงงานในรูปแบบต่าง ๆ โดยในการกระทำดังกล่าวจะมีการขนส่ง การโยกย้าย เข้ามาเกี่ยวข้อง รวมทั้งกรณีชาวไทยที่เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้านด้วยความสมัครใจ แต่ภายหลังกลายเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยการหลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ทำงานผิดประเภทงานตามข้อตกลงไว้ ทำงานเกินเวลาตามกฎหมายกำหนด

เหยื่อการค้ามนุษย์ หมายถึง ชาวไทยที่ทำงานในประเทศเพื่อนบ้านและโดยทางการดำเนินคดีเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการถูกกระทำในความผิดฐานการ

ค้ำมนุษย์ตามนิยามข้างต้น โดยในงานวิจัยครั้งนี้ เหยื่อเป็นคำประเวณี แรงงานลูกเรือประมง บังคับใช้แรงงานต่าง ๆ เกี่ยวกับงานรับใช้ตามบ้าน และขอทาน โดยถูกล่อลวง ชักจูง ใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อหลอกล่อให้มาทำงาน โดยการบังคับใช้แรงงาน การใช้งานเยี่ยงทาส การทำร้ายทางร่างกายและจิตใจ และรูปแบบอื่น ๆ

รัฐไทย หมายถึง สำนักงานฝ่ายกงสุล ประจำสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้าน

การดำเนินการช่วยเหลือ หมายถึง การดำเนินงานให้การช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย ตามบทบาทภารกิจของสำนักงานกงสุล ประจำสถานเอกอัครราชทูตตามนโยบาย และมาตรการดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ของกระทรวงการต่างประเทศ โดยผ่านการดำเนินงานช่วยเหลือของสำนักงานกงสุล ซึ่งเกี่ยวข้องกัขั้นตอนการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐของประเทศเพื่อนบ้านและหน่วยงานรัฐไทย และรวมถึงกระบวนการส่งตัวเหยื่อกลับประเทศไทย

ปัญหาและอุปสรรคการช่วยเหลือ หมายถึง ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ชาวไทย

ปัจจัยผลักดัน หมายถึง ปัจจัยผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่น ได้แก่ ความยากจน ค่าจ้างต่ำ อัตราการว่างงานสูง การขาดแรงจูงใจสำหรับความเจริญก้าวหน้าในอาชีพการงาน รวมถึงปัจจัยทางสังคมและการเมือง

ปัจจัยดึงดูด หมายถึง ปัจจัยดึงดูดให้เกิดการย้ายถิ่น ได้แก่ โอกาสในการแสวงหางานทำที่ดีกว่า การขาดแคลนกำลังคน ค่าจ้าง และความทันสมัยของประเทศปลายทาง

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง “ชีวิตเหี้ยมจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านและการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย” ซึ่งบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นกรอบสำหรับการวิเคราะห์เกี่ยวกับชีวิตของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อของรัฐไทย รวมทั้งปัญหา และอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์
2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 ทฤษฎีการย้ายถิ่น
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ
 - 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ
 - 2.4 ทฤษฎีเหยื่อวิทยา
 - 2.5 แนวคิดของสิทธิมนุษยชน
3. การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน
4. มาตรการ กลไก และนโยบายเกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์
5. การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ไว้ดังนี้

1.1 ความหมายของ “การค้ามนุษย์” (HUMAN TRAFFICKING)

คำว่า “การค้ามนุษย์” (Human Trafficking) ในช่วงแรกของการค้ามนุษย์นั้นยังไม่ได้มีคำนิยามหรือความหมายที่ชัดเจน แต่ต่อมาองค์การสหประชาชาติจึงมีการกำหนดคำนิยามในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children) โดยพิธีสารดังกล่าวนี้ได้ถูกแนบไว้ทำอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) ในพิธีสารฯ ข้อที่ 3 (สรายุทธ์ ยหะกร, 2558) ซึ่งได้ให้นิยามคำว่า “การค้ามนุษย์” ดังนี้

“การค้ามนุษย์” หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใด ด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสี่ยงภัย จากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงประโยชน์ การแสวงประโยชน์

อย่างน้อยที่สุดให้รวมถึงการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่นเสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้อำนาจบังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย

ซึ่ง การค้ามนุษย์ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. การกระทำ (Action) ได้แก่ เป็นรัฐจัดหา ล่อไป ชักพาไป ซื้อ ขาย จำหน่าย นำเข้า พามาจาก ส่งออกไป รับไว้ หน่วงเหนี่ยว กักขัง ซ่อนเร้น

2. วิธีการ (Means) ได้แก่ การใช้อุปายาลอกลวง บังคับ ชักจูง ยุบง ส่งเสริม ใช้กำลัง ประทุษร้าย ชูเชิญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดทำนองคลองธรรม ข่มขืนใจ

3. วัตถุประสงค์ (Purpose) คือ เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อ เช่น การนำตัวไป สอนองความใคร่ เพื่อการอนาจารหรือทำการค้าประเวณี เอาตัวลงเป็นทาสหรือมีฐานะคล้ายทาส กดขี่แรงงานและตัดอวัยวะ

จากความหมายดังกล่าวไว้ข้างต้นนั้น อธิบายเกี่ยวกับขั้นตอนการค้ามนุษย์อย่างละเอียด ครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นของการกระทำผิดฐานการค้ามนุษย์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการจัดหาเหยื่อ โดยการชูเชิญ ใช้กำลัง บังคับ ลักพาตัว ฉ้อโกง หลอกลวง ใช้อำนาจมิชอบ เพื่อให้เหยื่อไม่สามารถขัดขืนได้ จากนั้นจะมีการขนส่งเหยื่อไปยังบุคคลในขบวนการอาชญากรรมการค้ามนุษย์ รวมไปถึงการจัดหาที่พักหรือที่หลบซ่อนให้แก่เหยื่อสามารถได้อยู่อาศัยในระหว่างทางและจุดหมายปลายทางของการนำพาเหยื่อ ซึ่งเหยื่อต้องอยู่ในการควบคุมดูแลของบุคคลในขบวนการการค้ามนุษย์ วัตถุประสงค์ของกลุ่มอาชญากรรมการค้ามนุษย์นั้น เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบในลักษณะต่าง ๆ เช่น การบังคับเพื่อการประเวณี การบังคับเพื่อใช้แรงงาน การเอาคนลงมาเป็นทาส การบังคับเพื่อให้มาขอทาน การบังคับเพื่อตัดอวัยวะออกจากร่างกาย การล่อลวงเด็กให้ค้าประเวณี เป็นต้น

นอกจากนี้ ความหมายการค้ามนุษย์ ยังปรากฏอยู่ในพระราชกำหนด มาตรา 6 ของการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 (พระราชกำหนด มาตรา 6 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 2551, 2562) ดังนี้ว่า

“มาตรา 6 ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (1) เป็นรัฐจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ ชูเชิญว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ (2) เป็นรัฐจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์”

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หมายถึง การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็น

ทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส การนำคนมาขอราน การตัดอวัยวะเพื่อการค้า การบังคับใช้แรงงานหรือบริการหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ หมายถึง การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เชือดด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว้ นำภาระหนี้ของบุคคลนั้นหรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ หรือโดยทำให้บุคคลเหล่านั้นอยู่ในสภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนหรือช่วยเหลือตัวเองได้

เด็ก หมายถึง บุคคลผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์

ตามความหมายปรากฏในมาตรา 6 ของบทกฎหมายไทยนั้น คำนิยามหรือความหมายของการค้ามนุษย์มีเนื้อความ ความหมายตามพิธีสารเพื่อการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children) แนบไว้ท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์การ ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) ซึ่งสรุปการค้ามนุษย์ตามมาตรา 6 (เรื่องฤทธิ์ ลือลา, 2562) ได้ดังนี้

1. การกระทำ (Action) หมายถึง การจัดหา นำพา ล่อลวง ซ้อขาย กังขัง ซอนเร้น เป็นต้น
2. วิธีการ (Means) หมายถึง การใช้กลอุบายล่อลวง ประทุษร้าย ยุยง ส่งเสริม หรือใช้อำนาจข่มขู่ บังคับการกระทำโดยมิชอบหรือในลักษณะที่มีการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
3. วัตถุประสงค์ (Purposes) หมายถึง การแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ เช่น เพื่อการอนาจาร เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ การเอาคนลงมาเป็นทาส การบังคับกดขี่แรงงาน หรือการบังคับตัดเอาอวัยวะจากร่างกายคนอื่น เป็นต้น

จากความหมายของการค้ามนุษย์ข้างต้นนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปนิยามความหมายของ “การค้ามนุษย์” ได้ว่า เป็นการถูกระงับ จัดหา ซ้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยว กักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยวิธีการข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง โดยใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่น จากเด็ก ผู้หญิง และผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นการค้าประเวณี การใช้แรงงาน การใช้เป็นทาส หรือรูปแบบอื่น ๆ ทำให้บุคคลนั้นได้รับผลกระทบทางร่างกาย และจิตใจโดยไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ยินยอมก็ตาม

1.2 ประเภทของการค้ามนุษย์

การค้ามนุษย์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การค้ามนุษย์ภายในประเทศ ซึ่งหมายถึง การค้ามนุษย์จากพื้นที่หนึ่งไปยังอีกพื้นที่หนึ่งของประเทศ และการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ นั้นหมายถึงการค้าคนไปต่างประเทศ รวมถึงการค้าคนต่างชาติเข้ามาประเทศไทย (บทบาทของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด้านแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์: พงษ์นคร นครสันติบาล) ดังนี้

1. การค้ามนุษย์ในประเทศ คือ การค้ามนุษย์จากพื้นที่หนึ่งไปยังพื้นที่อื่นภายในประเทศ โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักเป็นเด็กและผู้หญิง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการค้าเพื่อธุรกิจทางด้านเพศ โดยสมัยอดีต

นั้นใช้รูปแบบและวิธีการ การล่อลวงซึ่งจะมีผู้จัดหา และคัดเลือกเหยื่ออาจจะเป็นคนคุ้นเคยในละแวกหมู่บ้าน โดยการเข้ามาเพื่อติดต่อผู้ปกครองหรือพ่อแม่ของเด็กโดยการจูงใจและโน้มน้าวเพื่อยอมให้ลูกไปทำงานในเมืองหรืออาจทำที่เป็นเจ้าของผู้แทน หรือเจ้าของกิจการ แต่ในปัจจุบันรูปแบบและวิธีการทำงานของนักค้ามนุษย์ได้มีการเปลี่ยนแปลงและซับซ้อนเป็นเครือข่ายมากขึ้น โดยจะมีวิธีการล่อลวงเหยื่อโดยการใช้กำลังบังคับ หรือมีการอ้างเรื่องหนี้สิน สาเหตุของการค้ามนุษย์ในประเทศ ได้แก่ ความยากจน เหตุผลทางวัฒนธรรมและครอบครัว (การเอาแบบอย่างจากครอบครัวอื่นที่มีรายได้จากขบวนการค้ามนุษย์) การด้อยโอกาสทางการศึกษา วิธีการของนักค้ามนุษย์จะเป็นการหลอกลวงไปทำงานโรงงาน แต่นำไปขายต่อในสถานประกอบการที่มีการค้าประเวณี (ร้านอาหาร คาราโอเกะ) อาจเป็นการดำเนินการแบบชายตรง หรือโดยการบังคับทางอ้อม ด้วยการให้ค่าแรงต่ำ เพื่อปีให้เหยื่อเข้าสู่ระบบธุรกิจค้ามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการถูกบังคับหรือสมัครใจ

2. การค้าระหว่างประเทศ หมายถึง การค้ามนุษย์คนไทยหรือคนต่างด้าว จากประเทศไทยไปต่างประเทศ หรือจากต่างประเทศมายังประเทศไทย การค้ามนุษย์ระหว่างประเทศมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก และผู้หญิงต่างด้าว กรณีของคนไทยพบว่าธุรกิจทางเพศที่เกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์ภายในประเทศลดน้อยลง เนื่องจากมีคนต่างด้าวเข้ามาทดแทนเป็นจำนวนมาก โดยคนไทยส่วนใหญ่ที่เคยผ่านธุรกิจทางเพศ จะเดินทางไปยังต่างประเทศเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับธุรกิจทางเพศ สาเหตุของการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ ได้แก่ ปัญหาทางเศรษฐกิจ การจ้างงาน เป็นสำคัญ ทำให้สถานการณ์ปัจจุบันการค้ามนุษย์แฝงมากับแรงงานอพยพ การจ้างงาน สภาพการจ้างงานในแรงงานประเภทต่างๆ เช่น แรงงานเกษตรกรรม แรงงานอุตสาหกรรม แรงงานประมงและอาหารทะเล งานบริการ งานรับใช้ภายในบ้าน เป็นต้น โดยถูกเอารัดเอาเปรียบจากนายจ้าง ซึ่งแรงงานอพยพเหล่านั้นสมัครใจในการเดินทางเข้ามาทำงาน บางส่วนยอมเสียค่าใช้จ่ายเพื่อเดินทางเข้ามาทำงานทั้งโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมายแตกต่างจากรูปแบบการค้ามนุษย์ในสมัยก่อนที่ยังไม่มีการเปิดเสรีทางด้านแรงงาน (อรทัย จุลสุวรรณรักษ์, 2550)

1.3 รูปแบบของการค้ามนุษย์

ปัจจุบันสังคมไทย ปัญหาการค้ามนุษย์ถือเป็นปัญหาที่คนในสังคมกำลังเผชิญและเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลให้ความสำคัญเพื่อจะขจัดปัญหาเหล่านี้หมดไปในสังคมไทย เนื่องจากเป็นปัญหาที่มีการกระทำผิดต่อกฎหมายอย่างร้ายแรงที่สุด ซึ่งรูปแบบการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นมีหลากหลาย และมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นตามโลกโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจแบบทุนนิยม โดยผู้วิจัยได้สรุปรูปแบบการค้ามนุษย์ โดยสามารถแบ่งตามลักษณะของการนำเหยื่อไปแสวงหาประโยชน์ ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. การค้ามนุษย์เพื่อบริการทางเพศ ซึ่งเหยื่อนั้นอาจสมัครใจ หรืออาจถูกหลอกลวงหรือบังคับขู่เข็ญโดยไม่สมัครใจให้ขายบริการ ปัญหาจากการค้ามนุษย์เหยื่อมีข้อผูกมัดจากภาระหนี้สินเหยื่อถูกยึดหนังสือเดินทางไว้กับนายจ้าง ค่าตอบแทนและรูปแบบการทำงาน อาจไม่เป็นตามที่ตกลงเหยื่ออาจได้รับการทุบตี โดนทำร้าย จากการบังคับให้ค้าประเวณี หรือจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ การถูกบังคับ กักขัง และถูกทารุณทางจิตใจ (สุมาลี คชเวช, 2554)

2. การค้ามนุษย์เพื่อใช้แรงงาน เหตุการณ์การค้ามนุษย์อาจเป็นผู้หญิง ผู้ชาย หรือเด็ก ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะถูกนำมาบังคับใช้แรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่ถูกนำมาใช้แรงงานเพื่อการประมง การเกษตร เป็นต้น เหตุการณ์เหล่านี้มาทำงานด้วยวัตถุประสงค์ที่คิดว่าตนนั้นได้รับค่าจ้างที่สูงตามตกลงกัน แต่เหยื่อต้องถูกบังคับให้ต้องทำงานอย่างหนัก และอาจโดนทารุณทางร่างกาย และจิตใจจากสถานประกอบการทำงาน และรายได้ไม่ได้รับตามที่คาดหวังไว้ กรณีการค้ามนุษย์เพื่อบังคับใช้แรงงานนั้น ตัวเหยื่อไม่กล้าที่จะขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ เนื่องจากตนนั้นมีสถานการณ์ทำงานผิดกฎหมาย หากขอความช่วยเหลือเกรงว่าตนจะได้รับความผิด (สุมาลี คชเวช, 2554)

3. การค้ามนุษย์เพื่อการแต่งงาน ปรากฏในรูปแบบของการจัดหาคู่ โดยมียาหน้ารับจัดหาคู่ให้กับชายที่ตนไม่รู้จัก บางกรณีนั้นมีการเดินทางมาเพื่อการแต่งงานและชักชวนเดินทางไปต่างประเทศ ซึ่งผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อเหล่านี้จะกลายเป็นบุคคลเยี่ยงทาส มีการถูกทำร้ายร่างกาย ถูกข่มขืน หรืออาจบังคับให้มีการขายบริการ (สรายุทธ ยหะกร, 2558)

4. การค้ามนุษย์เพื่อการขอราน การค้ามนุษย์ในรูปแบบเพื่อการขอรานมีการเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยมีนายหน้าติดต่อพาเด็ก คนชรา คนพิการ ไปทำงานในต่างเมือง หรือต่างประเทศ โดยเหยื่อนั้นจะถูกบังคับให้ขอราน ซึ่งเหยื่อเหล่านี้ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภาษา หรือการเดินทาง เหตุที่นายหน้าติดต่อเหยื่อประเภทนี้ เพราะพวกเหยื่อไม่สามารถหลบหนี (สุมาลี คชเวช, 2554)

5. การค้ามนุษย์เพื่อแสวงประโยชน์โดยการค้าอวัยวะมนุษย์ การค้ามนุษย์รูปแบบนี้จะเป็นการจัดหา การขนส่งต่ออวัยวะของมนุษย์ โดยการตัดเพื่อเอาอวัยวะนั้นเป็นการเอาออกจากร่างกาย โดยที่เหยื่อไม่ได้สมัครใจ ถูกบังคับ ลักพาตัว เป็นต้น (สุมาลี คชเวช, 2554)

6. การค้ามนุษย์เพื่อการกระทำผิดกฎหมาย จะพบเหยื่อที่เป็นเด็ก เนื่องจากจะโดยหลอกลวง บังคับไปใช้เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งยาเสพติด เป็นต้น (สุมาลี คชเวช, 2554)

1.4 ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

สุมาลี คชเวช, (2554) ได้ศึกษาปัจจัยและสาเหตุคนไทยในการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์เกิดจากหลากหลายปัจจัย ได้แก่

1. ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ สถานภาพทางครอบครัวมีฐานะยากจน ครอบครัวไม่มีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง เพื่อใช้ในการดำรงชีวิต ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้ต้องแสวงหาโอกาสในการทำงานเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง โดยการย้ายถิ่นฐานเพื่อเดินทางไปทำงานในชุมชนเมืองหรือต่างประเทศ โดยไม่ได้ศึกษารายละเอียดที่แน่ชัด และเป็นกลุ่มคนด้อยโอกาส ส่งผลให้คนกลุ่มนี้มีโอกาสตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

2. ปัจจัยทางด้านสังคม เนื่องจากอาศัยอยู่ในชุมชนชนบท มีความยากลำบาก เป็นเมืองที่ไม่เจริญ และคนในชุมชนได้รับการศึกษาน้อย ไม่มีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการค้ามนุษย์ ทำให้ตกเป็นเหยื่อได้ง่ายกว่าคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมืองที่เจริญ

3. ปัจจัยทางด้านทัศนคติ เหยื่อบางรายเพียงต้องการแสวงหาโอกาสในการทำงาน เพื่อช่วยเหลือแบ่งเบาภาระทางบ้าน และต้องการหารายได้ สำหรับในการดำรงชีวิต ด้วยเหตุผลเช่นนี้จึงต้องการให้ครอบครัวมีฐานะทางการเงินที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ดี แต่ในทางกลับกันนั้นยังมีบางครอบครัวที่รักความสะดวกสบาย โดยการขายลูกให้แก่ นายจ้างเพื่อแลกเงินทองให้ครอบครัวอยู่อย่างสุขสบาย

และบางคนนั้นต้องการทำงานสบายจึงยินยอมมาทำงานบริการเพื่อแลกกับรายได้ที่สูงกว่าเมื่อเทียบกับอาชีพอื่น ๆ ที่ต้องทำงานเหนื่อย

4. ปัจจัยทางด้านกฎหมาย การที่เหยื่อได้เดินทางไปทำงานในต่างประเทศ โดยนายหน้าหรือเดินทางด้วยตนเอง เหยื่อยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเดินทางไปทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย บางรายขาดทักษะการสื่อสาร ทำให้เหยื่อตกสถานะเป็นคนเข้ามาทำงานหรือเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย

นอกจากนี้ วิลาวัลย์ ลิมนะวรรณกุล มีการสรุปเกี่ยวกับปัจจัยสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ

ปัจจัยภายใน พบว่า สาเหตุที่มีผลกระทบในการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ มี 3 ลักษณะด้วยกัน ดังนี้

1. ปัจจัยที่มาจากพื้นฐานของเหยื่อ อันได้แก่ เพศ อายุและการศึกษา ซึ่งลักษณะพื้นฐานของเหยื่อนั้น มีโอกาสเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงและเด็ก เพื่อมาทำงานในรูปแบบเพื่อค้าประเวณี การทำงานในสถานบริการ การใช้แรงงานต่าง ๆ ซึ่งเหยื่อบางรายจะได้รับการทำร้ายร่างกาย ไม่ได้พักผ่อน เป็นต้น ซึ่งรูปแบบเช่นนี้ล้วนเป็นการค้ามนุษย์ทั้งสิ้น

2. ปัจจัยที่มาจากตัวบุคคล ได้แก่ ความต้องการทางด้านปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่ทุกคนพึงได้รับ สำหรับเรื่องค่านิยมนั้น เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการตัดสินใจ เช่น การมีค่านิยมตามประเพณี ในเรื่องของความกตัญญูทวดที่ต่อบุพการีผู้มีพระคุณ จึงทำให้เหยื่อจำนวนหนึ่งต้องออกมาทำงานตามคำชักชวนของกลุ่มนายหน้า เพียงเพื่อต้องการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ครอบครัวเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงลักษณะงานที่ต้องเผชิญ และเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรม เกิดจากความอยากรู้อยากเห็น และอยากได้ตามเพื่อนบ้าน ซึ่งพฤติกรรมเช่นนี้เป็นการเลียนแบบทางสังคมและเป็นไปตามช่วงวัย

3. ปัจจัยด้านครอบครัว ที่ส่งผลให้ตกเป็นเหยื่อ ได้แก่ ลักษณะทางครอบครัว อาชีพของครอบครัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดู กล่าวคือ เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญในการอบรมขัดเกลาทางสังคมให้กับสมาชิกในครอบครัว โดยในสังคมไทยนั้น ลักษณะของครอบครัวแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย ซึ่งครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรม และรับจ้างทั่วไป ส่วนในเรื่องของความสัมพันธ์ในครอบครัวก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อ คือ กลุ่มที่มาจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดี คนกลุ่มนี้ตกเป็นเหยื่อ เนื่องจากต้องการหางานทำ เพื่อช่วยเหลือครอบครัว รวมทั้งอาจมีค่านิยมการแข่งขันทางวัตถุนิยมในชุมชนหรือหมู่บ้านของตนเอง เป็นเหตุให้ครอบครัวผลักดันให้คนในครอบครัวออกมาทำงาน ด้วยความสมัครใจ แต่ในขณะที่กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี อาจเกิดจากหัวหน้าครอบครัวเสียชีวิต มารดาหรือบิดาแต่งงานใหม่ และเกิดเป็นปัญหาระหว่างลูกเลี้ยงกับแม่หรือพ่อเลี้ยง จึงมีการแก้ปัญหาโดยการให้บุตรต้องมาทำงานทำกับกลุ่มนายหน้า นอกจากเป็นการแก้ปัญหาในครอบครัวแล้วยังเป็นการสร้างรายได้ให้ครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากลักษณะครอบครัว ความสัมพันธ์ของครอบครัวแล้ว ยังมีเรื่องของ การอบรมเลี้ยงดูอีกด้วยที่เป็นสาเหตุในการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ซึ่งแต่ละครอบครัวจะมีรูปแบบการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันออกไปตามวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่

การเลี้ยงดูแบบรักสับสนุนแบบใช้อารมณ์ ปล่อยปละละเลย หรือเลี้ยงแบบเคร่งครั้น ตามกฎระเบียบ เหตุผลเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อทำให้เกิดปัญหา และก่อให้เกิดอยู่ในกระบวนการค้ามนุษย์

ปัจจัยภายนอก ที่ก่อให้เกิดเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้นั้น ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับสภาพ เศรษฐกิจ โดยแบ่งเป็นระดับจุลภาค และมหภาค ได้แก่

1. ระดับจุลภาค ที่เป็นปัจจัยในการตกเป็นเหยื่อ อันได้แก่ การไม่มีงานทำและส่งผลต่อการขาดโอกาสในการยกระดับรายได้หรือการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ปัญหาภาระหนี้สินของครอบครัว การที่ไม่มีที่ดินทำกิน ทำให้ต้องมีการดิ้นรนเพื่อสร้างรายได้ การเข้าไม่ถึงสิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อคุณภาพชีวิต และการตกเป็นเหยื่อของความป่วยพิการทางสังคม คือการติดสุรา เรื้อรัง การติดการพนัน หรือยาเสพติด ซึ่งปัจจัยดังกล่าวนี้เป็นแรงจูงใจในการประกอบอาชีพและดูแลครอบครัว หากยังอยู่ในสภาพเช่นนี้ก็ยังคงอยู่ในสภาพที่ยากจนต่อไป และวิธีทางที่ง่ายและช่วยในการหารายได้คือ การทำงานหรือส่งลูกมาทำงานกับกลุ่มคนที่เข้าไปชักชวนเพื่อแลกเงิน

2. ระดับมหภาค ซึ่งในระดับนี้เป็นปัจจัยที่เป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อันได้แก่ การไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคม สาเหตุมาจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุล ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันทางสังคม และเกิดช่องว่างของรายได้ ทำให้คนจำนวนมากต่างต้องอพยพหางานทำ ในต่างถิ่น หรือต่างประเทศ เพื่อแสวงหาชีวิตที่ดีกว่า ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นโอกาสของกลุ่มที่หวังผลประโยชน์ใช้โอกาสนี้นำมาใช้ในการเอาเปรียบ หรือนำมาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ แม้กระทั่งการที่มีคมนาคมและการสื่อสารที่เจริญ ยังเป็นช่องทางที่ทำให้กลุ่มนายหน้าใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าหาเหยื่อในพื้นที่และยังใช้เป็นช่องทางการเคลื่อนย้ายได้สะดวก และยังเป็นเครื่องมือในการสร้างเครือข่ายและติดต่อประสานงานของกระบวนการค้ามนุษย์อีกด้วย

นอกจากสภาพทางเศรษฐกิจที่เป็นปัญหาก่อให้เกิดคนไทยตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ปัจจัยทางสังคมยังเป็นอิทธิพลหนึ่งที่เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อ เนื่องจากสถาบันสังคมหรือชุมชน มีความอ่อนแอ สมาชิกในสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญต่อกัน บวกกับค่านิยม และวัฒนธรรมเข้ามาแทนที่ ซึ่งทุกคนในสังคมหรือชุมชนต่างแสวงความมั่นคงและทรัพย์สิน โดยละเลยสิ่งที่ตั้งงามในสังคมที่มีมาตั้งแต่อดีต ทำให้ขาดความคุ้มครองทางสังคม และสุดท้ายก็เป็นจุดอ่อนในการแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มภายนอก โดยใช้บุคคลภายในเป็นเครื่องมือล่อลวงให้คนเหล่านั้นตกเป็นเหยื่อ และในขณะเดียวกัน การอพยพย้ายถิ่นไปทำงานต่างถิ่น หรือต่างประเทศของคนในหมู่บ้านหรือชุมชน ก็เป็นสาเหตุให้ตกเป็นเหยื่อ เนื่องจากเห็นว่ามิเพื่อนบ้านไปทำงานต่างถิ่น หรือต่างประเทศกันจำนวนมาก และกลับมีฐานะดี รายได้ดีขึ้น จึงได้มีการตัดสินใจไปทำงานตามคำชักชวน โดยไม่ได้คำนึงว่าไปแล้วนั้นจะต้องเผชิญกับปัญหาอย่างไรบ้าง จนในที่สุดบุคคลเหล่านั้นก็ได้กลายเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยไม่รู้ตัว

2. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีการย้ายถิ่น

การย้ายถิ่น (Migration) คือ การที่บุคคลย้ายจากถิ่นที่อยู่เดิมไปสู่ถิ่นที่อยู่ใหม่ การย้ายถิ่นนั้น อาจเป็นการย้ายถิ่นจากภายในและการย้ายถิ่นในระดับสากล จากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง หรืออาจจะเป็นการย้ายถิ่นระยะสั้นหรือระยะยาว ปัจจัยที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นมีเหตุผลมาจาก

ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม และรวมถึงการย้ายถิ่นที่ถูกกฎหมาย และการย้ายถิ่นที่ผิดกฎหมาย ผู้ย้ายถิ่นอาจมีทางเลือกหรือไม่มีทางเลือกในการย้ายถิ่น การตัดสินใจการย้ายถิ่นนั้นเกิดจากการโดนบีบบังคับ หรือด้วยความสมัครใจ (อั้งโน รุ่งนภา เทพภาพ, 2550)

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเกี่ยวกับการย้ายถิ่นในระดับสากลหรือการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ เป็นหลัก กฤตยา อาชวนิชกุล, (2540) กล่าวถึงสาเหตุในการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ ได้แก่ ความแตกต่างของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ความแตกต่างของโครงสร้างทางประชากร ความขัดแย้งทางการเมือง เจื่อนไขทางสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรที่มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยส่งเสริมของการย้ายถิ่น

“การย้ายถิ่น” กับ “การค้ามนุษย์” กล่าวได้ว่าผู้ย้ายถิ่นนั้นอาจไม่ใช่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ทุกคน แต่คนกลุ่มนี้ล้วนมีโอกาสเสี่ยงที่จะถูกแสวงหาผลประโยชน์ ถูกขูดรีด และโดนบังคับ โดยกระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ การย้ายถิ่นถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิวัฒนาการของมนุษย์ และเป็นสิทธิที่ได้รับบุไว้ในปฏิญญาสากลเรื่องสิทธิมนุษยชนว่า ทุกคนมีเสรีที่จะเคลื่อนย้าย และเลือกถิ่นฐานในรัฐของตน และมีสิทธิที่จะเดินทางออกและเข้าประเทศของตนได้ ปัจจัยการการย้ายถิ่นมีหลากหลายปัจจัยด้วยกัน อาทิ เพื่อต้องการปัจจัยสี่ เพื่อให้ตนเองนั้นมีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และสามารถใช้ชีวิตให้อยู่รอดได้ในสังคม มีความเท่าเทียม เสมอภาคกันของคนในสังคม เป็นต้น ปัจจุบันมนุษย์มีการเคลื่อนย้ายถิ่น เพื่อแสวงหาการมีงานทำ การลี้ภัยจากสงคราม และการอพยพจากภัยทางการเมือง การโยกย้ายถิ่นฐานเกิดขึ้นอย่างถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย

การค้ามนุษย์ถือเป็นส่วนหนึ่งของการย้ายถิ่น ซึ่งจะแตกต่างจากการย้ายถิ่นปกติ การย้ายถิ่นนี้อาจทำให้มีกลุ่มคนที่ถือโอกาสฉกฉวยจากการย้ายถิ่น โดยการค้ามนุษย์นั้นมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อ แต่ในปัจจุบันการตกเป็นเหยื่อนั้นอาจเกิดจากการสมัครใจในการย้ายถิ่น แต่อาจกลับถูกล่อลวงในเรื่องการทำงานและรายได้ กระบวนการค้ามนุษย์มีวิธีการในการพาเหยื่อเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทำให้เหยื่อกลายเป็นบุคคลเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และกลายเป็นแรงงานผิดกฎหมายโดยปริยาย (อั้งโน รุ่งนภา เทพภาพ, 2550) จะเห็นได้ว่าการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับขบวนการค้ามนุษย์ บางสถานการณ์การย้ายถิ่นนั้นอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ แต่ผู้ย้ายถิ่นที่ด้อยโอกาส ไร้ซึ่งอำนาจ เช่น ผู้ย้ายถิ่นกรณีเป็นแรงงานข้ามชาติ เด็กและสตรี จึงมีโอกาสสูงที่อาจจะตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ

การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (International Migration) คือ การเคลื่อนย้ายของประชากรจำนวนมากเพื่อข้ามพรมแดนจากประเทศที่ตนเป็นพลเมืองหรือพำนักอาศัยอยู่ไปยังประเทศอื่น ๆ เพื่อต้องการดำรงชีวิตเป็นระยะเวลานาน หรือเพื่อกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ได้รับค่าตอบแทน โดยตามหลักปกติสากลกล่าวว่าการดำรงชีวิตในอีกที่หนึ่งเป็นระยะเวลานานกว่า 1 ปี นับได้ว่าเป็นการย้ายถิ่นฐาน (สุภางค์ จันทวานิช และคณะ, 2541) อย่างไรก็ตามผู้ย้ายถิ่นจำนวนหนึ่งสามารถกลายเป็นผู้ตั้งถิ่นฐานได้เมื่อเขาตัดสินใจปักหลักใช้ชีวิตในประเทศที่ไปประกอบอาชีพและดำรงชีวิตที่นั่นเป็นส่วนใหญ่

กลุ่มเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกมีการอธิบายไว้ว่า มนุษย์ตัดสินใจย้ายถิ่นเพราะเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น ปัจจัยดึงดูดที่สำคัญที่ส่งผลทำให้มนุษย์ย้ายถิ่น ได้แก่ การได้รับค่าจ้างที่สูงขึ้นและโอกาสการได้งานทำ นอกจากนี้ นักเศรษฐศาสตร์ยังเล็งเห็นถึงอิทธิพลของโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีปัจจัยดึงดูดต่อการย้ายถิ่น คือ สภาพเศรษฐกิจของประเทศผู้รับของผู้ย้ายถิ่นที่มีความเจริญก้าวหน้าและได้พัฒนาเป็นเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สูง แต่ในขณะที่นักสังคมวิทยาต่างพยายามพิจารณาปรากฏการณ์ของการย้ายถิ่นระหว่างประเทศในมุมมองต่างออกไปจากนักเศรษฐศาสตร์ โดยพิจารณาว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นของระบบการย้ายถิ่นฐาน (Migration System) โดยเห็นว่าการย้ายถิ่นเป็นระบบที่ครอบคลุมเกี่ยวกับปัจจัยทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม กฎหมาย และการเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การย้ายถิ่นไม่ปกติ

การย้ายถิ่นแบบไม่ปกติ (Irregular Migration) หมายถึง การย้ายถิ่นฐานแบบผิดกฎหมาย โดยมีลักษณะสำคัญ คือ การเคลื่อนย้ายถิ่นที่ไม่เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และกติกาของประเทศอื่น ๆ เช่น การเข้าเมืองผิดกฎหมาย การนำพนักอาศัยและทำงานโดยไม่ได้รับการอนุญาตหรือไม่มีเอกสารอนุญาตจากรัฐ การข้ามพรมแดนออกนอกประเทศโดยไม่มีเอกสารการเดินทางที่ถูกต้องหรือไม่ได้ผ่านขั้นตอนการเดินทางออกนอกประเทศตามที่กำหนด ซึ่งการย้ายถิ่นแบบไม่ปกติเกิดขึ้นเพราะการที่มีคนจำนวนมากต้องการย้ายถิ่นฐานเนื่องจากเหตุผลทางการทางเศรษฐกิจและการเมือง แต่ไม่สามารถดำเนินการตามระเบียบหรือขั้นตอนของการย้ายถิ่นตามที่แต่ละประเทศกำหนดขึ้น เช่น ไม่มีหนังสือเดินทางและตรวจลงตรา (วีซ่า) ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หรือไม่มีผู้รับรองในประเทศปลายทาง เป็นต้น

การย้ายถิ่นแบบไม่ปกติ ส่วนหนึ่งเกิดจากการมีผู้ช่วยเหลือหรือนายหน้าคอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการย้ายถิ่นเพื่อไปทำงาน หรือถ้าเป็นการย้ายถิ่นเพื่อไปยังประเทศอื่นเพื่อแสวงหาแหล่งพักพิงหรือหางานทำพร้อมกันก็จะมียานพาหนะเพื่อลักลอบขนคนเข้าเมือง หรือมีผู้นำพาให้ที่พักพิงแก่คนเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ซึ่งการกระทำเหล่านี้จะเป็นการเข้าข่ายการลักลอบขนคนเข้าเมืองและการค้ามนุษย์ หรืออาชญากรรมข้ามชาติรูปแบบอื่น ๆ (สุภางค์ จันทวานิช, 2559)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ

สาเหตุสำคัญของการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ประกอบด้วย ปัจจัยผลักดัน (Push Factor) จากประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายออก และ ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) จากประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายเข้า (อรรถพงษ์ พันธุ์รัตน์, 2560) โดยพิจารณาปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูด (Pull and Push Theory) คือ

1. ปัจจัยผลักดัน (Push Factor) เกิดจากประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายออก มีสาเหตุสำคัญที่ทำให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากประเทศบ้านเกิดของตนเอง ได้แก่

1.1 อัตราการว่างงาน เป็นผลมาจากการไม่สามารถหางานทำที่ตรงกับความรู้ความสามารถของตนเอง ทำให้แรงงานบางส่วนมีความพยายามที่จะหางานทำในประเทศ แต่ถ้าเขาไม่สามารถหางานที่ตรงกับความต้องการได้แล้ว แรงงานส่วนนี้จะมีแนวโน้มอย่างมากที่จะเคลื่อนย้ายออกไปสู่ต่างประเทศ

1.2 ระดับค่าจ้างที่ต่ำกว่าเมื่อเทียบกับต่างประเทศ และอาชีพที่มีลักษณะเดียวกันถ้าหากเปรียบเทียบกันในเรื่องค่าจ้างหรือเงินเดือนที่ได้รับขณะทำงานในประเทศ โอกาสการเคลื่อนย้ายแรงงานไปต่างประเทศย่อมมีมากกว่า เนื่องจากค่าจ้างและเงินเดือนที่ได้รับในต่างประเทศมีอัตราค่าจ้างที่สูงกว่า

1.3 การขาดแรงจูงใจสำหรับความก้าวหน้าในอาชีพการงาน แรงงานที่มีความรู้ ความชำนาญสูง แต่ไม่มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ของตนเอง ย่อมเกิดความรู้สึกอยากเคลื่อนย้ายไปทำงานในต่างประเทศที่มีโอกาสก้าวหน้าสูงกว่า

1.4 นโยบายกำลังคนที่ไม่เหมาะสม ส่วนใหญ่เกิดกับประเทศด้อยพัฒนา ที่ไม่มีการวางแผนพัฒนากำลังคน ทำให้ขาดความรู้ความสมดุระหว่างงานกับบุคลากร เป็นเหตุให้กำลังแรงงานบางส่วนอาจกลายเป็นแรงงานส่วนเกิน แต่ขณะเดียวกันบางประเทศอาจต้องการกำลังคน

1.5 ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และการเมือง จะส่งผลต่อการตัดสินใจของบุคคล เกิดจากความไม่พอใจในสภาพสังคม และการเมืองที่เป็นอยู่ อันเนื่องมาจากความวุ่นวายและความแตกต่างของกลุ่มการเมืองในประเทศ

2. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) จากประเทศที่แรงงานเคลื่อนย้ายเข้า สาเหตุดึงดูดให้แรงงานเคลื่อนย้ายออกจากประเทศบ้านเกิดเข้าสู่ประเทศใดประเทศหนึ่ง ได้แก่

2.1 ระดับค่าจ้างและเงินเดือนที่สูงกว่าในประเทศบ้านเกิด ถ้าแรงงานในอาชีพต่าง ๆ พบว่าแรงงานประเภทเดียวกันในต่างประเทศนั้นมีระดับค่าจ้างหรือเงินเดือนที่สูงกว่า ก็จะเป็นสิ่งดึงดูดใจให้แรงงานเหล่านี้ต้องการอพยพเคลื่อนย้ายออกไปทำงานยังถิ่นใหม่

2.2 ความต้องการแรงงานในประเทศปลายทาง

2.3 โอกาสสำหรับความก้าวหน้าในอาชีพ ประเทศที่พัฒนาแล้วย่อมมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี ประกอบกับการวางแผนพัฒนาบุคลากรที่มีความยุติธรรมย่อมเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของแรงงาน เพื่อโอกาสก้าวหน้าในอาชีพของตนเอง

นอกจากนี้ Stark (1991) มองว่า การย้ายถิ่นระหว่างประเทศช่วยลดความเสี่ยง ดังนั้นแม้ว่ารายได้อาจไม่แตกต่างกันมากนักระหว่างประเทศต้นทางประเทศปลายทาง แต่การไปทำงานต่างประเทศถือเป็นการลงทุนเพื่อกระจายความเสี่ยง เนื่องจากการอยู่ในประเทศต้นทางมีความเสี่ยงอันเกิดจากความยากจน ดังนั้นเกิดการกระจายความเสี่ยงโดยให้สมาชิกในครอบครัวออกไปหางานทำในต่างประเทศ เนื่องจากตลาดแรงงานในประเทศไม่สามารถรองรับแรงงานทั้งหมดได้ ด้วยเหตุผลเช่นนี้ ชาวไทยจึงตัดสินใจเดินทางไปต่างประเทศ เพื่อแสวงหาโอกาสการทำงานที่ดีกว่า และมีความมั่นคงต่อชีวิต

2.4 ทฤษฎีเหยื่อวิทยา (Victimology)

เหยื่อวิทยา หรือ Victimology ซึ่งเป็นการผสมคำของคำว่า Victim และ logy ซึ่งหมายถึงวิชาหรือศาสตร์ที่มีการศึกษาเกี่ยวกับเหยื่อ โดยมีรากศัพท์มาจากภาษาลาติน คือ Victima แปลว่า สัตว์ป่าเพื่อสำหรับบูชาในพิธีกรรมทางศาสนา (Karmen, 1984 อ้างถึงใน ทานตะวัน แก้วสม, 2553) โดยเหยื่อมีความหมายครอบคลุมถึงบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ความสูญเสีย ความยากลำบาก หรือเดือดร้อนจากการกระทำต่าง ๆ โดยอาจเกิดจากคนหรือธรรมชาติ (ทัศนีย์ แสงสุข, 2552)

อย่างไรก็ตามความหมายของเหยื่อที่ได้กล่าวถึงนั้นจะหมายเฉพาะกรณีของเหยื่อ ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ (สุดสงวน สุธีสร, 2543) คือ ผู้เสียหายหรือเหยื่อโดยตรง (Direct Victims) คือ บุคคลผู้ถูกระทำและได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำผิดกฎหมาย และผู้เสียหายหรือเหยื่อโดยทางอ้อม (Indirect Victims) คือ บุคคลที่อื่นที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดกฎหมาย แม้ว่า การกระทำนั้นจะไม่ได้เกิดขึ้นกับเขาโดยตรง ซึ่งบางตำราใช้คำว่าเหยื่อหรือ Survivor ซึ่งได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง ผู้ใกล้ชิดของเหยื่อที่เกี่ยวข้องกับชีวิต และการทำงานของเหยื่อ เป็นต้น

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ว่าด้วยเรื่องเหยื่อวิทยาได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ Benjamin Mendelsohn เป็นผู้บุกเบิกวิชาเกี่ยวกับเหยื่อวิทยาซึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า Victimology ว่าเป็นการศึกษาทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับเหยื่อทุกประเภทไม่เฉพาะเจาะจงเหยื่ออาชญากรรมเท่านั้น (Elias, 1986) โดยนาย Mendelsohn ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเหยื่อและยังเสนอแนวคิดที่ว่าเหยื่อเป็นผลผลิตของโครงสร้างทางสังคม การเมือง เทคโนโลยีสมัยใหม่ อุตสาหกรรมต่าง ๆ และรวมถึงปัญหาอาชญากรรม

Hana Von Hentig ผู้ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นบิดาของวิชาเหยื่อวิทยา ได้มีการกำหนดขอบเขตของความหมายเหยื่อวิทยา ให้มีความหมายแคบลง โดยจำกัดความหมายเฉพาะเหยื่ออาชญากรรม (Elias, 1986)

Black Law Dictionary ได้อธิบายความหมาย เหยื่ออาชญากรรม (Victim) คือ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการทำความผิดอาญาหรือละเมิด (The person who is the object of crime or tort)

คณะกรรมการ Task Force on Service foe victim of crime ของมลรัฐนิวเซาท์เวล ประเทศออสเตรเลีย ได้นิยามคำว่า เหยื่อ ไว้ดังนี้ เป็นบุคคลหรือคนบุคคลที่รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ เสียหายต่อทรัพย์สิน หรือเสื่อมเสียสิทธิจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการผิดกฎหมายอาญา รวมตลอดถึงการใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ (abuse of power)

นอกจากนี้ นักวิชาการของประเทศไทยได้อธิบายความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับเหยื่อวิทยาไว้ดังนี้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ระบุความหมายคำว่า “เหยื่อ” หมายถึงอาหารของสัตว์, เครื่องล่อ, ตัวรับเคราะห์ โดยจะเห็นว่าความหมายที่ได้ให้ไว้ในพจนานุกรมนั้นเป็นเพียงการนิยามความหมายของเหยื่อทั่วไป ไม่ได้หมายถึงเหยื่อ (Victim) ที่มีความหมายในรูแบบบลักษณะที่เกี่ยวกับอาชญากรรม มิใช่เหยื่อที่เป็นตัวบุคคลที่เกิดขึ้นจากการทำความผิด ความเสียหาย ความรุนแรงอันเกิดมาจากการก่ออาชญากรรม

สุดสงวน สุธีสร (2543) กล่าวถึงความหมายของ “เหยื่อ” ไว้ว่าเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหาย ความสูญเสีย ความลำบากเดือดร้อนจากการถูกระทำต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเกิดจากคนหรือธรรมชาติ เช่น เหยื่อจากอุบัติเหตุ เหยื่อจากภัยทางธรรมชาติ เหยื่อจากโรคภัยไข้เจ็บ เหยื่อจากภัยสงคราม เหยื่อจากการเมือง เป็นต้น

ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ และคณะ (2531) อธิบายความหมายของ “เหยื่อ” หรือ “เหยื่ออาชญากรรม” คือ บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำผิด แต่ไม่ได้

หมายถึงเฉพาะผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำให้เกิดเสียหายอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม คำว่า เหยื่ออาชญากรรม เป็นศัพท์ทางอาชญาวิทยาที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่คำดังกล่าวนั้นไม่ปรากฏอยู่ในกฎหมาย เนื่องจากภาษาทางกฎหมายคำที่ใช้เรียกเหยื่ออาชญากรรมว่า ผู้เสียหาย หรือ พยาน ซึ่งแล้วแต่กรณี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(4) นิยามศัพท์คำว่า ผู้เสียหาย หมายถึง บุคคลผู้ที่ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5, 6

ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของ “เหยื่ออาชญากรรม” หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายไม่ว่าทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สินหรือการสูญเสียชีวิต และผลกระทบอื่น ๆ จากการก่ออาชญากรรมของผู้กระทำ ซึ่งในงานวิจัยนี้ “เหยื่อ” คือ หญิงไทยที่โดยหลอกมาเพื่อค้าประเวณี และลูกเรือประมงที่ถูกหลอกมาและบังคับใช้แรงงาน ซึ่งเป็นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์นั่นเอง

สาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

เนื่องจากการศึกษาเหยื่ออาชญากรรมยังไม่กว้างขวางนัก ทำให้ทฤษฎีหรือแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของเหยื่อนั้นยังมีน้อย ดังนั้น ทานตะวัน แก้วสม (2553) ได้อธิบายเกี่ยวกับสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยพิจารณาจากตัวเหยื่อ ดังต่อไปนี้

1. ด้านพฤติกรรม เหยื่ออาชญากรรมอาจยั่วยุ เชิญชวน หรือเป็นต้นเหตุของการกระทำผิดทำให้พฤติกรรมของเหยื่อมีส่วนร่วมในการกระทำผิด หรือวิถีชีวิตของเหยื่อเป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อ

2. ด้านบุคลิกภาพ เหยื่ออาชญากรรมส่วนมาก คือ ผู้ที่มีความอ่อนแอ ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความคิดในทางลบกับตัวเอง ไม่กล้าแสดงออกถึงความต้องการอันแท้จริง ทำให้เป็นเหยื่อได้

3. ลักษณะทางชีวภาพ เป็นเด็ก ผู้หญิง และคนชรา ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อมากกว่า เนื่องจากบุคคลทั้ง 3 ประเภท มีลักษณะอ่อนแอโดยธรรมชาติ เด็กมักเป็นเหยื่อ เพราะไม่สามารถขัดขืนได้ ในขณะที่ผู้หญิงมักถูกมองในแง่ของเพศ ส่วนคนชรามีความอ่อนแอและสภาพร่างกายเสื่อมช้ำ

4. สถานที่ ซึ่งเป็นสาเหตุให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ โดยยึดถือสถานที่ที่เป็นหลักเกณฑ์ในการเกิดเหตุการณ์ ไม่ว่าใครก็ตามไปในสถานที่ดังกล่าวอาจจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ เช่น สวนสาธารณะ เป็นต้น

5. สภาพเศรษฐกิจและสังคม ถ้าสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดี คนในสังคมอยู่ดีกินดี ปัญหาอาชญากรรมน้อย ซึ่งเป็นผลโดยตรงกับการตกเป็นเหยื่อ ดังนั้นสภาพเศรษฐกิจและสังคม เป็นปัจจัยกำหนดประชากรที่สำคัญต่อสาเหตุการกระทำผิด โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจและสังคม การเผยแพร่ค่านิยมทางวัตถุที่ผิด ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนผลักดันและส่งเสริมให้คนกระทำความผิดและผู้รับเคราะห์ คือผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

6. การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม หมายถึง การดำเนินการหรือขั้นตอนในการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษล่าช้า บางครั้งขาดความยุติธรรม ตัวเหยื่อจึงเกิดความรู้สึกท้อแท้ต่อ

ระบบงานยุติธรรม หรือบางครั้งเมื่อดำเนินคดีถึงขั้นฟังคำพิพากษาแล้ว บทลงโทษที่ศาลสั่งไม่เป็นธรรม เมื่อเหตุการณ์เป็นเช่นนี้ ผู้กระทำความผิดทราบช่องว่างทางกฎหมาย ไม่ทำให้เกิดความรู้สึกกลัวหรือผิด จึงทำให้กล้าที่จะทำผิดเพราะความไม่เกรงกลัวต่อระบบงาน

ซึ่งหากพิจารณาจากสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมข้างต้นนั้น ผู้วิจัยสามารถสรุปสาเหตุต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นประเภทเดียวกันได้คือ ปัจจัยการตกเป็นเหยื่อ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ พฤติกรรม บุคลิกภาพ ลักษณะทางชีวภาพ การศึกษา ครอบครัว ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ อาชีพ รายได้ ค่านิยม และปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สถานที่ที่มีความเสี่ยง สภาพชุมชน ซึ่งทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสามารถนำมาอธิบายเกี่ยวกับสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน

2.5 แนวคิดของสิทธิมนุษยชน

ในการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของสิทธิมนุษยชนและความสัมพันธ์ของสิทธิมนุษยชนกับการค้ำมนุษย์ ไว้ดังนี้

สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ทุกคนพึงมี มีคุณลักษณะเฉพาะ ซึ่งได้รับการยอมรับจากประชาคมโลก กล่าวคือ สิทธิมนุษยชนเป็นของมนุษย์ทุกคนในโลก ไม่สามารถถูกพรากได้ และไม่สามารถแบ่งแยกจากกันได้ เนื่องจากสิทธิล้วนมีความเกี่ยวข้องกัน และไม่สามารถเลือกเคารพสิทธิใดสิทธิหนึ่ง เพราะสิทธิทุกสิทธิต้องได้รับการเคารพอย่างเท่าเทียมกัน แต่บางครั้งอาจถูกจำกัด เช่น ถ้าทำผิดกฎหมาย หรือกระทำการที่อาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งนี้ สิทธิมนุษยชนนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณค่าความเป็นมนุษย์ เช่น ความมีศักดิ์ศรี ความยุติธรรม ความเท่าเทียม ความเคารพ และความเป็นอิสระ นอกจากนี้สิทธิมนุษยชนนั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่แนวคิดที่เป็นนามธรรมเท่านั้น เพราะสิทธิมนุษยชนคือแนวคิดที่ได้รับการนิยาม และได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย (แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 2561)

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (อ่างใน อมรพรรณ วงษ์เพชร, 2559) ได้อธิบายคำว่าสิทธิมนุษยชน (Human Rights) หมายถึง สิทธิความเป็นมนุษย์ โดยเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งมีติดตัวกันมาตั้งแต่เกิดและไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ และไม่มีบุคคล องค์กรหรือแม้แต่รัฐบาลสามารถเข้ามาล่วงละเมิดความเป็นมนุษย์ได้ สิทธิของความเป็นมนุษย์ทุกคนสามารถมีเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ แหล่งกำเนิด เพศ อายุ สีผิว ที่แตกต่างกันหรือแม้แต่ความยากจนหรือเป็นคนพิการ การกระทำใดที่มนุษย์กระทำต่อกันโดยละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น

สิทธิมนุษยชน ตามความปรารถนาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน คือ “โดยที่การยอมรับนับถือเกียรติศักดิ์ประจำตัว และสิทธิเท่าเทียมกันและโอนมิได้ของบรรดาสมาชิกทั้งหลายแห่งครอบครัวมนุษยชนเป็นหลักการพื้นฐานแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรมและสันติภาพโลก” นั้น ติความได้ว่า สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ทุกคน ที่มีความความเท่าเทียมกัน มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมีเกียรติเท่ากัน ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ (ศราวดี ประทุมราช, 2550)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า สิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ทุกคนมีติดตัวมาตั้งแต่เกิด โดยสิทธิไม่สามารถแบ่งแยกด้วยเรื่องของเพศ อายุ สีผิว ฐานะ เพราะ

มนุษย์ทุกคนนั้นล้วนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ดังนั้นสิทธิไม่อาจถ่ายโอนให้แก่บุคคลอื่นใดได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนทำให้ทุกประเทศทั่วโลกพยายามมีมาตรการเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิความเป็นมนุษย์ เช่น การทำอนุสัญญา พิธีสาร และตรากฎหมาย เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของมนุษย์ขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักการสิทธิมนุษยชน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิทธิมนุษยชน ดังนี้

1. สิทธิ (Rights) หมายถึง ประโยชน์ของบุคคลที่กฎหมายได้รองรับและมีการคุ้มครองไม่ให้มีการละเมิด รวมทั้งบังคับให้เป็นไปตามสิทธิในกรณีที่มีการละเมิด เช่น สิทธิในครอบครัว สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในการเลือกอาชีพ ถิ่นที่อยู่อาศัย การเดินทาง สิทธิในทรัพย์สิน เป็นต้น โดยตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้มีการอธิบายความหมายของ “สิทธิ” ไว้ว่า ความสำเร็จหรืออำนาจการกระทำการใด ๆ เป็นไปได้โดยอิสระโดยจะได้รับการรับรอง คุ้มครองจากกฎหมาย

2. เสรีภาพ (Freedom) หมายถึง อำนาจการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะเลือกปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ โดยผู้อื่นไม่สามารถหรือมีอำนาจแทรกแซงการตัดสินใจ แต่การกระทำนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แต่การที่มนุษย์จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนอกเหนือจากต้องปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว ย่อมต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม อาทิ ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม (สุเทพ เอี่ยมคง, 2560)

คำว่า “สิทธิ” และ “เสรีภาพ” เราจะเห็นว่ามีการใช้ 2 คำนี้ด้วยกัน เพราะ สิทธิและเสรีภาพตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) มักใช้คำว่าสิทธิและเสรีภาพแสดงความคิดเห็นและแสดงออก

3. ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) เป็นคำที่อธิบายถึงความหมายของสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการให้คุณค่าแก่ความเป็นมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน จึงเป็นหลักการสำคัญที่กำหนดสิทธิที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด และใครจะละเมิดและถ่ายโอนให้แก่กันไม่ได้ เพราะสิทธิในการมีชีวิตและมีความมั่นคงในการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์ทุกคนต่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้วยกันทั้งนั้น ดังนั้น การปฏิบัติต่อกันของคนในสังคมจำเป็นต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกาย ทรมานทารุณ หรือกระทำการใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์

4. ความเสมอภาคและการเลือกปฏิบัติ (Equality and Discrimination) เป็นตัวชี้วัดของสังคม ซึ่งประเมินจากการละเมิด การเคารพสิทธิมนุษยชน หรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่นั้น ประเมินได้จากความเสมอภาคหรือการปฏิบัติต่อคนทุกคนอย่างเท่าเทียม แต่ถ้าหากมีการปฏิบัติต่อมนุษย์โดยไม่เท่าเทียมจะเรียกว่า การเลือกปฏิบัติ โดยความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมไม่ใช่แปลว่ามนุษย์ทุกคนต้องได้รับเท่ากัน แต่อาจจะหมายความว่าในสถานการณ์ที่เหมือนกันจะต้องปฏิบัติต่อกันด้วยหลักการเดียวกัน

นอกจากนี้ ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ได้มีการระบุข้อความสำคัญเกี่ยวกับการยอมรับสิทธิเสรีภาพและการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ไว้ในปฏิญญาของข้อที่ 1 ข้อที่ 3 – 5 (กระทรวงการต่างประเทศ, กรมองค์การระหว่างประเทศ, 2551) ดังนี้

“ข้อ 1 มนุษย์ทุกคนเกิดมามีอิสระและความเสมอภาคกันในเรื่องของศักดิ์ศรีและสิทธิ มีเหตุผล และมีโนธรรม และควรมีการปฏิบัติต่อกันด้วยจิตวิญญาณแห่งภราดรภาพ”

“ข้อ 3 ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิตอยู่ มีเสรีภาพ และมีความมั่นคง”

“ข้อ 4 บุคคลใดจะตกอยู่ในสภาวะความเป็นทาส หรือภาวะจำยอมไม่ได้ จึงห้ามมีการค้าทาสทุกรูปแบบ”

“ข้อ 5 บุคคลใดจะถูกกระทำปฏิบัติอย่างทรมาณหรือลงโทษที่โหดร้ายทารุณ ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีไม่ได้”

เหตุนี้ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกนำไปออกกฎหมายภายในประเทศ โดยยึดหลักเกณฑ์สำคัญของปฏิญญานี้ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน และให้การเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งช่วยเป็นแนวทางในการช่วยเหลือของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์ในต่างประเทศและอาชญากรรมรูปแบบอื่น ๆ เช่น การค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงาน การค้าเด็กและผู้หญิง และการทำร้ายที่ก่อให้เกิดเป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ

ดังนั้น สิทธิมนุษยชนกับการค้ามนุษย์นั้นมีความเกี่ยวโยงกันในเรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ การค้ามนุษย์นั้นเป็นเรื่องของการละเมิดสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ทั่วโลกต่างเผชิญ โดยมีความเกี่ยวข้องกับการแสวงผลประโยชน์และวิธีการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคม การถูกแสวงหาประโยชน์และถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ โอกาสและอนาคต ความปลอดภัยและความมั่นคงของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ซึ่งการค้ามนุษย์แต่เดิมนั้นมีวิธีใช้การบีบบังคับ ขู่ขู่ แต่ปัจจุบันเหยื่อการค้ามนุษย์อาจเข้ามาอย่างสมัครใจ แต่ถูกหลอกลวงในการทำงาน โดยไม่ได้รับรายได้ตามจริง หรือประเภทของงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งสิ้น

ในปัจจุบันสถานการณ์การค้ามนุษย์ ถือว่าเป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อสวัสดิภาพของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและสตรี ขบวนการค้ามนุษย์ยังก่อให้เกิดอาชญากรรมอื่น ๆ มากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การลักลอบเข้าเมือง การค้าประเวณี การฟอกเงิน เป็นต้น โดยเหยื่อมักจะถูกใช้เป็นช่องทางในการหารายได้ให้แก่กลุ่มก่อการร้าย และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งกระบวนการค้ามนุษย์นั้นมีวัตถุประสงค์ เพื่อนำไปหรือบังคับเป็นแรงงาน และเพื่อการค้าประเวณี ซึ่งวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน รวมถึงสัมพันธ์กับตัวเหยื่อที่มีทั้งสตรี เด็กและผู้อพยพข้ามชาติ ซึ่งปัญหาการค้ามนุษย์ได้ส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงทั้งต่อตัวเหยื่อ ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยอาจบั่นทอนเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศอีกด้วย ทั้งนี้ยังมีผลกระทบเกิดขึ้นระหว่างประเทศตามมาอีกด้วยเช่นกัน (โยนงค์ ทิมสุวรรณ, 2558)

3. การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน

เนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านถือว่าเป็นจุดหมายปลายทางที่นิยมกันอย่างมากในหมู่แรงงานผู้อพยพ ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือเป็นประเทศทางผ่านไปยังประเทศอื่น ๆ ซึ่งกลุ่มแรงงานที่อพยพเข้ามานั้น เป็นกลุ่มคนที่มีความด้อยโอกาสจึงเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ทางด้านการค้าบริการทางเพศและการบังคับใช้แรงงาน (Suhakam, 2020)

ตามรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ขององค์กรช่วยเหลือสตรี (Women's Aid Organization, WAO) เมื่อปีพ.ศ. 2560 กล่าวว่า ประเทศปลายทางที่นิยมสำหรับผู้หญิง ผู้ชาย และเด็กจากหลากหลายประเทศ ด้วยเหตุผลของความแข็งแกร่งทางสภาพเศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นประเทศที่มีผู้อพยพต่างต้องการเดินทางมาเพื่อแสวงหาโอกาสเข้ามาทำงาน ซึ่งปัจจุบันมีการคาดการณ์ว่ามีเอกสารรับรองประมาณสองล้านฉบับและแรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสารมากกว่าสองล้านคน โดยผู้อพยพอาจไม่ใช่จะตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ทุกคน แต่เหยื่อจากการค้ามนุษย์ยังรวมถึงผู้ลี้ภัย ผู้ขอลี้ภัย และบุคคลไร้สัญชาติ ซึ่งเป็นบุคคลด้อยโอกาส ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้ล้วนเสี่ยงต่อภัยจากการค้ามนุษย์ ทางด้านองค์กรช่วยเหลือสตรี (Women's Aid Organization, WAO) ยังกล่าวอีกว่า มีกลุ่มคนที่รับรู้เข้าใจเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่ผิด เนื่องจากการค้ามนุษย์เชิงบริการทางเพศนั้น มองเพียงผู้ชายจะเป็นผู้ค้ามนุษย์และผู้หญิงจะตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ แต่ในอีกมุมผู้ชายหลากหลายคนที่ถูกหลอก และล่อลวงเพื่อทำงานในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น ก่อสร้าง การเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิต บริการ และการประมง จึงเห็นได้ว่าส่วนใหญ่การค้ามนุษย์ในประเทศเป็นการค้ามนุษย์ทางบริการทางเพศและการบังคับใช้แรงงานทั้งสิ้น

3.1 การค้ามนุษย์ทางเพศ

ประเทศเพื่อนบ้านของไทยนั้นถือว่าเป็นจุดหมายปลายทางที่มีชื่อเสียงสำหรับการค้าหญิงและเด็กสู่การค้าประเวณี การค้ามนุษย์เพื่อการค้าประเวณีมีผลกำไรมหาศาล โดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) คำนวณแล้วว่า กำไรเฉลี่ยต่อปีผู้ให้บริการทางเพศในประเทศเพื่อนบ้านประมาณ 23,500 เหรียญสหรัฐ คาดว่ามีพนักงานบริการทางเพศประมาณ 142,000 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตตัวเมืองกรุงกัวลาลัมเปอร์ จำนวน 8,000 – 10,000 คน นอกจากนี้ยังมีการขายบริการทางเพศที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะจากเขตอื่น ๆ เช่น เมืองซาอาลัม โดยผู้หญิงบริการทางเพศจะเป็นลูกจ้างในร้านสปา ผับ ร้านอาหารโอเค หรือร้านอาหาร ซึ่งเป็นกลุ่มอาชญากรรมแอบแฝงเพื่อจัดตั้งขึ้นเป็นกลุ่มเพื่อการค้ามนุษย์ทางเพศ โดยล่อลวง เพื่อมาทำงาน บางกรณีหลอกให้แต่งงานเพียงเพื่อบังคับให้ค้าประเวณี ซึ่งเหยื่อส่วนใหญ่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีรายงานการค้ามนุษย์เพิ่มขึ้นจำนวนมากเกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ รวมทั้งการค้ามนุษย์ผู้ชาย นอกจากนี้ชาวต่างชาติที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์แล้ว ยังมีประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านจำนวนมากเช่นกันได้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

3.2 การค้ามนุษย์การบังคับใช้แรงงาน

นอกเหนือจากการทำงานในบ้านและงานบริการทางเพศแล้ว ผู้หญิงและเด็กจำนวนมากถูกค้ามนุษย์ไปสู่การใช้แรงงาน ส่วนใหญ่มาจากเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลายคนนั้นอพยพโดยความสมัครใจและถูกกฎหมาย แต่กลับตกเป็นเหยื่อและถูกบังคับให้อยู่ในสภาพการทำงานที่ไม่พึงประสงค์ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น การเกษตร การบริการอาหาร สิ่งทอ และอิเล็กทรอนิกส์ การค้ามนุษย์แรงงานเกิดจากการปฏิบัติที่ผิดจรรยาบรรณของบริษัทจัดหางานเอกชนและนายจ้างเกี่ยวกับการหักค่าธรรมเนียมภาษีของชาวต่างชาติที่สูงจากเงินเดือน การหักเกี่ยวกับพันธหนี้สิน การยึดหนังสือเดินทางของแรงงาน ชั่วโมงการทำงานที่มากเกินไป สภาพการทำงานที่อันตราย รวมทั้ง

การทำร้ายร่างกายและการละเมิดสิทธิมนุษยชนอื่น ๆ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2556 ประเทศเพื่อนบ้านมีนโยบายการเรียกเก็บภาษีต่างประเทศ (foreign levy) ซึ่งเป็นภาษีประจำปีสำหรับแรงงานข้ามชาติมากกว่าภาษีนายจ้างส่งผลให้แรงงานถูกเอารัดเอาเปรียบมากขึ้น

จากสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน พบว่า มีหญิงไทยถูกหลอกมาค้ามนุษย์ สาเหตุมาจากการที่มีการศึกษาน้อยทำให้ถูกคนใกล้ชิดหลอกว่าหากไปทำงานแล้วจะร่ำรวยซึ่งเกิดจากความโลภ โดยหวังว่าจะได้ค่าแรงที่สูงกว่าในประเทศ นอกจากนี้เกิดจากความยากจนที่เป็นหนี้ในระบบและต้องออกไปหางานทำนอกประเทศ ทั้งนี้ หญิงไทยเข้าสู่วงจรการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านโดยถูกจับกุมมากที่สุดในครีรับจ้างขนยาเสพติด โดยวิธีกลืนยาเสพติดลงท้องและถ่ายออกเมื่อถึงปลายทาง รวมถึงการถูกหลอกให้ขายบริการผ่านการคุยแชท (Chat) ทางอินเทอร์เน็ตกับชาวต่างชาติ เป็นต้น ซึ่งการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์มีการคัดแยกกว่าเป็นการหลบหนีประเภทใด เช่น การหลบหนีเข้าเมือง การอยู่เกินกำหนด หรือการค้าประเวณี เพื่อไม่ให้ประเทศเพื่อนบ้านดำเนินการตามกฎหมายโดยไม่พิจารณาสาเหตุที่แท้จริง เนื่องจากไทยมีพระราชบัญญัติป้องกันและกฎหมายคุ้มครองให้พาเด็กไปอยู่บ้านพักฉุกเฉินและห้ามประเทศเพื่อนบ้านดำเนินคดีใด ๆ กับเด็ก (คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ สภาผู้แทนราษฎร, 2552)

3.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน

การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านจึงได้ตรากฎหมายการค้ามนุษย์ขึ้นไว้โดยเฉพาะ คือ Anti-Trafficking Act 2007 ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวนี้จะกล่าวถึงการกระทำอันเป็นความผิดฐานการค้ามนุษย์และมาตรการพิเศษที่ใช้สำหรับการสืบสวนกรณีผู้กระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ (สนันยามาเจริญ, 2560) ดังนี้

Section 12 มีกำหนดองค์ประกอบความผิดที่เป็นหลักเอาไว้สำหรับการค้ามนุษย์ว่า การขนส่งมนุษย์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยถ้าหากมีการใช้กำลังข่มขู่ หรือมีการหลอกลวง ผู้ที่ถูกขนส่ง หรือผู้ที่ถูกขนส่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี จะเป็นเหตุเพิ่มโทษ และหากบุคคลใดได้รับผลประโยชน์จากการกระทำความผิดดังกล่าวย่อมมีความผิดด้วย และในมาตรา 16 ได้บัญญัติถึงสาเหตุยกเว้นไว้ว่าแม้ว่าผู้เสียหายจะยินยอมก็ไม่ทำให้เป็นยกเว้นความผิดไปได้

4. มาตรการ กลไก และนโยบายเกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

มาตรการ กลไก และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ได้มีการกำหนดจากความร่วมมือจากหลายระดับทั้งระดับสากล ระดับประเทศ และระดับจังหวัด โดยเป็นการร่วมมือกันกำหนดแนวทางดำเนินการป้องกัน ปราบปราม และช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์จากทุกภาคส่วนทั้งระดับประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

4.1 การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

กระทรวงการต่างประเทศ กรมองค์การระหว่างประเทศ กองการสังคม, (2558) ได้ระบุว่า การดำเนินงานการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ยังมีภารกิจที่เกี่ยวข้องด้านการช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์ ผ่านการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลทั่วโลก ปัญหาการค้ามนุษย์ประเทศไทยได้หยิบยกเป็นวาระแห่งชาติที่รัฐบาลต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนและจริงจังให้

เป็นรูปธรรม โดยมีพระราชบัญญัติการป้องกันและการปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ (The Anti-Trafficking in Persons Act 2008) โดยกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๙) ซึ่งมีความสำคัญ ๕ ด้าน ได้แก่ การป้องกัน การดำเนินคดี การคุ้มครองการช่วยเหลือ การพัฒนากลไกเชิงนโยบายและการขับเคลื่อน การพัฒนาและการบริหารข้อมูล ซึ่งการดำเนินงานเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ มีดังนี้

1. กลไกการดำเนินงานในประเทศไทย

กลไกการดำเนินงานเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ประกอบด้วย คณะกรรมการระดับชาติ ๒ คณะ ได้แก่ (๑) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปคม.) ซึ่งนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ (๒) คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ปกค.) ซึ่งรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และคณะอนุกรรมการต่าง ๆ เพื่อผลักดันนโยบายระดับชาติ นอกจากนี้ พรบ. ดังกล่าว ยังได้มีการกำหนดจัดตั้งกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ โดยมีการใช้เงินทุนในสองส่วน ได้แก่ การช่วยเหลือเหยื่อจากการกระทำและการดำเนินโครงการเพื่อป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ซึ่งหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนสามารถเสนอโครงการเพื่อขอใช้งบประมาณกองทุนฯ โดยเลขานุการของกลไกระดับชาติรวมทั้งการบริหารกองทุนฯ อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.)

ในระดับจังหวัด มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยกรรมการจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และในระดับหน่วยงาน หลายหน่วยงานได้จัดตั้งหน่วยงานย่อยที่มีการกิจเฉพาะ โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปราม เช่น กองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ภายใต้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศูนย์ต่อต้านการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ ภายใต้สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นต้น

ทั้งนี้ รัฐบาลเน้นการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกลไกทั้งในระดับชาติ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคประชาสังคมเป็นกรรมการในคณะกรรมการระดับชาติ และระดับจังหวัด โดยมีองค์กรพัฒนาเอกชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญในกระบวนการคัดแยกเหยื่อด้วย

2. การดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

เนื่องจากไทยอยู่ในสถานะประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของการค้ามนุษย์ นโยบายเพื่อแก้ไข ป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ของไทย ให้ความสำคัญกับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เป็นหลัก (Victim-Centered) และมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการแสวงประโยชน์หรือการบังคับใช้แรงงาน การปราบปรามและดำเนินคดีขบวนการค้ามนุษย์ รวมถึงการช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งนโยบายที่ไทยกำลังให้ความสำคัญ มีดังนี้

2.1 การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้โยกย้ายถิ่นฐานที่เหมาะสมของไทย โดยเน้นการเคารพหลักสิทธิมนุษยชน และประสงค์ให้แรงงานต่างด้าวทั้งหมดได้รับการจดทะเบียนและพิสูจน์สัญชาติให้เรียบร้อยเพื่อให้สามารถอยู่ทำงานในไทยได้อย่างถูกต้องและได้รับสิทธิ/การคุ้มครองทางสังคมต่าง ๆ

โดยรัฐบาลกำลังพิจารณาเรื่องการปรับสิทธิด้านการรักษาพยาบาลแรงงานต่างด้าวจากเดิมที่มีอยู่ให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อรองรับการเตรียมตัวเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน

2.2 การแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมง ได้มีการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้าเมืองซึ่งลักลอบทำงานบนเรือประมงปีละ ๒ เดือน (๒) จัดตั้งศูนย์ประสานงานประมงใน ๗ จังหวัดน่านร่อง (๓) การประกาศใช้แนวปฏิบัติการใช้แรงงานที่ดีสำหรับสถานประกอบการแปรรูปสัตว์น้ำเบื้องต้นในอุตสาหกรรมแปรรูปกุ้งและอาหารทะเลในประเทศไทย (Good Labour Practices Guidelines for Primary Processing Workplaces in the Shrimp and Seafood Industry of Thailand - GLP/PPW) เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๖ ซึ่งเน้นการจัดการใช้แรงงานบังคับ การใช้แรงงานเด็ก เสรีภาพในการสมาคม การเจรจาต่อรองร่วม และความร่วมมือในสถานประกอบการกิจการ การไม่เลือกปฏิบัติ ค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน ค่าชดเชย ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานและสวัสดิการ และ (๔) การเพิ่มความเข้มข้นในการตรวจแรงงานประมง

2.3 การช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเน้นการดำเนินงานที่การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดย (๑) อนุญาตให้อยู่ใน ปทท. ได้ชั่วคราวเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกาย และจิตใจ รวมทั้งการฝึกอาชีพและทักษะ (๒) การอนุญาตให้ผู้เสียหายสามารถออกไปทำงานนอกบ้านพักเมื่อมีความพร้อม (๓) การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมให้กับผู้เสียหายจากภาครัฐ และจากผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์

3. การดำเนินความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

กระทรวงการต่างประเทศ มีภารกิจที่เกี่ยวข้องในด้านการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายชาวไทยในต่างประเทศ ผ่านการดำเนินงานของสถานเอกอัครราชทูตและสถานกงสุลทั่วโลก มีส่วนในกระบวนการกำหนดนโยบายโดยคณะกรรมการระดับชาติ และการดำเนินความร่วมมือในประเด็นการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและระดับพหุภาคี ซึ่งการดำเนินงานระดับระหว่างประเทศที่สำคัญ มีดังนี้

3.1 ระดับทวิภาคี

- บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดการค้าเด็กและสตรีและการช่วยเหลือเหยื่อของการค้ามนุษย์ (MOU on Bilateral Cooperation for Eliminating Trafficking in Children and Women and Assisting Victims of Trafficking) ซึ่งไทยได้มีความตกลงกับกัมพูชา (ปี ๒๕๔๖) ลาว (ปี ๒๕๔๘) เวียดนาม (ปี ๒๕๕๑) และเมียนมาร์ (ปี ๒๕๕๒) โดยกำลังมีความริเริ่มปรับเนื้อหาของ MOU เพื่อให้เป็นปัจจุบันเพื่อสามารถรองรับสถานการณ์การค้ามนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป และอยู่ระหว่างการหารือเพื่อจัดทำกรอบความร่วมมือกับอีกหลายประเทศที่มีความเป็นไปได้มากกว่าจะเป็นต้นทางของผู้เสียหายในประเทศไทย และ/หรือปลายทางของคนไทยที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

- การจัดทำบันทึกความร่วมมือระหว่างไทยกับญี่ปุ่นว่าด้วยการแลกเปลี่ยนข่าวสารสำหรับการป้องกันและต่อต้านการค้ามนุษย์ (Memorandum of Cooperation between the Government of Japan and Thailand concerning the Exchange of Information for the

Purpose of Preventing and Combating Trafficking in Persons) เพื่อประโยชน์ในการสืบสวน สอบสวนผู้ต้องสงสัยในคดีค้ามนุษย์ ขยายผลการจับกุมและดำเนินคดีผู้กระทำความผิดทั้งในไทยและ ญีปุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนความร่วมมือทางกฎหมายระหว่างไทยกับญีปุ่น

- การจัดทำบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลว่าด้วยความร่วมมือด้านการจ้าง แรงงาน เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงของการค้ามนุษย์ในภาคแรงงาน โดยเฝ้าระวังการแสวง ผลประโยชน์โดยมิชอบจากการผลักดันแรงงานอพยพไปทำงานในประเทศปลายทาง ซึ่งในปัจจุบัน ไทยมีความตกลงในลักษณะนี้กับอิสราเอล และกำลังอยู่พิจารณาร่างความตกลงกับบังกลาเทศ

3.2 ระดับภูมิภาค และระหว่างประเทศ

- กระบวนการบาหลี่ (Regional Ministerial Conference on People Smuggling, Trafficking in Persons and Related Transnational Crime - Bali Process) เป็นการประชุมระดับรัฐมนตรีของประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเกี่ยวกับการลักลอบขนคนเข้าเมือง การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมข้ามชาติที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยสมาชิก ๔๖ ประเทศ และองค์การ ระหว่างประเทศ และประเทศผู้สังเกตการณ์ ๑๙ ประเทศ มี Steering Group ซึ่งไทยเป็นสมาชิก สนับสนุนการทำงานของออสเตรเลีย และอินโดนีเซียในฐานะประธานร่วม โดยได้จัดตั้ง สนง. สนับสนุนระดับภูมิภาค (Regional Support Office – RSO) ที่กรุงเทพฯ เพื่ออนุวัติกรอบความ ร่วมมือระดับภูมิภาค (Regional Co-operation Framework – RCF) ซึ่งเปิดทำการเมื่อเดือน กันยายน ๒๕๕๕ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีส่วนร่วมในกระบวนการบาหลี่ ดังนี้ (๑) มีผู้แทนเป็นผู้ ประสานงานคณะทำงานนโยบาย กรอบกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย (Coordinator of Bali Process activities on Policy and Law Enforcement Response) (๒) ให้เงินอุดหนุน การ ดำเนินงานของ RSO และกระบวนการบาหลี่ระหว่างปี ๒๕๕๕-๒๕๕๗ เป็นจำนวนเงิน ๓๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ (๓) ริเริ่มกิจกรรมในกรอบกระบวนการบาหลี่ เช่น ร่วมกับออสเตรเลียเพื่อจัดประชุม ปฏิบัติการในหัวข้อการให้สัตยาบันและการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาสหประชาชาติว่า ด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (UNTOC) เมื่อปลายปี ๒๕๕๕ ซึ่ง จะ ได้มีการต่อยอดกิจกรรมดังกล่าวในช่วงปี ๒๕๕๗

3.3 ระดับอาเซียน

- กลไกในกรอบอาเซียนเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ไทยเป็นภาคี ได้แก่ ASEAN Declaration Against Trafficking in Persons Particularly Women and Children ปี ๒๕๔๗ โดยจะเน้นเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย การคัดแยกเหยื่อออกจากผู้กระทำผิด และการ กำหนดบทลงโทษที่มีความรุนแรงแก่ผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ และสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน (The Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters among Like-Minded ASEAN Member Countries) โดยไทยได้ให้สัตยาบัน สนธิสัญญาฯ เมื่อ ๓๑ มกราคม ๒๕๕๖ ซึ่งจะทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือในการ ดำเนินคดีค้ามนุษย์ในอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง

- กลไกหลักในกรอบอาเซียนที่กำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาจัดทำ ได้แก่ Regional Plan of Action to Combat Trafficking in Persons ซึ่งไทยและสิงคโปร์ได้เริ่มผลักดันในการ ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านอาชญากรรมข้ามชาติ (SOMTC) ครั้งที่ ๑๒ ในเดือนกันยายน

๒๕๕๕ ที่กรุงเทพฯ ให้สอดคล้องและสะท้อนความพยายามระดับภูมิภาคเพื่อสนับสนุนแผนระดับโลก UN Global Plan of Action to Combat Trafficking in Persons และการจัดทำอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการค้ามนุษย์ (ASEAN Convention on Trafficking in Persons) ซึ่งในระหว่างการประชุม AMMTC เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๖ ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาปรับแก้ร่างเอกสารทั้งสองฉบับ ทั้งนี้ โดยเป็นการเสริมความร่วมมือที่มีอยู่ในกรอบ Coordinated Mekong Ministerial Initiative against Trafficking (COMMIT)

4. การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ในกรอบสหประชาชาติ

4.1 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC) ไทยลงนาม UNTOC เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๓ รวมทั้งลงนามพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) และพิธีสารว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบขนคนเข้าเมือง

4.2 ผู้โยกย้ายถิ่นฐานโดยทางบก ทะเล และอากาศ (Protocol Against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air) เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๔ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ และพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ฯ ตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๖

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินนโยบายตามมาตรการ 5P สำหรับการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การมีนโยบาย เพื่อนำนโยบายนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งได้มีการบูรณาการในทุกมิติของการดำเนินการต่อต้านการค้ามนุษย์ โดยประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติ เพื่อแก้ไขปัญหาจากการค้ามนุษย์ แรงงานต่างด้าว แรงงานเด็ก แรงงานที่ถูกบังคับการค้าประเวณี หรือแม้กระทั่งแรงงานประมงที่ผิดกฎหมาย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาจากการค้ามนุษย์ทั้งสิ้น

2. การป้องกัน ได้มีการจัดมาตรการป้องกันสถานการณ์การค้ามนุษย์ตามสถานะ ซึ่งประเทศไทยมีสถานะการค้ามนุษย์เป็นทั้งประเทศต้นทาง ทางผ่าน และปลายทาง การดำเนินงานให้การช่วยเหลือต้องมีหน่วยงานที่ได้รับการสนับสนุน เพื่อหลีกเลี่ยงการทำงานซ้ำซ้อน เพื่อให้ช่วยเหลือครอบคลุมถึงเหยื่อ

3. การดำเนินคดี การบังคับใช้กฎหมาย หรือรวมถึงมาตรการทางกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม มีบทลงโทษที่ชัดเจน และการได้รับความคุ้มครองจากการช่วยเหลือ

4. การคุ้มครอง จะมุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือทั้งเหยื่อชาวไทยและชาวต่างชาติ การบำบัดทางด้านฟื้นฟู จัดหาอาชีพในระหว่างการดำเนินคดี มีการอบรม ให้การศึกษา และส่งตัวกลับภูมิลำเนาของผู้ต้องหาต่อไป

5. การประสานงานกับหน่วยงานภายในประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อให้สามารถปราบปรามและช่วยเหลือได้เต็มที่ ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นในการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์ทั้งหมดไปในสังคมอย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรม เพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ทุกคน

ปัญหาการค้ำมนุษย์ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงภายในประเทศ ยังได้มีนโยบายเพิ่มเติมในการป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ และช่วยเหลือคุ้มครองผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ ซึ่งได้มีแนวทางการปฏิบัติดังนี้

1. การดำเนินงานเกี่ยวกับผู้ย้ายถิ่นฐาน โดยมีการจดทะเบียนและพิสูจน์สัญชาติให้เรียบร้อย
2. การแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ในอุตสาหกรรมการประมง มีการจดทะเบียนแรงงาน และมีประกาศแนวทางการปฏิบัติการใช้แรงงาน
3. การช่วยเหลือคุ้มครองเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ โดยเน้นการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ โดยมีการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ รวมทั้งการฝึกอาชีพและทักษะในการดำรงชีพเพื่อให้เหยื่อกลับคืนสู่สังคม และใช้ชีวิตตามปกติอย่างเดิม

4.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ มีดังนี้

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ.2551 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ตราขึ้นเพื่อให้การช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ โดยคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่อาจจะถูกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ ซึ่งเป็นการสร้างหลักประกันความปลอดภัยจากการถูกคุกคาม การใช้ความรุนแรง และการปฏิบัติโดยมิชอบ และให้สิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต เช่น สถานที่พักพิง อาหาร ยารักษาโรค รวมทั้งการดูแลฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ และให้การคุ้มครองทางด้านกฎหมาย การคุ้มครองพยานและได้รับการปกป้องสิทธิค่าตอบแทนในคดีอาญา

หมวด 1 บททั่วไป มาตรา 6 ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (1) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ (2) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็กผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์

ซึ่งมาตรา 6 ในพระราชบัญญัตินี้ ระบุความว่า “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” หมายความว่า การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุหรือสื่อลามก การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส การนำคนมาขอตาน การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การบังคับด้วยวิธีอื่นเพื่อการค้าหรือการอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

และมาตรา 4 “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” หมายความว่า การข่มขืนใจ ให้ทำงานหรือให้บริการโดยทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สิน ของบุคคลนั้นเองหรือของผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วยประการใดๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคล นั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืน

มาตรา 29 กรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ำมนุษย์และเพื่อคุ้มครองป้องกันภัยแก่บุคคลที่เชื่อได้ว่าเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดฐานการค้ำมนุษย์ เจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวได้ แต่ต้องไม่เกิน 24

ชั่วคราว ทั้งนี้ ให้งานให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดี กรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีทราบโดยไม่ชักช้า

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องให้การคุ้มครองบุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายเกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาต ทั้งนี้ ศาลจะอนุญาตได้ไม่เกินเจ็ดวัน โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

การจัดให้บุคคลซึ่งอาจจะเป็นผู้เสียหายอยู่ในความคุ้มครองเป็นการชั่วคราวตามมาตรานี้ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในสถานที่อันสมควรซึ่งมิใช่ห้องขังหรือสถานคุมขัง ทั้งนี้ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด การปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรานี้ให้คำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนโดยเคร่งครัด

หมวด 4 การช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ในมาตรา 33 ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างเหมาะสม ในเรื่องอาหาร ที่พัก การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษ การฝึกอบรม การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย การส่งกลับไปยังประเทศเดิมหรือภูมิลำเนาของผู้เสียหาย การดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความแตกต่างทางเพศ อายุ สัญชาติ เชื้อชาติ ประเพณีวัฒนธรรมของผู้เสียหาย การแจ้งสิทธิของผู้เสียหายที่พึงได้รับการคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการช่วยเหลือ ตลอดจนขอเบรคระยะเวลาในการดำเนินการช่วยเหลือในแต่ละขั้นตอน และต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายก่อนด้วย

มาตรา 34 เพื่อประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เสียหาย ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งให้ผู้เสียหายทราบเกี่ยวกับสิทธิที่จะสามารถเรียกค่าสินไหมทดแทนซึ่งเกิดจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย

มาตรา 35 ผู้เสียหายมีสิทธิและประสงค์ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยให้พนักงานอัยการเรียกค่าสินไหมทดแทนตามที่ได้รับแจ้งจากปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย การเรียกค่าสินไหมทดแทน พนักงานอัยการสามารถจะขอรวมไปกับคดีอาญาหรือจะยื่นคำร้องในระยะเวลาใดระหว่างที่คดีอาญากำลังพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้นก็ได้

มาตรา 36 ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้เสียหายระหว่างที่อยู่ในความดูแล ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายด้วย ในกรณีที่ผู้เสียหายจะให้การหรือเบิกความเป็นพยานในความผิดฐานค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นพยานได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ถ้าผู้เสียหายต้องเดินทางกลับประเทศที่เป็นถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนา หรือถ้าบุคคลในครอบครัวของผู้เสียหายอาศัยอยู่ในประเทศอื่น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานในประเทศนั้น ๆ ไม่ว่าจะหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน และไม่ว่าจะกระทำผ่านสถานทูต หรือสถานกงสุลของประเทศนั้น ๆ หรือไม่ก็ตาม เพื่อให้มีการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่ผู้เสียหาย และบุคคลในครอบครัวอย่างต่อเนื่องในประเทศนั้น

จากกฎหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนเหยื่อการค้ามนุษย์ให้ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือตามกฎหมายถูกต้อง และเหยื่อสามารถหลุดพ้นจากวงจรการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ได้อย่างปลอดภัย โดยตัวบทกฎหมายข้างต้นมีวัตถุประสงค์ คือ การป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด กำหนดการคุ้มครองผู้เสียหายในฐานะพยานไม่ใช่อาชญากร การจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมสอบปากคำและกำหนดให้หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องดำเนินการช่วยเหลือการค้ามนุษย์ในรูปแบบของสหวิชาชีพ เช่น ด้านที่พักอาศัย ค่าปรึกษา อาหาร บริการทางการแพทย์ การศึกษา การพัฒนา ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ และการส่งกลับภูมิลำเนา

5. การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยสามารถสรุปกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อ ดังนี้

1. การช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ภายในประเทศ

การช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้น ประกอบด้วยการดำเนินงานที่มีความซับซ้อน มีวิธีการหลายขั้นตอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนถือเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการดำเนินการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยค่านึงประโยชน์สูงสุดของเหยื่อเป็นสำคัญ และการดำเนินงานของแต่ละขั้นตอนต้องได้รับความร่วมมือจากกลุ่มสหวิชาชีพ ซึ่งประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการค้ามนุษย์โดยยึดหลักการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ระเบียบ มีแบบแผน และมีมาตรฐานของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน ภาคประชาสังคม และหน่วยงานระหว่างประเทศ

การปฏิบัติงานทุกขั้นตอนมีหลักสำคัญในการปฏิบัติ คือ “การใช้เหยื่อเป็นศูนย์กลาง” โดยมุ่งเน้นสิทธิขั้นพื้นฐานดำเนินการช่วยเหลือ โดยการนำเหยื่อเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองช่วยเหลือ โดยที่ความร่วมมือกับฝ่ายสหวิชาชีพที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การสัมภาษณ์ รวบรวมข้อเท็จจริง การคัดแยกเหยื่อ การให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ตลอดจนติดตามผลการให้ความช่วยเหลือเหยื่อ

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์เกิดประสิทธิภาพและตัวเหยื่อมีความปลอดภัยและการได้รับการเยียวยา รวมทั้งฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจอย่างเหมาะสม ทำให้ขั้นตอนการคัดแยกเหยื่อค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ต้องอาศัยองค์ความรู้แต่ละวิชาชีพ เสนอแนวทางร่วมกับสหวิชาชีพเพื่อพิจารณาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่เหยื่อการค้ามนุษย์ โดยมีขั้นตอนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (อมรพรรณ วงษ์เพชร, 2559) ดังนี้

1. การรับแจ้งเหตุ/เบาะแสการค้ามนุษย์ การรับแจ้งเหตุโดยมาจากประชาชน พลเมือง ผู้ปกครอง ญาติ หรือจากตัวผู้เสียหายเอง

2. การประสานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์จังหวัด (ศปคม.) ตำรวจ และพนักงานเจ้าหน้าที่ หลังจากการมีการสืบค้นข้อเท็จจริงและมีมูลเหตุเพียงพอเป็นที่น่าเชื่อถือได้ของข้อมูล การแจ้งเหตุ หน่วยงานที่รับแจ้งต้องทำการประสานศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปราม

การคำมณูษย์ เพื่อดำเนินการประชุมทีมสหวิชาชีพวางแผนเตรียมความพร้อมก่อนเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ คั่น และจับกุม

3. การเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ คั่น และการช่วยเหลือเบื้องต้น ต้องมีการประสานงาน ระหว่างหัวหน้าทีมและหัวหน้าชุดปฏิบัติก่อนการเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ คั่น และจับกุม พร้อมกับหมาย คั่น หรือ หมายจับ เมื่อถึงสถานที่เกิดเหตุให้แต่ละทีมดำเนินการตามแผนที่ซักซ้อม และเก็บวัตถุพยาน และหลักฐานต่างๆ ด้วยการถ่ายภาพ และจดบันทึก โดยมีเจ้าหน้าที่พิจารณาคัดแยกเหยื่อเบื้องต้น หลังจากออกจากสถานที่เกิดเหตุระหว่างเคลื่อนย้ายเหยื่อ ควรระวังการแผ่ตัวหรือมีการ แทรกแซงของผู้มีอิทธิพล และต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่เดินทางไปกับเหยื่อเพื่ออธิบายเกี่ยวสิทธิและ ขั้นตอนการให้ความช่วยเหลือ

4. สอบข้อเท็จจริง และคัดแยกเหยื่อ ภายหลังจากการเข้าช่วยเหลือจะต้องดำเนินการสอบ ข้อเท็จจริงเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยดำเนินการรวบรวมรายละเอียดข้อมูลที่ เกิดขึ้นให้มากที่สุด ทั้งนี้ในเบื้องต้นควรมีข้อมูลที่เพียงพอที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบการวางแผน พิจารณาให้ความช่วยเหลือขั้นต่อไป

การคัดแยกเหยื่อ สถานที่ที่เหมาะสมและความปลอดภัยมีความสำคัญยิ่งในการสัมภาษณ์ ข้อเท็จจริงจากเหยื่อ โดยให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบพิจารณาตามข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้ โดยจะพิจารณาตามหลักฐานและความเห็นจากทีมสหวิชาชีพ หากมีความเห็นต่างกันให้บันทึก ความเห็นพร้อมแนบความเห็นต่างไปยังผู้บังคับการตำรวจภูธรในจังหวัดนั้น ๆ เพื่อพิจารณา และใน ระหว่างการพิจารณาให้บุคคลดังกล่าวได้รับการคุ้มครองตามมาตรา 29 เมื่อคัดแยกเหยื่อเสร็จแล้วให้ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแจ้งสิทธิเพื่อที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทน และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือตามมาตรา 34 โดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดต้องได้รายงานต่อ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อดำเนินการตามมาตรา 35

4.1 เมื่อดำเนินการคัดแยกเหยื่อแล้ว และบุคคลนั้นไม่ได้ตกเป็นผู้เสียหายตามมาตรา 33 ด้วยว่าบุคคลนั้นไม่เข้าข่ายการคำมณูษย์ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามกฎหมายอื่น ซึ่งจะดำเนินการให้คำปรึกษาและพิจารณาให้ความช่วยเหลือคุ้มครองตามกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนเป็นหลักสำคัญ

4.2 เมื่อดำเนินการคัดแยกเหยื่อแล้วและบุคคลนั้นได้ตกเป็นผู้เสียหายตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการคำมณูษย์ พ.ศ.2551 โดยกฎหมายกำหนดให้กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมในเรื่องที่พัก อาศัย อาหาร ยารักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งให้การศึกษา ฝึกอบรม และการช่วยเหลือทางกฎหมาย โดยมีกระบวนการส่งต่อผู้เสียหายไปยังสถานคุ้มครองหรือหน่วยงาน อื่น ๆ

หลังจากขั้นตอนการคัดแยกเหยื่อ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องประสานจัดส่งตัวพยาน หลักฐาน และข้อมูลของเหยื่อ ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่วนผู้ที่ไม่ใช่เหยื่อ จากคำมณูษย์จะถูกส่งตัวให้กับหน่วยงานที่เหมาะสมในการดำเนินการตามขั้นตอนที่เกี่ยวข้องต่อไป โดยในระหว่างและหลังการฟื้นฟู เยียวยา ผู้เสียหาย และหากมีพบข้อมูลที่เกี่ยวข้องหรือข้อมูลอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีทางกฎหมายควรประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ

5. การส่งกลับประเทศภูมิลำเนา กรณีเหยื่อเป็นชาวต่างชาติให้ประสานหน่วยต่าง ๆ เกี่ยวข้องในการส่งกลับประเทศภูมิลำเนาเดิม พร้อมจัดเตรียมเอกสารการเดินทาง สิ่งของทรัพย์สินที่เรียกร้องได้นำไปส่งมอบต่อผู้เสียหาย โดยกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการจะนัดหมายให้เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานในประเทศต้นทางมารับตัว ณ ด่านตรวจคนเข้าเมือง โดยมีหนังสือผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง และแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดได้รับทราบเรื่องในการส่งกลับในแต่ละครั้ง นอกจากนี้ ยังมีการจัดประชุมหารือวางแผนช่วยเหลือต่อเนื่องของผู้เสียหายในแต่ละกรณีร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ประเทศต้นทาง หรือเรียกกันว่า Case Conference

กรณีผู้เสียหายชาวไทย เมื่อเหยื่อมีความพร้อมที่จะกลับคืนสู่สังคม และครอบครัวมีความพร้อมที่จะดูแล การกลับคืนสู่ครอบครัวจึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุด สำหรับเหยื่อบางรายไม่มีครอบครัวหรือไม่สามารถกลับคืนสู่ครอบครัวได้ ก็ประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เหมาะสมต่อการคุ้มครองต่อไป (สถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพบ้านเกร็ดตระการ, 2552)

6. การติดตามประเมินผล เป็นขั้นตอนที่หน่วยงานที่เคยให้การคุ้มครองเหยื่อจากการค้ามนุษย์จะต้องดำเนินการติดตามเรื่องเกี่ยวกับเหยื่อที่ถูกส่งกลับประเทศภูมิลำเนา ซึ่งขั้นตอนการติดตาม ประเมินผลเสมือนเป็นการประเมินความสำเร็จของงาน เนื่องจากเหยื่อการค้ามนุษย์ที่ถูกส่งคืนสังคมและกลับไปเผชิญกับสภาพแวดล้อมเดิม และมีความเสี่ยงที่เหยื่ออาจจะถูกละเมิดสิทธิและย้อนกลับเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์อีกครั้ง ดังนั้นขั้นตอนการติดตามประเมินผลจะช่วยให้ทราบว่าสาเหตุการกลับเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์คืออะไร และควรมีวิธีและแนวทางในการป้องกันและแก้ไขกระบวนการส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์ต่อไปอย่างไร

2. การช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน

เหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านนั้นจะได้รับการช่วยเหลือจากสำนักงานกงสุล ประจำสถานเอกอัครราชทูตนั้น ๆ ของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งการช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์นี้กลายเป็นภารกิจหลักตามพันธกิจของการคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศตามกระทรวงการต่างประเทศ ได้มอบหมายให้กรมการกงสุลเป็นหน่วยงานในส่วนกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางติดต่อประสานงานระหว่างสถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลใหญ่ และญาติในประเทศไทยของเหยื่อในต่างประเทศ ซึ่งได้กำหนดพันธกิจไว้ดังนี้ (กรมการกงสุล)

1. ประสานและอำนวยความสะดวกสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุล สำหรับการให้ความช่วยเหลือคนไทยตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศภายใน 24 ชั่วโมง
2. ดำเนินมาตรการ/โครงการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ทั้งในประเทศและนอกประเทศ
3. จัดตั้งสำนักงานหนังสือเดินทาง ในส่วนภูมิภาคตามความเหมาะสมและจัดหน่วยหนังสือเดินทางเคลื่อนที่ไปยังจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลได้รับบริการอย่างทั่วถึง
4. ขยายงานบริการด้านการกงสุล ณ สำนักงานหนังสือเดินทางชั่วคราว ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ด้วยการเพิ่มงานบริการรับเรื่องส่งต่อในการให้ความช่วยเหลือคนไทยตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศ และงานบริการด้านนิติกรณ์
5. นำนวัตกรรมมาให้บริการด้านกงสุลเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ประชาชน

ทั้งนี้ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ ได้กำหนดนโยบายและภารกิจนี้ให้กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ เป็นหน่วยปฏิบัติงานโดยตรงและได้กำหนดภารกิจหน้าที่ด้านการคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ (สมพงษ์ กางทอง, 2555) โดยผู้วิจัยหยิบยกเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์เท่านั้น ซึ่งมีดังนี้

1. ช่วยเหลือคุ้มครองแรงงานไทยในต่างประเทศ แรงงานไปทำงานอย่างถูกกฎหมายแต่ไม่ได้รับค่าจ้างตรงตามสัญญา ช่วยเหลือแรงงานผิดกฎหมายที่ถูกหลอกไปทำงานและตกทุกข์ได้ยากในต่างประเทศ

2. ช่วยเหลือลูกเรือประมงที่ถูกจับในน่านน้ำต่างประเทศ

3. ช่วยเหลือหญิงไทยที่ถูกหลอกไปค้าประเวณี และถูกบังคับใช้แรงงานอย่างทารุณ

4. ช่วยเหลือคนไทยที่กระทำผิด ถูกจับกุม คမ်းขังดำเนินคดี จำคุกในต่างประเทศ

ซึ่งพันธกิจของกรมการกงสุล และนโยบายของกองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศนั้น มีภารกิจหลักเกี่ยวกับการช่วยเหลือคนไทยในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกรณีการช่วยเหลือคุ้มครองแรงงานไทยที่เดินทางเข้ามาทำงานในต่างประเทศอย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย การช่วยเหลือแรงงานลูกเรือประมง การช่วยเหลือหญิงไทยที่ถูกหลอกมาค้าประเวณีและถูกบังคับมาใช้แรงงานอย่างทารุณ รวมถึงการช่วยเหลือชาวไทยที่กระทำผิด ถูกจับกุม จำคุก และมีการคุมขังเพื่อดำเนินคดี ซึ่งภารกิจดังกล่าวเป็นการดำเนินงานภายใต้การดูแลของสถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลใหญ่ในต่างประเทศ โดยได้รับมอบหมายจากกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อการช่วยเหลือชาวไทย ความผิดตามกฎหมายไทยที่คนไทยต้องได้รับการคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (สมพงษ์ กางทอง, 2555) ระบุตามมาตรา 4 วรรค 2 ดังนี้

“การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” หมายความว่า การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการ โดยทำให้รู้สึกกลัวว่าจะได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียง หรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเอง หรือของผู้อื่น โดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือโดยทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

ทั้งนี้ เหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง เนื่องจากเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ได้รับการทารุณร่างกาย และสภาพจิตใจอย่างรุนแรง จากการกระทำของผู้แสวงหาประโยชน์ตามนัยยะความหมายที่ระบุไว้ตามพระราชบัญญัติข้างต้น

ด้วยเหตุนี้ งานคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในประเทศเพื่อนบ้านนั้น จึงกลายเป็นภารกิจหลักของสำนักงานกงสุล ประจำสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีชาวไทยจำนวนมากที่โดนทางการของประเทศเพื่อนบ้านจับกุมข้อหาเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ ตามสถิติรายงานเหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2560 – 2561 มีประมาณ 632 ราย และจากสถิติของสถานเอกอัครราชทูตที่ได้รับการรายงานจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และสำนักงานตำรวจแห่งชาติในปี พ.ศ. 2561 – 2562 กรณีคนไทยโดนจับกุมในคดีต่าง ๆ มีประมาณ 1,654 คน (กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, 2563) ซึ่งสำนักงานกงสุล ประจำสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านจึงมีการดำเนินการช่วยเหลือเกี่ยวกับงานคุ้มครองและดูแล

ผลประโยชน์คนไทยในประเทศเพื่อนบ้าน โดยผู้วิจัยสรุปการช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยเฉพาะเกี่ยวข้องกับ การค้ามนุษย์เท่านั้น ซึ่งกล่าวได้ดังนี้

1. การช่วยเหลือกรณีการค้ามนุษย์

1.1 กรณีหญิงไทยถูกหลอกไปค้าประเวณี

1.1.1 หากได้รับการร้องขอให้สถานเอกอัครราชทูตแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ นั้น ๆ ให้ความช่วยเหลือหญิงไทยดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน

1.1.2 หากผู้ร้องประสงค์แจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดหาหรือผู้นำพาในกรณีการค้ามนุษย์ให้สถานเอกอัครราชทูตอำนวยความสะดวกในกระบวนการยุติธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย

1.1.3 หากผู้ร้องไม่ประสงค์แจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดหาหรือผู้นำพาในกรณีการค้ามนุษย์ให้สถานเอกอัครราชทูตบันทึกการสัมภาษณ์เบื้องต้นสำหรับคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามแบบฟอร์ม พท. แล้วรายงานผลให้กระทรวงฯ ทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.2 กรณีแรงงานที่ถูกหลอกไปทำงาน

1.2.1 หากได้รับการร้องขอให้สถานเอกอัครราชทูตแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ นั้น ๆ ให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน

1.2.2 หากแรงงานขอให้ส่งตัวกลับประเทศไทย ให้สถานเอกอัครราชทูตติดต่อประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐนั้น ๆ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย

1.2.3 หากแรงงานขอรับความช่วยเหลือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทยให้สถานเอกอัครราชทูตจัดทำหนังสือสัญญาขอใช้เงินคืน แล้วรายงานผลให้กระทรวงฯ ทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.3 กรณีการช่วยเหลือลูกเรือประมงไทย

กรณีการพิสูจน์สัญชาติเพื่อออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity – C.I)

1.3.1 หากพิสูจน์สัญชาติได้ว่าลูกเรือประมงเป็นบุคคลสัญชาติไทย ให้สถานเอกอัครราชทูตออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity – C.I) เพื่อส่งตัวกลับประเทศไทย แล้วรายงานผลให้กระทรวงฯ ทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

กรณีการส่งตัวลูกเรือประมงกลับประเทศไทย

1.3.2 หากลูกเรือประมงไทยขอรับความช่วยเหลือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทย ให้สถานเอกอัครราชทูตแจ้งเจ้าของกิจการหรือบริษัทเรือประมงรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการส่งตัวลูกเรือกลับประเทศไทย หากไม่สามารถติดตามเจ้าของกิจการหรือบริษัทเรือประมงได้ ให้สถานเอกอัครราชทูตจัดทำหนังสือสัญญาขอใช้เงินคืนให้ลูกเรือลงนาม แล้วรายงานให้กระทรวงฯ ทราบเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

1.3.3 หากลูกเรือประมงขอให้ส่งตัวกลับประเทศไทย ให้สถานเอกอัครราชทูตติดต่อประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐนั้น ๆ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน

1.4 กรณีการส่งตัวคนไทยกลับประเทศ

1.4.1 หากได้รับการร้องขอให้สถานเอกอัครราชทูตติดต่อประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐนั้น ๆ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน

1.4.2 ในกรณีหนังสือเดินทางหมดอายุหรือสูญหาย ให้สถานเอกอัครราชทูตออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity - C.I.) หรือออกหนังสือเดินทางชั่วคราวเพื่อเดินทางกลับประเทศไทย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน

1.4.3 หากผู้ร้องขอรับความช่วยเหลือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทยให้สถานเอกอัครราชทูตจัดทำหนังสือสัญญาขอใช้เงินคืน แล้วรายงานให้กระทรวงฯ ทราบเพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ทั้งนี้ จะเห็นว่าการช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยนั้น มีลำดับขั้นตอนสำคัญ ๆ ของกระบวนการช่วยเหลือซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐทั้งของประเทศเพื่อนบ้านและประเทศไทย เพื่อดำเนินให้การช่วยเหลือ ค้ำครองแก่เหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์ และมีขั้นตอนการส่งตัวกลับประเทศ เพื่อให้เหยื่อสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติในสังคมตามภูมิลำเนาเดิม ดังนั้น ขั้นตอนการประสานงาน และขั้นตอนส่งกลับประเทศ จึงเป็นกระบวนการช่วยเหลือหลักตามภาระหน้าที่ของสำนักงานฝ่ายกงสุล ประจำสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้าน โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดประสานงาน และกระบวนการส่งกลับประเทศ ดังความละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดการประสานงาน

กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้น มีหลากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งการทำงานหลากหลายหน่วยงานนั้นมีความจำเป็นต้องรู้จักการประสานงาน ยิ่งเฉพาะปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีความยุ่งยากซับซ้อน การประสานงานจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการประสานงานเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การประสานงาน ถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งในการบริหารงานขององค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรที่มีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ หรือเป็นองค์กรภาครัฐหรือภาคเอกชน เป็นการร่วมมือกันเพื่อดำเนินงานอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ โดยการประสานงานนั้น เป็นการผสมผสานเกี่ยวกับความต้องการและปัจจัยทางการบริการที่หลากหลาย อาทิ วัสดุ เวลา บุคคล และเทคโนโลยีอื่น ๆ

ความหมายของการประสานงาน

แมคฟาร์แลนด์ (อ้างใน สุมาลีณี คชเวช, 2554) กล่าวว่า การประสานงานเป็นกระบวนการและแบบแผนการดำเนินงานของกลุ่มและเอกภาพของการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

ส่วนคาร์ท (อ้างใน สุมาลีณี คชเวช, 2554) เห็นว่าการประสานงาน เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความเต็มใจ รวมถึงการระดมความสามารถของแต่ละบุคคล หรือกลุ่มเพื่อให้เกิดการค้นพบและการประสานกิจกรรม รวมทั้งความร่วมมือภายในองค์กร

วรรณลักษณ์ เมียนเกิด (2544) กล่าวว่า การประสานงาน หมายถึง การะบวนการหนึ่งในการบริหารองค์การ โดยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป หรือองค์การตั้งแต่ 2 องค์การขึ้นไป ได้ทำงานร่วมกัน จัดกลไกการบริหารงานในองค์กร โดยการผสมผสานความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ทุน วัตถุประสงค์ เวลา และทิศทางการบริหาร ทั้งในแนวดิ่งและแนวนอนทั้งนี้จะช่วยให้องค์การมีระเบียบการทำงาน เพื่อให้ส่วนต่าง ๆ หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ได้ร่วมมือปฏิบัติ เพื่อป้องกันการงานซ้ำซ้อน ลดความขัดแย้งในการทำงาน เพื่อสะดวกรวดเร็วในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

นุชจรินทร์ รัชชกุล (อ้างใน ชุตติมา สมประสงค์, 2547) การประสานงาน หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ขององค์การได้ใช้ความพยายามร่วมกันทั้งกำลังใจและทรัพยากรในการทำงานไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน และความขัดแย้งระหว่างบุคคล เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีความสอดคล้องกันอย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ในระยะกำหนด

องค์ประกอบของการประสานงาน

สุมาลีณี คชเวช, (2554) กล่าวว่า การประสานงานภายในหน่วยงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง จะทำให้เกิดการประสานงานที่ดีได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ตัวบุคคล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการประสานงาน การประสานงานจะเกิดขึ้นหรือไม่อยู่ที่ตัวบุคคล เพราะบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญของการบริหารงาน หากหน่วยงานหรือองค์กรใดมีบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ การบริหารงานในหน่วยงานนั้นจะมีโอกาสเจริญก้าวหน้า และบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากหน่วยงานใดมีปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคล เช่น ไม่รับผิดชอบหน้าที่ การทำงานมีปัญหาความขัดแย้งกัน เป็นต้น เป็นการแสดงให้เห็นว่า หน่วยงานนั้นก็ยากในการร่วมมือประสานงานในการปฏิบัติงาน

2. การจัดองค์การ เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานที่จะก่อให้เกิดการประสานงานที่ดี การจัดองค์การนั้นนับว่าเป็นส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการจัดองค์การเป็นการแบ่งอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานทั้งหมดออกเป็นส่วนต่าง ๆ โดยแต่ละส่วนกำหนดหน้าที่อย่างชัดเจนและกำหนดความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างหน้าที่การงานที่แบ่งออกไป กำหนดสายการบังคับบัญชา

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปการประสานงานได้ว่า การประสานงานเป็นกระบวนการบริหารงานเพื่อจัดระบบ ระเบียบการทำงานให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสามารถดำเนินการเป็นไปอย่างเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม การประสานงานนั้นอาจดำเนินการเป็นทางการหรือไม่ทางการก็ได้ตามสถานการณ์ และอาจเป็นการประสานงานภายในองค์กร หรือระหว่างองค์กร ซึ่งการประสานงานอาจเป็นการประสานในระดับแนวนอนหรือแนวดิ่ง ตามโครงสร้างของการบริหาร โดยมีประเด็นสำคัญของการประสานงาน คือ การมุ่งประสานพลัง

ความสามารถของบุคคลในการทำงาน ทรัพยากร และจิตใจ เพื่อปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ โดยลดปัญหาความขัดแย้ง การทำงานที่เกิดความซ้ำซ้อนกัน

ปัญหาและอุปสรรคในการประสานงาน

วิจิตร อาวะกุล (อ้างใน ชูติมา สมประสงค์, 2547) กล่าวว่า การดำเนินการประสานงานนั้น แม้จะมีหลักการ หรือวิธีการต่าง ๆ การเข้าช่วยเหลือ แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดการประสานงานไม่บรรลุผล และเป็นอุปสรรคต่อการประสานงาน ได้แก่

1. การขาดมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงาน เกี่ยวข้องในเรื่องของจิตใจของบุคคลเป็นสำคัญ ดังนั้น ผู้ทำงานร่วมกันหากขาดมนุษยสัมพันธ์จะส่งผลเกี่ยวกับความราบรื่นในการทำงาน
2. การขาดแผนการปฏิบัติงาน ก่อให้ผู้ร่วมงานเกิดความไม่เข้าใจกัน ส่งผลให้งานเกิดความผิดพลาด เป็นผลให้งานไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์
3. ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานแตกต่างกัน หรือประสิทธิภาพการทำงานมีความเหลื่อมล้ำกัน การดำเนินงานย่อมมีความขัดแย้งกัน
4. การติดต่อสื่อสารไม่ดี เกิดขัดข้อง ทำให้การเข้าใจไม่ตรงกัน การประสานงานย่อมไม่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ วรรณลักษณ์ เมียนเกิด, (2544) กล่าวเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการประสาน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ขาดระบบข้อมูลที่สำคัญ ๆ เนื่องจากข้อมูลต่าง ๆ มีความกระจัดกระจาย ไม่มีการจัดเก็บเป็นระบบ ทำให้มีปัญหาต่อการค้นหาข้อมูล
2. ขาดการประเมินผล เนื่องจากคิดว่าการประเมินผลนั้นเป็นการจับผิดของผู้ปฏิบัติงาน จึงไม่มีใครชอบให้มีการประเมินผลงานเกิดขึ้น
3. ขาดการติดตามผล คือ การสำรวจงานอย่างสม่ำเสมอ หากมีการแก้ไขก็สามารถทำได้ทันที การติดตามงานจึงเหมือนการประเมินผลในระดับกระบวนการ

2. กระบวนการส่งกลับประเทศ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนของการส่งตัวกลับประเทศไทยนั้น เป็นหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านซึ่งจะมีการดำเนินการประสานงานกับกระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีการฝึกในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และได้รับผลกระทบจากการกระทำ ความรุนแรง รูปแบบการดำเนินงานของกระทรวง พม. นั้น มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง พี่นฟู เยียวยา ส่งกลับ และคืนสู่สังคมของผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ซึ่ง สุมาลี คชเวช, 2554 ได้สรุปการดำเนินงานและหลักในการปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่นำส่งกลับประเทศไทย ดังนี้

1. ขั้นตอนก่อนการส่งกลับ

หมายถึง ประเทศปลายทาง ซึ่งหน่วยงานที่ดำเนินการช่วยเหลือ ได้แก่ สถานเอกอัครราชทูต / องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (IOM) ช่วยเบื้องต้น และสัมภาษณ์ พร้อมทั้งคัดแยกผู้เสียหาย ประสานการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดที่ปลายทาง และส่งกลับประเทศต้นทางและ

ประสานกรมการกงสุล IOM และ องค์กรเอกชน NGO ที่เกี่ยวข้องในการส่งตัวผู้เสียหายกลับภูมิลำเนาที่ประเทศต้นทาง

2. ขั้นตอนการรับตัวผู้เสียหาย ณ ท่าอากาศยาน

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ประสานกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ (ปคม.) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง องค์กรระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน IOM และ NGO ที่เกี่ยวข้อง รับตัวผู้เสียหาย เพื่อผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมือง สัมภาษณ์ผู้เสียหาย และพิจารณาให้การช่วยเหลือเบื้องต้น โดยผู้เสียหายนั้นมีทั้งที่กลับบ้านได้และกลับบ้านไม่ได้ หากตัวผู้เสียหายไม่สามารถกลับบ้านได้นั้น อาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ จะมีนักสังคมสงเคราะห์จัดการหาที่พัก และประสานความช่วยเหลือจนผู้เสียหายสามารถกลับบ้านได้

3. ขั้นตอนการวางแผนและการคืนสู่สังคม

ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นการประสานงานหน่วยงานในระดับจังหวัด เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานบ้านพักเด็กและครอบครัว องค์กรเอกชน และ NGO ต่าง ๆ ประสานหน่วยงานในพื้นที่เพื่อติดตามการส่งกลับ และประสานงานให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ประเมินความต้องการของผู้เสียหาย และจัดทำแผนการคืนสู่สังคมของผู้เสียหาย

4. ขั้นตอนการติดตามผลและเฝ้าระวัง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเป็นหน่วยงานระดับจังหวัดเป็นผู้ประสานงานต่อหน่วยงานระดับตำบล อำเภอ หมู่บ้าน ติดตามผลการให้ความช่วยเหลือ มีการรณรงค์ตระหนักรู้ให้ชุมชนและกลุ่มเสี่ยง ส่งเสริมศักยภาพบุคลากรโดยการอบรมให้ความรู้ และพัฒนาทักษะการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อป้องกันการถูกล่อลวง และร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนในการเสริมสร้างความรู้ให้แก่ผู้เสียหายเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ การย้ายถิ่นอย่างปลอดภัย และแหล่งข้อมูลการช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เสียหายสามารถอาศัยอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น กระบวนการส่งตัวกลับผู้เสียหายกลับประเทศต้นทางนั้นจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจและต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้เสียหาย โดยหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือกับผู้เสียหายจากประเทศปลายทางจะต้องให้ผู้เสียหายลงนามในหนังสือการส่งตัวกลับด้วยความสมัครใจ และแจ้งให้ผู้เสียหายทราบเกี่ยวกับกระบวนการช่วยเหลือทั้งหมดในการส่งตัวกลับประเทศ

กระบวนการส่งกลับผู้เสียหายกลับประเทศต้นทางจะต้องใช้เวลา เนื่องจากระยะเวลาในการส่งกลับนั้นขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ในแต่ละประเทศปลายทางและสถานการณ์ของผู้เสียหายแต่ละราย รวมถึงการใช้เวลาในการจัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นในการส่งตัวกลับประเทศ เนื่องจากการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ส่งกลับประเทศไทย จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมินสถานการณ์ของผู้เสียหาย ว่ามีความพร้อมในการส่งกลับภูมิลำเนาหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับขบวนการค้ามนุษย์ สภาพฐานะของครอบครัว สภาพปัญหาครอบครัว รวมทั้งปัจจัยเสี่ยงในการส่งกลับของผู้เสียหายด้วย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้สรุปไว้ดังต่อไปนี้

6.1 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

กนกวรรณ อุ่ทองทรัพย์ และประเทือง ช่วยเกลี้ยง, (2562) เรื่องการคุ้มครองเด็ก กรณีศึกษา แรงงานเด็กชาวเมียนมา ลาว และกัมพูชา บทความนี้มุ่งอธิบายการคุ้มครองเด็ก โดยวัตถุประสงค์สำคัญคือเพื่อศึกษาเปรียบเทียบ เงื่อนไข ปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กหญิง เด็กชายชาวพม่า กัมพูชา และลาวเข้าสู่กระบวนการคุ้มครอง เพื่อศึกษารูปแบบ และวิธีการของการคุ้มครองเด็กชาวพม่า กัมพูชา และลาวเข้าสู่กระบวนการคุ้มครอง และศึกษาแนวทางในการพัฒนาโลกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการคุ้มครองในเด็ก ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้เด็กตกเป็นเหยื่อขบวนการคุ้มครอง คือ ความยากจน ส่วนรูปแบบของการคุ้มครองพบว่า เป็นการคุ้มครองเพื่อบริการทางเพศ การคุ้มครองเพื่อการบังคับใช้แรงงาน การคุ้มครองในงานประมง และการคุ้มครองเพื่อการบังคับให้ขอทาน ส่วนวิธีการที่ทำให้เหยื่อเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองคือ การถูกลักพาตัว นายหน้า และการเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองด้วยความสมัครใจ สำหรับแนวทางการพัฒนาโลกในการป้องกันและแก้ไขพบว่าประเทศไทยควรจะมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดตลอดจนเพิ่มบทลงโทษให้มากขึ้นเพื่อป้องกันปัญหาการคุ้มครองในเด็กในระยะยาว

รัฐพล บั้งเงิน, (2559) เรื่อง กระบวนการเข้าสู่การคุ้มครองในพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือเพื่อศึกษาสถานการณ์การคุ้มครอง ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการคุ้มครอง เพื่อศึกษารูปแบบกระบวนการเข้าสู่การคุ้มครอง และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาโลกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการคุ้มครองในพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า มีสถานการณ์การคุ้มครองใน 3 สถานะ คือ เป็นทั้งต้นทาง ทางผ่าน และปลายทางของการคุ้มครอง โดยมีปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดกระบวนการคุ้มครอง อันได้แก่ ความเปราะบางของกลุ่มเสี่ยง การมีค่านิยมบางประการเกี่ยวกับการเที่ยว ความสอดคล้องกันของความต้องการและการตอบสนองความต้องการ และโอกาสหรือสถานการณ์ที่ส่งเสริมและเอื้อต่อการเข้าสู่กระบวนการคุ้มครอง รูปแบบกระบวนการเข้าสู่การคุ้มครอง พบว่า มีกระบวนการการคุ้มครอง 2 ลักษณะคือ การนำคนไทยเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองและการนำคนจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเข้าสู่การคุ้มครอง โดยพบรูปแบบการคุ้มครอง 4 รูปแบบ คือ การค้าประเวณี ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การเอาคนลงเป็นทาส และการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ และแนวทางในการพัฒนาโลกการป้องกันการคุ้มครองมี 4 ระดับ คือ 1. การป้องกันระดับปฐมภูมิ คือ การป้องกันกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้หญิงและเด็ก 2. การป้องกันระดับทุติยภูมิ กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ที่อยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการถูกนำไปค้า 3. การป้องกันระดับตติยภูมิ กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ทำความผิดฐานคุ้มครอง และ 4. การป้องกันระดับจตุรภูมิ กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้เสียหายจากการคุ้มครองเป็นการป้องกันไม่ให้ถูกกระทำซ้ำหรือตกเป็นเหยื่อซ้ำ โดยมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาการเข้าสู่การคุ้มครอง ประกอบด้วย การคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย การบำบัดฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ การใช้กระบวนการทางกฎหมายกันผู้เสียหายจากการเป็นผู้กระทำผิดการส่งต่อ การส่งกลับ การคืนสู่สังคม การประสานช่วยเหลือให้ได้รับความช่วยเหลือตามสิทธิการพัฒนาศักยภาพผู้เสียหายและครอบครัว การมีเครือข่ายเฝ้าระวังสถานการณ์ในชุมชน การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรและระหว่างประเทศ

ทานตะวัน แก้วสม, (2553) ศึกษาเรื่อง กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากรณีเหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัด

ปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย ปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย และมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ลูกเรือที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นเป็นเพศชาย อายุประมาณ 17-42 ปี ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน และมีสภาพร่างกายที่แข็งแรง โดยจะมีนายหน้าเข้าไปพูดคุยและตีสนิทกับเหยื่อเพื่อชักชวนไปทำงาน และมีผลตอบแทนเป็นเงินเป็นสิ่งล่อ และปัจจัยที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนข้อเสนอแนะเพื่อเป็นมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจในปัญหาการค้ามนุษย์ เพื่อป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ และเจ้าหน้าที่ทุกภาคส่วนต้องมีการร่วมมือและมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ แม้แต่ผู้ประกอบการเองต้องมีมนุษยธรรม และตระหนักในการช่วยกันสอดส่องดูแลไม่ให้มีการค้ามนุษย์ในพื้นที่ของตน เพื่อช่วยให้ปัญหาการค้ามนุษย์ลดลงและหมดไปในที่สุด

วิลาวัลย์ ลิ้มปนะวรรณกุล, (2547) ศึกษาเรื่อง กระบวนการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของหญิงและเด็ก : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเกร็ดตระการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเส้นทางการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อและปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ของหญิงและเด็ก ตลอดจนศึกษาถึงความคาดหวังของหญิงและเด็กที่มีต่อการดำเนินชีวิตภายหลังกลับสู่สังคม ผลการศึกษา พบว่า หญิงและเด็กมีจุดเริ่มต้นของการตกเป็นเหยื่อ เริ่มจากการถูกชักชวนจากครอบครัว ซึ่งอาศัยในชนบท อาจถูกชักชวนจากคนในหมู่บ้าน นอกหมู่บ้าน และญาติ โดยเป็นสื่อกลางในการติดต่อชักชวน โดยมีเส้นทางการเดินทาง 2 ลักษณะ คือ เส้นทางการเดินทางเข้ามาในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นการเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศไทย และเส้นทางการเดินทางออกนอกประเทศไทย ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อ เหยื่อส่วนใหญ่จะเป็นหญิงและเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ ปัจจัยที่เกิดจากตัวบุคคล เกิดจากความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ค่านิยมคตัญญูตกเวที และพฤติกรรมเลียนแบบทางสังคม และยังมีปัจจัยทางด้านครอบครัว เนื่องจากเป็นครอบครัวเดี่ยว มีอาชีพทำเกษตรกรรมและรับจ้าง แต่มีการแข่งขันทางวัตถุนิยมในชุมชน จึงทำให้ครอบครัวผลักดันให้บุตรสาวต้องออกไปทำงานในต่างถิ่น เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีภายในครอบครัว และปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ เกิดจากสภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การไม่มีงานทำและขาดโอกาสในหารรายได้ ปัญหาเกี่ยวกับภาระหนี้สินของครอบครัว การไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคม เป็นต้น ส่วนของความคาดหวังต่อการดำเนินชีวิตหลังจากกลับสู่สังคมปกติ ส่วนใหญ่มีความคาดหวัง เมื่อกลับไปอยู่กับครอบครัวจะนำวิชาชีพที่ฝึกอบรมในสถานคุ้มครองไปใช้ประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว โดยไม่คิดจะกลับมาทำงานตามคำชักชวนของใคร

ประพันธ์ ดิษยทัต, (2558) ศึกษาเรื่องปัญหาแรงงานไทยผิดกฎหมายในเกาหลีใต้ ซึ่งมุ่งศึกษา 2 ประเด็น คือ (1) ปัจจัยอะไรดึงดูดและผลักดันให้แรงงานไทยไปทำงานในเกาหลีใต้ และ (2) เหตุใดแรงงานไทยจึงเข้าไปทำงานอย่างผิดกฎหมาย จากการศึกษา พบว่า แรงจูงใจสำคัญที่สุดที่ดึงดูดให้แรงงานไทยไปทำงานในเกาหลีใต้คือค่าแรงที่สูงกว่าในประเทศไทยหลายเท่า ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผล

ต่อการตัดสินใจไปแสวงหางานในเกาหลีใต้คือ การมีเพื่อ ญาติ หรือคนรู้จักที่เคยไปทำงานในเกาหลีใต้ หรือกำลังทำงานอยู่ แนะนำหรือชักจูงให้ไปทำงาน แต่ทั่วไปแล้วแรงงานไทยส่วนมากไปทำงานในเกาหลีใต้อย่างถูกต้อง แต่มีปัญหาในการสอบภาษาเกาหลีไม่ผ่านตามเกณฑ์ จึงจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการอื่น อาทิ การเดินทางเข้าประเทศเกาหลีใต้แบบนักท่องเที่ยว หรือการใช้บริการบริษัทนายหน้า ซึ่งในปัจจุบันมีयाแพร่หลายและใช้ช่องทาง social media ในการโฆษณา ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จึงเกิดปัญหากับแรงงานไทยส่งผลให้พวกเขากลายเป็นแรงงานผิดกฎหมาย

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ สามารถสรุปได้ดังนี้ เหยื่อการค้ามนุษย์มีทั้ง เด็ก ผู้ใหญ่ หญิงและชาย ซึ่งปัจจัยที่เป็นสาเหตุหลักของการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์นั้น เกิดจากปัจจัยที่เกิดจากตัวบุคคลเอง เกิดจากความต้องการพื้นฐาน ค่านิยมกตัญญู กตเวทิตะ และพฤติกรรมเลียนแบบทางสังคม และยังมีปัจจัยทางด้านครอบครัว ที่ส่งผลผลักดันให้ต้องเดินทางออกจากบ้าน เพื่อต้องการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่ครอบครัว นอกจากนี้ปัจจัยภายนอกยังส่งผลกระทบต่อคนต้องตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ เช่น การไม่มีงานทำ รายได้น้อย เป็นต้น ปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งสิ้น ซึ่งการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มักจะถูกชักชวนจาก นายหน้า คนในหมู่บ้าน และญาติ ซึ่งเป็นสื่อกลางในการชักชวนเข้ามาทำงาน โดยมีการล่อด้วยเงิน อ้างว่ามีรายได้ดี จึงทำให้คนเหล่านี้ตัดสินใจทำงานด้วย จนพวกเขากลายเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

6.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

อมรพรรณ วงษ์เพชร, (2559) เรื่องกลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์ : กรณีศึกษา จังหวัดปัตตานี โดยมีวัตถุประสงค์ 1) ทราบถึงสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์เด็กและหญิงในพื้นที่จังหวัดปัตตานี 2) ศึกษากลไกช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี 3) วิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนวทางการพัฒนากลไกการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และ 4) เสนอแนะนโยบายต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการขับเคลื่อนงานช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์เด็กและหญิง ผลการศึกษา พบว่า ความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการกิจการต่อสถานการณ์การค้ามนุษย์มีความรู้เข้าใจในระดับปานกลาง ทางด้านมุมมองผู้ประกอบการต่อแรงงานข้ามชาติต่อสวัสดิการแรงงาน อยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง และสุดท้ายปัญหาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ภาพรวมนั้นอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาครั้งนี้ยังมีข้อเสนอแนะรัฐบาลหรือผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องพิจารณาและดำเนินการแก้ไขในประเด็นดังนี้ รัฐบาลควรจัดระบบคุ้มครองแรงงานนอกระบบ จัดอบรมกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์แก่ผู้ประกอบการ รัฐบาลควรติดตาม ช่วยเหลือเยียวยา และคุ้มครองกลุ่มเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ รัฐบาลควรมีการส่งเสริมโอกาสการเข้าศึกษา และแหล่งข้อมูลความรู้เกี่ยวกับเรื่องการค้ามนุษย์และผลกระทบจากการค้ามนุษย์ นอกจากนี้รัฐบาลควรมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากการค้ามนุษย์

วงสา ไชยวง, (2557) ศึกษาเรื่อง การคุ้มครองเด็กหญิงชาวขมุซึ่งเป็นผู้เสียหายการค้ามนุษย์ จาก สปป. ลาว: ศึกษากรณีการเตรียมกระบวนการคืนสู่สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศ

ซึ่งเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ของเด็กหญิงชาวขมุลาที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการคุ้มครองและการดำเนินคดีแก่เด็กหญิงขมุที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะการคัดแยกผู้เสียหาย ศึกษาการช่วยเหลือเพื่อกลับคืนสู่สังคมแบบยั่งยืน โดยเน้นการศึกษาผู้ใหญ่ และการฝึกอบรมวิชาชีพ และศึกษาความเป็นไปได้ของการกลับคืนสู่สังคมของเด็กหญิงชาวขมุที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เสียหายมีทั้งที่ถูกบังคับให้บริการทางเพศและทำงานได้รับการช่วยเหลือออกมาจากสถานที่ทำงานและร้านค้าโอเคโดยทีมสหวิชาชีพ หลังจากถูกคัดแยกกว่าเป็นเหยื่อได้ถูกนำตัวไปที่ศูนย์คุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ของกระทรวงพัฒนาสังคมฯ ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองในการดำเนินคดีและได้รับการแจ้งสิทธิของผู้เสียหายและสิทธิในการเรียกเงินชดเชยที่ศูนย์คุ้มครอง ผู้เสียหายได้รับการเตรียมตัวเพื่อกลับคืนสู่สังคมลาว โดยการเรียนภาษาลาวและฝึกวิชาชีพเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนเมื่อกลับไป ในแง่ความมั่นคงของมนุษย์ ผู้เสียหายมีความมั่นคงด้านอาหาร ได้ปลูกผักกินเองและได้รับบริการสุขภาพกายและจิตที่ศูนย์คุ้มครอง สำหรับความมั่นคงด้านอื่นๆ ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ในเวลาจำกัด

สุมาลินี คชเวช, (2554) เรื่องแนวทางการพัฒนาการประสานงานส่งกลับของหญิงและเด็กไทยที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ส่งกลับจากต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้กระบวนการการส่งกลับของหญิงและเด็กไทยฯ ที่ส่งกลับจากต่างประเทศ และปัญหาอุปสรรคของการประสานงานการส่งกลับของหญิงและเด็กที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ส่งกลับจากต่างประเทศ ผลการศึกษา พบว่า ด้านความรู้เกี่ยวกับกระบวนการส่งกลับนั้น เจ้าหน้าที่มีความรู้ในระดับมากและระดับน้อยในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ด้านการประสานงานในการส่งกลับ โดยภาพรวมแล้วเจ้าหน้าที่มีการประสานงานในระดับมาก และสุดท้าย ด้านปัญหาและอุปสรรค จะมีปัญหาและอุปสรรคในการประสานงานมาจากด้านบุคคลกรเป็นส่วนใหญ่ จึงได้มีคำแนะนำเพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยการควรส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการส่งกลับมากยิ่งขึ้น จึงตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือและประสานงานให้แก่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ และมีการจัดอบรมพัฒนาทักษะต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

แซน ลัทท์ พยู, (2552) เรื่องกระบวนการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กจากประเทศไทยสู่ประเทศพม่า งานวิจัยฉบับนี้ได้นำเสนอแนวคิดการพิทักษ์ที่เน้นสิทธิผู้เสียหาย (rights-based approach) ในการช่วยเหลือเพื่อให้เด็กสามารถได้รับสิทธิมนุษยชน และเพื่อลดอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้ช่วยเหลือในการให้ความคุ้มครอง โดยมีข้อค้นพบเบื้องต้นพบว่า มีความเข้าใจที่แตกต่างเกี่ยวกับความหมายของคำว่า การส่งกลับ และการบูรณาการเข้ากับสังคม ข้อแตกต่างประการแรกเห็นได้จากผู้ดูแลที่มีการรับรู้แตกต่างกันในเรื่องของการส่งกลับ กระบวนการส่งกลับในประเทศไทย ประกอบด้วย การคัดแยกผู้เสียหาย การดูแลและช่วยเหลือที่บ้านพักบ้านเกร็ดตระการ รวมทั้งการฝึกอบรมอาชีพ การดูแลสุขภาพ การช่วยเหลือทางสังคมและจิตใจการช่วยเหลือทางกฎหมาย การวิเคราะห์กระบวนการส่งกลับด้วยแนวคิดการพิทักษ์ที่เน้นสิทธิผู้เสียหายตามกฎหมายในประเทศและระหว่างประเทศ กระบวนการที่ต่อเนื่องในพม่าประกอบด้วย การตามหาครอบครัวผู้เสียหาย และอุปสรรคต่าง ๆ ในพม่าในการวิเคราะห์การพิทักษ์สิทธิผู้เสียหาย พิจารณาจากปัจจัยสามด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ (accountability) ความเท่าเทียมกัน (equality) และการไม่เลือกปฏิบัติ (non-discrimination) การวิจัยค้นพบว่าการพิทักษ์ที่เน้นสิทธิผู้เสียหายไม่ได้

ถูกนำมาใช้อย่างเต็มที่ในปัจจุบัน การวิจัยค้นพบว่าการพิทักษ์ที่เน้นสิทธิผู้เสียหายถูกนำมาใช้บางส่วน ในกระบวนการส่งกลับในแง่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และการไม่เลือกปฏิบัติหน้าที่ ความเท่าเทียมกันและการไม่เลือกปฏิบัติได้พบว่า มีการพิทักษ์สิทธิในด้าน 1) การมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมในการคุ้มครองผู้เสียหายอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การใช้ทีมสหวิชาชีพในการดำเนินงาน 3) การมีข้อกำหนดในกฎหมายไทยและในบันทึกข้อตกลงทวิภาคีไทย-พม่าให้มีการส่งกลับที่รวดเร็วขึ้น 4) การให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ผู้เสียหายทุกสัญชาติอย่างเท่าเทียมกัน และ 5) การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กในกระบวนการยุติธรรม และการรักษาข้อมูลเป็นความลับในการติดตามครอบครัวของผู้เสียหาย อย่างไรก็ตามมีบางขั้นตอนในกระบวนการส่งกลับ ที่ควรนำการพิทักษ์ที่เน้นสิทธิผู้เสียหายมาใช้มากขึ้น ได้แก่ 1) การตีความคำว่าการส่งกลับและการบูรณาการเข้ากับสังคมที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติฝ่ายต่าง ๆ 2) การมีช่องทางจำกัดในการเปิดโอกาสให้เด็กเขามีส่วนร่วมในกระบวนการส่งกลับ 3) การทุจริตของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการทางกฎหมาย และทัศนคติทางลบของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยบางคนต่อแรงงานอพยพ 4) งบประมาณที่จำกัดในการให้การดูแลผู้เสียหายเป็นรายงาน และ 5) การขาดทางเลือกอื่นสำหรับเด็กที่ไม่ผ่านการยืนยันการตรวจสอบเลขประจำตัวประชาชนจากรัฐบาลพม่า

ชุดิมา สมประสงค, (2547) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการประสานงานระหว่างองค์กรเพื่อช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ลักษณะการประสานงานช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคการประสานงานช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ผลศึกษาภาพรวมความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ พบว่า ประชากรที่ศึกษามีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การค้นพบและสืบค้นข้อเท็จจริง การคุ้มครองพยานและให้ที่พักอาศัย การส่งกลับ การประสานงานช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ พบว่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ได้แก่ การติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กร การประสานงานเพื่อการส่งต่อ และการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีการปฏิบัติด้านการประสานงานเพื่อการส่งต่อมากที่สุด การให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นก่อนแล้วจึงส่งตัวหญิงและเด็กให้สถานสงเคราะห์ดำเนินการ สำหรับด้านปัญหาอุปสรรค พบว่า มีปัญหาระดับปานกลางด้านระบบข้อมูล ด้านบุคลากร และด้านการบริหารงาน โดยเฉพาะปัญหาและอุปสรรคการประสานงานด้านระบบข้อมูลในประเด็นที่ว่าขาดการเผยแพร่ข้อมูลการช่วยเหลือหญิงและเด็กต่อสาธารณะมากที่สุด

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ สามารถสรุปได้ว่า ปัญหาการค้ามนุษย์ถือเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญ ซึ่งปัญหาการค้ามนุษย์เป็นปัญหาที่มีการกระทำผิดกฎหมายอย่างร้ายแรงที่สุด ถือเป็นปัญหาที่รัฐบาลควรแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งเหยื่อจากการค้ามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชาวไทย หรือชาวต่างชาติก็ดี ต่างได้รับผลกระทบ ทั้งทางด้านร่างกาย สภาพทางด้านจิตใจ และทางด้านสังคม สำหรับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อนั้น รัฐบาลและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการช่วยเหลือต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์เป็นอย่างดี และควรมีการพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความพร้อมต่อการช่วยเหลือเหยื่อทันต่อสถานการณ์ปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีรูปแบบ

ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามโลกโลกาภิวัตน์และสังคมโลกทุนนิยม เพื่อให้การช่วยเหลือเกิดประโยชน์ และเป็นธรรมต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมากที่สุด

7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งกรอบในการศึกษา โดยเฉพาะเจาะจงไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์ และเจ้าหน้าที่ที่ให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อ ในเขตพื้นที่ของประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้การดูแลช่วยเหลือสถานเอกอัครราชทูต

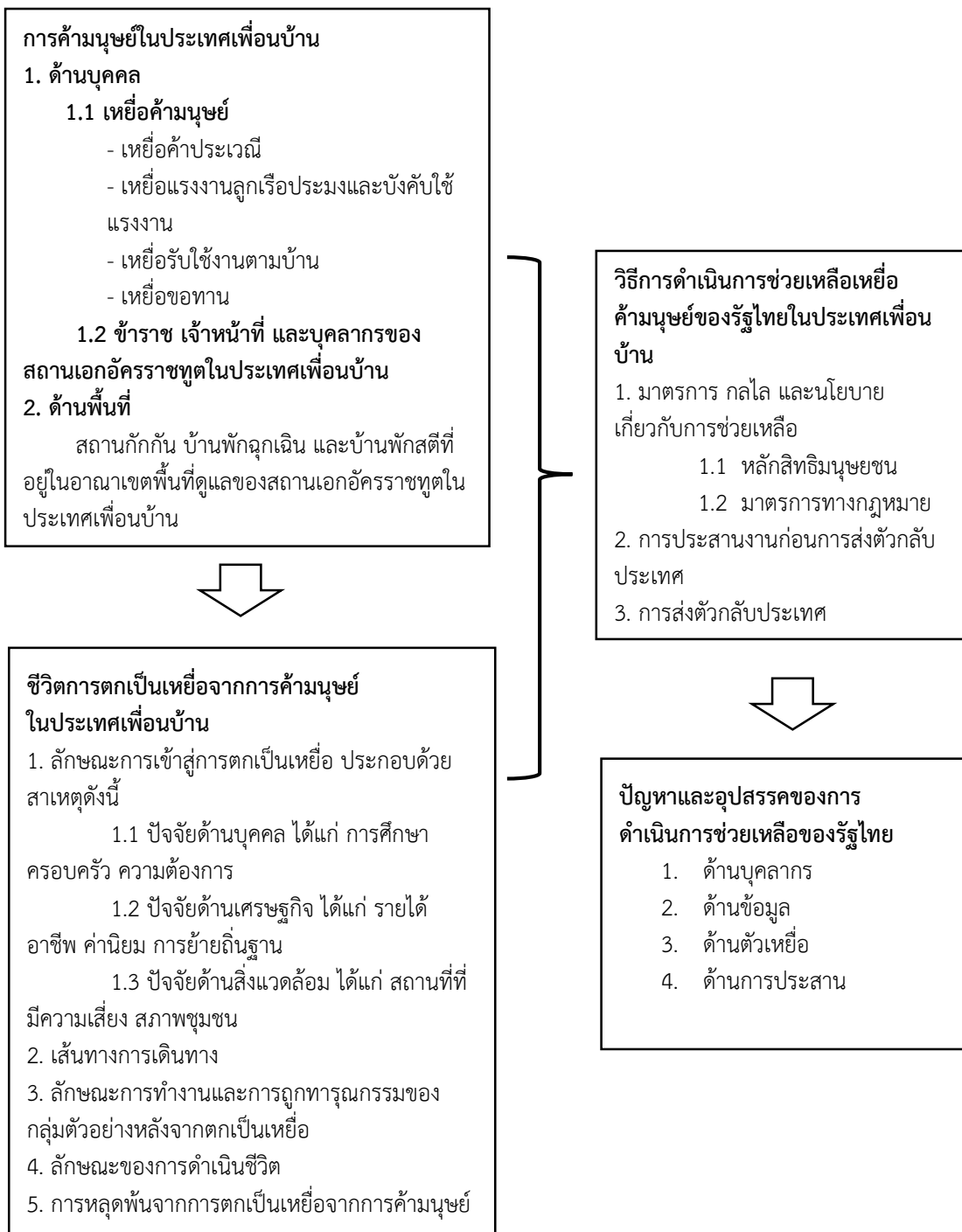
โดยผู้วิจัยใช้ฐานแนวคิดเกี่ยวกับประเด็นมาตรการ การกลไล และนโยบาย การช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ตามแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการย้ายถิ่น การย้ายถิ่นระหว่างประเทศ การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ทฤษฎีเหยื่อวิทยา และหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อ

ตามประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเฉพาะเจาะจง ศึกษาชีวิตผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน และการช่วยเหลือของรัฐบาลไทย ตลอดจนศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือ

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยทั้งหมด เมื่อได้ดำเนินการศึกษาจะสังเคราะห์เป็นแนวทางในการช่วยเหลือเหยื่อ โดยจะนำเสนอเป็นแนวทางการปฏิบัติงานสำหรับการช่วยเหลือ รวมทั้งแนวทางการพัฒนาการช่วยเหลือต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “ชีวิตเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน และการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐบาลไทย”

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง “ชีวิตเหี่ยวจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน และการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประเภทปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ

1. การศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) โดยทำการศึกษาและค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ บันทึกรายการ เอกสารวิชาการ บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาอ้างอิง

2. การศึกษาจากภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และดัดแปลงมาจากแบบสัมภาษณ์เรื่องการค้ามนุษย์ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และจากแบบสัมภาษณ์เรื่องกลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์ กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี ของน.ส. อมรพรรณ วงษ์เพชร (พ.ศ. 2558) และแบบสัมภาษณ์ลูกเรือประมงทะเลไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ของน.ส. ทานตะวัน แก้วสม (พ.ศ. 2553) มาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรในองค์กรของรัฐไทยที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และการลงพื้นที่สัมภาษณ์เหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์ที่อาศัยอยู่ในสถานกักกัน บ้านพักฉุกเฉิน และบ้านพักสตรี เป็นต้น

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

พื้นที่ที่ผู้วิจัยลงภาคสนามเพื่อทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ สถานกักกัน บ้านพักฉุกเฉิน และบ้านพักสตรี ในเขตเมืองต่าง ๆ ของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะเป็นสถานที่กักกันตัวเหยื่อค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน ภายใต้อาณาเขตการดูแลช่วยเหลือของสถานเอกอัครราชทูตเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เหยื่อชาวไทย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่

1. ชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน ผู้วิจัยทำการเลือกจากชาวไทยที่โดนจับกุมคดีเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ และได้รับการช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ คดีหญิงไทยถูกหลอกมาเพื่อค้าประเวณี คดีแรงงานลูกเรือประมงชายไทยที่ถูกหลอกลวง และคดีเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้แรงงานเพื่อรับมาใช้งานตามบ้าน และขอทาน ซึ่งอยู่ในสถานกักกัน บ้านพักฉุกเฉิน และบ้านพักสตรี เพื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับชีวิตของการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

2. ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรของสถานเอกอัครราชทูตที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อ

โดยผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก โดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งหมด 13 คน โดยแบ่งเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ จำนวน 8 คน

ประกอบด้วยเหยื่อค้าประเวณี เหยื่อแรงงานลูกเรือประมง เหยื่อเพื่อการรับใช้งานตามบ้าน และเหยื่อเพื่อขอตาน เป็นต้น และข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากร จำนวน 5 คน ดังปรากฏตามตารางดังนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน (คน)
เหยื่อค้ำมนุษย์	
1. คดีค้าประเวณี	4
2. คดีแรงงานลูกเรือประมง	2
3. คดีบังคับใช้แรงงานเพื่อรับใช้งานตามบ้าน	1
4. คดีบังคับใช้แรงงานเพื่อขอตาน	1
ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ บุคลากร	
1. อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายกงสุล)	1
2. เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานกงสุล	2
3. อาสาสมัครคนไทย (บุคลากร)	2

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ คือ

1. **แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview)** เป็นรายบุคคล โดยใช้แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถซักถามรายละเอียดของประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบตัวต่อตัว มีการสื่อสารโต้ตอบกันทั้งสองฝ่าย (Two – Way Communication) เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (Informal Interview) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – structure or Guide Interview) โดยการกำหนดประเด็นคำถามลักษณะปลายเปิดที่เอื้อต่อผู้วิจัยสามารถยืดหยุ่นการซักถามได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์การสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ชุด เพื่อสัมภาษณ์ชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับชีวิตของการตกเป็นเหยื่อ และสัมภาษณ์ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากร เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของวิธีการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ ชื่อ-สกุล (นามสมมติ) เพศ ภูมิลำเนา ศาสนา อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน รายได้ในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน วิธีการเดินทาง เอกสารใช้ในการเดินทาง เคยทำงานในประเทศเพื่อนบ้านหรือต่างประเทศมาก่อนหรือไม่ ระยะเวลาการทำงาน

ส่วนที่ 2 สาเหตุหลักที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การศึกษา ครอบครัว ความต้องการ บุคลิกภาพ พฤติกรรม ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ อาชีพ ค่านิยม การย้ายถิ่นฐาน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สถานที่ที่มีความเสี่ยง สภาพชุมชนแหล่งที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 3 เส้นทางชีวิตของการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย ลักษณะการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อ เส้นทางการเดินทาง ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณกรรมของกลุ่มตัวอย่างหลังจากตกเป็นเหยื่อ ลักษณะของการดำเนินชีวิต และการหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ส่วนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ด้านร่างกาย จิตใจ รวมทั้งการวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคต

2. แบบสัมภาษณ์สำหรับข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ ชื่อ-สกุล (นามสมมติ) เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาทำงาน เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย ท่านมีมุมมองอย่างไรต่อขบวนการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน ท่านคิดว่าสาเหตุหลักของชาวไทยเดินทางเข้ามาประเทศเพื่อนบ้านคืออะไร และรูปแบบที่ท่านพบเห็นของขบวนการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน มีการกระทำด้วยวิธีการ โดยมีวัตถุประสงค์ใด

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย วิธีการดำเนินการช่วยเหลือของสถานเอกอัครราชทูต ซึ่งมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อ ประกอบด้วย ปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน ปัญหาจากเหยื่อการค้ามนุษย์ ปัญหาของการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และปัญหาเกี่ยวกับข้อมูล

ส่วนที่ 5 ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาวิธีการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในเขตพื้นที่ประเทศเพื่อนบ้าน

2. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant observation) โดยการเข้าไปสังเกตในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะทำงานในการช่วยเหลือชาวไทยจากการค้ามนุษย์ของสถานเอกอัครราชทูต

4. หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยมีความตระหนักเกี่ยวกับจริยธรรมในการเก็บข้อมูลที่ไม่สามารถละเลยได้ในการศึกษา งานวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากการศึกษามีประเด็นความเกี่ยวข้องของการถูกล่วงละเมิดของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในการสัมภาษณ์อาจมีข้อมูลที่กระทบกระเทือนทางด้านจิตใจของผู้ให้ข้อมูล ฉะนั้นเพื่อรักษาประโยชน์อันชอบธรรมผู้วิจัยจึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

1. การแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการเปิดเผยตนเองของนักวิจัย ในการเก็บข้อมูลงานวิจัยในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ทำการแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ให้แก่ผู้ให้ข้อมูลทุกคนทราบ

โดยไม่ปิดบังรายละเอียดในการทำวิจัย หรือหลอกลวง เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างตัวผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุด

2. ผู้ให้ข้อมูลยินยอมอนุญาตให้เก็บข้อมูลโดยการสมัครใจ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลก่อนการดำเนินการสัมภาษณ์จริง โดยการพูดคุยในประเด็นทั่ว ๆ ไป จากนั้นก็ดำเนินการเข้าสู่การเก็บข้อมูลเพื่อทำการศึกษางานวิจัย

3. การรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล การรักษาความลับมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยไม่ทำการเปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูลในส่วนของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ซึ่งใช้ชื่อสมมติทั้งหมด ซึ่งวิธีนี้ถือว่าสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมิดชิด เพื่อไม่ให้ผู้ใดนำข้อมูลไปใช้ทั้งในแง่บวกและแง่ลบได้

4. ระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยพยายามหลีกเลี่ยงคำถามที่กระทบกระเทือนทางด้านจิตใจ หากในระหว่างการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสังเกตเห็นแล้วว่าผู้ให้ข้อมูลมีปฏิกิริยา ท่าทาง อึดอัด ลำบากใจ ผู้วิจัยจะปรับเปลี่ยนประเด็นในการสัมภาษณ์ และพยายามแสดงให้ผู้ให้ข้อมูลมีความรู้สึกผ่อนคลาย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการค้นคว้างานวิจัย ศึกษาเอกสารของหน่วยงานรัฐและเอกชนที่จัดทำขึ้น เช่น รายงานผลการดำเนินงานของการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ เป็นต้น ศึกษาจากรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการค้ามนุษย์ บันทึกรายชื่อ และเอกสารบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ร่วมกับการขอคำปรึกษา และคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ผู้วิจัยขอใ้มหาวิทยาลัยออกหนังสืออนุญาต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงาน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการศึกษาและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อหน่วยงานที่จะเข้าไปศึกษาวิจัย

3. ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) โดยใช้แนวคำถามประกอบการสัมภาษณ์เหยื่อชาวไทย จำนวน 8 คน และข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากร จำนวน 5 คน พร้อมทั้งขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลในการเก็บข้อมูล เมื่อผู้ให้ข้อมูลยินยอมเข้าร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลจึงเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนี้ เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงลึกที่มีความละเอียดอ่อนสำหรับผู้ให้ข้อมูล การศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพื่อรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล

4. ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตเกี่ยวกับการช่วยเหลือ โดยเข้าร่วมภารกิจต่าง ๆ ของคณะกรรมการทำงาน เช่น การลงพื้นที่เพื่อเข้าเยี่ยมเหยื่อจากการค้ามนุษย์ สัมภาษณ์เหยื่อ และเข้าร่วมอบรมสัมมนาอาสาสมัครคนไทย เพื่อทราบถึงสถานการณ์การค้ามนุษย์ วิธีการช่วยเหลือ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อ

5. ผู้วิจัยมีความตระหนักเกี่ยวกับการสัมภาษณ์เพื่อรับรู้ข้อเท็จจริงของผู้ให้สัมภาษณ์ต้องเตรียมความพร้อมในเทคนิคการสัมภาษณ์ การบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนึงถึงสิทธิผู้ให้

ข้อมูล การเคารพ การให้เกียรติและยอมรับข้อมูลที่ได้รับมา และจริยธรรมของผู้วิจัยตลอดการดำเนินการวิจัย

6. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และประเด็นการสัมภาษณ์แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งการขออนุญาตบันทึกเสียง การสัมภาษณ์ทุกครั้งผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียง และจดบันทึกประเด็นจากการสัมภาษณ์ และหลังจากนั้นผู้วิจัยทำการสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาทบทวนจากข้อมูลที่บันทึกเสียงไว้ เพื่อนำมาใช้ในการอธิบายต่อไป

7. เนื่องจากช่วงการลงพื้นที่สัมภาษณ์เป็นช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ประเทศเพื่อนบ้านจึงมีมาตรการงดเดินทางข้ามรัฐ ส่งผลให้ผู้วิจัยไม่สามารถลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เหยื่อได้ครบตามเป้าหมายที่วางไว้ จึงมีการปรับเปลี่ยนการสัมภาษณ์เหยื่อบางรายแบบตัวต่อตัว โดยใช้การสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์แทน เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าในการเก็บข้อมูล และระหว่างการสัมภาษณ์ผ่านทางโทรศัพท์ ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเสียง เพื่อนำข้อมูลมาทบทวน และได้ข้อมูลถูกต้องครบถ้วนตามวัตถุประสงค์มากที่สุด

โดยผู้วิจัยได้สรุปเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล ไว้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางสรุปเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล
เหยื่อชาวไทยจากค้ำมนุษย์	- สัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 8 คน แบ่งเป็น ค้ำประเวณี 4 คน แรงงานลูกเรือประมง 2 คน รับใช้งานในบ้าน 1 คน และ ขอทาน 1 คน
1. คดีการค้าประเวณี	
2. คดีแรงงานลูกเรือประมง	
3. คดีบังคับใช้แรงงานเพื่อใช้งานตามบ้าน	
4. คดีบังคับใช้แรงงานเพื่อขอทาน	
ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ บุคลากร	- สัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 5 คน - สังเกตแบบมีส่วนร่วม
5. อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายกงสุล)	
6. เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานด้านกงสุล	
7. อาสาสมัครคนไทย (บุคลากร)	

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. โดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยการจัดหมวดหมู่ (Typology) และแยกแยะ (Taxonomy) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเขียนบรรยายรายละเอียดจากการศึกษา และวิเคราะห์ตามหลักตรรกะโดยเปรียบเทียบความ

สอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย

1.1 ประวัติส่วนบุคคลและภูมิหลังของเหยื่อ สาเหตุการตกเป็นเหยื่อ เส้นทางชีวิตการตกเป็นเหยื่อ ผลกระทบที่เกิดจากการตกเป็นเหยื่อ

1.2 วิธีการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อ ปัญหา และอุปสรรคการช่วยเหลือ

2. การนำเสนอข้อมูล เป็นการนำเสนอข้อมูลแบบพรรณนาความ (Descriptive) โดยแยกประเด็นเป็นรายกรณี และเป็นภาพรวม เพื่อให้เห็นถึงชีวิตของเหยื่อและวิธีการช่วยเหลือ

7. การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันความน่าเชื่อถือของข้อมูลดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทบทวนข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากภาคสนามของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด โดยนำข้อมูลที่ได้แยกหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามแต่ละหัวข้อ และนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมนำไปตรวจสอบกับกลุ่มเป้าหมายว่าถูกต้องครบถ้วนตามที่ให้ข้อมูลหรือไม่ อย่างไร ถ้าหากข้อมูลไม่สมบูรณ์หรือไม่เพียงพอ ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม สำหรับข้อมูลในส่วนที่ไม่สมบูรณ์ให้ครบถ้วน

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเทคนิคในการเก็บข้อมูลตามวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ที่ได้จากการจดบันทึก และการบันทึกเสียง

3. ตรวจสอบจากเอกสารจากทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาพิจารณาข้อมูลในชุดเดียวกัน

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ชีวิตเหี่ยวจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านและการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย” โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมดมาวิเคราะห์ และนำเสนอผลการศึกษาด้วยการบรรยาย ซึ่งข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2 กลุ่ม ได้แก่ เหี่ยวการค้ามนุษย์ชาวไทย และข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูต รวมทั้งสิ้น 13 คน โดยแบ่งลำดับในการนำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาชีวิตชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน
2. เพื่อศึกษาวิธีดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ของรัฐไทย
3. สรุปภาพรวมชีวิตของเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านและการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการศึกษาชีวิตชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน (จำนวน 7 คน) ซึ่งจะใช้ नामสมมติทั้งหมด โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1. ข้อมูลทั่วไปของเหยื่อค้ามนุษย์

น้องฝ้าย เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์จากการค้าประเวณี มีอายุ 19 ปี เพศหญิง ศาสนาพุทธ สถานภาพหย่าร้าง มีภูมิลำเนาเดิมอยู่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ทางภาคเหนือ โดยพักอาศัยอยู่กับ พ่อ แม่ น้องชาย และลูกชายจำนวน 1 คน โดยน้องชายมีอายุ 18 ปี กำลังศึกษาโรงเรียนอาชีวะ เชียงราย ส่วนน้องฝ้ายเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาต่อในระดับ ปวช. แต่ไม่จบการศึกษา เนื่องจากตนตั้งครรรค์ จึงจำเป็นต้องออกจากการศึกษา ฐานะครอบครัวยากจน ซึ่งทางครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา) ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน และก่อนเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน น้องฝ้ายเคยทำงานร้านอาหารในจังหวัดนราธิวาส มีรายได้เดือนละ 7,000 – 9,000 บาท และไม่เคยเดินทางไปต่างประเทศหรือทำงานในต่างประเทศ น้องฝ้ายเดินทางเข้ามาโดยรถยนต์ส่วนตัวและตนไม่มีหนังสือเดินทาง สาเหตุตัดสินใจเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระทางครอบครัว และต้องการช่วยเหลือปัญหาหนี้สินของครอบครัว เพื่อให้ชีวิตครอบครัวอยู่อย่างสบาย

น.ส. ริน เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์จากการค้าประเวณี อายุ 32 ปี เพศหญิง ศาสนาพุทธ สถานภาพแต่งงาน ภูมิลำเนาอยู่อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ทางภาคเหนือ โดยพักอาศัยอยู่กับสามี จบการศึกษาเพียงประถมศึกษาปีที่ 6 สถานะทางครอบครัวระดับปานกลาง โดยตนและสามีประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ทำสวน มีรายได้ไม่แน่นอน เพราะขึ้นอยู่กับผลผลิตแต่ละฤดูกาล น.ส. รินได้เดินทางเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้านโดยเดินทางด้วยเครื่องบิน และมีหนังสือเดินทางเข้าออกประเทศอย่างถูกต้อง และยังเป็นครั้งแรกสำหรับการเดินทางไปต่างประเทศ ส่วนสาเหตุตัดสินใจเดินทางเข้ามาทำงานนั้น เพื่อต้องการหาเงินทุนมาทำไร่ทำสวนกับสามีเพราะไม่ต้องการกู้เงิน

น.ส. ตึกตา เป็นเหยื่อจากการค้าประเวณี อายุ 23 ปี เพศหญิง สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาเดิมจังหวัดอ่างทอง ทางภาคกลาง จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยอาศัยอยู่กับแม่เพียงสองคน เนื่องจากพ่อเสียชีวิตตั้งแต่เด็ก สถานะทางครอบครัวค่อนข้างยากจน และเป็นสาเหตุให้ต้องออกจากโรงเรียน เพื่อหางานทำ หลังจากออกจากเรียน ตนก็ว่างงาน ไม่มีรายได้ จึงค้นหาทางอินเทอร์เน็ต และไปพบเพจทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน รายได้ดี จึงตัดสินใจทักแชท หลักจากมีการพูดคุยกัน จึงเดินทางเข้ามาประเทศมาโดยมีหนังสือเดินทาง ซึ่งก่อนหน้านี้ไม่เคยเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้านมาก่อนแล้ว และเห็นว่าอาชีพพนักงานตามฉบับนั้นมีรายได้ดี จึงตัดสินใจกลับมาทำงานอีกครั้ง ด้วยเหตุผลการว่างงาน และต้องการช่วยแบ่งเบาภาระทางครอบครัว บวกกับค่านิยมที่เห็นเพื่อนมาทำงานตามฉบับในประเทศเพื่อนบ้านมีรายได้ดี และทำงานสบาย

น.ส. วรณ เหยื่อจากคดียาการค้าประเวณี มีอายุ 26 ปี เพศหญิง สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดปราจีนบุรี ทางภาคตะวันออก จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 มีอาชีพเป็นพี่เลี้ยงเด็กศูนย์เด็กเล็กในตัวเมืองจังหวัดปราจีนบุรี โดยมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 9,000 บาท น.ส. วรณ เดินทางเข้ามาประเทศเพื่อนบ้านด้วยรถบัสจากชายแดนไทยเพื่อเข้ามายังเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน โดยใช้หนังสือเดินทางในการเข้าออกอย่างถูกกฎหมาย และก่อนหน้านี้ไม่เคยเดินทางไปต่างประเทศมาก่อน ซึ่งรายได้จากการทำร้านนวดอยู่ประมาณ 20,000 – 30,000 บาท สาเหตุที่ตัดสินใจมาประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจาก น.ส. วรณ มีแฟนอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน และแฟนชวนมาอยู่ด้วย จึงตัดสินใจเดินทางเข้าประเทศเพื่อมาหาแฟนเท่านั้น ไม่ได้ตั้งใจเข้ามาทำงาน

ลุงรี เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์จากคดีแรงงานลูกเรือประมง มีอายุ 35 ปี เพศชาย สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) จังหวัดยโสธร จบการศึกษามัธยมศึกษาปี 3 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ไม่แน่นอน มาทำงานเป็นแรงงานลูกเรือประมงในประเทศเพื่อนบ้านตามคำชักชวนประมาณ 5 ปี เดินทางเข้ามาประเทศโดยไม่มีหนังสือเดินทาง และไม่เคยเดินทางมาทำงานในต่างประเทศหรือประเทศเพื่อนบ้านมาก่อน สาเหตุตัดสินใจเดินทางเข้ามาทำงานเป็นลูกเรือประมงเพราะคำชักชวนของกลุ่มชายแปลกหน้าที่สถานีรถไฟหัวลำโพง ซึ่งในขณะนั้นเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อหางานทำ เนื่องจากงานรับจ้างที่เคยทำ มีรายได้น้อย และไม่แน่นอน และเมื่อเจอกับชายแปลกหน้าชวนไปทำงานด้วย จึงตัดสินใจไปทำงานด้วย เพราะตนเองกำลังหางานทำ และมีคนมาเสนอว่ารายได้สูง จึงมาทำงานตามคำชักชวน

นายสุ เหยื่อจากคดีแรงงานลูกเรือประมง อายุ 39 ปี เพศชาย สถานภาพโสด นับถือศาสนาพุทธ มีภูมิลำเนาจังหวัดยโสธร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) นายสุไม่ได้รับการศึกษา จึงไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ พ่อแม่หย่าร้างกัน มีพี่น้องด้วยกัน 3 คน ตนอยู่อาศัยกับแม่และพี่สาว โดยมีอาชีพรับจ้างทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภอเลิงนกทา จังหวัดยโสธร และเดินทางมาทำงานในกรุงเทพมหานคร เพราะมีฐานะค่อนข้างยากจน และในจังหวัดมีงานเลือกทำน้อย และรายได้น้อย จึงเป็นสาเหตุที่ตัดสินใจเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน เพราะมีกลุ่มชายแปลกหน้าที่พบกันที่สถานีรถไฟหัวลำโพงขณะเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อต้องการมาหางานทำ หารายได้ เพราะงานรับจ้างที่ทำในจังหวัดยโสธรมีรายได้น้อย ไม่เพียงพอในการชีวิตและดูแลแม่ และตัวเองนั้นไม่ได้เรียนหนังสือ และอ่านเขียนหนังสือไม่ได้ จึงเดินทางเข้ากรุงเทพฯ มาหางานทำหวังว่าจะได้งานและมีรายได้มากกว่าเดิม แต่มาเจอคนกลุ่มคนแปลกหน้ามาชักชวนไปทำงานบนเรือประมง อ้างว่ามีค่าตอบแทน

สูง และช่วยทำหนังสือเดินทางให้ด้วย จึงตัดสินใจขึ้นเรือมาตามคำชักชวนนั้น เพื่อต้องการนำเงินที่ได้ส่งเสียเลี้ยงดูแม่ จึงตัดสินใจขึ้นเรือมาจากท่าเรือจังหวัดสมุทรปราการ และทำงานบนเรือประมงเกือบ 10 ปี ซึ่งก่อนหน้านั้นนายสุไม่เคยเดินทางไปต่างประเทศหรือเคยเดินทางไปประเทศเพื่อนบ้านมาก่อน

น.ส. กะก๊ะ เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์จากคดีบังคับใช้แรงงานเพื่อขอกทาน โดยมีอายุ 48 ปี เพศหญิง สถานภาพแต่งงานแล้ว นับถือศาสนาอิสลาม มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดปัตตานี ทางภาคใต้ จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ไม่แน่นอน น.ส. กะก๊ะ เดินทางเข้าประเทศถูกต้องตามกฎหมายโดยมีหนังสือเดินทาง และเดินทางเข้าเมืองด้วยรถยนต์ ซึ่ง น.ส. กะก๊ะไม่เคยเดินทางหรือเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้านมาก่อน โดยเดินทางเข้าประเทศเพื่อนบ้านมาเพื่อขายข้าวเกรียบตามคำชักชวนของนายหน้า โดยรายได้จากการขายข้าวเกรียบตกประมาณเดือนละ 8,000 – 9,000 บาท เหตุผลของตัดสินใจเข้ามาขายข้าวเกรียบตามคำชักชวนเพราะนายหน้าอ้างว่าขายข้าวเกรียบในประเทศเพื่อนบ้านมีรายได้เยอะ และยังมีสถานที่พักให้ฟรี เพียงแค่ออกไปขายของอย่างเดียว ไม่เหนื่อย ซึ่งตอนนั้นอาชีพที่ น.ส. กะก๊ะ ทำงานอยู่มีรายได้น้อย และต้องการเลี้ยงดูครอบครัว จึงตัดสินใจมาทำงานตามคำชักชวนของนายหน้า ซึ่งเป็นคนี่รู้จักกัน

น้องยา เป็นเหยื่อการค้ามนุษย์จากคดีบังคับใช้แรงงานเพื่อใช้งานตามบ้าน มีอายุ 18 ปี เพศหญิง สถานภาพโสด นับถือศาสนาอิสลาม จบการศึกษาเพียงมัธยมศึกษาปีที่ 3 และต้องออกจากโรงเรียน เพื่อมาหางานทำ เนื่องจากที่บ้านไม่มีเงินส่งเรียนต่อ น้องยามีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดนราธิวาส ทางชายแดนภาคใต้ ครอบครัวของน้องยามีฐานะค่อนข้างยากจน และมีพี่น้องหลายคน น้องยาออกมาหารายได้เพื่อช่วยเหลือครอบครัว โดยทำงานรับจ้างทั่วไปแถวละแวกหมู่บ้าน โดยมีรายได้ไม่แน่นอน น้องยาถูกชักชวนจากนายหน้าคนรู้จักในหมู่บ้านให้มาทำงาน อ้างว่าทำงานในประเทศเพื่อนบ้านมีรายได้ดี เมื่อนายหน้าบอกว่ามีรายได้ดีน้องยาจึงตัดสินใจเดินทางเข้ามาทำงานตามคำชักชวนเพื่อมาทำงานเป็นพี่เลี้ยงเด็กตามบ้านของคนมาเลย์ โดยเดินทางข้ามเรือจากชายแดนของไทยเข้ามาทางช่องทางธรรมชาติเข้ามายังประเทศเพื่อนบ้าน โดยไม่มีหนังสือเดินทาง นอกจากนี้ น้องยายังไม่เคยเดินทางไปต่างประเทศหรือไปประเทศเพื่อนบ้านใดมาก่อน

1.2 ชีวิตของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย การเข้าสู่ของการตกเป็นเหยื่อเส้นทางการเดินทาง ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณหลังการเป็นเหยื่อ ลักษณะการดำเนินชีวิต การหลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อ และผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ มีรายละเอียดดังนี้

กรณีน้องฝ้าย

การเข้าสู่ของการตกเป็นเหยื่อ เริ่มจากน้องฝ้ายจำเป็นต้องออกจากการศึกษา เพราะตนเองตั้งครรรภ์ หลังจากคลอดลูกชาย น้องฝ้ายช่วยเหลือครอบครัวทำนา เพื่อหารายได้มาเลี้ยงดูลูกชาย และช่วยส่งเสียน้องชายเรียนหนังสือ เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว เนื่องจากพ่อและแม่มีอายุมากจึงไม่สามารถทำงานหนัก ตนจึงจำเป็นต้องออกจากบ้านเพื่อหางานทำเป็นหลักแหล่ง เพราะอาชีพเกษตรกรรม (ทำนา) เมื่อสิ้นฤดูกาลก็จำเป็นต้องหางานใหม่เข้ามาทดแทน ทำให้น้องฝ้ายต้องตัดสินใจย้ายถิ่นฐานมาทำงานข้างนอกบ้าน ซึ่งตอนนั้นมีเพื่อนมาชักชวนให้มาทำงานร้านอาหารที่อำเภอสุโขทัย จังหวัดนราธิวาส จึงตัดสินใจมาทำงานร้านอาหารด้วยกันกับเพื่อน มีรายได้จากการทำงานร้านอาหารประมาณเดือนละ 7,000 – 9,000 บาท น้องฝ้ายทำงานเก็บเงินและส่งเงินให้

ครอบครัวอยู่ประมาณเกือบ 1 ปี และได้มารู้จักกับหญิงไทยซึ่งแต่งงานกับชายต่างชาติและได้ชักชวนให้ตนมาทำงานร้านอาหารในประเทศเพื่อนบ้านด้วย อ้างว่ารายได้ดี จึงตัดสินใจไปทำงานร้านอาหารด้วยตามคำชักชวนของหญิงไทย

เส้นทางการเดินทาง น้องฝ้ายเดินทางเข้าประเทศด้วยทางรถยนต์ โดยจะมีนายหน้าพาเข้าเมืองโดยผ่านชายแดนของประเทศไทยไปยังร้านอาหารที่อยู่ในเมืองหลวงของประเทศเพื่อนบ้านที่อ้างว่าเป็นสถานที่ทำงาน น้องฝ้ายเข้ามาในประเทศเพื่อนบ้านโดยไม่มีหนังสือเดินทางและเอกสารการทำงาน เนื่องจากตนเองไม่รู้ขั้นตอนต่าง ๆ เพราะมีนายหน้าจัดการเป็นธุระให้ทั้งหมด เมื่อมาถึงร้านอาหารในเมืองหลวงพบว่าไม่ใช่ร้านอาหารตามคำชักชวนแต่เป็นร้านนวดและมีการแอบแฝงขายบริการด้วย น้องฝ้ายปฏิเสธจะไม่ทำงานร้านนวด และต้องการกลับประเทศไทย แต่นายจ้างข่มขู่ว่าจะแจ้งตำรวจ จึงเกิดความกลัว เพราะตนนั้นเดินทางเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย เพราะไม่มีหนังสือเดินทาง น้องฝ้ายเล่าว่า “นายจ้างบอกว่า ถ้าหากต้องการกลับไทยต้องหาเงินมาไถ่ตัวถึงจะยอมให้กลับไทยและจะไม่แจ้งตำรวจ” น้องฝ้ายกลัว จึงจำเป็นต้องยอมขายบริการเพื่อหาเงินมาไถ่ตัวเองเพื่อจะได้กลับบ้าน

ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณหลังการเป็นเหยื่อ และลักษณะการดำเนินชีวิต หลังจากน้องฝ้ายไม่มีทางเลือกและไม่สามารถปฏิเสธ และไม่สามารถเดินทางกลับบ้านได้ เพราะกลัวนายจ้างแจ้งความกับตำรวจจึงจำยอมทำงานขายบริการเป็นเวลาเกือบ 3 เดือน แต่ก็ไม่ได้รับค่าจ้าง เพราะนายจ้างอ้างว่าเป็นค่าเดินทางและจัดการเอกสารตอนเดินทางเข้าประเทศ ตลอดระยะเวลา 3 เดือนที่จำยอมต้องขายบริการให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ น้องฝ้ายถูกกักขังให้อยู่แต่ในห้องตนเองสามารถออกข้างนอกห้องได้ต่อเมื่อมีลูกค้าเท่านั้น ไม่สามารถออกไปข้างนอกหรือพบปะพูดคุยกับคนอื่น ๆ หรือแม้แต่ติดต่อญาติ ขณะทำงานน้องฝ้ายได้รับการทำร้ายร่างกาย ทุกที จากนายจ้างเพื่อให้อินยอมขายบริการ และจากลูกค้าที่มาใช้บริการเพื่อยินยอมให้มีเพศสัมพันธ์ด้วย น้องฝ้ายเล่าว่าตอนทำงานตนเองรู้สึกเครียด กัดฟัน และกลัว ไม่กล้าพูดคุย และต้องการกลับบ้านอย่างรวดเร็วที่สุด

การหลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อ สาเหตุของการหลุดพ้นจากการถูกหลอกลวงมาทำงานขายบริการของน้องฝ้ายนั้น เกิดจากการมีตำรวจและอิมเกรชั่นของประเทศเพื่อนบ้านได้ลงตรวจพื้นที่เพื่อกวาดล้างกลุ่มแรงงานต่างด้าวในบริเวณใกล้เคียงร้านนวดรวมถึงร้านที่น้องฝ้ายทำงานด้วยเช่นกัน จึงทำให้โดนตำรวจและอิมเกรชั่นจับตัวน้องฝ้ายไปด้วย เพราะไม่มีหนังสือเดินทางและไม่มีใบรับรองอนุญาตทำงาน ระหว่างถูกกันตัวไว้เป็นพยานในชั้นศาลเพื่อรอพิจารณาคดีว่าเข้าข่ายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์หรือไม่นั้น น้องฝ้ายได้ถูกส่งตัวไปยังบ้านพักสตรีเพื่อรอผลคดี หลังจากได้รับการพิจารณาคดีเรียบร้อยแล้วจึงถูกส่งตัวไปยังสถานกักกัน Lenngeng Detention Seremban เมืองสรEMBAN รัฐเนกรีเซมบิลัน เพื่อรอดำเนินการส่งตัวกลับประเทศกัมพูชา ระหว่างการคุมขังเพื่อประสานงานส่งตัวกลับนั้น มีอาสาสมัครคนไทยในรัฐเนกรีเซมบิลันซึ่งเป็นตัวแทนของสถานเอกอัครราชทูตเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังชาวไทย และได้สัมภาษณ์ประวัติเบื้องต้นและดำเนินการพิสูจน์สัญชาติเพื่อให้สถานเอกอัครราชทูตดำเนินการช่วยเหลือติดตามคดีและนำตัวส่งตัวกลับประเทศ หลังจากมีการตรวจสอบสัญชาติปรากฏว่าน้องฝ้ายมีสถานะทางทะเบียนราษฎรเป็นบุคคลไร้สัญชาติ เป็นคนสัญชาติไทย และอยู่ระหว่างร้องขอสัญชาติไทย ทางสถานเอกอัครราชทูตจึงไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือได้เพราะไม่ใช่บุคคลสัญชาติไทย อาสาสมัครคนไทยที่อยู่ภายใต้การดูแลของสถานเอกอัครราชทูตจึง

ได้ติดต่อประสานงานไปยังหน่วยงาน NGO และมูลนิธิพิทักษ์สตรี เพื่อทำการช่วยเหลือและนำตัวน้องฝ้ายส่งกลับประเทศ โดยเจ้าหน้าที่ทางการไทยด้านตรวจคนเข้าเมืองประสานงานนำตัวน้องฝ้ายกลับประเทศภูมิลำเนา หลักจากเดินทางกลับประเทศ ทางมูลนิธิพิทักษ์สตรีร่วมด้วยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์รับตัวไว้ดูแล เนื่องจากเข้าข่ายเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ระหว่างอยู่ภายใต้การดูแลของมูลนิธิพิทักษ์สตรีได้มีการอบรมอาชีพ เพื่อให้มีอาชีพเลี้ยงดูตนเอง โดยน้องฝ้ายได้เลือกอบรมอาชีพเกี่ยวกับการทำอาหาร เพื่อจะเป็นความรู้ติดตัวไปประกอบอาชีพเมื่อต้องออกจากมูลนิธิฯ เพื่อเป็นความรู้และสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตัวเอง และเพื่อป้องกันการกลับคืนสู่วงจรการค้ามนุษย์อีก และน้องฝ้ายยังบอกว่าจะไม่กลับไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านตามคำชักชวนอีก

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ สภาพจิตใจ มีความหวาดกลัว เนื่องจากโดนนายจ้างข่มขู่ และโดนทำร้ายร่างกายจากนายจ้าง และลูกค้ำที่มาใช้บริการ และสภาพร่างกายนั้น มีรอยบอบช้ำตามร่างกายเกิดจากการทุบตี

กรณี น.ส. ริน

การเข้าสู่ของการตกเป็นเหยื่อ น.ส. ริน ได้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เริ่มจากมีคนชื่อ เมย์ชักชวนให้มาทำงานร้านสปาซึ่งเป็นร้านนวดแผนโบราณในประเทศเพื่อนบ้าน โดยทั้งสองคนรู้จักกันโดยการพูดคุยผ่านทางแชทเฟสบุ๊ค และอ้างว่างานมีรายได้ดี เป็นงานสบาย ซึ่งตอนนั้นตนเองต้องการหาเงินสักก้อนหนึ่งเพื่อมาขายไร่และสวนกับสามี โดยตั้งใจไว้ว่าจะลองทำงานเก็บเงินประมาณ 1-2 เดือนก่อนจึงตัดสินใจไปทำงานตามคำชักชวนดังกล่าว และหากได้เงินตามที่ตนเองต้องการแล้วจะเดินกลับมาทำไร่ ทำสวนกับสามีตามที่ได้ตกลงกันไว้

เส้นทางการเดินทาง มีการเดินทางเข้าประเทศเพื่อนบ้านด้วยเครื่องบิน หลังจากนั้นเดินทางต่อด้วยรถบัสจากสนามบินไปยังเมืองหลวงของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเดินทางมาพักอาศัยอยู่กับคนไทยชื่อเมย์ที่ชักชวนมาทำงานด้วย และมีเพื่อนชาวไทยอีกจำนวน 1 คน และเพื่อนชาวไนจีเรียจำนวน 3 คน ซึ่งอพาร์ทเมนต์อยู่ในย่านเมืองดามันซารา เขตเมืองหลวงของประเทศเพื่อนบ้าน

ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณหลังการเป็นเหยื่อ และลักษณะการดำเนินชีวิต เมื่อมาถึงที่พัก น.ส. รินไม่ได้ทำงานร้านสปาตามคำชักชวนของคนชื่อเมย์ แต่กลับถูกกักขังไว้ในอพาร์ทเมนต์ โดยไม่ให้ออกไปข้างนอก และไม่ให้ติดต่อสามีหรือคนอื่น ๆ ประมาณ 1 เดือน และบังคับให้ตนนั้นขายบริการ ถ้าหากไม่ยินยอมจะมีการทุบตี และทำร้ายร่างกาย

การหลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อ เนื่องจากสามีไม่ได้รับการติดต่อกลับจากน.ส. ริน หลังจากนั้นเดินทางมาถึงประเทศเพื่อนบ้านตามคำชักชวนให้มาทำงานร้านสปาในเมืองแห่งหนึ่งของประเทศเพื่อนบ้าน สามีจึงได้แจ้งไปยังกรมการกงสุลว่าภรรยาของตนนั้นได้ถูกกักขังและบังคับให้ค้าประเวณีจากการที่ น.ส. รินได้แอบโทรศัพท์บอกกล่าวกับสามีให้ช่วยเหลือ และไม่ได้รับการติดต่อกลับมาเป็นเวลา 1 เดือน หลังจากเดินทางไปถึงประเทศเพื่อนบ้าน ทางสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านจึงได้มีการรับแจ้งจากกรมการกงสุล เพื่อให้ช่วยเหลือ น.ส. ริน ที่ได้ถูกกักขังไว้ในอพาร์ทเมนต์ในย่านเมืองดามันซารา เขตเมืองหลวงตามที่ได้รับแจ้งจากสามีของ น.ส. ริน หลังจากนั้นสถานเอกอัครราชทูตได้ประสานงานกับตำรวจปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศเพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือตามที่ได้แจ้งเหตุจากสามีผ่านกรมการกงสุลที่ประเทศไทย ตำรวจของประเทศเพื่อน

บ้านได้เข้าตรวจค้นอพาร์ทเมนต์ดังกล่าว และช่วยเหลือ น.ส. ริน ออกมาจากอพาร์ทเมนต์ พร้อมทั้งจับกุมผู้ต้องหาได้จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นชายชาวไนจีเรีย 3 คน และหญิงไทย 2 คน ซึ่งผู้ต้องหาทั้ง 5 คน ได้ถูกควบคุมตัวไว้สอบสวน โดยตั้งข้อหาการค้ำนุชย์ตามกฎหมายการค้ำนุชย์ น.ส. ริน กล่าวว่า “เมื่อตนมาถึงอพาร์ทเมนต์ หญิงไทยชื่อเมย์ได้ยึดเอาหนังสือเดินทางของตนเก็บไว้ และกักขังตนไว้ในห้องนอนไม่ให้ออกไปไหน และไม่ให้ติดต่อกับใคร แต่ตนแอบใช้โทรศัพท์ติดต่อสามี แต่เมื่อคนชื่อเมย์รู้ว่าแอบใช้โทรศัพท์ จึงโกรธ และทำร้ายร่างกายและยึดโทรศัพท์ของตน” หลังจากตำรวจเข้าจับกุม น.ส. ริน ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำนุชย์ โดยทางตำรวจได้ขอให้ศาลออกคำสั่งคุ้มครองชั่วคราว เพื่อกันตัวไว้เป็นพยานในคดีการค้ำนุชย์ โดยได้ถูกนำตัวส่งไปอยู่ที่บ้านพักฉุกเฉินสตรีตามันซารา เขตเมืองหลวง ระหว่างรอขึ้นศาลเพื่อให้ปากคำเป็นพยาน และส่งตัวกลับประเทศ น.ส. ริน ใช้ชีวิตในบ้านพักฉุกเฉินสตรีตามที่เจ้าหน้าที่กำหนด ซึ่งมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ดูภาพยนตร์ เล่นแบดมินตัน และสามารถอ่านหนังสือหรือนิตยสารได้ แต่ไม่สามารถออกไปข้างนอกได้ และสามารถโทรศัพท์หาสามีได้สัปดาห์ละครั้งแต่ไม่อนุญาตให้เข้าเยี่ยม เมื่อดำเนินการในชั้นศาลเสร็จสิ้นสถานเอกอัครราชทูตดำเนินการช่วยเหลือส่งตัวกลับประเทศ โดยน.ส. ริน ได้ให้สัมภาษณ์ก่อนเดินทางกลับว่าตนจะกลับไปทำไร่ทำสวนตามเดิม เก็บออมรอมริบเพื่อหาเงินมาลงทุนขยายไร่และสวนเพิ่มเติมกับสามีตามที่เคยวางแผนกันไว้ และจะไม่มาทำงานตามคำชักชวนของใครอีกแม้จะอ้างว่ารายได้ดี

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ หลังจากได้รับการช่วยเหลือจากการถูกกักขังไว้ที่อพาร์ทเมนต์ มีสภาพจิตใจ หวาดกลัว วิตกกังวล สภาพร่างกายทรุดโทรม มีบวมซ้ำบ้าง จากการถูกทำร้ายร่างกายเพื่อบังคับให้ค้าประเวณี หลังจากได้รับการช่วยเหลือจากตำรวจ และส่งตัวไปกักกันตัวไว้เป็นพยานที่บ้านพักสตรีตามันซารา เพื่อรอส่งกลับประเทศ น.ส. ริน มีสภาพจิตใจดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากตนจะได้กลับบ้านไปเจอสามี และสามารถกลับมาใช้ชีวิตตามปกติ และไม่ต้องทุกข์ทรมานจากการถูกกักไว้ที่อพาร์ทเมนต์ และบังคับให้ขายบริการด้วยความไม่สมัครใจ

กรณี น.ส. ตึกตา

การเข้าสู่ของการตกเป็นเหยื่อ เริ่มจาก น.ส. ตึกตา จำเป็นต้องออกจากโรงเรียน และหางานทำเพื่อต้องการช่วยเหลือครอบครัวจึงหางานทำจากอินเทอร์เน็ตและได้มีการพูดคุยผ่านช่องทางออนไลน์ แนะนำให้มาทำงานเป็นพนักงานผับในเมืองยะโฮร์ และก่อนหน้านั้นตนเคยมาเที่ยวกับเพื่อน และได้เคยลองทำงานลักษณะแบบนี้ประมาณ 1 เดือน และมีรายได้ดีตามคำแนะนำจริง และมีเพื่อนทำงานในเมืองนั้นอยู่ด้วยจึงตัดสินใจเดินทางเข้าประเทศตามคำชักชวนของนายหน้า

เส้นทางการเดินทาง ตนได้นั่งรถโดยสารจากอ่างทองมาลงกรุงเทพฯ และนั่งเครื่องบินโดยสารมาลงสนามบินในประเทศเพื่อนบ้าน และผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และขึ้นรถบัสต่อไปเมืองยะโฮร์บารูที่เพื่อนได้ทำงาน น.ส. ตึกตา ได้ไปอาศัยอยู่กับเพื่อนที่ทำงานผับเหมือนกัน

ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณหลังการเป็นเหยื่อ และลักษณะการดำเนินชีวิต น.ส. ตึกตาทำงานเป็นพนักงานชงเครื่องดื่มให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการในผับ เมื่อทำงานมาระยะหนึ่งนายจ้างบังคับให้ออกไปกับลูกค้า แต่ตนไม่ยินยอม ทำให้มีการทะเลาะเบาะแว้งกับนายจ้าง และมีการ

ทพตี ทำร้ายร่างกาย เพื่อบังคับให้ออกไปนอนกับลูกค้า และยังบังคับให้เสพยาไอซ์ จึงยอมออกไปนอนกับลูกค้าหลังจากทำงานเสร็จ จากนั้น น.ส. ตึกตาตื่นมาพบตนเองถูกทิ้งไว้กลางสี่แยกถนนในเมืองยะโฮร์บาห์รูของประเทศเพื่อนบ้าน

การหลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อ เนื่องจากมีคนไทยไปพบเจอน.ส. ตึกตาข้างถนน จึงโทรแจ้งอาสาสมัครคนไทยมาช่วยเหลือ จากสภาพร่างกายมีความบอบช้ำจากการถูกทำร้ายร่างกาย และสติเลือนลอย หวาดกลัว อาสาสมัครได้ทำการช่วยเหลือ และประสานงานกับสถานเอกอัครราชทูตเพื่อช่วยเหลือส่ง น.ส. ตึกตากลับบ้านประเทศ จากการสัมภาษณ์เบื้องต้น พบว่า น.ส. ตึกตา มีความหวาดกลัวระแวง และทางสถานเอกอัครราชทูตเห็นควรว่าไม่สามารถเดินทางกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติ จึงได้มีการประสานงานไปยังมูลนิธิเด็กและสตรีที่ประเทศไทยเพื่อรับตัวช่วยเหลือ พันฟูสภาพจิตใจให้ปกติ ก่อนส่งตัวกลับภูมิลำเนาและกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติ

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ หลังจากการหลุดพ้นจากการถูกบังคับให้ขายบริการและเสพยาไอซ์ ทำให้สภาพจิตใจหดหู่ รู้สึกหวาดกลัว ระแวงตลอดเวลา และตามร่างกายยังมีร่องรอยบอบช้ำจากการถูกทำร้ายร่างกาย และมีรอยเข็มฉีดยาจากการใช้ยาเสพติด

กรณี น.ส. วรรณ

การเข้าสู่ของการตกเป็นเหยื่อ เส้นทางชีวิตของ น.ส. วรรณ เริ่มจากการตกเป็นเหยื่อเพราะเดินทางเข้ามาประเทศเพื่อนบ้านโดยนั่งรถบัสจากชายแดนไทยเข้ามาประเทศเพื่อนบ้านผ่านด่านทางบก เพื่อต้องการเดินทางมาหาแฟนตามคำชักชวนของแฟนที่ต้องการให้มาอยู่ด้วยกัน แต่หลังจากอยู่ด้วยกันประมาณ 1 สัปดาห์ ตนและแฟนมีการทะเลาะกันรุนแรงและได้เลิกรักกัน ทำให้ น.ส. วรรณ ไม่รู้จะไปพักอาศัยที่ไหนในประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากตนเองไม่มีคนรู้จักหรือเพื่อนที่อยู่ในประเทศเพื่อนบ้านเลย และยังไม่รู้จักสถานที่อื่น ๆ อีกด้วย จึงได้ติดต่อขอความช่วยเหลือในกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศเพื่อนบ้านผ่านทางแชทเฟสบุ๊ค และได้มีการพูดคุยกับคนไทยคนนั้น โดยบอกว่า จะช่วยเหลือและให้เดินทางไปอยู่ด้วยและชักชวนทำงานร้านนวดที่เมืองมะละกา โดยบอกรายได้ดี แนะนำให้ทดลองทำงานสักพักก่อนเพื่อเก็บเงินไว้เป็นค่าเดินทางกลับประเทศไทย และเก็บไว้เป็นทุนเพื่อใช้จ่ายระหว่างหางานทำใหม่ที่ไทยเพราะจะได้ไม่ลำบาก น.ส. วรรณจึงหลงเชื่อใจของคนไทยคนนั้น จึงมาทำงานร้านนวดที่เมืองมะละกาเพื่อเก็บเงินสักก้อนแล้วจึงกลับบ้าน

เส้นทางการเดินทาง เดินทางเข้าประเทศเพื่อนบ้านด้วยการนั่งรถบัสโดยสารจากตัวเมืองชายแดนประเทศไทย เพื่อมาอยู่อาศัยกับแฟนหนุ่ม โดยเดินทางเข้าเมืองแบบถูกกฎหมาย และมีหนังสือเดินทาง แต่เมื่อเลิกรักกับแฟนหนุ่ม จึงได้เดินทางไปยังเมืองมะละกาตามคำชักชวนจากคนไทยที่อ้างว่าจะช่วยเหลือและแนะนำมาทำงาน โดยตนนั่งรถบัสจากสถานีขนส่งที่บีเอสและไปลงที่สถานีขนส่งมะละกาตามคำแนะนำ และนัดกับคนไทยให้มารับที่สถานีขนส่งเพื่อไปอาศัยอยู่ด้วยกันในระหว่างทำงานเก็บเงินกลับประเทศไทย

ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณหลังการเป็นเหยื่อ และลักษณะการดำเนินชีวิต หลักจาก น.ส. วรรณ มาทำงานร้านนวดตามคำชักชวนของคนไทย ประมาณ 1 เดือน ระหว่างทำงานสองถึงสามวันแรก น.ส. วรรณทำงานนวดให้กับลูกค้าปกติที่ร้านนวด แต่พอทำงานได้ประมาณ 1 สัปดาห์ เริ่มถูกนายจ้างบังคับให้ขายบริการกับลูกค้าที่มานวด โดยการพาไปส่งตามโรงแรมต่าง ๆ ตามที่ได้นัด

หมายไว้กับลูกค้า ถ้าหากไม่ยินยอม นายจ้างก็จะบังคับ ทุบัติ และทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ยินยอมขายบริการ และบางครั้งบังคับให้เสพยาไอซ์ก่อนออกไปพบลูกค้า น.ส. วรณจำต้องทนทำงานร้านนวดซึ่งจะแอบแฝงการค้าประเวณีเกือบประมาณ 1 เดือน จึงตัดสินใจแอบใช้โทรศัพท์ติดต่อกับกลุ่มอาสาสมัครคนไทยผ่านช่องทางแชทอีกครั้ง ก่อนตัดสินใจจะติดต่อนั้น น.ส. วรณ แอบรู้สึกลัวว่าต้องมาเจอกับสถานการณ์เช่นเดิมอีก แต่ก็ลองเสี่ยงเพราะตนไม่สามารถหาวิธีการใดได้แล้ว และไม่กล้าแจ้งตำรวจ เพราะกลัวโดนจับ และด้วยเหตุผลว่าตนเองไม่รู้จักสถานที่อื่น ๆ ในประเทศเพื่อนบ้านเลย จึงเสี่ยงลองติดต่ออาสาสมัครคนไทยเพื่อขอความช่วยเหลือให้ตัวเองหลุดพ้นจากการบังคับขายตัว

การหลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อ หลังจากอาสาสมัครคนไทยได้รับแจ้งข่าวจาก น.ส. วรณ เพื่อให้ช่วยเหลือเนื่องจากตนถูกหลอกให้มาขายบริการ และบังคับทำร้ายร่างกาย อาสาสมัครคนไทยจึงติดต่อกับสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านเข้าช่วยเหลือเหยื่อค้าประเวณี โดยทางสถานเอกอัครราชทูตจึงขอให้อาสาสมัครคนไทยในเมืองมะละกาเข้าไปช่วยเหลือรับตัว น.ส. วรณมาดำเนินการเพื่อสัมภาษณ์ที่สถานเอกอัครราชทูตและส่งตัวกลับประเทศ จากการช่วยเหลือของอาสาสมัครคนไทยและสถานเอกอัครราชทูต ทำให้ น.ส. วรณ หลุดพ้นจากการถูกหลอกมาเป็นเหยื่อการค้าประเวณีในประเทศเพื่อนบ้าน หลังจากการสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อประเมินสถานการณ์ทางด้านสภาพร่างกาย และสภาพจิตใจของ น.ส. วรณแล้ว พบว่าสามารถเดินทางกลับประเทศได้ด้วยตนเองทางสถานเอกอัครราชทูตจึงนำส่งตัวกลับประเทศ โดยมีอาสาสมัครคนไทยเดินทางไปส่งขึ้นรถกลับและก่อนกลับประเทศไทย น.ส. วรณ ยังให้สัญญาว่าจะไม่หลงเชื่อคำพูดตามคำชักชวนใด ๆ

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ จากเหตุการณ์ส่งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ พบว่า สภาพร่างกายมีรอยบอบช้ำตามร่างกายจากการถูกทุบตี ทำร้ายร่างกาย และมีรอยขีดขีดที่ถูบบังคับให้ใช้สารเสพติด ส่วนสภาพทางจิตใจ มีความหวาดกลัว ระแวง

กรณีลูกรี

การเข้าสู่ของการตกเป็นเหยื่อ และการเดินทาง การตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของลูกรีเริ่มจากลูกรีเดินทางเข้ามากรุงเทพฯ เพื่อมาหางานทำ โดยนั่งรถไฟมาลงที่สถานีหัวลำโพง และมาเจอกลุ่มชายแปลกหน้าเข้ามาทำที่ชวนคุยนั้น และชวนไปทำงานด้วยกัน อ้างว่ามีรายได้ดี จึงตอบตกลงและตามกลุ่มชายแปลกหน้าไปด้วย เพราะขณะนั้นตนต้องการหางานทำ กลุ่มชายแปลกหน้าพาไปกินเลี้ยงอาหาร หลังจากนั้นเมื่อตื่นมาอีกครั้งพบว่าตนได้อยู่บนเรือประมงทางภาคใต้แล้ว

ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณหลังการเป็นเหยื่อ และลักษณะการดำเนินชีวิต ลูกรีเล่าว่าระหว่วอยู่บนเรือได้กัเรือบังคับให้ทำงานหนักตลอดเวลา ไม่ให้พักผ่อน อดอาหาร และไม่ได้รับค่าจ้าง และยังบังคับทุบตี ทำร้ายร่างกายตน โดยลูกรีต้องทนกับชีวิตที่ถูกบังคับให้ทำงาน ทุบตี ทำร้ายร่างกาย มาเป็นเวลานานเกือบ 5 ปี เมื่อตนหมดความอดทนต่อสภาพชีวิตที่ถูกบังคับจึงวางแผนหลบหนีร่วมกับลูกเรือประมงคนอื่น ๆ แต่ถูกได้กัเรือจับได้ ซึ่งขณะนั้นเรือประมงก็ได้แล่นผ่านเข้ามา น่านน้ำของหมู่เกาะซาราวัค ของประเทศเพื่อนบ้าน ระหว่างเรือจอดพัก ได้กัเรือแอบเห็นว่าลูกรีวางแผนหลบหนีจึงใช้เหล็กแหลมตอกขาของลูกรีติดไว้กับเรือ เพื่อไม่ให้หลบหนีไปไหนได้ แต่ลูกรีก้พยายามหาวิธีหลบหนีจากการใช้ชีวิตเป็นแรงงานลูกเรือบนเรือประมงอยู่หลายปี จนในที่สุดตัดสินใจ

กระโดดลงจากเรือเพื่อว่ายน้ำเข้าฝั่งของหมู่เกาะซาราวัก เมื่อเห็นว่าเรือกำลังเข้าใกล้ท่าเทียบฝั่ง แต่ไต่ก้นลงมาเห็นว่าลุงรีกระโดดว่ายน้ำหนีจึงจุดน้ำมันใส่ขวดแล้วขว้างใส่ขณะว่ายน้ำหลบหนี ทำให้ไฟลุกตรงกลางหลังจนเกิดเป็นแผลถลอก เมื่อลุงรีว่ายน้ำมาถึงฝั่งตนได้นอนพักอยู่ใต้ต้นมะพร้าวและสวนปาล์มของคนในหมู่บ้านอยู่หลายวัน เนื่องจากได้รับบาดเจ็บจากการถูกไฟเผา

การหลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อ โดยลุงรีตัดสินใจเดินเข้าไปในหมู่บ้านเพื่อให้ตำรวจจับกุมสาเหตุที่ตัดสินใจยินยอมให้ตำรวจจับกุมตัว เพราะคิดว่าในคุกอย่างน้อยมีข้าวให้กิน มีหมอคอยดูแลระหว่างถูกคุมขัง จึงทำให้หลุดพ้นจากการชีวิตบนเรือประมงมาหลายปี ลุงรีอยู่ในสถานกักกันเมืองซีบูรัฐซาราวัก ตามความผิดกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านขอหาการลบลอบเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย โดยไม่มีหนังสือเดินทาง และไม่มีเอกสารรับรองอนุญาตทำงาน ลุงรีได้รับการช่วยเหลือ ติดตามอาการ และส่งตัวกลับประเทศจากการช่วยเหลือของสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้าน และอาสาสมัครคนไทยในรัฐซาราวัก แต่ก่อนรอการส่งตัวกลับประเทศ 1 วัน ลุงรีได้เสียชีวิตลง เนื่องจากบาดแผลเกิดจากไฟไหม้ติดเชื้อในร่างกายอย่างรุนแรง ทำให้สถานเอกอัครราชทูตไม่สามารถส่งกลับภูมิลำเนา แต่ยังคงช่วยเหลือส่งอัฐิกลับให้แก่ญาติแทน

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ สภาพร่างกายซูบผอม ตามร่างกายมีบาดแผลถลอกจากการถูกรังจากของมีคม และรอยแผลเป็นขนาดใหญ่จากการจุดไฟเผา และสภาพจิตใจหวาดระแวง กลัว สมองเลอะเลือน พูดจาไม่รู้เรื่อง หลังจากยินยอมให้ตำรวจจับและส่งตัวคุมขัง และจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีบาดแผลถลอกจากการถูกไฟไหม้มีการติดเชื้ออย่างรุนแรงจนไม่สามารถอดทนได้จนในที่สุดต้องมาเสียชีวิตก่อนนำส่งตัวกลับประเทศเพียง 1 วัน และสร้างความเสียใจให้แก่ครอบครัวจากเหตุการณ์ครั้งนี้ การเสียชีวิตของลุงรีเป็นผลกระทบที่ร้ายแรงที่สุดของการตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์

กรณีนายสุ

การเข้าสู่ของการตกเป็นเหยื่อ และการเดินทาง ชีวิตของการตกเป็นเหยื่อเริ่มต้นจากนายสุทำงานรับจ้างทั่วไปในเขตพื้นที่อำเภอเลิงนงกา จังหวัดโยโฮร์ ก่อนตัดสินใจเดินทางมาหางานในกรุงเทพมหานครโดยนั่งรถไฟมาลงที่หัวลำโพงตามคำชักชวนจากคนรู้จัก เมื่อผมมาถึงสถานีหัวลำโพงมีกลุ่มคนแปลกหน้าเข้ามาชวนคุยนู่นนี่นั่นและชักชวนไปทำงานบนเรือประมง ซึ่งอ้างว่าได้ค่าตอบแทนสูง แต่ต้องอาศัยและทำงานกลางทะเล จึงตัดสินใจมาทำงานด้วยตามคำชักชวน และนายหน้าช่วยดำเนินการทำหนังสือเดินทาง โดยนายสุลงเรือที่ปากน้ำสมุทรปราการ พร้อมกับคนอื่น ๆ อีกประมาณ 4-5 คน

ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณหลังการเป็นเหยื่อ และลักษณะการดำเนินชีวิต เมื่อลงไปทำงานบนเรือ ไต่ก้งเรือยัดหนังสือเดินทาง และบังคับให้ทำงานหนัก ถึงแม้เจ็บป่วยก็ยังคงให้ทำงาน โดยไม่มีเวลาพักผ่อน และไม่มีค่าตอบแทนตามที่ตกลงกันไว้ ถ้าหากไม่ยอมจะมีการทะเลาะเบาะแว้งและเกิดการทุบตี ทำร้ายร่างกาย เมื่อทำงานไประยะหนึ่งจะถูกส่งตัวให้เปลี่ยนเรือไปเป็นทอด ๆ ซึ่งใช้ชีวิตเป็นแรงงานลูกเรือประมงมานานเกือบ 10 ปี และไม่เคยได้กลับบ้าน

การหลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อ นายสุหลุดพ้นจากชีวิตการเป็นแรงงานลูกเรือประมงจากการแอบหนีจากเรือขณะที่เรือเข้าเทียบท่าที่เมือง Tanjung Manis รัฐซาราวัก ของประเทศเพื่อนบ้าน

และได้หลบหนีและเดินทางเข้าเมืองซีบู และเร่ร่อนหางานทำเพื่อเลี้ยงชีพในไร่เพาะเห็ดของคนจีน ซึ่งทางสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้มีการรับแจ้งจากญาติที่ประเทศไทยว่าบุตรชายสูญหาย ไม่ได้รับการติดต่อเป็นเวลาหลายปี หลังจากมีคนชักชวนไปทำงานบนเรือประมงและอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน สถานเอกอัครราชทูตจึงดำเนินการติดตามตัวนายสุ และเจอตัวซึ่งหลบหนีจากการเป็นแรงงานลูกเรือประมง และมาทำงานในไร่เพาะเห็ดในเมืองซีบู โดยเจ้าหน้าที่แนะนำให้นายสุเข้ามาขอตัวเพื่อจ่ายค่าดำเนินการช่วยเหลือส่งตัวกลับตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ นายสุจึงตัดสินใจเข้ามาขอตัวเพื่อต้องการกลับบ้าน หลังจากเข้ามาขอตัว และศาลพิจารณาดำเนินคดี นายสุใช้ชีวิตอยู่ในสถานกักกันในเมืองซีบู และรอพันโทชและนำส่งตัวกลับประเทศไทย หลังจากออกจากสถานกักกัน นายสุบอกว่าจะกลับบ้านไปใช้ชีวิตตามปกติ หางานทำ สร้างรายได้ เพื่อดูแลแม่ และจะไม่มาทำงานตามคำชักชวนของใครอีก

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ ต้องมาใช้ชีวิตเร่ร่อนเพื่อหลบหนีตำรวจ ใช้ชีวิตอย่างหวาดระแวง และทุกข์ทรมานจากการเป็นแรงงานลูกเรือประมงเกือบ 10 ปี จากการถูกทำร้ายร่างกาย ไม่ได้พักผ่อน สภาพจิตใจหดหู

กรณี น.ส. กะก๊ะ

การเข้าสู่ของการตกเป็นเหยื่อ และการเดินทาง น.ส. กะก๊ะ เดินทางเข้ามายังประเทศเพื่อนบ้านตามคำชักชวนของนายหน้าคนไทยด้วยตัวเอง และยังเป็นคนที่รู้จักกัน โดยเดินทางเข้าประเทศผ่านด่านสุทงคอกโดยนั่งรถยนต์ที่นายหน้าจัดหา พร้อมมีสถานที่พักในเมืองยะโฮร์บาห์รู ซึ่ง น.ส. กะก๊ะ เดินทางเข้ามาประเทศเพื่อนบ้านพร้อมกับหญิงคนไทยจำนวนหลายคน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหญิงสูงอายุ มาจากจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณหลังการเป็นเหยื่อ และลักษณะการดำเนินชีวิต น.ส. กะก๊ะ เดินทางเข้ามาประเทศเพื่อนบ้านเพื่อมาขายข้าวเกรียบ ซึ่งในแต่ละวันนั้น จะมีชายคนไทยนำรถกระบะ มารับจากที่บ้านพัก เวลาประมาณ 8 โมงเช้า เพื่อนำไปส่งในบริเวณหน้าธนาคารสาขาต่าง ๆ ในตัวเมืองยะโฮร์บาห์รู เพื่อไปขายข้าวเกรียบอยู่หน้าธนาคารและจะใช้วิธีการขายโดยให้นั่งอยู่บนพื้นถนน ซึ่งการขายและการแต่งตัวอาจทำให้ผู้คนพบเห็นเข้าใจว่าเป็นขอทาน และจะมีชายคนไทยมารับกลับที่พักอีกครั้งในตอนค่ำ เวลาประมาณ 5 ทุ่มถึงประมาณเที่ยงคืน โดยข้าวเกรียบจะถูกขายในราคา 10 ริงกิต โดยจะได้ส่วนแบ่งจากการขายข้าวเกรียบเพียง 2 ริงกิตเท่านั้น อีก 8 ริงกิตได้ให้แก่ผู้ขายคนไทยที่เป็นผู้จัดหาที่พัก รับส่ง จัดหาอาหารให้ 2 มื้อ คือ มื้อเช้าและมื้อค่ำ โดยมื้อกลางวันนั้นจะต้องหาทานด้วยตนเอง นอกจากนี้ นายหน้าคนไทยที่รับส่งเพื่อพาไปขายข้าวเกรียบยังเรียกเก็บเงินเพิ่มจาก น.ส. กะก๊ะ และกลุ่มหญิงไทยที่ไปขายข้าวเกรียบเพิ่มเดือนละ 1,500 บาท โดยมีรายได้จากการขายข้าวเกรียบประมาณเดือนละ 8,000 – 9,000 บาท น.ส. กะก๊ะ ยังเล่าอีกว่า นายหน้าคนไทยทั้ง 2 คน ได้กำชับกับตนและคนอื่น ๆ ว่าหากถูกจับกุมให้บอกว่าข้าวเกรียบเป็นของตนเอง

การหลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อ หลังจากขายข้าวเกรียบประมาณ 2 – 3 วัน มีเจ้าหน้าที่ตำรวจของประเทศเพื่อนบ้าน และหน่วยปราบปรามการค้ามนุษย์ เข้าควบคุมตัว น.ส. กะก๊ะ และกลุ่มหญิงไทยสูงอายุ และมีคำสั่งศาลให้ควบคุมตัวและกักกันตัวไว้เป็นพยานคดีการค้ามนุษย์ โดย น.ส. กะก๊ะ ถูกนำส่งตัวไว้บ้านพักฉุกเฉินสตรีเมืองยะโฮร์บาห์รู เขต Kempus ซึ่งเป็น safehouse

ของหญิงที่คาดว่า เป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในเมืองยะโฮร์เพื่อรอขึ้นศาลดำเนินคดีเพื่อเอาผิดกับ นายหน้า โดยมีสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านเข้าช่วยเหลือติดตามและเร่งรัดการ ดำเนินคดีให้เสร็จโดยเร็วแก่ น.ส. กะก๊ะ และกลุ่มผู้หญิงไทยสูงอายุ ที่ถูกหลอกมาขายข้าวเกรียบใน เมืองยะโฮร์บาห์รู เพื่อนำส่งตัวกลับประเทศ เนื่องจากอยู่ในวัยชรภาพ สุขภาพไม่แข็งแรง มีโรค ประจำตัว ระหว่างรอขึ้นศาลให้ปากคำพยานของ น.ส. กะก๊ะ และคนอื่น ๆ นั้น สถานเอกอัครราชทูต ได้มีการเข้าเยี่ยมและให้กำลังใจแก่ น.ส. กะก๊ะ และหญิงไทยคนอื่น ๆ โดยนำอาหารแห้ง ยาประจำตัว และข้าวของเครื่องใช้จำเป็นไปแจกจ่าย ทั้งให้ใช้โทรศัพท์ฉุกเฉินของสถานเอกอัครราชทูตโทรหาญาติ ที่ประเทศไทย และระหว่างรอส่งตัวกลับประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนได้มีการ ประสานงานกับเจ้าหน้าที่จากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ. บต.) เพื่อช่วยเหลือ เมื่อส่งตัวกลับภูมิลำเนา เพื่อให้ น.ส. กะก๊ะ และคนอื่น ๆ มีอาชีพ สร้างรายได้ เพื่อไม่ให้ประชาชนใน พื้นที่ต้องข้ามประเทศไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านอีก

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ หลังจาก น.ส. กะก๊ะ เดินทางเข้ามาประเทศเพื่อนบ้านเพื่อ ขายข้าวเกรียบตามคำชักชวนของนายหน้าชายไทยนั้น ทำให้สภาพร่างกายอ่อนเพลีย เจ็บป่วยบ่อย เนื่องจากต้องขายข้าวเกรียบตั้งแต่ 8 โมงเช้า เกือบถึงเที่ยงคืน ไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อน เพราะตนเองมี อายุมาก และยังมีโรคประจำตัว ส่วนสภาพทางจิตใจนั้น น.ส. กะก๊ะ มีความเครียด และเป็นห่วง ครอบครัวที่ประเทศไทย เพราะตนเองต้องห่างจากครอบครัว และต้องมาใช้ชีวิตลำบากในประเทศ เพื่อนบ้าน

กรณีน้องยา

การเข้าสู่ของการตกเป็นเหยื่อ และการเดินทาง น้องยาเดินทางข้ามเรือจากด่านทางบกผ่าน ช่องทางธรรมชาติเข้ามาประเทศเพื่อนบ้าน โดยแบบผิดกฎหมาย และไม่มีหนังสือเดินทาง น้องยาถูก นายหน้าหลอกพาไปขายตามบ้านเพื่อให้เป็นพี่เลี้ยงเด็กและแม่บ้านตามบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน ประมาณ 1 เดือน และส่งขายต่อให้ไปตามบ้านอื่น ๆ

ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณหลังการเป็นเหยื่อ และลักษณะการดำเนินชีวิต ระหว่างการทำงานในบ้าน น้องยาถูกบังคับให้ทำงานหนัก ไม่ได้พักผ่อน ให้อาหาร หากน้องยาไม่ ทำงานหรือทำงานไม่ถูกใจเจ้าของบ้านที่น้องยาไปดูแลนั้นจะมีการทุบตีตามร่างกาย น้องยาไม่ สามารถทนสภาพทำงานได้ จึงแอบหนีออกจากบ้านนายจ้างในประเทศเพื่อนบ้านในระหว่างที่ นายจ้างนอนหลับในช่วงกลางคืน น้องยาได้หนีและได้ไปเจอกับชายอินเดียข้างถนน น้องยาร้องขอ ความช่วยเหลือ และชายอินเดียช่วยเหลือโดยนำน้องยาไปฝากไว้กับผู้หญิงละแวกนั้นให้ช่วยดูแล ซึ่ง ตอนเข้าผู้หญิงนั้นได้นำส่งน้องยาไปส่งสถานเอกอัครราชทูตไทยเพื่อให้ช่วยเหลือ ทางสถาน เอกอัครราชทูตฯจึงมีการสัมภาษณ์น้องยาเบื้องต้น และพบว่าน้องยาถูกหลอกให้มาทำงานเป็นพี่เลี้ยง เด็กและเป็นแม่บ้านตามบ้านต่าง ๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน สถานเอกอัครราชทูตจึงให้น้องยาติดต่อกับ ครอบครัวเพื่อส่งตัวน้องยากลับประเทศโดยเร็วที่สุด เพื่อไม่ให้ทางการของประเทศเพื่อนบ้านดำเนิน ความผิดกับน้องยา กรณีลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายเพิ่มเติม ก่อนส่งตัวน้องยากลับภูมิลำเนา น้องยา ได้บอกกับอาสาสมัครคนไทยที่ไปส่งน้องยาขึ้นรถกลับบ้านว่าจะไม่กลับมาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน ตามคำชักชวนอีก เพราะกลัวมาเจอกับสถานการณ์แบบเดิม

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทำให้น้องยามีสภาพจิตใจที่หวาดกลัว ระวัง กลัวถูกทำร้ายร่างกาย มีร่างกายผอม มีอาการอ่อนเพลีย จากการทำงานหนัก ไม่ได้พักผ่อน และอดอาหาร และสภาพร่างกาย มีรอยบอบช้ำจากการทุบตี

2. ผลการศึกษาการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ของรัฐไทย (จำนวน 5 คน) โดยใช้ชื่อสมมติทั้งหมด

2.1 ข้อมูลทั่วไป

กรณีนายกฤษ ตำแหน่ง อัครราชทูตที่ปรึกษาด้านกงสุล จำนวน 1 คน

ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้าราชการในตำแหน่งอัครราชทูตที่ปรึกษาด้านกงสุล ของสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้าน มีอายุ 44 ปี เพศชาย สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ปฏิบัติงานในหน่วยงานของกระทรวงการต่างประเทศ ตำแหน่งนักการทูตชำนาญการพิเศษ ประสบการณ์การทำงานด้านการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยเป็นระยะเวลา 4 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560-2563)

ความคิดเห็นต่อกระบวนการค้ามนุษย์ มองว่า การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านนั้นไม่ได้มีลักษณะเป็นขบวนการที่เป็นเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ แต่เป็นการชักชวนผ่านเครือข่ายคนรู้จัก หลายกรณีมีความกังวลว่าจะเป็นการค้ามนุษย์ได้หรือไม่ ส่วนสาเหตุหลักของชาวไทยเดินทางเข้ามาประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และการชักชวนผ่านสื่อออนไลน์โดยคนไทยด้วยกันเอง และรูปแบบของการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านที่พบเห็นนั้นจะมีวิธีการ คือ 1. มีการชักชวนมาค้าประเวณี โดยพักอาศัยอยู่ในโรงแรมที่แอบดำเนินกิจการเพื่อการค้าประเวณี 2. การชักชวนมาทำงานนวด ซึ่งอาจมีการค้าประเวณีแอบแฝง

กรณีนายอัปดุล ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านกงสุล และ น.ส. ฟาตีมะห์ ตำแหน่งล่าม จำนวน 2 คน

ข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านกงสุล จำนวน 2 คน เพศหญิง อายุ 30 ปี และ เพศชาย อายุ 25 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานในหน่วยงานของสถานเอกอัครราชทูต ตำแหน่งล่าม และตำแหน่งผู้ช่วยปฏิบัติงานด้านกงสุล มีประสบการณ์การทำงานด้านการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยเป็นระยะเวลา 2-5 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2463)

ความคิดเห็นต่อกระบวนการค้ามนุษย์ มองว่าการค้ามนุษย์เกิดจากปัจจัยปัญหาทางด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ และระบบสวัสดิการการคุ้มครองประชาชน ส่งผลให้ผู้คนเล็งเห็นถึงการหาโอกาสการทำงานทำนอกเขตพำนักอาศัยของตนเองจึงเป็นทางเลือกแบบทั้งสมัครใจและไม่ได้สมัครใจ ในการเข้ามาทำงานแบบผิดกฎหมายและถูกกฎหมาย ซึ่งทำให้คนบางส่วนนั้นกลายเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ สาเหตุของคนไทยที่เดินทางมาประเทศเพื่อนบ้าน เกิดจากปัจจัยทางการเมือง นโยบายที่ไม่รองรับการดำรงชีวิตของประชาชน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ รายได้น้อย ค่าครองชีพสูง เป็นต้น และรูปแบบของขบวนการค้ามนุษย์ จะพบเป็นการลักลอบเข้ามาทำงานแบบผิดกฎหมาย และภายหลังตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ มักจะมีการข่มขู่ หลอกลวง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้าแรงงานค้าประเวณี

กรณี น.ส. นารี และ น.ส. มาลา อาสาสมัครคนไทยในประเทศเพื่อนบ้าน จำนวน 2 คน

ข้อมูลส่วนบุคคล อาสาสมัครคนไทย จำนวน 2 คน เป็นเพศหญิง มีอายุ 36 ปี และ 43 ปี จบการศึกษาระดับ ปวช. และมีมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งทั้งสองคนนั้นเป็นอาสาสมัครคนไทยในรัฐมะละกา และรัฐเนกรีเซมปีลันของประเทศเพื่อนบ้านได้ปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ของ สถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านเป็นระยะเวลา 2-5 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2563)

ความคิดเห็นต่อกระบวนการค้ามนุษย์ มองว่าการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการค้ามนุษย์เกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงาน แรงงานลูกเรือประมง ที่ถูกบังคับ ช่มชู้ ทำร้ายร่างกาย เพื่อให้ทำงานอย่างหนัก และการค้าประเวณี ซึ่งจะแฝงตัวตามร้านนวด ส่วนใหญ่การค้าประเวณีล้วนแล้วเกิดจากความสมัครใจ แต่จะถูกหลอกภายหลังเกี่ยวกับเอกสารการทำงาน หรือไม่ได้รับค่าจ้างตามที่ตกลงไว้ สาเหตุของคนไทยเดินทางเข้าประเทศเพราะต้องการมีงานทำ มีรายได้สูง และต้องการความสบาย รูปแบบการค้ามนุษย์ที่พบเห็นในประเทศเพื่อนบ้านนั้น ส่วนใหญ่ ถูกหลอกลวง ชักชวนจากเพื่อน หรือ ญาติให้มาทำงานร้านอาหาร ผับ ร้านนวด เป็นต้น

2.2 การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์

กรณีนายกฤษ การช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูตนั้น เมื่อได้รับแจ้งเหตุ ทางสถานเอกอัครราชทูตจะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการปราบปรามการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความช่วยเหลือเหยื่อ หลังจากนั้น จะเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน โดยสถานเอกอัครราชทูตมีบทบาทในการติดตาม และอำนวยความสะดวกดำเนินการส่งตัวกลับประเทศไทยเท่านั้น

กรณีนายอัศดุล และ น.ส. ฟาติมะห์ วิธีการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูต เมื่อได้รับเบาะแสเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ จำเป็นต้องทราบตำแหน่งของเหยื่อและแจ้งตำรวจค้ามนุษย์ของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อดำเนินการช่วยเหลือต่อไป หลังจากนั้น เริ่มการคัดกรองข้อมูลตามข้อเท็จจริงภายใต้กฎหมายท้องถิ่นของประเทศเพื่อนบ้าน และเข้าสู่ขั้นตอนหรือระเบียบการทางกฎหมายและข้อปฏิบัติตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และบทบาทหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตจะทำหน้าที่ติดตามคดีอย่างใกล้ชิดจนถึงสิ้นสุดกระบวนการทางกฎหมาย และจะดำเนินการติดต่อญาติเพื่อส่งตัวกลับประเทศไทยอย่างปลอดภัย

กรณี น.ส. นารี และ น.ส. มาลา การช่วยเหลือเหยื่อทางสถานเอกอัครราชทูต สำหรับหน้าที่ของอาสาสมัคร หากมีการแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการช่วยเหลือ อาสาสมัครจะทำการแจ้งสถานเอกอัครราชทูตเป็นอันดับแรก เพื่อประเมินสถานการณ์ และดำเนินการแจ้งตำรวจที่เกี่ยวข้องของประเทศเพื่อนบ้านเพื่อดำเนินการช่วยเหลือ หลังจากนั้น เหยื่อจะต้องอยู่ในความดูแลขอทางการของประเทศเพื่อนบ้านและดำเนินพิจารณาคดีตามกฎหมาย ระหว่างนั้น สถานเอกอัครราชทูตจะดำเนินติดตามคดีเพื่อช่วยเหลือเหยื่อชาวไทย แต่จะไม่เข้าแทรกแซงอำนาจการทำงานของทางการประเทศเพื่อนบ้าน หากเหยื่อถูกพิจารณาคดีพ้นโทษแล้ว สถานเอกอัครราชทูตจะดำเนินการช่วยเหลือการออกเอกสารเดินทางกลับและส่งตัวกลับประเทศไทยตามภูมิลำเนาอย่างปลอดภัย หากเหยื่อคนใดไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมปกติสุขได้ และสถานเอกอัครราชทูตประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานฝ่ายไทยดูแลติดต่อไปจนกว่าสามารถกลับไปใช้ชีวิตตามปกติสุข

จากการสัมภาษณ์ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากร ที่ปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือเหยื่อรวมทั้งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ พบว่าการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ทั้ง 8 คน มีรายละเอียดดังนี้

1. น้องฝ้าย ได้รับการช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านจากรายงานของจากหน่วยงานในประเทศเพื่อนบ้าน หลังจากได้รับการพันโทษ และเพื่อรอส่งตัวกลับประเทศภูมิลำเนา หลังจากสถานเอกอัครราชทูตได้รับแจ้งจึงได้มีการประสานงานกับอาสาสมัครคนไทยในรัฐเนกรีเซมบิลัน เมืองสเรมบันที่น้องฝ้ายถูกกักกันตัวรอส่งตัวกลับ เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์เบื้องต้น และประเมินสถานการณ์ส่งตัวกลับได้หรือไหม หลังจากสัมภาษณ์จึงได้มีการตรวจสอบสถานะบุคคลและพิสูจน์สัญชาติเพื่อยืนยันว่าเป็นสัญชาติไทย แต่หลังจากตรวจสอบข้อมูลพบว่า น้องฝ้ายเป็นบุคคลไร้สัญชาติ และเป็นคนสัญชาติไทยลื้อ ทางสถานเอกอัครราชทูตจึงไม่สามารถดำเนินการออกหนังสือเดินทางกลับเพื่อดำเนินการส่งตัวกลับประเทศไทยได้ เนื่องจากไม่ใช่บุคคลสัญชาติไทย แต่ทางอาสาสมัครชาวไทยต้องการช่วยเหลือส่งน้องฝ้ายกลับประเทศภูมิลำเนาจึงมีการประสานงานไปยังหน่วยงาน NGO และประสานงานติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด่านตรวจคนเข้าเมืองฝ้ายไทย และฝ่ายของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อช่วยเหลือนำน้องฝ้ายกลับประเทศไทย และส่งตัวไปยังมูลนิธิพิทักษ์สตรีเพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกาย และสภาพจิตใจ และอบรมอาชีพให้แก่น้องฝ้ายก่อนเดินทางกลับไปใช้ชีวิตตามปกติ เพื่อไม่ให้ย้อนกลับมาในวงจรการค้ามนุษย์อีกครั้ง

2. น.ส. ริน ได้รับการช่วยเหลือจากสามีที่ได้ยื่นเรื่องแจ้งไปทางกรมการกงสุลที่ประเทศไทย และทางกรมการกงสุลได้ประสานติดต่อมาทางสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้านตามแจ้งรายละเอียดจากสามีของน.ส. ริน เมื่อสถานเอกอัครราชทูตได้รับแจ้งเบาะแสจึงได้มีการติดต่อประสานกับตำรวจปราบปรามการค้ามนุษย์ของประเทศเพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือ จากการช่วยเหลือได้มีการจับกุมผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำส่งตัวน.ส. ริน ไปยังบ้านพักฉุกเฉินสตรีตามันซาราในเมืองหลวงเพื่อกักกันตัวไว้เป็นพยาน หลังจากการพิจารณาคดีเรียบร้อยแล้ว ทางหน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้านจึงประสานงานมายังสถานเอกอัครราชทูตอีกครั้ง เพื่อดำเนินการส่งตัวกลับประเทศ ทางสถานเอกอัครราชทูตจึงมีการสัมภาษณ์เบื้องต้นและประเมินสถานการณ์ว่าสามารถเดินทางกลับประเทศได้หรือไหม จากการสัมภาษณ์น.ส. รินสามารถเดินทางกลับได้ด้วยตนเองจึงมีการออกเอกสารเดินทางกลับและส่งตัวกลับประเทศ เพื่อให้กลับไปใช้ชีวิตตามปกติ

3. น.ส. ตึกตา มีการช่วยเหลือจากคนไทยที่อาศัยอยู่ในเมืองยะโฮร์บาห์รูซึ่งพบเจอจากการถูกทิ้งไว้กลางสี่แยกถนน จึงได้ขอความช่วยเหลือจากอาสาสมัครคนไทยในเมืองยะโฮร์ เมื่ออาสาสมัครได้รับแจ้งจึงได้ติดต่อกับทางสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อช่วยเหลือ ซึ่งมีการสัมภาษณ์และประเมินสถานการณ์ถึงความพร้อมการส่งตัวกลับภูมิลำเนา กรณีน.ส. ตึกตาหลังจากสัมภาษณ์ไม่สามารถเดินทางกลับบ้านได้ทันที ทางสถานเอกอัครราชทูตจึงดำเนินการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานตรวจคนเข้าเมืองประเทศไทยและมูลนิธิเด็กและสตรีเพื่อรับตัวฟื้นฟูสภาพร่างกาย และสภาพจิตใจกลับมาเป็นปกติ จึงสามารถส่งตัวกลับบ้านใช้ชีวิตตามปกติ

4. น.ส. วรณ ได้รับการช่วยเหลือจากกลุ่มอาสาสมัครคนไทยที่ตนเองได้ติดต่อขอความช่วยเหลือ เมื่ออาสาสมัครได้รับแจ้งเหตุจึงประสานงานมายังสถานเอกอัครราชทูตเพื่อช่วยเหลือ น.ส. วรณออกมาจากสถานที่ทำงาน โดยการแอบหนีออกมาและมีอาสาสมัครรอรับตัว และส่งให้กับสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสัมภาษณ์และส่งตัวกลับประเทศ เมื่อมีการสัมภาษณ์แล้ว และประเมินสถานการณ์ว่าน.ส. วรณสามารถเดินทางกลับประเทศไทยได้ด้วยตนเองจึงดำเนินการออกเอกสารเดินทางฉุกเฉินให้กลับประเทศบ้านเกิดได้อย่างปลอดภัย

5. ลุงรี เลือกช่วยเหลือตัวเองจากการหลบหนีจากการกระโดนลงน้ำเพื่อว่ายน้ำ และยินยอมให้ตำรวจจับกุมตัว เนื่องจากตนเองไม่มีทางเลือก และยังได้รับบาดเจ็บสาหัสจากการหลบหนี ทาง

สถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านได้ทราบเหตุจากอาสาสมัครคนไทยในเมืองซาราวัคจากการเข้าเยี่ยมคนไทยที่ถูกจับกุม และพบเจอลุงรีและรายงานให้สถานเอกอัครราชทูตเร่งเข้าช่วยเหลือ เนื่องจากมีอาการบาดเจ็บสาหัส ทางสถานเอกอัครราชทูตจึงเร่งช่วยเหลือลุงรี และดำเนินการส่งตัวกลับประเทศไทยรวดเร็วที่สุด เพื่อส่งรักษาตัวจากการบาดเจ็บ แต่โชคร้ายลุงรีไม่สามารถทนจากการบาดเจ็บและได้รับการติดเชื้อจากแผลไฟคอกจึงได้เสียชีวิตก่อนวันส่งตัวกลับประเทศเพียง 1 วัน จึงทำให้ทางสถานเอกอัครราชทูตช่วยเหลือจากการส่งตัวกลับกลายเป็นส่งอัฐิกลับแทน โดยประสานไปยังกรมการกงสุลเพื่อให้ติดต่อญาติรับอัฐิเพื่อดำเนินพิธีทางศาสนา

6. นายสุ มีการช่วยเหลือจากญาติที่ประเทศไทยที่ได้เข้าแจ้งคนหายกับกรมการกงสุล และมีการประสานงานมายังสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้านตามข้อมูลจากญาติ เมื่อสถานเอกอัครราชทูตได้รับแจ้งจึงประสานงานกับหน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้านในรัฐซาราวัค และได้พบเจอกับนายสุที่หลบหนีจากการทำงานบนเรือมาอาศัยและทำงานในไร่เพาะเห็ด จึงแนะนำให้มอบตัว และเมื่อพ้นโทษแล้ว ทางสถานเอกอัครราชทูตจึงดำเนินออกเอกสารเดินทางและส่งตัวกลับประเทศไทย

7. น.ส. กะก๊ะ ถูกเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองของประเทศเพื่อนบ้าน และหน่วยงานปราบปรามการค้ามนุษย์เข้าควบคุมตัว และรายงานให้กับสถานเอกอัครราชทูตรับทราบ เมื่อได้รับแจ้งเหตุ ทางสถานเอกอัครราชทูตดำเนินการเข้าช่วยเหลือ เมื่อ น.ส. กะก๊ะ ได้รับการปล่อยตัวจากการกักกันตัวไว้เป็นพยาน ทางสถานเอกอัครราชทูตได้ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่จากศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือ ศอ. บต. เพื่อช่วยเหลือรับตัวและส่งกลับประเทศภูมิลำเนา เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุ และเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออีกครั้ง

8. น้องยา ได้หลบหนีจากนายจ้าง และได้รับการช่วยเหลือจากชายอินเดีย และพาส่งให้กับหญิงชาวบ้านละแวกนั้นดูแล หญิงชาวบ้านจึงช่วยเหลือน้องยาโดยการพามาส่งที่สถานเอกอัครราชทูต และทางสถานเอกอัครราชทูตได้รับตัวน้องยา และสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อดำเนินการส่งตัวกลับประเทศเมื่อสัมภาษณ์ และน้องยาสามารถเดินทางกลับบ้านได้ด้วยตนเอง จึงประสานให้อาสาสมัครคนไทยดำเนินการส่งตัวน้องยาขึ้นรถกลับประเทศไทยได้อย่างปลอดภัย

2.3. ปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์

กรณีนายกฤษ จากสัมภาษณ์ พบว่า

1. ปัญหาด้านผู้ปฏิบัติงาน จะพบปัญหาทางด้านกระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ระยะเวลาานาน ทำให้เหยื่อค้ามนุษย์ถูกกักกันเป็นพยานไว้เป็นเวลานาน จึงไม่สามารถเดินทางกลับไทยได้ สถานเอกอัครราชทูตจึงจำเป็นต้องเร่งติดตามคดีอย่างใกล้ชิด เพื่อเร่งตัวตัวคนไทยกลับประเทศ

2. ปัญหาจากเหยื่อค้ามนุษย์ ซึ่งส่วนใหญ่เหยื่อรู้อยู่แล้วว่ามีมาทำงานอะไรในประเทศเพื่อนบ้าน แต่เมื่อหลังจากการทำงานหรือรายได้ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ก็จะอ้างตนเป็นเหยื่อ และให้ข้อมูลที่บิดเบือนไม่ครบถ้วน

3. ปัญหาด้านการประสานงาน ขึ้นอยู่แต่ละกรณี ซึ่งจะมีการดำเนินการแตกต่างกัน เพราะเจ้าหน้าที่ที่ดูแลแต่ละเคสนั้น ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่คนเดียวกัน ส่งผลให้การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ มีความล่าช้า

4. ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูล หลายครั้งจากการสัมภาษณ์เหยื่อชาวไทยไม่ได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง มีการบิดเบือนข้อมูล

กรณีนายอัศกุล และ น.ส. พาติมะห์

1. ปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน คือ ขาดข้อมูลทางสถิติการเดินทางเข้าออกของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน และผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือเหยื่อได้ทันที เนื่องจากการสื่อสารระหว่างเหยื่อกับค้ำมนุษย์ค่อยข้างยากกว่าจะทราบตำแหน่งที่อยู่อาศัยของเหยื่อ เนื่องจากเหยื่อไม่ทราบตำแหน่งหรือรู้จักสถานที่ในประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้เกิดการล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือเหยื่อ

2. ปัญหาจากเหยื่อ เหยื่อชาวไทยไม่มีความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายระหว่างประเทศ ทำให้ตนต้องตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์หลังจากการถูกหลอกลวง ทั้งนี้ยังปกปิดข้อมูลเรื่องญาติ ครอบครัว หรือผู้ปฏิบัติงานดูแลเรื่องคดีตนเอง จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถประสานงาน หรือเข้าถึงได้ในทันที

3. ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงาน คือ ความปลอดภัยในการแสดงตัวตน ระยะเวลาในการประสานงานล่าช้า เนื่องจากกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ทางสถานเอกอัครราชทูตไม่สามารถก้าวข้ามได้ เนื่องจากเป็นกระบวนการอำนาจของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้การช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยส่งกลับประเทศไทยเกิดการล่าช้า

4. ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูล เหยื่อให้ข้อมูลน้อย และบางครั้งไม่เป็นตามความจริง เนื่องจากกลัวว่าตนเองมีความผิด จึงทำให้การช่วยเหลือมีความยากลำบาก

กรณี น.ส. นารี และ น.ส. มالا

1. ปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากกระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านมีความล่าช้า ส่งผลให้สถานเอกอัครราชทูตส่งตัวเหยื่อกลับประเทศล่าช้า ทำให้ชาวไทยต้องถูกกักไว้เป็นพยานเป็นเวลานาน

2. ปัญหาจากเหยื่อ เหยื่อไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง เนื่องจากกลัวตนเองมีความผิด เนื่องจากส่วนใหญ่รู้ว่าตนเองมาทำงานแบบผิดกฎหมาย

3. ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงาน เป็นขั้นตอนที่มีความยาก เนื่องจากแต่ละคดีของชาวไทย มีผู้ดูแลคดีเป็นคนละคนกัน ทำให้การประสานงานมีความยากแตกต่างกันขึ้นอยู่กับผู้ดูแลคดี

4. ปัญหาด้านข้อมูล เหยื่อชาวไทยจะไม่ยอมบอกความจริง หรือข้อมูลทั้งหมด เนื่องจากกลัวว่าตนเองมีความผิด เพราะรู้ว่าตนมาทำงานแบบผิดกฎหมาย หรือกลัวนายจ้างข่มขู่ กลัวความปลอดภัยหากต้องให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

2.4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์

จากสัมภาษณ์นายกฤษ พบว่า ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง อย่างต่อเนื่อง เพื่อความสะดวกในการประสานงาน และดำเนินส่งตัวเหยื่อค้ามนุษย์ชาวไทยกลับประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว และปลอดภัย

ส่วนแนวทางการป้องกันปัญหาการค้ำมนุษย์ ผู้มาทำงานในประเทศเพื่อนบ้านและอาจตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์อีกครั้ง มีลักษณะเป็น Repeated offender คือ กลับจากประเทศเพื่อนบ้านไปแล้ว ก็จะแสวงหาโอกาสเดินทางไปทำงานในประเทศอื่น ๆ ต่อไป เนื่องจากไม่มีทางเลือกมากนัก ดังนั้น จึงควรประสานรับส่งเหยื่อระหว่างสถานเอกอัครราชทูตกับหน่วยงานในประเทศไทย เพื่อให้เหยื่อได้รับการฝึกอาชีพและสามารถหลุดจากวงจรการค้ำมนุษย์นี้ได้ และสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติสุขในสังคม และไม่ย้อนกลับมาในวงจรค้ำมนุษย์อีกครั้ง

นายอับดุล และ น.ส. ฟาติมะห์ พบว่า ด้านการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ควรให้มีการจัดอบรมการรับมือในการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์ และสร้างความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ำมนุษย์ เพื่อสะดวกการประสานงานการช่วยเหลือเหยื่อให้พ้นโทษ และเร่งนำตัวส่งกลับประเทศอย่างรวดเร็วและปลอดภัย สำหรับแนวทางการป้องกัน ควรปรับโครงสร้าง และนโยบายของรัฐให้ตอบโจทย์กับความต้องการของสาเหตุการค้ำมนุษย์ให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ และตระหนักถึงความถูกต้องของศีลธรรม และจริยธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แก่คนไทยที่ต้องการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ให้มีความตระหนักถึงภัยจากการค้ำมนุษย์ อย่าหลงเชื่อคำชักชวน ควรมีการศึกษาก่อนการเดินทางไปประเทศนั้น ๆ

กรณี น.ส. นารี และ น.ส. มาลา พบว่า ด้านการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ควรให้มีการจัดอบรมการรับมือในการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์ และสร้างความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานรัฐของประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ำมนุษย์ เพื่อสะดวกการประสานงานการช่วยเหลือเหยื่อให้พ้นโทษ และเร่งนำตัวเหยื่อส่งกลับประเทศอย่างปลอดภัย และแนวทางการป้องกันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีประชาสัมพันธ์ ให้แก่คนไทยที่ต้องการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ให้มีความตระหนักถึงภัยจากการค้ำมนุษย์ อย่าหลงเชื่อคำชักชวน ควรมีการศึกษาก่อนการเดินทางไปประเทศนั้น ๆ

3. สรุปภาพรวมผลการศึกษา เรื่องชีวิตเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านและการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทย โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 3.1 กรณีศึกษาชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ำมนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน (จำนวน 8 คน)
- 3.2 กรณีศึกษากระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ำมนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้าน (จำนวน 5 คน)

3.1 สรุปภาพรวม กรณีศึกษาชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน (จำนวน 8 คน)

ตารางที่ 1 สรุปภาพรวมกรณีศึกษาชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน (จำนวน 8 คน)

ชื่อ (นาม สมมุติ)	เพศ/ อายุ	สถานภาพ	การศึกษา	ภูมิลำเนา	ศาสนา	อาชีพ (ก่อนตก เป็นเหยื่อ)	ช่อง ทางการตก เป็นเหยื่อ	วิธีการหลอกลวง / เส้นทางเดินทาง	การหลุดพ้นจากการตกเป็น เหยื่อ
คดีค้าประเวณี									
น้องฝ้าย	เพศ หญิง อายุ 19 ปี	หย่า	ปวช. (ไม่จบ)	เชียงราย	พุทธ (สัญชาติ ไทยลื้อ)	เกษตรกร	ร้านอาหารที่ สุโขทัย	ชักชวนไปทำงาน ร้านอาหารในประเทศ เพื่อนบ้าน บอกว่าเงินดี เดินทางจากด่านทางบก ไปยังเมืองหลวงของ ประเทศเพื่อนบ้าน	ตำรวจและอิมเมเจอร์ชันเข้า กวาดล้างแรงงานต่างด้าว บริเวณใกล้เคียง ทำให้ร้าน น้องฝ้ายโดนจับไปด้วย และ ส่งตัวไปยังสถานกักกัน Lenggeng เมือง Seremnab
น.ส. ริน	เพศ หญิง อายุ 32 ปี	แต่งงาน	ม. 6	เชียงใหม่	พุทธ	เกษตรกร	แซทเฟสบู๊ค	คนชื่อเมย์ได้ชักชวนมา ทำงานสปาในประเทศ เพื่อนบ้าน บอกว่ารายได้ ดี งานสบาย เดินทาง โดยเครื่องบินเพื่อไปยัง ประเทศเพื่อนบ้าน	สถานเอกอัครราชทูตได้รับ แจ้งจากไทยว่า น.ส. รินถูก กักขัง และประสานกับ ตำรวจของประเทศเพื่อน บ้านให้ความช่วยเหลือ และ ให้ศาลมีคำสั่งคุ้มครอง น.ส. รินกันไว้เป็นพยาน และส่ง

									ตัวไปยังบ้านพักฉุกเฉินสตรีที่ Damansara
น.ส. ตึกตา	เพศหญิง อายุ 23 ปี	โสด	ม. 6	อ่างทอง	พุทธ	ว่างงาน	หมู่บ้าน อ่างทอง	ถูกนายหน้าชักชวนให้มาทำงานที่ฝึบในเมืองยะโฮร์บารู อ้างว่ารายได้ดี งานสบาย เดินทางจากอ่างทองมายัง กทม. และนั่งเครื่องบินไปประเทศเพื่อนบ้าน	ตึกตาถูกทิ้งไว้กลางสี่แยกถนนเมืองยะโฮร์บารู และมีคนไทยไปพบเจอ และแจ้งอาสาสมัครคนไทย เพื่อเข้าช่วยเหลือ และนำส่งตัวให้มูลนิธิเด็กและสตรี ดูแลต่อไป
น.ส. วรรณ	เพศหญิง อายุ 26 ปี	โสด	ม. 6	ปราจีนบุรี	พุทธ	ครูพี่เลี้ยง เด็กศูนย์เด็กเล็ก	แซทเฟสบุ๊ค	ถูกชักชวนมาทำงานนวด อ้างว่ารายได้ดี งานสบาย เดินทางจากปราจีนบุรีมายัง กทม. และนั่งเครื่องบินไปประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีนายหน้าออกค่าใช้จ่ายให้หมด	แอบหนีจากร้านนวดช่วงคนคุมร้านเผลอหลับ และขอความช่วยเหลือมายัง สนง. แรงงาน และประสานให้อ. ส ม . ข อ ง ส ถ า น เอกอัครราชทูตช่วยเหลือ และนำส่งกลับประเทศ
คดีแรงงานลูกเรือประมง									
ลุงรี	เพศชาย อายุ 35 ปี	โสด	ม. 3	ยโสธร	พุทธ	รับจ้างทั่วไป	สถานีรถไฟ หัวลำโพง	ถูกชักชวนให้มาทำงาน และพาไปเลี้ยงข้าว รู้สึกตัวอีกทีอยู่บนเรือประมงทางภาคใต้	กระโดดลงจากเรือเพื่อว่ายน้ำหนี ขณะจะเข้าฝั่งของหมู่เกาะ Sarawak และเดินเข้าหมู่บ้าน เพื่อให้ตำรวจจับกุม

								และสุดท้ายเข้ามาถึง น่านน้ำของประเทศ เพื่อนบ้านใน รัฐ Sarawak	ระหว่างถูกคุมขังมี อสม. รัฐ Sarawak เข้าเยี่ยม และ ประสานงานให้ สอท. ช่วยเหลือและส่งกลับ ประเทศ แต่ระหว่างรอ ส่งกลับได้เสียชีวิตก่อน
นายสุ	เพญ ชาย อายุ 39 ปี	โสด	ไม่ได้เรียน หนังสือ	ยโสธร	พุทธ	รับจ้างทั่วไป	สถานีรถไฟ หัวลำโพง	ถูกชักชวนให้ทำงานบน เรือประมง บอกว่า ค่าตอบแทนสูง เดินทาง โดยเรือประมงจากด่าน น้ำจังหวัดสมุทรปราการ มายัง น่านน้ำ ของ ประเทศเพื่อนบ้าน เมือง Sibu รัฐ Sarawak	ได้แอบหนีจากเรือประมง ขณะเรือเข้าเทียบท่า และ เข้ามาพบกับตำรวจท้องถิ่น เมือง Sibü รัฐ Sarawak ตาม ความ แนะนำ การ ช่วยเหลือของ สอท. และ นำส่งตัวกลับไทย
คดีบังคับใช้แรงงาน									
น.ส.กะก๊ะ	เพศ หญิง อายุ 48 ปี	แต่งงาน	ป. 6	ปัตตานี	อิสลาม	รับจ้าง	หมู่บ้าน ปัตตานี	ถูกนายหน้าชักชวนมา ขายข้าวเกรียบ โดย นายหน้าจะจัดรถยนต์ พาเข้าประเทศเพื่อน บ้านไปยังเมืองยะโฮร์ บาห์รู และจัดหาสถานที่ พักให้	จนท. ตม. ได้เข้าควบคุม กลุ่มคนไทย ไว้เป็นพยานใน คดีการค้ามนุษย์ที่บ้านพัก อุกเฉินสตรียะโฮร์ เขต Kempas เพื่อรอขึ้นศาล และรอส่งตัวกลับประเทศ

น้องยา	เพศหญิง อายุ 18	โสด	ม. 3	นราธิวาส	อิสลาม	รับจ้าง	หมู่บ้าน นราธิวาส	ถูกนายหน้ามาขายทำงานเป็นแม่บ้านเลี้ยงเด็กของคนในประเทศเพื่อนบ้าน ขายไปตามบ้านประมาณ 1 เดือน และขายต่อไปบ้านอื่น ๆ เดินทางโดยช่องทางธรรมชาติ ข้ามเรือจากชายแดนไทย	แอบหนีจากบ้านนายจ้างขณะที่นายจ้างหลับ และมาเจอคนอินเดียข้างถนน ได้ช่วยเหลือฝากไว้กับผู้หญิงชาวบ้านละแวกนั้นตอนเช้าหญิงชาวบ้านนำมาส่งให้สอท. เพื่อช่วยเหลือ และส่งตัวกลับประเทศ
--------	--------------------	-----	------	----------	--------	---------	----------------------	--	--

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ จำนวน 8 คน เป็นเพศชาย และหญิง นับถือศาสนาอิสลามและพุทธ อายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 19 – 48 ปี ซึ่งถือว่าเป็นอายุที่อยู่กำลังศึกษาและอยู่ในวัยทำงาน ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมีภูมิลำเนาอยู่ที่ต่างจังหวัด โดยเหยื่อจะเป็นทั้งบุคคลที่เดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อเข้ามาหางานในกรุงเทพมหานคร และเป็นบุคคลที่ถูกชักชวนจากคนรู้จักในหมู่บ้านหรือผ่านทางแชทสื่อออนไลน์ เพื่อที่จะเลี้ยงตนเองและครอบครัว เนื่องจากในพื้นที่ของตนเองโอกาสการสร้างงาน สร้างรายได้มีอยู่อย่างจำกัด และผู้ที่ตกเป็นเหยื่อบางราย ไม่ได้ประกอบอาชีพและต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่ง เมื่อมีคนเข้ามาชักชวนไปทำงาน โดยเสนองานที่สบาย มีรายได้ดี ก็เลยตัดสินใจตามคำชักชวนนั้น โดยไม่ได้มีการคิดไตร่ตรองให้ดี

นอกจากนั้น พบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้น จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 และบางรายไม่ได้เรียนหนังสือ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการขาดโอกาสทางการศึกษาส่งผลให้จำเป็นต้องเข้าสู่ระบบการทำงานที่เร็วขึ้น ประกอบกับครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างยากจน จึงมีความจำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษาเพื่อเข้าสู่ระบบการทำงานนั่นเอง โดยวิธีการถูกหลอกลวงนั้นจะเป็นการชักชวนจากคนรู้จักในหมู่บ้านหรือผ่านทางแชทสื่อออนไลน์ แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีที่ทันสมัยอาจจะกลายเป็นผลเสียที่มีความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

จากการศึกษา เหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านมีวัตถุประสงค์ เพื่อการค้าประเวณี และการบังคับใช้แรงงาน ซึ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้นจะถูกกักขัง หน่วงเหนี่ยว บังคับให้ทำงานข่มขู่ มีการทำร้ายร่างกาย และมีการใช้สิ่งเสพติด ส่วนการหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้น พบว่า ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นได้มีการหลบหนีออกจากวงจรการค้ามนุษย์ แต่ก็ยังถูกดำเนินคดีในข้อหาต่างด้าวลักลอบเข้าเมือง คดีการค้าประเวณี และคดีบังคับใช้แรงงาน เป็นต้น ซึ่งกว่าทางสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้านจะเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือก็ต้องใช้ระยะเวลาเนื่องจากขึ้นอยู่กับการดำเนินการตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อรอให้เหยื่อพ้นโทษหรือศาลพิจารณาคดีไม่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ จึงจะดำเนินการส่งตัวเหยื่อกลับประเทศได้ ทำให้เหยื่อต้องทนทุกข์เพิ่มมากขึ้น แต่เหยื่อบางรายโชคดี โดยการใช้ไหวพริบปฏิภาณในการเอาตัวรอดหลบหนีออกมาได้ในที่สุด

ปัจจัยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

การศึกษา ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ มีระดับการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษา จำนวน 7 คน จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 2 คน จบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 คน และศึกษาระดับ ปวช. จำนวน 1 คน แต่ไม่จบการศึกษา และอีก 1 คน ไม่ได้ศึกษา ซึ่งเหยื่อทั้งหมดนี้ล้วนต้องต่อสู้ดิ้นรนในการดำเนินชีวิตส่งผลให้ตนเองขาดโอกาสทางการศึกษา เมื่อมีบุคคลเข้ามาชักชวนไปทำงานด้วย โดยเสนอจำนวนเงินมาเป็นสิ่งล่อ ก็มักจะหลงเชื่อได้ง่าย เพราะไม่ได้มีการพิจารณา ไตร่ตรองให้ละเอียดรอบคอบว่าข้อเสนอ นั้นมีความเป็นจริงหรือไหมหรือเพียงเป็นคำหลอกลวง นอกจากนี้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจะมีถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตชนบท ทำให้โอกาสต่าง ๆ ก็จะน้อยกว่าบุคคลที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง

เมื่อขาดโอกาสทางการศึกษาก็จำเป็นต้องเข้าสู่ระบบการทำงานที่เร็วขึ้น โดยเมื่อมีคนเข้ามาชักชวนไปทำงาน โดยอ้างว่าเงินดี งานสบาย ก็ทำให้หลงเชื่อตามคำชักชวนได้ง่ายและตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ำมนุษย์ในที่สุด

ความต้องการ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีความต้องการปัจจัยสี่ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานของชีวิตไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค ซึ่งสิ่งดังกล่าวล้วนได้มาด้วย “เงิน” ดังนั้น เงินถือว่าเป็นปัจจัยที่ห้าในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน เพราะฉะนั้นการที่มีเงินส่วนใหญ่มนุษย์ทุกคนในสังคมก็คือนำมาซึ่งการทำงาน เพื่อแลกมาซึ่งการมีเงิน ซึ่งทุกคนเมื่อพ้นจากวัยศึกษาเล่าเรียน ก็จะมีความต้องการเข้าระบบการทำงาน เพื่อมีเงินมาใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งเหยื่อการค้ำมนุษย์จำนวน 8 คนมีความต้องการหางานทำ เพื่อสร้างรายได้ นอกจากนั้นผู้ที่ตกเป็นเหยื่อยังมีระดับการศึกษาที่ไม่สูง จึงไม่มีโอกาสที่จะเลือกงานทำมากนัก เนื่องจากเป็นผู้ขาดโอกาสทางสังคม เมื่อมีคนเข้ามาชักชวนให้ทำงานก็ตัดสินใจไปตามคำชักชวนนั้น อย่างกรณีลุงรี (นามสมมติ) ตอนนั้นลุงรีเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อต้องการหางานทำในเมืองหลวง เพราะงานในพื้นที่มีจำกัด เมื่อมีคนเข้ามาชักชวนไปทำงาน และมีข้อเสนอที่น่าสนใจ ทำให้ตัดสินใจที่จะเชื่อคำชักชวนและตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์ นอกจากนั้น เหยื่อบางรายที่หลงเชื่อคำชักชวนจากคนรู้จัก เพื่อน หรือทางเซทผ่านสื่อสารออนไลน์ เพราะคิดว่าบุคคลนั้นสามารถเชื่อใจได้ เนื่องจากเป็นคนคุ้นชิน รู้จัก และเป็นคนที่เคยทำงานอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน และก็มีรายได้ดี จึงต้องการอยากมีรายได้เหมือนคนเหล่านั้นบ้าง

ซึ่งคนที่ตกเป็นเหยื่อมีความต้องการที่จะเข้ามาแสวงหางานทำในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเชื่อว่าการทำงานในประเทศเพื่อนบ้านมีรายได้ดีกว่าประเทศไทย ทำให้ผู้คนหลั่งไหลเข้ามาทำงานมากมายจากทั่วทิศของประเทศไทย เนื่องจากโอกาสการหางานทำย่อมมีมากกว่าในเขตชนบทบ้านเกิด หรือในประเทศไทยที่มีความแข่งขันกันสูงนั่นเอง ทำให้ผู้คนในชนบทต้องอพยพย้ายถิ่นฐานออกมาทำงานในประเทศเพื่อนบ้านจำนวนมาก และคาดคิดว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สาเหตุเพราะหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้านถือว่าเป็นประเทศที่มีการพัฒนาดีกว่าประเทศไทย และโอกาสแสวงหางานทำและรายได้มีมากกว่าประเทศไทย และยังเป็นประเทศพื้นบ้านที่มีพรมแดนไม่ไกลมากนัก ทำให้สะดวกในการเดินทางเข้ามาทำงาน

2. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาเหยื่อพบว่า มีปัจจัยด้านเศรษฐกิจมาเกี่ยวข้องทั้งปัจจัยเศรษฐกิจระดับจุลภาค และปัจจัยเศรษฐกิจระดับมหภาค ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1. ปัจจัยเศรษฐกิจระดับจุลภาค เป็นปัจจัยเศรษฐกิจของเหยื่อตลอดจนครอบครัว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความยากจน อาชีพและรายได้ เนื่องจากเหยื่อทุกคนจะมาจากชนบท มีฐานะค่อนข้างยากจน ภูมิหลังของครอบครัวบ้างประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป รายได้จึงไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย ทำให้จำเป็นต้องแสวงหาโอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้ ในเมืองที่มีการพัฒนาหรือต่างประเทศนั่นเอง 2. ปัจจัยเศรษฐกิจระดับมหภาค คือ การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศซึ่งส่งผลให้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะตลาดแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งเหยื่อทุกคนจะตกให้อยู่ในสภาพการแสวงหาประโยชน์ เช่น การถูกใช้งานเยี่ยงทาส และการถูกทารุณกรรม

ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ค่านิยม การอพยพย้ายถิ่นฐาน เช่นกรณี น.ส. ริน (นามสมมติ) มีความต้องการเงินสักก้อนเพื่อที่จะทำอะไรทำสวนของตนเองกับสามี ทั้งที่เขาเองก็มีความเป็นอยู่ค่อนข้างดี และกรณี น.ส. ตุ๊กตา ที่ตนเองมีอาชีพเป็นครูพี่เลี้ยงเด็กศูนย์เด็กเล็ก และมีฐานะครอบครัวปานกลาง เพราะความอยากสบายมาอยู่กับแฟน ทำให้ต้องตกเป็นเหยื่อ นอกจากนี้ค่านิยมของคนในชนบทพบว่า หากเข้ามาทำงานในต่างประเทศแล้วมีโอกาสหางานได้มากกว่าและรายได้ดีกว่าประเทศไทยจึงตัดสินใจไปทำงานเพื่อเก็บเงินจำนวนมาก ๆ ส่วนการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยจากเขตชนบทเข้าสู่เขตเมืองหรือออกนอกประเทศ ซึ่งสาเหตุของการย้ายถิ่นก็คงหนีไม่พ้นเรื่องของปากท้อง การมีหนี้สินติดตัว ทำให้ต้องเดินทางเข้ามาหางานเพื่อนำเงินที่ได้ไปดูแลและแบ่งเบาภาระของครอบครัวนั่นเอง ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อนั้นจะย้ายถิ่นฐานจากในประเทศเพื่อเข้ามาหางานทำในต่างประเทศ เนื่องจากในประเทศหรือท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่นั้น โอกาสในการสร้างงาน สร้างรายได้มีจำกัด สืบเนื่องมาจากการไม่ได้รับการศึกษาอย่างเพียงพอ ก็เพราะมาจากสภาพเศรษฐกิจทางครอบครัว ทำให้จำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษาก่อนเกณฑ์ เพื่อเข้าสู่ชีวิตการทำงาน เพื่อช่วยเหลือจุนเจือครอบครัว ประกอบกับในท้องถิ่นหรือในประเทศงานค่อยข้างมีน้อย ซึ่งส่วนใหญ่งานเป็นงานด้านเกษตรกรรม

3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่สถานที่ที่มีความเสี่ยง สภาพชุมชน แหล่งที่อยู่อาศัยละแวกบ้าน

สถานที่ที่มีความเสี่ยง เนื่องจากเหยื่อได้เข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีความเสี่ยง ซึ่งเป็นจุดที่มีเครือข่ายของกระบวนการค้ามนุษย์คอยจับตามอง โดยในบริเวณดังกล่าวจะมีคนอยู่จำนวนมาก ซึ่งไม่มีใครสนใจ ทำให้มีช่องว่างที่เปิดโอกาสให้กระบวนการค้ามนุษย์เข้ามาหลอกลวงได้ง่าย และในสถานที่ดังกล่าวก็มีผู้คนจำนวนมากหลายซึ่งก็จะเป็นตัวเลือกให้กับนักค้ามนุษย์ได้อย่างดี เช่นกรณี ลุงรี และนายสุ ที่ถูกหลอกลวง และชักชวนมาทำงานด้วยจากสถานีรถไฟหัวลำโพง ที่มีคนพลุกพล่าน เนื่องจากเป็นสถานที่สาธารณะ มีผู้คนสัญจรไปมาจากทั่วสารทิศ

สภาพชุมชน แหล่งที่อยู่อาศัย จากการศึกษากรณีน้องฝ้าย เนื่องจากน้องฝ้ายเป็นชาวดอย สัญชาติไทลื้อ เป็นเขตชนบท อาชีพส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม ทำนา โอกาสหางานอื่น ๆ ทำในพื้นที่แทบจะไม่มี น้องฝ้ายจึงต้องอพยพย้ายถิ่นเพื่อเข้าเมืองไปหางานทำ และด้วยน้องฝ้ายเป็นคนเชื่องง่ายจึงเชื่อคำชักชวน และทำให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

3.2 สรุปภาพรวม กรณีศึกษาการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยของรัฐไทย (จำนวน 5 คน)

ตารางที่ 2 สรุปข้อมูลส่วนบุคคลของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรของสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน (จำนวน 5 คน)

ชื่อ (นามสมมติ)	อายุ (ปี)	เพศ	ศาสนา	การศึกษา	ตำแหน่ง	สังกัด	ระยะเวลาการทำงานด้านการช่วยเหลือเหยื่อ
นายกฤษ	44	ชาย	พุทธ	ปริญญาเอก	อัครราชทูตที่ปรึกษา	กระทรวงต่างประเทศ ประจำการ สถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน	4 ปี
นายอับล	25	ชาย	อิสลาม	ปริญญาตรี	เจ้าหน้าที่ช่วยงานด้าน กงสุล	สถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน ฝ่ายคุ้มครองคนไทย	2 – 3 ปี
น.ส. ฟาติมะห์	30	หญิง	อิสลาม	ปริญญาตรี	เจ้าหน้าที่ช่วยงานด้าน กงสุล (ล่าม)	สถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน ฝ่ายคุ้มครองคนไทย	3 – 4 ปี
น.ส. นารี	36	หญิง	พุทธ	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	อาสาสมัครคนไทย	สถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน	5 ปี
น.ส. มาลา	43	หญิง	อิสลาม	ม. 6	อาสาสมัครคนไทย	สถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน	3 – 4 ปี

ภาพรวมกรณีศึกษา เรื่องการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยของรัฐไทย

ความคิดเห็นต่อกระบวนการค้ามนุษย์ ค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน ปัจจุบันนั้นพบว่าการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านนั้นไม่ได้มีลักษณะเป็นขบวนการที่เป็นเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ และหลายกรณีมีความกำกั่งว่าจะเป็นการค้ามนุษย์ได้หรือไม่ เพราะเป็นการชักชวนผ่านเครือข่ายคนรู้จัก และการชักชวนผ่านสื่อออนไลน์โดยคนไทยด้วยตนเอง ซึ่งชาวไทยเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้านนั้นมีทั้งสมัครใจและไม่สมัครใจ จนกลายเป็นคนเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย และภายหลังตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งการค้ามนุษย์นั้นมีความสลับซับซ้อน วิธีการก็มีความหลากหลายรูปแบบเมื่อก่อนจะเป็นการล่อลวง บังคับ แต่ปัจจุบันจะไม่ใช้วิธีการบังคับ แต่จะใช้วิธีการโน้มน้าวใจแทน ซึ่งประเทศเพื่อนบ้านนั้นพบว่าเป็นประเทศทั้งต้นทาง ทางผ่านและปลายทางของกระบวนการค้ามนุษย์ และการค้ามนุษย์ถือว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงที่สุดรูปแบบหนึ่ง

การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านก็จะมีหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการค้าแรงงาน ลูกเรือประมง การค้าบริการทางเพศ การบังคับใช้แรงงานในสถานประกอบการ งานบ้าน ขอดาน ซึ่งในอดีตกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มากที่สุด คือเด็กและผู้หญิง แต่เมื่อเวลาผ่านไปรูปแบบการค้ามนุษย์และการแสวงหาประโยชน์เกี่ยวกับการบังคับใช้แรงงานมีมากขึ้น วิธีการก็จะมีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยรูปแบบของการค้ามนุษย์ที่พบเห็นนั้นจะมีวิธีการ คือ 1. มีการชักชวนมาค้าประเวณี โดยพักอาศัยอยู่ในโรงแรมที่แอบดำเนินกิจการเพื่อการค้าประเวณี 2. การชักชวนมาทำงานนวด ซึ่งอาจมีการค้าประเวณีแอบแฝง และ 3. การบังคับใช้แรงงานลูกเรือประมง เป็นต้น และยังส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกมากมาย

ส่วนสาเหตุและปัจจัยหลักของชาวไทยที่เดินทางไปทำงานยังประเทศเพื่อนบ้านเกิดจากความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง นโยบายที่ไม่รองรับการดำรงชีวิตของประชาชน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ รายได้น้อย ค่าครองชีพสูง เป็นต้น ด้วยสาเหตุเช่นนี้ ชาวไทยต้องการอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อต้องการแสวงโอกาสการทำงาน และสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง เพื่อดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียมกันและอยู่รอดในสังคมนั่นเอง

การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ การช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูตนั้น เมื่อได้รับแจ้งเหตุ ทางสถานเอกอัครราชทูตจะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการปราบปรามการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความช่วยเหลือเหยื่อ หลังจากนั้น จะเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน โดยสถานเอกอัครราชทูตมีบทบาทในการติดตามคดี และอำนวยความสะดวกดำเนินการส่งตัวกลับประเทศไทย โดยลักษณะการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย มีขั้นตอนดังนี้ 1) กรณีหญิงไทยถูกหลอกไปค้าประเวณี หากสถานเอกอัครราชทูตได้รับการร้องขอความช่วยเหลือ จะดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละรัฐ เพื่อให้ความช่วยเหลือหญิงไทยดังกล่าว เมื่อหญิงไทยได้รับความช่วยเหลือแล้วให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านในการดำเนินคดี และหากเหยื่อประสงค์แจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดหาหรือผู้นำพาในกรณีการค้ามนุษย์ สถานเอกอัครราชทูตจะอำนวยความสะดวกในกระบวนการยุติธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน หรือเหยื่อไม่ประสงค์แจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดหาหรือผู้

นำพาในกรณีการค้ามนุษย์ สถานเอกอัครราชทูตดำเนินการบันทึกการสัมภาษณ์เบื้องต้นสำหรับคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แล้วรายงานผลให้กระทรวงการต่างประเทศ กรมการกงสุล ทราบ 2) กรณีแรงงานที่ถูกหลอกไปทำงาน หากสถานเอกอัครราชทูตได้มีการรับแจ้งให้ช่วยเหลือ จะดำเนินการประสานงานหน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้านที่มีความเกี่ยวข้องในแต่ละรัฐ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อ แต่ต้องเป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน หากเมื่อพ้นคดีแล้ว สถานเอกอัครราชทูตดำเนินการส่งตัวแรงงานกลับประเทศไทย และหากแรงงานขอให้ช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูตจัดทำหนังสือสัญญาขอใช้เงินคืน และรายงานผลให้กับกระทรวงฯ ทราบ 3) การช่วยเหลือลูกเรือประมง สถานเอกอัครราชทูตดำเนินการพิสูจน์สัญชาติ และหากพิสูจน์สัญชาติได้ว่าลูกเรือประมงเป็นบุคคลสัญชาติไทย สถานเอกอัครราชทูตดำเนินการออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity หรือ C.I) เพื่อส่งตัวกลับประเทศไทย แล้วรายงานผลให้กระทรวงฯ ทราบ และการส่งตัวลูกเรือประมงกลับประเทศ หากลูกเรือประมงไทยขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูตแจ้งเจ้ากิจการหรือบริษัทเรือประมงรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการส่งตัวลูกเรือกลับประเทศไทย หากไม่สามารถติดตามเจ้าของกิจการหรือบริษัทเรือประมงได้ สถานเอกอัครราชทูตจัดทำหนังสือสัญญาขอใช้เงินคืนให้ลูกเรือลงนาม แล้วรายงานให้กระทรวงฯ ทราบ

ทั้งนี้ เหยื่อชาวไทยที่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวข้องการกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อเหยื่อชาวไทยได้พ้นโทษแล้ว สถานเอกอัครราชทูตจะดำเนินการส่งตัวเหยื่อชาวไทยกลับประเทศ โดยดำเนินการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแต่ละรัฐ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือส่งกลับ ในกรณีเหยื่อชาวไทยหนังสือเดินทางหมดอายุหรือสูญหาย สถานเอกอัครราชทูตออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity หรือ C.I) เพื่อเดินทางกลับประเทศไทย และหากเหยื่อชาวไทยต้องการให้ช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศ สถานเอกอัครราชทูตจัดทำหนังสือสัญญาขอใช้เงินคืน แล้วรายงานให้กระทรวงฯ ทราบ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์

ปัญหาด้านผู้ปฏิบัติงาน จะพบปัญหาทางด้านกระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ระยะเวลาานาน ทำให้เหยื่อค้ามนุษย์ถูกกักกั้นเป็นเวลานานไว้เป็นเวลานาน ยังไม่สามารถเดินทางกลับไทยได้ สถานเอกอัครราชทูตจึงจำเป็นต้องเร่งติดตามอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ ขาดข้อมูลสถิติการเดินทางเข้าออกของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน และผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือเหยื่อได้ทันที เนื่องจากการสื่อสารระหว่างเหยื่อค้ามนุษย์ค่อนข้างยากกว่าจะทราบตำแหน่งที่อยู่อาศัยของเหยื่อ เนื่องจากเหยื่อไม่ทราบตำแหน่ง หรือรู้จักสถานที่ในประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้เกิดการล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือเหยื่อ

ปัญหาจากเหยื่อค้ามนุษย์ เหยื่อไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง เนื่องจากกลัวตนเองมีความผิด ซึ่งส่วนใหญ่เหยื่อรู้อยู่แล้วว่าตนเองมาทำงานอะไรและผิดกฎหมายแต่เมื่อหลังจากการทำงานหรือรายได้ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ ก็จะอ้างตนเป็นเหยื่อและให้ข้อมูลที่บิดเบือนไม่ครบถ้วน ทั้งนี้ยังปกปิดข้อมูลเรื่องญาติ ครอบครัว หรือผู้ปฏิบัติงานดูแลเรื่องคดีตนเอง จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถประสานงาน หรือเข้าถึงได้ในพื้นที่

ปัญหาด้านการประสานงาน ขึ้นอยู่แต่ละกรณี ซึ่งจะมีการดำเนินการแตกต่างกัน เพราะเจ้าหน้าที่ดูแลคดีแต่ละคดีนั้น ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่คนเดียวกัน รวมทั้งระยะเวลาในการประสานงานมีความล่าช้า เนื่องจากกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ทางสถานเอกอัครราชทูตไม่สามารถก้าวข้ามได้ เพราะเป็นกระบวนการทางอำนาจของประเทศเพื่อนบ้าน ส่งผลให้การช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยกลับประเทศไทยเกิดการล่าช้า

ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูล หลายครั้งจากการสัมภาษณ์เหยื่อนั้น เหยื่อชาวไทยไม่ได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ให้ข้อมูลเพียงเล็กน้อย และบางครั้งมีการบิดเบือนข้อมูล เนื่องจากกลัวว่าตนเองมีความผิด เพราะรู้ว่าตนมาทำงานแบบผิดกฎหมาย หรือกลัวนายจ้างข่มขู่ กลัวความปลอดภัยหากต้องให้ข้อมูลตามความเป็นจริง จึงทำให้การช่วยเหลือมีความยากลำบากและล่าช้า

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการช่วยเหลือ

ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ต้องมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อความสะดวกในการประสานงาน และดำเนินส่งตัวเหยื่อค้ำมนุษย์ชาวไทยกลับประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว และปลอดภัย และควรให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการค้ามนุษย์และการรับมือในการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์

แนวทางการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ ชาวไทยที่เดินทางมาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน และอาจตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์อีกครั้ง ซึ่งมีลักษณะเป็น Repeated offender กลับจากประเทศเพื่อนบ้านไปแล้ว ก็จะแสวงหาโอกาสเดินทางไปทำงานในประเทศอื่นต่อไป เนื่องจากไม่มีทางเลือกมากนัก ดังนั้น จึงควรประสานรับส่งเหยื่อระหว่างสถานเอกอัครราชทูตกับหน่วยงานในประเทศไทย เพื่อให้เหยื่อได้รับการฝึกอาชีพและสามารถหลุดพ้นจากวงจรการค้ามนุษย์นี้ได้ และสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติสุขในสังคม และควรปรับโครงสร้าง และนโยบายของรัฐให้ตอบโจทย์กับความต้องการของสาเหตุการค้ามนุษย์ให้มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ และตระหนักถึงความถูกต้องของศีลธรรม และจริยธรรม นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แก่ชาวไทยที่ต้องการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ให้มีความตระหนักรู้ถึงภัยจากการค้ามนุษย์ อย่าหลงเชื่อคำชักชวน ควรมีการศึกษาก่อนการเดินทางไปประเทศนั้น ๆ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวิตของเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน และศึกษาการช่วยเหลือของประเทศไทย รวมถึงศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือ ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประเภทปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถสอบถามรายละเอียดของประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบตัวต่อตัว มีการสื่อสารโต้ตอบกันทั้งสองฝ่าย (Two – Way Communication) เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้มีการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant observation) โดยการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลแสดงออก ทั้งกิริยาท่าทาง น้ำเสียง และสีหน้าในระหว่างการสัมภาษณ์ โดยการเก็บข้อมูลจากผู้ที่ถูกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านจำนวน 8 คน และ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากร จำนวน 5 คน ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ชีวิตเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านและการดำเนินการช่วยเหลือของประเทศไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชีวิตของเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน และศึกษาวิธีดำเนินการช่วยเหลือของประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือ จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารทางวิชาการ บทความวารสาร วิทยานิพนธ์ และเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ เป็นต้น และงานวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) ชาวไทยที่ถูกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์จำนวน 8 คน และข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการแบบกึ่งโครงสร้าง และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - Participant observation)

ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยที่ถูกเป็นเหยื่อในประเทศเพื่อนบ้านมีทั้ง เด็ก ผู้หญิง และ ผู้ชาย ซึ่งมีอายุ 18 – 48 ปี โดยกลุ่มคนเหล่านั้นเป็นคนที่ย้ายถิ่นจากต่างจังหวัดเข้าสู่เมืองที่พัฒนาและเดินทางออกนอกประเทศเพื่อมาหาโอกาสในการทำงานสร้างรายได้เพื่อต้องการให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่ความหวังดังกล่าวไม่ได้เป็นไปอย่างที่คาดหวัง เมื่อหลงเชื่อคำชักชวนของกระบวนการค้ามนุษย์ โดยมีตัวเงินเป็นสิ่งล่อใจ แต่ท้ายที่สุดชาวไทยที่หลงเชื่อก็จะโดนหลอกให้มาทำงานในร้านนวด และแอบแฝงการค้าประเวณี บังคับใช้แรงงาน และทำงานเป็นลูกเรือประมง ซึ่งชาวไทยที่ถูกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์จะต้องตกอยู่ในสภาพโหดร้าย ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่สุด ซึ่งเหยื่อจะถูกบังคับให้ทำงานอย่างหนัก ไม่มีเวลาพักผ่อน บางรายหากไม่ยินยอม จะโดนทุบตี ทำร้ายร่างกาย หรือให้เสพยาเสพติด หรือบางรายไม่ได้รับค่าตอบแทนในการทำงาน และบางรายรุนแรงที่สุดอาจถึงเสียชีวิต ซึ่งรูปแบบและวิธีการในการล่อลวงก็มีการสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งใน

สมัยอดีตจะเป็นลักษณะการลักพาตัว บังคับขู่เข็ญ แต่ปัจจุบันวิธีการมีการเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นวิธีการแบบชักชวน เข้ามาตีสนิท ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเพื่อน ญาติ คนรู้จัก หรือสังคมออนไลน์ จึงทำให้หลงเชื่อตามคำชักชวนได้ง่าย หากผู้กระทำผิดหรือตัวเหยื่อถูกจับกุมก็จะมีข้ออ้าง โดยไม่มีการบังคับข่มขู่แต่สมัครใจไปด้วยตัวเอง ซึ่งจากผลสรุปการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ อุทองทรัพย์ และประเทือง ช่วยเกลี้ยง, 2562 เรื่องการค้ำมนุษย์เด็ก กรณีศึกษาแรงงาน เด็กชาวเมียนมา ลาว และกัมพูชา และงานวิจัยเรื่องกระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากรณีเหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพของทานตะวัน แก้วสม, 2553

ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การศึกษา ครอบครัว ความต้องการ เป็นต้น ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย ปัจจัยด้านเศรษฐกิจระดับจุลภาคและมหภาค ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ ค่านิยมและการอพยพย้ายถิ่น และสุดท้ายจะเป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อม คือ ความเสี่ยง ภาพชุมชน และแหล่งที่อยู่อาศัยละแวกบ้านนั่นเอง ซึ่งปัจจัยการตกเป็นเหยื่อจากผลการวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวัลย์ ลิ้มปนะวรรณกุล, 2547 ศึกษาเรื่องกระบวนการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของหญิงและเด็ก: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเกร็ดตระการและมีความสอดคล้องกับปัจจัยสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมตามทฤษฎีเหยื่อวิทยาจากการศึกษาเกี่ยวกับสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยพิจารณาจากตัวเหยื่อของ ทานตะวัน แก้วสม, 2553

ส่วนการดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อของรัฐในประเทศเพื่อนบ้านนั้น เป็นเพียงการช่วยเหลือติดตามและตรวจสอบสถานะบุคคล รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินคดีและประสานงานส่งตัวกลับประเทศเมื่อบุคคลเหล่านั้นพ้นโทษ ซึ่งมีขั้นตอนการช่วยเหลือเบื้องต้น ได้แก่ 1. การรับแจ้งเหตุ 2. การประสานงานศูนย์ปราบปรามการค้ามนุษย์ 3. การเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ จับกุม 4. การสอบข้อเท็จจริง และคัดแยกเหยื่อ และ 5. การส่งกลับประเทศภูมิลำเนา ซึ่งการดำเนินการช่วยเหลือของรัฐไทยในประเทศเพื่อนบ้านมีลักษณะคล้ายคลึงกับการการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ในประเทศไทย จากการศึกษาของขั้นตอนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ของอมรพรรณ วงษ์เพชร, 2559 และสอดคล้องกับขั้นตอนการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ของสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน ตามเอกสารสัมมนาอาสาสมัครคนไทยในมาเลเซีย, 2560 และขั้นตอนการส่งเหยื่อกลับประเทศภูมิลำเนาซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในการช่วยเหลือและถือเป็นภารกิจของสถานเอกอัครราชทูต และยังมี ความสอดคล้องกับกระบวนการส่งตัวกลับประเทศของสุมาลี คชเวช, 2554 ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อเกิดจากขั้นตอนการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่และด้านเหยื่อยังส่งผลกระทบต่อการทำงาน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ให้การช่วยเหลือเหยื่อมีไม่เพียงพอ และตัวเหยื่อไม่ให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ รวมทั้งกระบวนการกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน ด้วยเหตุนี้ ส่งผลให้การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ของสถานเอกอัครราชทูตเป็นไปด้วยความล่าช้า จากผลวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคมีความสอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกันกับงานของสมพงษ์ กางทอง, 2555 ศึกษาเรื่องปัญหาการคุ้มครองคนไทยในมาเลเซีย

2. การอภิปรายผล

จากหัวข้อการวิจัยที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ชีวิตเหี่ยวจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านและการดำเนินการช่วยเหลือของประเทศไทย” ตามคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ เหี่ยวการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน และข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากร ของสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งสิ้น 13 คน และข้อมูลจากการสังเกตการณ์ มาทำการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อแยกกลุ่มข้อมูลตามตัวแปรและสังเคราะห์ข้อมูลจากสิ่งที่ค้นพบเป็นหมวดหมู่เพื่อสามารถอภิปรายผลการศึกษา ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive) และตอบคำถามการวิจัยที่ต้องการศึกษาได้ตามวัตถุประสงค์ทั้งหมด ดังนี้

1. ชีวิตของเหี่ยวการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน

พบว่า ชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน เริ่มต้นจากการถูกชักชวนจากนายหน้า เพื่อน ญาติ คนรู้จัก หรือสื่อออนไลน์ เพื่อชักชวนให้ไปทำงานด้วย ซึ่งงานส่วนใหญ่ชาวไทยมารับจ้างทำงานนั้นมักจะเป็นงานนวดซึ่งจะแอบแฝงค้าประเวณีร่วมด้วย หรือถ้าหากเป็นหญิงสาววัยรุ่น มักมาทำงานนั่งตมตามผับ บาร์ หรือร้านคาราโอเกะ โดยกลุ่มคนกลุ่มนี้จะถูกชักชวนจากญาติ เพื่อน คนรู้จัก ในหมู่บ้านด้วยตนเอง หรือจากสื่อออนไลน์ ซึ่งมีวิธีการล่อลวงด้วยการบอกว่าเป็นงานสบาย มีเงินรายได้ดี โดยเหยื่อกลุ่มนี้จึงหลงเชื่อใจ ไว้วางใจ และมีความสมัครใจมาทำงานด้วย แต่ภายหลังจากกลับถูกหลอกลวงด้วยการถือวีซ่าท่องเที่ยวแต่อยู่เกินระยะเวลาอนุญาตพำนัก การลักลอบเข้าเมืองโดยไม่มีเอกสาร เช่นเดียวกับกลุ่มที่ถูกหลอกมาบังคับใช้แรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่ มักพบเป็นหญิงสูงอายุ และผู้เยาว์ โดยบังคับมาทำงานบ้าน หรือเร่ร่อนขอทานตามสถานที่ต่าง ๆ หรือถ้าหากเป็นผู้ชายจะมารับจ้างเป็นแรงงานลูกเรือประมง โดยกลุ่มนี้จะถูกนายหน้าเข้าไปทำการพูดคุยตีสนิท และหลังจากนั้นชักชวนไปทำงาน สถานที่ที่นายหน้ามักเข้ามาหาเหยื่อเพื่อไปรับจ้างทำงานเกี่ยวกับประมง จะพบเจอตามสถานีรถไฟหัวลำโพง ซึ่งวิธีการล่อลวงเหยื่อส่วนใหญ่ด้วยวิธีบอกกล่าวว่างานดังกล่าว นั้นเป็นงานสบาย มีรายได้ดี จึงทำให้เหยื่อหลงเชื่อ และตกลงทำงานด้วย แต่หากเหยื่อบางรายไม่สนใจในคำชักชวนก็จะใช้กลอุบายต่าง ๆ เช่น การชักชวนให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เลี้ยงอาหาร และวางยาสลบ และให้เหยื่อมีอาการมึนเมา เพื่อลักพาตัวเหยื่อในที่สุด

เหยื่อชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้นเกิดจากการถูกชักชวนและหลอกลวงให้เดินทางไปทำงาน และถูกแสวงหาผลประโยชน์จากการขูดรีดจากค่าเดินทาง เหยื่อชาวไทยหลายคนถูกหลอกลวงเดินทางเข้าเมืองแบบผิดกฎหมายด้วยถือวีซ่าท่องเที่ยวแต่อยู่เกินระยะเวลาอนุญาตพำนัก เพื่อทำงานโดยไม่มีเอกสารอนุญาตการทำงาน และการลักลอบเข้าเมืองโดยไม่มีเอกสารหนังสือเดินทาง ส่วนเหยื่อชาวไทยบางคนไม่สมัครใจ แต่ถูกล่อลวง ชักชวน และลักพาตัว ในลักษณะการถูกวางยาสลบในเครื่องดื่ม อาหาร หรือสิ่งเสพติด จนทำให้เกิดอาการมึนเมาและหมดสติ และลักพาตัวเพื่อบังคับไว้ทำงานเพื่อให้บริการทางเพศหรือบังคับใช้แรงงาน โดยจะถูกนายจ้างข่มขู่ บางคนถูกทำร้ายร่างกาย และกักขังหน่วงเหนี่ยวให้ทำงาน เหยื่อชาวไทยที่ถูกหลอกให้มาทำงานทางด้านเพศมักจะถูกแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีที่แอบแฝงจากการเปิดร้านนวด บาร์ ร้านคาราโอเกะ เป็นต้น บางคนถูกบังคับค้าประเวณีโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ส่วนเหยื่อชาวไทยที่ถูกหลอกให้มาบังคับใช้แรงงานมักถูกนายจ้างเอาไรต์เอาเปรียบเรื่องค่าจ้าง โดยการให้แรงงานทำงานเกินเวลากำหนดหรือทำงานอื่นที่ไม่มีใน

ข้อตกลงตามสัญญาโดยไม่ได้รับค่าจ้างเพิ่มเติม ส่วนเหยื่อชาวไทยที่มาทำงานเป็นแรงงานลูกเรือประมงมักถูกบังคับใช้แรงงาน โดยการกดขี่ ข่มขู่ ทารุณ และทำร้ายร่างกาย เพื่อบังคับให้ทำงานหนัก ไม่มีเวลาพักผ่อน ถึงแม้จะเจ็บป่วยและบางคนอาจไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งเหยื่อนั้นจำเป็นต้องยอมรับสภาพของตนเอง โดยการถูกบังคับใช้แรงงานเยี่ยงทาส

ซึ่งชีวิตของเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านนั้น จะสอดคล้องกับกระบวนการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของหญิงและเด็ก: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเกร็ดตระการ ของวิลาวัลย์ ลิ้มปนะวรรณกุล (2547) และกระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากรณีเหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี (2553) ซึ่งชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มีสิทธิการย้ายถิ่นฐานอย่างอิสระเสรี โดยจะเดินทางจากต่างจังหวัดเข้าสู่เมืองหลวงหรือเมืองที่เจริญและมีการพัฒนาแล้วหรือเดินทางออกนอกประเทศ เพื่อต้องการแสวงหางานทำที่ดีกว่า เพื่อความอยู่ของชีวิต การปรับปรุงสภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวให้ดีขึ้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส มีฐานะยากจน มีรายได้น้อย และมีช่องทางสังคมน้อยกว่ากลุ่มคนในเมือง บวกกับการขาดความรู้ หรือความรู้ที่ได้รับอาจขาดข้อเท็จจริง ขาดการศึกษาข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ จึงก่อให้เกิดความเข้าใจผิด จนกลายเป็นช่องทางฉกฉวยโอกาสของนักค้ามนุษย์ กลุ่มกระบวนการค้ามนุษย์จะมักเข้ามาชักชวนล่อลวง ด้วยวิธีการต่าง ๆ ทำให้เหยื่อหลงเชื่อคำชักชวน และเมื่อตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์แล้วนั้นทางนักค้ามนุษย์สามารถบังคับ ข่มขู่ บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อได้ง่าย เนื่องจากเหยื่อตกอยู่ในสถานการณ์กระทำผิดตามกฎหมาย และเห็นว่าผลตอบแทนที่ได้รับคุ้มค่างับความเสี่ยงนั่นเอง

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

โดยภาพรวมจากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 คน เป็นเพศชาย หญิง และเด็ก มีอายุระหว่าง 18 – 48 ปี ประกอบด้วย มีสถานภาพโสด จำนวน 5 คน สมรส จำนวน 2 คน และหย่าร้างจำนวน 1 คน ซึ่งส่วนใหญ่สถานภาพของเหยื่อเป็นบุคคลที่ไม่มีพันธะทางครอบครัว เมื่อถูกชักชวนให้มาทำงาน ล่อลวง ด้วยวิธีการบอกกล่าวด้วยงานสบาย รายได้ดี โดยไม่คำนึงถึงสภาพการทำงานที่แท้จริง และขาดการศึกษาข้อมูลว่าเป็นอย่างไร เพียงแค่ต้องการให้ตนเองและครอบครัวมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม จึงยินยอมไปตามคำชักชวน

ระดับการศึกษา มีตั้งแต่ ไม่ได้รับการศึกษา การศึกษาระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ต่างจังหวัดทั้งในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ของประเทศไทย ทั้งนี้การอยู่อาศัยในชนบทห่างไกลถือเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ส่งผลให้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาต่างๆ สวัสดิการทางภาครัฐ ไม่สามารถเข้าถึงชนบทที่อยู่ห่างไกล จึงทำให้ผู้คนในชุมชนที่อยู่ห่างไกลขาดโอกาสทางการศึกษา โอกาสการสร้างงานและสร้างรายได้ก็จะมีอย่างจำกัด รวมทั้งขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการค้ามนุษย์

จากผลวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเหยื่อการค้ามนุษย์มีความสอดคล้องกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ตามการศึกษาของสุมาลี คชเวช, 2554 และวิลาวัลย์ ลิ้มปนะวรรณกุล, 2547 รวมทั้งมีความเชื่อมโยงกับสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมตามทฤษฎีเหยื่อวิทยาที่ทานตะวัน แก้วสม, 2553 ได้ทำการศึกษาไว้เกี่ยวกับสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

1.2 ชีวิตการตกเป็นเหยื่อของชาวไทยจากการค้ามนุษย์ โดยชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์นั้น มีชีวิตจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของชาวไทย ชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ทั้งในคดีค้าประเวณี แรงงานลูกเรือประมง และการบังคับใช้แรงงานรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรับใช้ตามบ้าน การขอทาน เป็นต้น โดยภาพรวมจะเป็นบุคคลที่สถานะค่อนข้างยากจน โดยเหยื่อทั้งหมดจำนวน 8 คน ได้เดินทางมาจากภูมิลำเนาตนเองเพื่อออกไปทำงานในเมืองที่มีการพัฒนาและมีความเจริญกว่าจังหวัดที่ตนเองอาศัยอยู่ก่อน ซึ่งความต้องการหรือวัตถุประสงค์หลักที่ทุกคนมีเหมือนกัน คือ ต้องการมีอาชีพ เพื่อสร้างรายได้ที่มั่นคงและมีงานเป็นหลักแหล่ง เพื่อจะนำมาเลี้ยงตนเองและครอบครัว เพื่อที่จะสามารถส่งเงินกลับมาจุนเจือครอบครัวที่อยู่ต่างจังหวัด โดยต้องการให้ครอบครัวของตนพ้นจากสภาพของความยากจน และความยากลำบาก

โดยชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อทุกคนจะถูกล่อลวง ชักชวนจากคนใกล้ชิด เพื่อน ญาติ คนรู้จัก หรือคนในหมู่บ้านหรือคนไทยด้วยกันเอง บางคนนั้นมีนายหน้าเข้ามาชักชวน โดยเข้ามาทำการตีสนิทพูดคุย ซึ่งเหตุผลของการชักชวนให้ไปทำงานด้วยนั้น ต่างบอกกล่าวว่า “เป็นงานสบาย เงินดี” โดยสถานที่เกิดเหตุก็จะเป็นคนในหมู่บ้านที่รู้จัก บางคนเหตุเกิดจากการใช้สื่อออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ค (Facebook) บางคนถูกล่อลวงในบริเวณสถานที่ที่มีผู้คนพลุกพล่าน หรือในบริเวณสาธารณะ อย่างเช่น เหยื่อชาวไทยที่ถูกหลอกมาเป็นแรงงานลูกเรือประมง ซึ่งถูกล่อลวงในสถานรถไฟหัวลำโพง ขณะตนเองเดินทางมาจากต่างจังหวัดเพื่อต้องการหางานทำในกรุงเทพมหานคร จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า

เหยื่อชาวไทยส่วนใหญ่ถูกชักชวนจากคนใกล้ชิด เพื่อน ญาติ คนในหมู่บ้านหรือคนไทยด้วยกันเองที่เคยมาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน โดยบอกเล่าว่า ทำงานในประเทศเพื่อนบ้านมีรายได้ดี และการทำงานไม่เหนื่อย จึงทำให้ตัดสินใจเดินทางมาทำงานในประเทศเพื่อนบ้านตามคำชักชวนนั้น ส่วนเหยื่อที่ไม่สมัครใจถูกล่อลวง ชักชวน ไปทำงานในสถานบันเทิง (คาราโอเกะ) ร้านนวดแผนไทย (สปา) และตามบ้าน ในจังหวัดต่าง ๆ ของประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเช่น กรณีน้องฝ้าย เหยื่อคดีค้าประเวณี กล่าวว่า

“หนูถูกชักชวนมาให้ทำงานร้านอาหารที่สุโขทัย เพราะคนในหมู่บ้านมากันเยอะ และบอกว่าได้เงินดี หลังจากมาทำงานร้านอาหารที่สุโขทัยก็ถูกชักชวนให้มาทำงานร้านอาหารในประเทศเพื่อนบ้านแต่มาถึงไม่ได้ทำร้านอาหารตามที่ถูกชักชวน แต่เป็นร้านนวดและแอบมีขายบริการ นายจ้างจะให้หนูขายบริการ แต่หนูไม่ยอม และจะกลับไทย นายจ้างข่มขู่จะแจ้งตำรวจ หนูจึงต้องยอมขาย” (น้องฝ้าย, สัมภาษณ์เมื่อ 13 ตุลาคม 2562)

นอกจากนี้ เหยื่อชาวไทยที่ถูกหลอกลวง ลักพาตัวมาทำงานเป็นลูกเรือประมงมักถูกชักชวนหลอกลวง ด้วยกลวิธีต่าง ๆ เช่น การให้ข้อเสนอค่าจ้างที่สูงกว่าที่เคยได้รับ (300 บาทต่อวัน หรือเดือนละ 10,000 บาท ซึ่งสูงกว่าที่ได้รับในประเทศไทย หรือบางรายได้รับข้อเสนอทำงาน 5 เดือน ได้ค่าตอบแทน 100,000 บาท) บางรายถูกมอมยาหรือสารพิษ หรือให้เสพสิ่งเสพติดให้เกิดอาการมึนเมา และเมื่อรู้สึกตัวอีกครั้งก็พบว่า ตนถูกกักขังและได้ลงเรือมาเรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นบังคับให้ทำงานในกิจการเรือประมงในประเทศเพื่อนบ้านประเทศหนึ่ง โดยไม่ได้รับค่าจ้าง สถานที่ที่มักจะมีนายหน้า

ไปล่อลวง ชักชวนมาทำงาน ได้แก่ บริเวณสนามหลวง หัวลำโพง สถานีขนส่งหมอชิต หรือร้านค้าโอเกะบางแห่งในจังหวัดสงขลา สมุทรปราการและสมุทรสาคร อย่างไรก็ตามของนายสุ เล่าให้ฟังว่า

“ผมได้เจอกับชายแปลกหน้าคนหนึ่งที่บ้านรถไฟหัวลำโพง เขาเข้ามาพูดคุย ถามโน่นถามนี่ และชักชวนผมไปทำงานบนเรือประมง บอกว่ามีค่าตอบแทนสูง แต่ต้องอาศัยและทำงานกลางทะเล ผมซึ่งกำลังหางานทำ จึงตกลงตามคำชักชวน และลงเรือไปด้วยกับคนอื่นอีก 4-5 คน เมื่อขึ้นเรือผมถูกไต่ก่งเรือยึดหนังสือเดินทาง และบังคับให้ทำงาน และส่งตัวผมเปลี่ยนไปเรืออื่น ๆ ” (นายสุ, สัมภาษณ์เมื่อ 13 ตุลาคม 2562) หรือกรณีของลุงรีที่ถูกหลอกลวงมาทำงานประมงเช่นกัน เล่าว่า

“ลุงนั่งรถไฟจากอีสานมาลงหัวลำโพงเพื่อจะมาหางานทำในกรุงเทพฯ ระหว่างเดินทางงานทำได้มีชายแปลกหน้ามาชักชวนให้ลุงไปทำงานด้วย ลุงจึงตอบตกลงและตามชายคนนั้นไป พาลุงไปเลี้ยงข้าว และลุงตื่นมาอีกทีก็ได้อยู่บนเรือประมงทางภาคใต้ของไทย และถูกไต่ก่งเรือบังคับให้ทำงาน ไม่ได้รับค่าจ้าง โดนทุบตีทำร้ายมาหลายปี” (ลุงรี, สัมภาษณ์เมื่อ 13 ตุลาคม 2562)

โดยลักษณะการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของชาวไทยนั้น เหยื่อชาวไทยที่ถูกนำพาเข้ามายังประเทศเพื่อนบ้านโดยถูกกฎหมาย มักถูกนำพาตามช่องทางถูกกฎหมาย โดยใช้เอกสารเดินทางผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองแบบถูกกฎหมาย แต่กระทำผิดกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านภายหลัง เช่น เอกสารเดินทางที่มีระยะเวลาอนุญาตจำกัดในการพำนักในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นเอกสารอนุญาตให้เหยื่อเดินทางและพำนักในประเทศเพื่อนบ้านได้เป็นการชั่วคราวเพื่อท่องเที่ยวเท่านั้น ไม่ใช่เอกสารสำหรับเพื่ออนุญาตให้ทำงาน หรือเพื่อรอเดินทาง (Short Pass) ส่วนเหยื่อชาวไทยที่ไม่ได้สมัครใจ ถูกหลอกลวง ชักชวน และนำพาเข้าประเทศเพื่อนบ้านตามช่องทางธรรมชาติหรือทางทะเล โดยไม่มีการดำเนินการเอกสารเดินทางใด ๆ โดยเหยื่อจะไม่ทราบรายละเอียด กฎระเบียบของประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้ผู้แสวงหาโอกาสหลุดได้ง่าย และตกเป็นเหยื่อ

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่พบว่าเป็นการค้ามนุษย์ทางเพศและบังคับใช้แรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suhakam, (2020) เรื่องการค้ามนุษย์อธิบายไว้ว่า การค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ที่พบเห็นจะเป็นการค้ามนุษย์ในรูปแบบของการค้าบริการทางเพศและบังคับใช้แรงงาน ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจหรือเป็นประเทศทางผ่านไปยังประเทศอื่น ๆ ซึ่งกลุ่มแรงงานที่อพยพเข้ามาประเทศ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความด้อยโอกาสจึงเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และยังเป็นจุดหมายปลายทางที่นิยมกันอย่างมากและแพร่หลายในกลุ่มหมู่แรงงานผู้อพยพ นอกจากนี้ รายงานวิจัยขององค์กรช่วยเหลือสตรี (Women’s Aid Organization, WAO) เมื่อปีพ.ศ. 2560 ระบุไปในทิศทางเดียวกันอีกว่าประเทศปลายทางที่นิยมสำหรับผู้หญิง ผู้ชาย และเด็ก จากหลากหลายประเทศ ด้วยเหตุผลของความแข็งแกร่งทางสภาพเศรษฐกิจของประเทศ จึงเป็นประเทศที่มีผู้อพยพต่างต้องการเดินทางมาเพื่อแสวงหาโอกาสเข้ามาทำงาน โดยผู้อพยพอาจไม่ใช่จะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ทุกคน แต่เหยื่อจากการค้ามนุษย์ยังรวมถึงผู้ลี้ภัย ผู้ขอลี้ภัย และบุคคลไร้สัญชาติ ซึ่งเป็นบุคคลด้อยโอกาส ส่งผลให้บุคคลเหล่านี้ล้วนเสี่ยงต่อภัยจากการค้ามนุษย์ ทางด้านองค์กรช่วยเหลือสตรี (Women’s Aid Organization, WAO) ยังกล่าวอีกว่า มีกลุ่มคนที่รับรู้เข้าใจเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่ผิด เนื่องจากการค้ามนุษย์เชิงบริการทางเพศนั้น มองเพียงผู้ชายจะเป็นผู้ค้ามนุษย์และผู้หญิงจะตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ แต่ในอีกมุมผู้ชายหลากหลายคนที่ถูกหลอกลวงและล่อลวงเพื่อทำงานในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เช่น การก่อสร้าง การเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิต บริการ และ

การประมง จึงจะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านเป็นการค้ามนุษย์ทางด้านการบริการทางเพศและการบังคับใช้แรงงานทั้งสิ้น

ทั้งนี้ตามพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนล้วนมีความต้องการมีชีวิตรอด มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สุขสบาย พ้นจากสภาพความยากลำบาก ซึ่งเมื่อมีคนเข้ามาชักชวนไปทำงานด้วย โดยบอกกล่าวว่าเป็นงานดี เป็นงานสบาย และมีรายได้ดี โดยใช้ตัวเงินเข้ามาเป็นตัวล่อเพื่อให้เหยื่อหลงเชื่อ จึงตัดสินใจไปตามคำชักชวนนั้น โดยส่วนใหญ่ไม่ได้สอบถาม หรือศึกษารายละเอียดของงานให้ถี่ถ้วน ซึ่งการตัดสินใจว่าจะทำอะไรนั้น เพื่อให้ตนเองมีชีวิตที่ดีกว่าเดิมแล้วเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เนื่องจากทุกคนมีสิทธิ เลือกออาชีพ ถิ่นที่อยู่อาศัย การเดินทาง และมีเสรีภาพ อำนาจการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำหรือไม่กระทำ เพื่อให้นักค้ามนุษย์ทุกคนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเท่าเทียม และเสมอภาคกัน

ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณกรรมของเหยื่อชาวไทย จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า เหยื่อที่ถูกหลอกมาทำงานทางด้านเพศ มักถูกแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี ในลักษณะบังคับให้ขายบริการทางเพศกับแขกที่มาใช้บริการในร้านคาราโอเกะ ผับ ร้านนวด เพื่อแลกกับค่าจ้าง หรือบางรายถูกบังคับให้ค้าประเวณีโดยไม่ได้รับค่าจ้าง หากเหยื่อไม่ยินยอม จะบังคับทุบตีทำร้ายร่างกาย บางรายหลอกให้ใช้สารเสพติด โดยฉีดยาไอซ์เข้าสู่ร่างกาย เพื่อให้เหยื่อมีอาการเบลอไม่มีสติ เพื่อส่งตัวให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการ อย่างกรณีของ น.ส. วรณ และ น.ส. ตึกตา เหยื่อค้าประเวณี 2 คน เล่าว่า

“ตอนแรกหนูถูกชักชวนให้มาทำงานที่ผับ และจากนั้นหนูถูกเอเยนต์หลอกมากักขังไว้ในห้อง และส่งตัวหนูไปขายตัวตามโรงแรมต่าง ๆ ตามที่ลูกค้าต้องการ ก่อนออกไปทำงานเอเยนต์จะบังคับให้หนูฉีดยาไอซ์ทุกครั้ง” (น.ส. วรณ, สัมภาษณ์เมื่อ 24 ตุลาคม 2562)

“หนูถูกเพื่อนชวนให้มาทำงานเป็นนักร้องในผับ Ping Club บอกว่ารายได้ดี หนูจึงมาทำด้วย เพราะเพื่อนก็มาทำด้วยกัน แต่หนูถูกนายหน้าบังคับให้ขายตัวและไปกับลูกค้าหลังจากร้องเพลงเสร็จ แต่หนูไม่ยอม จึงถูกนายหน้าทำร้ายร่างกาย ทุบตี เพื่อให้หนูขายตัว” (น.ส. ตึกตา, สัมภาษณ์เมื่อ 24 ตุลาคม 2562)

ส่วนเหยื่อที่มาทำงานด้านแรงงานหรือเป็นแรงงานลูกเรือประมง เหยื่อที่ถูกนำเข้ามาโดยถูกกฎหมายมักถูกเอาเปรียบเรื่องค่าจ้างในลักษณะของการให้ทำงานเกินกว่าเวลาที่กำหนดในสัญญา หรือทำงานควบคู่กับงานอื่นที่ไม่มีในข้อตกลงโดยจะไม่ได้รับค่าจ้างเพิ่มในส่วนนั้น ส่วนเหยื่อที่ไม่สมัครใจที่จะทำงานในกิจการประมง มักถูกบังคับ ใช้แรงงานโดยทารุณกดขี่ ในลักษณะถูกข่มขู่ ทำร้ายร่างกาย ให้อดอาหาร บังคับให้ทำงานหนัก 24 ชั่วโมง โดยไม่มีเวลาพักผ่อน ถึงแม้จะเจ็บป่วย โดยไม่ได้รับค่าจ้าง บางรายยังถูกขายต่อจากเรือลำหนึ่งไปยังอีกลำหนึ่งจนไม่มีโอกาสขึ้นจากเรือเป็นระยะเวลาหลายปี บางรายโดนทุบตีทำร้ายร่างกายจนกระทบเตือนต่อสมองและมีปัญหาในการสื่อสาร สูญเสียความทรงจำ เหยื่อชาวไทยมักถูกหลอกเกี่ยวข้องกับเอกสารเดินทางที่ทำให้มีสถานภาพผิดกฎหมายภายหลัง ทำให้เหยื่อต้องตกอยู่ในสถานภาพที่เสียเปรียบนายจ้าง ตกอยู่ใต้บังคับของนายจ้าง เนื่องจากต้องพึ่งพานายจ้างในการหลบซ่อนไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจับกุม ส่วนเหยื่อที่มีเอกสารเดินทางติดตัว มักจะถูกนายจ้างหลอกยึดเอกสารเดินทางไว้ จึงไม่กล้าออกนอกที่พักหรือที่ทำงาน ทำให้เหยื่อต้องตกอยู่ในสภาพเหมือนอยู่ใต้บังคับ ส่วนเหยื่อที่ถูกลักพาตัว โดยการถูกมอมเมา

ด้วยสิ่งเสพติด มักถูกกักขัง หน่วงเหนี่ยว และบังคับให้เสพสิ่งเสพติด เช่น กรณีของน้องยา เขียวบังคับใช้แรงงาน และกรณีของลุงรี (เสียชีวิต) เขียวแรงงานลูกเรือประมง

“ผมถูกชักชวนจากคนรู้จักให้มาเป็นพี่เลี้ยงเด็ก ผมลี้ภัยเดินทางเข้ามาทางช่องทางธรรมชาติตะเข็บชายแดน ผมมักจะถูกนายจ้างทุบตี ให้อุดอาหาร กักขังหน่วงเหนี่ยว ยึดโทรศัพท์ไม่ให้ติดต่อกับครอบครัวหรือคนภายนอก และบังคับผมให้ทำงานตลอดเวลา ไม่ให้พักผ่อน จนผมทนไม่ไหว จึงหนีออกจากบ้านตอนเจ้านายหลับ” (น้องยา, สัมภาษณ์เมื่อ 24 ตุลาคม 2562)

“ลุงถูกหลอกให้มาทำงานบนเรือประมงทางภาคใต้ และอยู่บนเรือ 2-3 ปี ลุงไม่เคยได้ขึ้นฝั่งกลับไทย ถูกไต่กเรือทุบตี บังคับให้ลุงทำงานตลอด 24 ชั่วโมง ไม่ได้พักผ่อน ลุงจึงคิดจะหนีกับลูกเรือคนอื่น แต่ถูกไต่กเรือจับได้และใช้มีดฟันก่อนราดน้ำมันและจุดไฟเผา ลุงจึงกระโดดน้ำและว่ายน้ำขึ้นฝั่ง และถูกหน่วยงานรัฐจับข้อหาลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย ไม่มีเอกสารใบอนุญาตทำงาน” (ลุงรี, สัมภาษณ์เมื่อ 13 ตุลาคม 2562)

ซึ่งการทำงานและการดำเนินชีวิตของเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาวลัย ลิมนะวรรณกุล, (2547) และงานวิจัยของทานตะวัน แก้วสม, (2553) เกี่ยวกับชีวิตเหยื่อจากการค้ามนุษย์ที่มักถูกหลอกลวงให้มาทำงานเพื่อค่าประเวณี แรงงานลูกเรือประมง และบังคับใช้แรงงาน ซึ่งเหยื่อมีทั้งสมัครใจและไม่สมัครใจ เหยื่อการค้ามนุษย์มักจะถูกบังคับ ข่มขู่ และทำร้ายร่างกายและจิตใจเพื่อบังคับใช้ทำงานตามนายจ้าง

จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการย้ายถิ่นฐานสามารถนำไปสู่การตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ โดยสอดคล้องกับทฤษฎีการย้ายถิ่น (Migration) ของรุ่งนภา เทพภาพ, (2550) และยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ (International Migration) ของสุภาวศ์ จันทวานิช และคณะ, (2541) มองว่า การย้ายถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการค้ามนุษย์ เนื่องจากการย้ายถิ่นนี้อาจทำให้มีกลุ่มคนที่ถือโอกาสฉวยจากการย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบจากเหยื่อ แต่บางครั้งการตกเป็นเหยื่ออาจเกิดจากการสมัครใจในการย้ายถิ่น แต่กลับถูกล่อลวงในเรื่องการทำงานและรายได้ จนกลายเป็นแรงงานผิดกฎหมายโดยปริยาย และจะเห็นได้ว่าการย้ายถิ่นมีความสัมพันธ์กับกระบวนการค้ามนุษย์ บางสถานการณ์การย้ายถิ่นจะไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนการค้ามนุษย์ แต่ผู้ย้ายถิ่นที่ด้อยโอกาส ไร้ซึ่งอำนาจ เช่น ผู้ย้ายถิ่นกรณีเป็นแรงงานข้ามชาติ เด็กและสตรี สามารถมีโอกาสสูงที่จะตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ เพราะการตัดสินใจย้ายถิ่นฐานไปยังเมืองหรือประเทศที่ตนเองสามารถแสวงหาโอกาสการทำงานและสร้างรายได้ที่ดีกว่าเดิม เพื่อต้องการดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียมกันของคนในสังคม เพื่อตนเองและครอบครัวมีชีวิตอยู่ดีกินดี มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต ตามคำชักชวนหรือแนะนำ จากคนใกล้ชิด เพื่อน ญาติ โดยเสนอรายได้ที่สูงกว่า และงานสบาย ด้วยเหตุผลเช่นนี้เหยื่อชาวไทยจึงเดินทางมาทำงานในประเทศเพื่อนบ้านโดยไม่ได้ศึกษาข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ จนทำให้ชีวิตของพวกเขาเหล่านี้กลายเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ถูกทารุณ บังคับ กดขี่ ข่มขู่ ทำร้ายร่างกายและจิตใจ และร้ายแรงสุดเหยื่ออาจเสียชีวิต

ทั้งนี้เกิดจากความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ทุกคนพึงมี คือการมีชีวิต กินดีอยู่ดี มีความปลอดภัย ดำเนินชีวิตได้อย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกันของคนในสังคม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดสิทธิมนุษยชนของแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล, 2561 และปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอีก

ด้วย (กระทรวงการต่างประเทศ กรมองค์การระหว่างประเทศ, 2551) เพราะทุกคนต่างมีสิทธิเสรีภาพ ในการเลือกดำเนินชีวิตเพื่อให้ตนเองมีชีวิตอยู่รอดในสังคม แต่บุคคลกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา และไม่มีอำนาจต่อรองใด ๆ ทางสังคม จึงเป็นแรงผลักดันให้ต้องแสวงหางานทำในสังคมหรือประเทศที่มีความเจริญ ด้วยเหตุผลเช่นนี้ ผู้คนจึงมีการโยกย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงหางานทำ สร้างรายได้ที่มั่นคง เพื่อดูแลตนเองและครอบครัว จึงส่งผลให้มีผู้ฉกฉวยโอกาสและใช้โอกาสนี้แสวงหาประโยชน์จากวิถีการใช้ชีวิต โดยการนำมาค้าประเวณี การนำมาใช้แรงงานผิดกฎหมาย เพื่อนำไปแสวงหาผลประโยชน์ในทางผิดกฎหมายและละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ โอกาสและอนาคต ความปลอดภัยและความมั่นคง จนทำให้เหยื่อชาวไทยที่เดินทางมาเพื่อแสวงหาโอกาสการทำงาน กลายมาเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ สภาพชีวิตของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวไทยถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่สุดในเรื่องของการลดทอนศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ทำให้เหยื่อเกิดความเสียหายทั้งสภาพร่างกายและสภาพจิตใจ ซึ่งสอดคล้องตามหลักของสิทธิมนุษยชนตามที่อมรพรรณ วงษ์เพชร, 2558 ได้ระบุไว้ว่า ทุกคนมีสิทธิมิให้ใครละเมิด สามารถกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ และได้มีกฎหมายรับรอง มีเสรีภาพ มีอำนาจการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะเลือกดำเนินชีวิต โดยไม่มีบุคคลอื่นใดหรือใช้อำนาจแทรกแซงเกี่ยวกับการตัดสินใจและเป็นการตัดสินใจด้วยตนเองที่จะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้ มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกัน ดังนั้น การปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมจึงต้องเคารพความเป็นมนุษย์ ห้ามทำร้ายร่างกาย ทรมานอย่างโหดร้าย หรือกระทำการใด ๆ ที่ถือเป็นการเหยียดหยามความเป็นมนุษย์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งถือเป็นการลดทอนสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมก่อให้เกิดความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ โอกาสและอนาคต ความปลอดภัยและความมั่นคงของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ดังนั้นกระทำความผิดแล้วเป็นการทารุณกรรมทางด้านร่างกายและจิตใจของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์

การถูกทารุณกรรมทางด้านร่างกายและจิตใจของเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยนั้น จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า เหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยทุกคน นอกจากถูกหลอกล่อให้ค้าประเวณี และบังคับให้ทำงานอย่างหนัก ซึ่งล้วนแล้วเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยการบังคับใช้แรงงาน นอกจากนี้เหยื่อยังถูกกดขี่ข่มเหง ทารุณกรรมต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทั้งจากเอเย่น นายจ้าง ได้ก่เรื่องเป็นต้น อย่างกรณีดังนี้

น้องฝ้าย : หลีกจากถูกหลอกล่อมาค้าประเวณี ถูกนายจ้าง บังคับ ชมชู้ ให้ขายบริการ และต้องหาเงินมาไถ่ตัวเอง ถ้าหากต้องการกลับบ้าน หากไม่ยินยอมนายจ้างอ้างว่าจะแจ้งตำรวจ เนื่องจากน้องฝ้ายเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้านโดยไม่มีเอกสารอนุญาตการทำงานซึ่งผิดกฎหมาย น้องฝ้ายจึงจำยอมทำงานขายบริการเพื่อแลกเงินมาไถ่ตัวเอง สภาพร่างกายมีรอยบอบช้ำ จากการทำร้ายร่างกาย และมีสภาพจิตใจมีความหดหู่ กังวลใจ เพราะต้องการหาเงินคืนนายจ้างและกลับบ้านรวดเร็วที่สุด

น.ส. ตี๊กตา : เดินทางเข้ามาทำงานตามคำชักชวนของเพื่อน หลีกจากเข้ามาทำงานในผับเมืองยะโฮร์บาห์รูในระยะหนึ่ง ถูกนายจ้างบังคับให้นอนกับลูกค้าที่มาใช้บริการ แต่ น.ส. ตี๊กตาไม่ยินยอม จึงมีการทะเลาะ ทบตีทำร้ายร่างกายกัน เพื่อบังคับให้ยอมออกไปกับลูกค้า สภาพร่างกายของ

น.ส. ตู่กตา มีรอยบอบช้ำจากการทุบตี และตามร่างกายยังมีรอยเข็มฉีดยา จากการบังคับให้เสพยาไอซ์ สภาพจิตใจมีอาการสติเลือนลอย หวาดระแวง กลัว

ลุงรี : ขณะทำงานบนเรือ ถูกไต่ก้งเรือบังคับทำงานอย่างหนักตลอด 24 ชั่วโมง ไม่ได้พักผ่อน อดอาหาร ทำให้ร่างกายลุงรีมีสภาพชুবวม หลังจากลุงรีตัดสินใจหนีลงจากเรือ และถูกไต่ก้งจับได้ จึงมีการทะเลาะ ทำร้ายร่างกาย โดยใช้เหล็กตอกขาติดกับเรือ เพื่อไม่ให้หลบหนี แต่ลุงรีไม่ยอมจึงกระโดดลงจากเรือ ว่ายน้ำหนี แต่ไต่ก้งเรือ ราวน้ำมัน และจุดไฟเผาร่างกายลุงรี ขณะจะว่ายน้ำหนี ทำให้ร่างกายมีรอยบาดแผลฉกรรจ์จากการถูกไฟเผาและของมีคมแทง และสภาพจิตใจ มีอาการหวาดกลัว ระแวง สมองเลอะเลือน จนในที่สุดลุงรีเสียชีวิต

น.ส. กะก๊ะ : ซึ่งเป็นผู้หญิงสูงอายุ มีอายุ 48 ปี ถูกหลอกมาทำงานชายข้างเกรียบตั้งแต่ 8 โมงเช้าจนถึง 5 ทุ่มหรือเกือบเที่ยงคืน โดยนายจ้างจัดอาหารให้เพียง 2 มื้อ ตอนเช้าและค่ำ ทำให้สภาพร่างกายมีความอ่อนเพลีย เนื่องจากไม่ค่อยมีเวลาพักผ่อน และยังมีอายุเยอะ และมีโรคประจำตัว และสภาพจิตใจ มีอาการเครียด เป็นห่วงครอบครัว และต้องมาใช้ชีวิตลำบากในประเทศเพื่อนบ้าน

จากลักษณะการถูกทารุณกรรมของชาวไทยที่เดินทางมาทำงานในประเทศเพื่อนบ้านและตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ภายหลัง ถือเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงที่สุดของความไม่เป็นมนุษย์ ซึ่งผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ต่างได้รับความทุกข์ทรมานทางร่างกายและจิตใจอย่างมากจากการกระทำของนายจ้าง ซึ่งเหยื่อเหล่านี้ต้องตกอยู่ในสภาพการทำงานที่ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และถูกบังคับ กดขี่ข่มเหง ซึ่งไม่ต่างจากทาสในอดีต ที่ถูกบังคับใช้แรงงานด้วยการบังคับหรือมีข้อผูกมัดด้วยภาระหนี้สินหรือภาวะจำยอมอื่น ๆ อย่างเช่น น้องฝ้าย จำยอมขายตัว เพื่อต้องการหาเงินมาไถ่ตัวเองจากนายจ้าง เพื่อต้องการกลับบ้าน และกรณีลุงรี ถูกบังคับทำงาน และถูกทำร้ายร่างกายอย่างหนักจนเสียชีวิต ซึ่งถือว่าเป็นการขัดต่อหลักกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน จากการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เรื่องการยอมรับสิทธิเสรีภาพและการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ในข้อที่ 1 ข้อที่ 3 – 5 โดยมีหลักการว่ามนุษย์เกิดมาเท่าเทียมกัน ความเป็นมนุษย์มีสิทธิเสรีภาพ มีความเสมอภาคไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ เพศ ผิว ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม เป็นต้น และบุคคลอื่นใด ไม่สามารถกระทำการที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีได้นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (อ้างใน อมรพรรณ วงษ์เพชร, 2559) กล่าวว่าสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนที่มีติดตัวมาตั้งแต่เกิด ไม่สามารถล่วงละเมิดความเป็นมนุษย์ได้ สิทธินี้ถือเป็นของทุก ๆ คน เช่น ทุกคนเกิดมาจะมีสิทธิในชีวิต ร่างกาย โดยเท่าเทียม และเสมอภาคกัน ซึ่งการผลศึกษาที่มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 2551 ฉบับปรับปรุงแก้ไข พ.ศ. 2562

จากหลักการเรื่องมนุษย์เกิดมามีความเท่าเทียมกัน ถือว่าเป็นพื้นฐานแห่งสิทธิมนุษยชน หากบุคคลใดก็ตามได้ตกอยู่ในสภาพของการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนจนถึงขนาดมีผลร้ายแรงต่อความเป็นมนุษย์ และเมื่อกลุ่มตัวอย่างได้รับการช่วยเหลือออกมาจากสภาพอันเลวร้ายแล้ว รัฐต้องให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคนตามหลักปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และรัฐต้องมีหน้าที่เคารพและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของทุกคนที่จะเป็นหลักประกันสิทธิของแต่ละบุคคลเพื่อตระหนักและส่งเสริมภาระหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพในการขจัดปัญหาการค้ามนุษย์และใน

ขณะเดียวกันปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายทุกคนตามกฎหมายที่ระบุไว้ตามมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 2551 ซึ่งผู้เสียหายจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติทั้งในทางกฎหมายและทางปฏิบัติอันเป็นผลมาจากเชื้อชาติ เพศ อายุ ภาษา ศาสนา ชาติพันธุ์หรือพื้นฐานทางครอบครัว รวมถึงสถานภาพของการตกเป็นผู้เสียหาย

การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ทั้ง 8 คน พบว่ามีเหยื่อจำนวน 3 คน ได้หลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ด้วยการหนีออกมาเอง ได้แก่ น.ส. ตึกตา น.ส. วรณ และ น้องยา

“กรณี น.ส. ตึกตา” เดินทางเข้ามาประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากถูกนายหน้าชักชวนเข้ามาทำงานตามผับในเมืองยะโฮร์บาฮู ระหว่างการทำงานในผับ ถูกนายจ้างบังคับให้ไปกับลูกค้าที่มาใช้บริการ จากหลังนั้น พบว่า ตนเองถูกลูกค้าทิ้งไว้กลางสี่แยกถนน และโชคดีได้เจอกับคนไทยและขอความช่วยเหลือ จึงทำให้ตัวเองหลุดพ้นจากการถูกบังคับจากนายค้า และลูกค้า จากการได้รับการช่วยเหลือจากกลุ่มอาสาสมัครคนไทย จึงดำเนินการแจ้งสถานเอกอัครราชทูตไทยช่วยเหลือ เพื่อส่งตัวกลับประเทศไทย และประสานงานกับหน่วยงานมูลนิธิเด็กและสตรีเพื่อรับตัว และช่วยเหลือ พี่นุภาพจิตใจให้เป็นปกติ และส่งเสริมอาชีพ เพื่อนำไปให้ประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต โดยไม่ต้องหวนคืนสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์อีกต่อไป หลังจากนั้น เมื่อ น.ส. ตึกตา พร้อมกลับไปใช้ชีวิตปกติแล้ว จึงจะดำเนินการส่งตัวกลับภูมิลำเนาและดำเนินชีวิตตามปกติสุขในสังคม

“กรณี น.ส. วรณ” เดินทางเข้ามาประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์มาหาแฟนเท่านั้น แต่เกิดปัญหาทะเลาะและเลิกรากัน หลังจากเลิกกับแฟน น.ส. วรณ ไม่รู้จะไปอยู่อาศัยที่ไหน เนื่องจากตนเองเพิ่งเคยมาประเทศเพื่อนบ้านครั้งแรก ไม่รู้จักใคร และไม่รู้จักสถานที่ต่าง ๆ เลยในประเทศเพื่อนบ้าน จึงขอความช่วยเหลือจากกลุ่มคนไทยในประเทศเพื่อนบ้านผ่านช่องทางเฟซบุ๊ก จึงมีคนไทยชักชวนไปอยู่ด้วย หลังจากไปอยู่อาศัยด้วยนั้น และระหว่างรอกลับ จึงได้มีการชวนกันทำงานร้านนวด เพื่อหาเงินใช้เป็นค่าเดินทางกลับบ้าน แต่กลับถูกหลอก และบังคับให้ขายตัวกับลูกค้าที่มาใช้บริการร้านนวด น.ส. วรณ ไม่สามารถทนสภาพกับการบังคับการขายตัวได้อีกแล้ว จึงตัดสินใจขอความช่วยเหลือจากกลุ่มอาสาสมัครไทย และแจ้งสถานเอกอัครราชทูตไทยช่วยเหลือ เพื่อดำเนินการส่งตัวกลับประเทศไทย และกลับไปใช้ชีวิตปกติตามเดิม จึงทำให้ น.ส. วรณ หลุดพ้นจากการถูกหลอกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน

“กรณี น้องยา” ถูกคนรู้จักในหมู่บ้านหลอกให้มาทำงานเป็นพี่เลี้ยงเด็กในประเทศเพื่อนบ้านน้องยาถูกหลอกขายไปตามบ้านต่าง ๆ ของคนชาวบ้านในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้ทำงานงานบ้าน บังคับให้ทำงานหนัก ไม่ได้พักผ่อน ให้อาหาร บ้างมีการทุบตีทำร้ายร่างกาย น้องยาไม่สามารถทนทำงาน จึงหลบหนีออกจากบ้านนายจ้างในช่วงกลางคืนขณะนายจ้างนอนหลับ และบังเอิญเจอกับชายอินเดียข้างถนน จึงขอความช่วยเหลือ ชายอินเดียคนนั้นช่วยเหลือ ได้พาน้องยาไปฝากไว้กับผู้หญิงชาวบ้านในละแวกนั้นเพื่อช่วยดูแลน้องยา จากนั้นหญิงชาวบ้านมาส่งน้องยาที่สถานเอกอัครราชทูตไทยเพื่อช่วยพากลับบ้านทำให้น้องยาหลุดพ้นจากสภาพถูกบังคับให้ทำงาน

ส่วนกรณีของน้องฝ้าย ลุณี นายสุ และ น.ส. กะกะ สามารถหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้จากทั้งสี่คนถูกจับกุมโดนตำรวจและอิมเมგრชั่นของประเทศเพื่อนบ้านและถูกดำเนินคดีเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ กรณีของ น.ส. ริน ทางสถานเอกอัครราชทูตไทยได้รับแจ้งจากฝั่งไทยว่าได้

ถูกกักขังและบังคับให้ค้าประเวณี จึงได้ประสานงานกับทางตำรวจของประเทศเพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือ และถูกกักกันไว้เป็นพยานในคดีการค้ามนุษย์ ซึ่งทั้งห้าคนนั้นจำเป็นต้องอยู่ในสถานกักกันและบ้านพักฉุกเฉินสตรี เพื่อรอดำเนินการคดีให้เสร็จสิ้น และเมื่อพ้นโทษแล้ว สถานเอกอัครราชทูตไทยจึงดำเนินการช่วยเหลือส่งตัวกลับประเทศไทย แต่โชคร้ายของลุงรีมาเสียชีวิตก่อนส่งตัวกลับประเทศไทย เนื่องจากลุงรีมีอาการติดเชื้อในกระแสเลือดจากการถูกทำร้ายร่างกายอย่างแสนสาหัส จึงไม่สามารถอดทนรอส่งตัวกลับไทยได้ สถานเอกอัครราชทูตทำได้เพียงช่วยเหลือส่งอัฐीलุงรีกลับให้ญาติที่ประเทศไทยแทน

เห็นได้ว่า ชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน ถูกบังคับให้บริการทางเพศ และบังคับใช้แรงงาน ซึ่งล้วนแล้วแต่ถูกปฏิบัติเยี่ยงทาสและยังมีการทารุณกรรมทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งทุกคนต่างได้รับความทุกข์ ความทรมาน เปรียบเสมือนตกรอกทั้งเป็น เมื่อไม่สามารถทนต่อสภาพอันเลวร้ายได้จึงพยายามดิ้นรน หลบหนีเพื่อเอาตัวรอด และสิ่งเดียวที่พวกเขาเหล่านั้นต้องการมากที่สุด คือ การได้กลับบ้านมาใช้ชีวิตอย่างปกติสุข

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของชาวไทยที่เดินทางมาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน

1.2.1 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การศึกษา ครอบครัว ความต้องการ

ด้านการศึกษา เนื่องจากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ซึ่งการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับการศึกษา ปวช. และกรณีนายสุ เหยื่อคดีแรงงานลูกเรือประมง ไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่สามารถอ่านออก เขียนได้ เหยื่อทั้งหมดมีการศึกษาอยู่ในระดับเกณฑ์ภาคบังคับและระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ส่งผลให้โอกาสในการเลือกอาชีพมีน้อย เนื่องจากตลาดแรงงานส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตลาดแรงงานผู้ไม่มีฝีมือซึ่งเป็นผู้ที่จบการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป เมื่อโอกาสการทำงานมีอยู่อย่างจำกัด จึงต้องเข้าสู่ระบบการทำงานในลักษณะใช้แรงงานหรือแรงงานไร้ฝีมือ รวมทั้งทำให้บุคคลจำเป็นต้องเข้าสู่ระบบการทำงานเร็วกว่าปกติ เพื่อหารายได้มาจุนเจือเลี้ยงดูครอบครัว แบ่งเบาภาระครอบครัว จึงทำให้มีโอกาสเสี่ยงสูงในการถูกล่อลวงจากนายหน้าค้ามนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิลาวลัย ลิมนปะวรรณกุล (2547) ได้กล่าวไว้ว่า สาเหตุของการขาดโอกาสการศึกษาของหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์มีสาเหตุมาจากครอบครัวฐานะยากจนและไม่สนับสนุนการศึกษาของบุตร ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องพยายามดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดขั้นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ เรื่องของปากท้อง เป็นต้น ทำให้หญิงและเด็กเหล่านั้นขาดโอกาสทางการศึกษาและตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ได้ง่าย

ด้านครอบครัว เหยื่อการค้ามนุษย์ทั้งหมด 8 คน เป็นบุคคลที่มีสถานภาพโสดจำนวน 5 คน สถานภาพสมรสและหย่าร้างจำนวน 3 คน ดังนั้นในการอธิบายเรื่องครอบครัวสามารถแยกเป็นกรณี คือ

1. สถานภาพโสด เนื่องจากเหยื่อที่มีสถานภาพโสดมีจำนวน 5 คน มีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่น และวัยกำลังทำงาน ซึ่งจะมีอายุ 18 – 39 ปี โดยทั้งห้าคนนั้นเป็นคนต่างจังหวัด

อาชีพของครอบครัว ส่วนใหญ่จะมาจากครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรกรรมและรับจ้าง มีฐานะครอบครัวค่อนข้างยากจน มีรายได้ไม่แน่นอน และเป็นงานที่หนัก ยิงงานเกษตรกรรมต้องมีการลงทุนเยอะ แต่รายได้ที่ได้รับไม่คุ้มกับการลงทุน เนื่องจากมาจากปัญหาธรรมชาติ สภาพดินฟ้าอากาศ

จึงทำให้รายได้ไม่แน่นอน ส่งผลให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ส่งผลให้ไม่สามารถส่งเสียบุตรหลานได้เรียนหนังสือในระดับที่สูงได้ จำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษาและเข้าสู่ระบบการทำงาน ซึ่งลักษณะงานส่วนใหญ่เป็นกลุ่มงานใช้แรงงาน เป็นงานที่หนักและมีรายได้น้อย เมื่อมีคนเข้ามาชักชวนให้ไปทำงานด้วย โดยบอกว่า เป็นงานสบาย และมีรายได้ดี จึงหลงเชื่อคำชักชวนนั้นโดยไม่ได้พิจารณาหรือศึกษาให้รอบครอบก่อน เพียงเพื่อต้องการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของครอบครัวเท่านั้น ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัวนั้น เหลือส่วนใหญ่มีสภาพครอบครัวแตกแยก ต้องอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา ญาติพี่น้อง หรือบิดามารดาเสียชีวิต ทำให้ต้องพยายามต่อสู้ดิ้นรนด้วยตนเอง เพื่อเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว

2. สถานภาพสมรสและหย่าร้าง เนื่องจากเหลืออีก 3 คนนั้น มีครอบครัวและเคยมีครอบครัว มีอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้ไม่แน่นอน รายได้น้อย จำเป็นต้องหางานที่มีรายได้ที่แน่นอน เพื่อนำมาจุนเจือและแบ่งเบาภาระครอบครัว เมื่อมีคนเข้ามาชักชวนไปทำงานด้วย โดยเสนอ มีรายได้ดีกว่า จึงตัดสินใจไปทำงานซึ่งการตัดสินใจอาจจะขาดการพิจารณา ศึกษาข้อมูล ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

ด้านความต้องการ โดยพื้นฐานของมนุษย์แล้ว มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และด้านสังคม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า เหลือทุกคนมีความต้องการที่จะมีงานทำ และมีเงิน มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เมื่อมีคนมาเสนองานที่สบาย รายได้ดี จึงมีความสนใจ เพราะทุกคนหรือไม่ว่าใครก็ตามแต่ย่อมมีความต้องการมีชีวิตที่ดีที่สุดในชีวิต

1.2.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ถือเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอาจจะเกิดจากตัวของเหยื่อหรือครอบครัวของเหยื่อ ปัญหาการค้ามนุษย์ส่วนหนึ่งสาเหตุเกิดมาจากโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชน การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในระดับประเทศจึงกลายมาเป็นปัญหาดังกล่าว และจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. เศรษฐกิจระดับจุลภาค เป็นปัจจัยที่เกิดจากตัวของเหยื่อ และอาจรวมถึงครอบครัวด้วย เนื่องจากชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนใหญ่มีพื้นฐานครอบครัวมาจากอาชีพการทำเกษตรกรรมและรับจ้างทั่วไป ทำให้มีรายได้ไม่แน่นอน ส่งผลให้มีความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ดังนั้นจึงพยายามดิ้นรนต้องออกจากชุมชนไปทำงานตามเมืองใหญ่ๆ เพื่อหารายได้เพิ่มเติม ซึ่งเมืองที่ตัดสินใจไปทำงานส่วนใหญ่เป็นเมืองที่มีการพัฒนาแล้ว สามารถหาแหล่งทำงานและสร้างรายได้ที่มั่นคงมากกว่าชุมชนหรือภูมิภาคของตนเอง โดยชุมชนที่อยู่อาศัยนั้น โอกาสการทำงานทำ และสร้างรายได้มีน้อยหรือมีอย่างจำกัด ส่งผลให้คนขาดโอกาสในการยกระดับรายได้หรือเปลี่ยนแปลงอาชีพมีน้อย เพราะอาชีพส่วนใหญ่มักจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมซึ่งทำให้รายได้ไม่เพียงพอในการเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ทำให้คนพยายามย้ายถิ่นฐานไปสู่เมืองที่เจริญ เพราะมีโอกาสและสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้ตนเองอย่างเพียงพอ ซึ่งการย้ายถิ่นนี้เองนำไปสู่ปัญหาของการค้ามนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการย้ายถิ่น โดยกลุ่มเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิกอธิบายไว้ว่าการที่มนุษย์ตัดสินใจย้ายถิ่นนั้นเกิดจากเหตุผลทางเศรษฐกิจ โดยการพยายามแสวงหาโอกาสการทำงานและสร้างรายได้ที่ดีกว่าเดิม แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ย้ายถิ่นทุกคนอาจไม่ใช่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของ

การคำนุญช์ แต่บุคคลเหล่านี้ล้วนมีโอกาสเสี่ยงที่จะถูกแสวงหาผลประโยชน์ ชูดรีด และโดนบังคับ เนื่องจากเป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส มีฐานะยากจน มีรายได้น้อย จึงผลักดัน

จากปัจจัยข้างต้นนั้น ถือเป็นปัญหาส่งผลให้บุคคลที่ตกอยู่ในสภาพความยากจน เป็นบุคคลที่ขาดโอกาสการยกระดับรายได้ของตนเอง ขาดโอกาสการเปลี่ยนอาชีพเพื่อสร้างรายได้ที่สูงกว่า ตลอดจนขาดโอกาสทางการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคม ซึ่งจากการศึกษา พบว่า ระบบเศรษฐกิจของประเทศมีส่วนทำให้บุคคลบางกลุ่มนั้นตกอยู่ในสภาพของความยากจน เป็นบุคคลที่ด้อยโอกาสทางสังคม เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นขาดโอกาสในการแสวงหาโอกาสทางงาน สร้างรายได้ ที่สามารถจะยกระดับฐานะของตนเอง อันเนื่องมาจากสาเหตุของการศึกษาที่จบเพียงระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย และบางคนไม่ได้รับการศึกษา ส่งผลให้โอกาสการทำงาน และประกอบกับในชุมชนที่อาศัยอยู่นั้นเป็นชุมชนต่างจังหวัด อาชีพส่วนใหญ่จึงเป็นอาชีพเกษตรกรรม สร้างรายได้ให้เพียงเล็กน้อย และไม่แน่นอน จึงต้องออกไปแสวงหาโอกาสงานใหม่ ๆ ในเมืองที่เจริญ เพื่อสามารถยกระดับของตนเอง

2. เศรษฐกิจระดับมหภาค เป็นปัจจัยทางอ้อมที่ก่อให้เกิดปัญหาการคำนุญช์ ในส่วนของชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการคำนุญช์ในประเทศเพื่อนบ้าน กรณีเหยื่อการค้าประเวณี เหยื่อบังคับใช้แรงงาน และเหยื่อแรงงานลูกเรือประมง นั้นล้วนเป็นผลมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศแบบก้าวกระโดด ซึ่งได้แก่ การไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคม เนื่องจากการพัฒนาที่ขาดสมดุลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันของคนในสังคมเป็นอย่างมาก และก่อให้เกิดช่องว่างของรายได้ มีความแตกต่างกันของคนจนและคนรวยอย่างสิ้นเชิง บุคคลดังกล่าวไม่สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จึงทำให้บุคคลบางส่วนที่มีฐานะยากจนต้องอพยพออกมาแสวงหาโอกาสการทำงานในต่างถิ่น หรือต่างประเทศ เพื่อยกระดับตนเอง ด้วยเหตุเช่นนี้ ผู้ฉกฉวยโอกาสนี้ก็นำมาใช้ในการเอาเปรียบ นำมาเพื่อแสวงหาประโยชน์ หรือแม้ทั้งคมนาคมและการสื่อสารที่มีการพัฒนาตลอดเวลา ยังเป็นช่องทางให้กลุ่มที่หวังผลประโยชน์ใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าหา ติดต่อสื่อสาร และสะดวกสำหรับการเคลื่อนย้ายของกระบวนการคำนุญช์

นอกจากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่เป็นปัญหาทำให้ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านตกเป็นเหยื่อการคำนุญช์ ยังมีปัจจัยทางสังคมที่เป็นอิทธิพลหนึ่งที่เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อ ซึ่งเกี่ยวข้องกับค่านิยม และการอพยพย้ายถิ่นฐาน

ปัจจัยด้านสังคม จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า สภาพทางสังคมหรือชุมชนมีความอ่อนแอ ผนวกกับค่านิยม และวัฒนธรรมเข้ามาแทนที่ ทำให้ทุกคนในสังคมหรือชุมชนนั้นต่างแสวงหาความมั่นคงและทรัพย์สินจนทำให้ขาดความคุ้มครองทางสังคม เพราะคนในสังคมไม่ได้ให้ความสำคัญต่อกัน จนกลานเป็นจุดอ่อนของกลุ่มคนที่หวังประโยชน์ โดยใช้เป็นเครื่องมือล่อลวงให้คนตกเป็นเหยื่อ ส่วนการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยอาจเพราะสาเหตุเรื่องของปากท้อง การมีหนี้สินติดตัว และความต้องการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของครอบครัวนั่นเอง การย้ายถิ่นฐานจากชนบทเข้ามาสู่เมืองหรือต่างประเทศก็เนื่องมาจากภาวะความยากจน ทำให้มีความจำเป็นอพยพย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาโอกาสต่าง ๆ ที่ตนคิดว่าน่าจะดีกว่าที่เป็นอยู่เดิม ประกอบด้วยโอกาสในชุมชนนั้น มีโอกาสการสร้างงาน สร้างรายได้มีค่อนข้างน้อย อันเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำ ทำให้คนในสังคมหรือชุมชนมีค่านิยมต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากขึ้น ดังนั้นจึงตัดสินใจย้ายถิ่นจาก

ชุมชนหรือภูมิภาคที่ตนอาศัยเข้ามายังชุมชนเมือง หรือออกไปยังต่างประเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

นอกจากนั้นความรู้ที่ประชาชนได้รับเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานจากต่างพื้นที่ไปยังชุมชนในเมืองหรือต่างประเทศยังเป็นปัญหา เนื่องจากประชาชนที่เดินทางไปทำงานยังต่างประเทศส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ข้อเท็จจริงในการหาแหล่งงานที่ถูกต้องและปลอดภัย เมื่อประชาชนขาดความรู้ รวมทั้งการเตือนภัยต่าง ๆ จึงทำให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์ได้โดยง่าย ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งมองว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศเป็นอีกหนึ่งสาเหตุสำคัญของการตกเป็นเหยื่อ อันมาจากปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดจากสาเหตุการว่างงาน ระดับค่าจ้างที่ต่ำ โอกาสการก้าวหน้า เพื่อต้องการสร้างควมมั่นคงในชีวิต

ด้วยปัจจัยกล่าวมานั้นล้วนเป็นสาเหตุทำให้ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมซึ่งเหยื่อ คือ หญิงไทยที่โดยหลอกมาเพื่อค้าประเวณี และแรงงานลูกเรือประมงที่ถูกหลอกมาและบังคับใช้แรงงานรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งเป็นบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั่นเอง เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สินหรือการสูญเสียชีวิต อย่างเช่น เคสของลุงรีที่หลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อจากการหลบหนีจากใต้กงเรือ แต่สุดท้ายต้องมาจบชีวิตจากการได้รับบาดเจ็บสาหัสจากการถูกทำร้ายร่างกายก่อนการนำส่งตัวกลับประเทศภูมิลำเนาเดิม

นอกจากนั้น Hans Von Hinting (1948) ได้แบ่งประเภทเหยื่ออาชญากรรมโดยยึดปัจจัยทางจิต ทางสังคม และลักษณะทางร่างกายสำหรับการกำหนดประเภท และยังชี้ให้เห็นถึงเหยื่อที่เป็นมาตั้งแต่กำเนิดและเหยื่อที่เกิดจากสังคมเป็นเหตุ ซึ่งเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านนั้นเป็นเหตุที่เกิดขึ้นจากสังคมเป็นเหตุ เนื่องจากเป็นบุคคลที่ด้วยโอกาสทางสังคม ฐานะยากจน และอพยพย้ายถิ่นฐานมาจากถิ่นที่อยู่อื่น เพราะต้องการเข้ามาแสวงหาโอกาสประกอบอาชีพเพื่อสร้างสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตนดีขึ้น เมื่อบุคคลกลุ่มนี้เป็นบุคคลที่ด้อยโอกาสกว่าบุคคลอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องแสวงหาโอกาสต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิต โดยเฉพาะเมื่อมีคนมาเสนองานสบายและมีรายได้ดี จึงตัดสินใจตามคำเสนอนั้น โดยไม่ได้มีความรู้ หรือข้อเท็จจริง ซึ่งผู้กระทำผิดจึงใช้โอกาสของบุคคลเหล่านั้นในการแสวงหาประโยชน์ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ สุดสงวน สุธีสร (2543) อธิบายความหมายเหยื่ออาชญากรรม มีปัจจัยต่าง ๆ มากมายที่เป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อ โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจและสังคม การมีค่านิยมวัตถุที่ผิดแปลกไปจากเดิม หลอหลอมคนในสังคมกลายเป็นพวกวัตถุนิยม ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้เป็นตัวช่วยผลักดันและส่งเสริมให้คนกระทำผิด และผู้รับเคราะห์ คือ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยเฉพาะเหยื่อที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเลย ผู้วิจัยมองว่า ปัญหาการค้ามนุษย์จึงเป็นปัญหาที่รัฐควรนำมาพิจารณาเพื่อแก้ไขและปรับปรุงโครงสร้างทางระเบียบทางสังคม เศรษฐกิจ ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดคนในสังคมหรือชุมชนไม่ตกเป็นเหยื่อของขบวนการค้ามนุษย์

2. การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการของสถานเอกอัครราชทูตที่มีหน้าที่ช่วยเหลือเหยื่อชาวไทย จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่

ของสถานเอกอัครราชทูตที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์ชาวไทย จำนวน 2 คน รวมทั้งอาสาสมัครคนไทยที่มีหน้าที่ช่วยเหลือประสานงานกับสถานเอกอัครราชทูตเพื่อช่วยเหลือเหยื่อชาวไทย จำนวน 2 คน ซึ่งเป็นบุคลากรของสถานเอกอัครราชทูต โดยอภิปรายและประมวลผลในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า การช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูตนั้น เป็นเพียงการช่วยเหลือติดตามคดี และดำเนินการส่งตัวเหยื่อกลับประเทศเท่านั้น เมื่อเหยื่อเหล่านั้นได้รับการพ้นโทษ ซึ่งการช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยที่มีคดีเกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ มีกระบวนการดังนี้

1. หากได้รับการร้องขอ แจ้งเหตุ หรือเบาะแสเกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ ให้สถานเอกอัครราชทูตแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐนั้น ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือเหยื่อ แต่ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน

2. หากผู้ร้องประสงค์แจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดหาหรือผู้นำพาในกรณีการค้ำมนุษย์ให้สถานเอกอัครราชทูตอำนวยความสะดวกในกระบวนการยุติธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน

3. หากผู้ร้องไม่ประสงค์แจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดหาหรือผู้นำพาในกรณีการค้ำมนุษย์ให้สถานเอกอัครราชทูตบันทึกการสัมภาษณ์เบื้องต้นสำหรับคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ำมนุษย์ตามแบบฟอร์มของ พม. เพื่อส่งตัวกลับประเทศไทย

4. หากผู้ร้องขอรับความช่วยเหลือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทยให้สถานเอกอัครราชทูตจัดทำหนังสือสัญญาขอใช้เงินคืน กรณีลูกเรือประมงไทยขอรับความช่วยเหลือเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทยให้สถานเอกอัครราชทูตแจ้งเจ้าของกิจการหรือบริษัทเรือประมงรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการส่งตัวลูกเรือกลับประเทศไทย หากไม่สามารถติดต่อเจ้าของกิจการหรือบริษัทเรือประมงได้ให้สถานเอกอัครราชทูตจัดทำหนังสือสัญญาขอใช้เงินคืนให้ลูกเรือลงนาม แล้วรายงานผลให้กระทรวงฯ ทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

5. เพื่อผู้ร้องพ้นโทษแล้ว สถานเอกอัครราชทูตจะดำเนินการพิสูจน์สัญชาติก่อนเพื่อออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity – C.I) เพื่อเดินทางกลับประเทศไทย หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นบุคคลสัญชาติไทยให้สถานเอกอัครราชทูตออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity – C.I) เพื่อส่งตัวกลับประเทศไทย

ซึ่งการช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ำมนุษย์ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยนั้น มีลักษณะเดียวกันตามรายงาน บันทึกข้อความ ของการช่วยเหลือเหยื่อการค้ำมนุษย์ รวมทั้งมีความสอดคล้องกับเอกสารประกอบการสัมมนาอาสาสมัครคนไทยในมาเลเซียปี พ.ศ. 2560 ของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย และยังมีขั้นตอนลักษณะคล้ายคลึงกันกับขั้นตอนการช่วยเหลือการค้ำมนุษย์ในประเทศไทยตามการสรุปงานวิจัยของอมรพรรณ วงษ์เพชร

การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์ชาวไทยของรัฐไทยในประเทศเพื่อนบ้าน โดยภาพรวมแล้วสถานเอกอัครราชทูตมีหน้าที่เพียงการดำเนินการส่งเหยื่อกลับประเทศภูมิลำเนาเท่านั้น ซึ่งเป็นขั้นตอนรองจากขั้นตอนสุดท้ายของการติดตามประเมินผลของการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์ในประเทศไทยตามที่ผู้วิจัยทบทวนเอกสารเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ำมนุษย์

นอกจากการดำเนินการช่วยเหลือส่งกลับประเทศยังมีความสอดคล้องกับกระบวนการส่งตัวประเทศตามที่ได้ศึกษาจากงานวิจัยของสุมาลี คชเวช, 2554

นอกจากนี้ การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด และเป็นประโยชน์กับเหยื่อมากที่สุดจำเป็นต้องมีการประสานงานที่ดี เพราะการช่วยเหลือเป็นการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นการทำงานร่วมกันหลาย ๆ องค์กร ดังนั้นการช่วยเหลือเหยื่อจากปัญหาการค้ามนุษย์นั้นจึงความยุ่งยากและสลับซับซ้อน การประสานจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของการประสานงานเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสามารถดำเนินการเป็นไปอย่างเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพจากการทำงานร่วมกันเป็นทีม ลดปัญหาการขัดแย้ง และการทำงานที่เกิดความซ้ำซ้อน และก่อให้เกิดเหยื่อการค้ามนุษย์ได้รับความยุติธรรมมากที่สุด

2.1 ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการช่วยเหลือ

1. ปัญหาด้านผู้ปฏิบัติงาน จะพบปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ระยะเวลาานาน ทำให้เหยื่อค้ามนุษย์ถูกกักตัวไว้เป็นเวลานานในระยะเวลาานาน โดยไม่สามารถเดินทางกลับไทยได้ เจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตจึงไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อส่งตัวกลับประเทศได้ในทันที และจึงจำเป็นต้องเร่งติดตามคดีอย่างใกล้ชิด เพื่อดำเนินการส่งตัวเหยื่อกลับประเทศอย่างรวดเร็วที่สุด นอกจากนี้ สถานเอกอัครราชทูตฯ ไม่มีข้อมูลทางสถิติการเดินทางเข้าออกประเทศของชาวไทย และปัญหาอีกประการหนึ่งคือผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือเหยื่อได้ทันที เนื่องจากการสื่อสารระหว่างเหยื่อค้ามนุษย์ค่อยข้างยากกว่าจะทราบตำแหน่งที่อยู่อาศัยของเหยื่อ เนื่องจากเหยื่อไม่ทราบตำแหน่งหรือไม่รู้จักสถานที่ซึ่งทำให้เกิดการล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตมีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

2. ปัญหาจากเหยื่อค้ามนุษย์ เหยื่อชาวไทยไม่ประสงค์จะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง บ้างมีการบิดเบือนข้อมูล และไม่ยอมเอาผิดตัวการ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับนายจ้าง งานที่ตนเองทำ สถานที่ทำงาน ชื่อ นายจ้าง บางคนไม่ประสงค์จะให้แจ้งตนเป็นเหยื่อ เนื่องจากเกรงกลัวอันตรายต่อชีวิต บางคนขอร้องไม่ให้แจ้งเรื่องที่เกิดขึ้นกับครอบครัว หรือญาติที่ประเทศไทย แต่ต้องการความช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูตโดยด่วน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถประสานดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ จึงทำให้เหยื่อชาวไทยต้องถูกกักตัวไว้ในบ้านพักฉุกเฉินเพื่อไว้เป็นพยานนานหลายเดือน และบางคนได้รับการช่วยเหลือส่งกลับไปแล้วแต่ยังกลับมาทำผิดซ้ำ เนื่องจากเหตุผลส่วนตัว เช่น ความยากจน เชื่อว่าทำงานในประเทศเพื่อนบ้านแม้เสี่ยงแต่ยังดีกว่าทำงานในประเทศไทย ซึ่งปัญหาเกิดจากการขาดความรู้ที่ถูกต้อง และไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ชาวไทยกลุ่มเสี่ยง ซึ่งปัญหาจากตัวเหยื่อเองจึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถประสานงาน หรือเข้าถึงได้ในทันที

3. ปัญหาด้านการประสานงาน การประสานงานกับหน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้านในเรื่องการแจ้งข้อมูลการจับกุมเหยื่อชาวไทยให้กับสถานเอกอัครราชทูตมีความล่าช้า อาจติดขัดด้วยข้อกฎหมาย เช่น ห้ามเปิดเผยข้อมูลนักโทษ ผู้ทำผิดเป็นเยาวชน อีกทั้งกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านนั้นให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของคดี ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ถึง 28 วัน ก่อนนำขึ้นศาล จึงเป็น

อุปสรรคนอกเหนืออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตส่งผลให้การช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยกลับประเทศเกิดการล่าช้า

4. ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูล เนื่องจากหลายครั้งจากการสัมภาษณ์เหยื่อ เหยื่อชาวไทยไม่ได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ให้ข้อมูลเพียงเล็กน้อย และบางครั้งมีการบิดเบือนข้อมูล เนื่องจากกลัวว่าตนเองมีความผิด เพราะรู้ว่าตนมาทำงานแบบผิดกฎหมาย หรือกลัวนายจ้างข่มขู่ กลัวความไม่ปลอดภัยหากต้องให้ข้อมูลตามความเป็นจริง จึงทำให้การช่วยเหลือมีความยากลำบากและล่าช้า

ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของ สมพงษ์ กางทอง, (2555) เรื่องปัญหาการคุ้มครองคนไทยในมาเลเซียและแนวทางแก้ไข พบว่า ผลลัพธ์ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อคนไทย โดยแบ่งเป็นปัญหาและอุปสรรคทางด้านของสถานเอกอัครราชทูต และจากหน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอุปสรรคจากสถานเอกอัครราชทูตนั้น เกิดจาก 1) เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านกงสุลไม่เพียงพอ 2) เหยื่อคนไทยที่ได้รับการช่วยเหลือส่งตัวกลับประเทศแล้วยังกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก 3) เหยื่อไม่ประสงค์จะให้ข้อมูลที่ถูกต้องและไม่ยอมรับทุกข้อยุทธสาส์น บางคนไม่ประสงค์จะให้แจ้งตนเองเป็นเหยื่อจากขบวนการ เนื่องจากเกรงกลัวอันตราย และบางคนขอร้องไม่ให้อ้างอิงเรื่องที่เกิดขึ้นแก่พ่อ แม่ หรือญาติ แต่ต้องการความช่วยเหลือ ส่วนอุปสรรคที่เกิดจากหน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้าน 1) การแจ้งข้อมูลการจับกุมคนต่างด้าว (เหยื่อชาวไทย) ให้สถานเอกอัครราชทูตมีความล่าช้ามาก รวมทั้งมีความล่าช้าในกระบวนการ โดยอาจติดขัดด้วยข้อกฎหมาย

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ด้านการป้องกันและคุ้มครองเหยื่อ

ควรให้มีการจัดอบรมให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับภัยการค้ามนุษย์ ในทุกระดับ ทั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน อาสาสมัครคนไทย และแรงงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน และควรมีประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แก่ชาวไทยที่ต้องการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ให้มีความตระหนักรู้ถึงภัยจากการค้ามนุษย์ ทราบถึงช่องทางขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐ และความรู้เกี่ยวกับกลุ่มเสี่ยงต่อสถานการณ์การค้ามนุษย์ในระดับชุมชน

2. ด้านการประสานงาน

ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครคนไทย ควรมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการประสานงาน และดำเนินส่งตัวเหยื่อค้ามนุษย์ชาวไทยกลับประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว และปลอดภัย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. แนวทางกันป้องกัน

รัฐบาลควรมีกลไกการติดตามเหยื่อที่ถูกส่งกลับ โดยการสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายในประเทศเพื่อป้องกันการกลับคืนสู่วงจรการค้ามนุษย์ โดยมีการฝึกอบรมให้ความรู้ ฝึกทักษะอาชีพ และจัดหาตลาดแรงงานให้กับกลุ่มเสี่ยงได้มีงานทำ มีอาชีพ

2. รัฐควรมีนโยบายเสริมสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนต่อความร้ายแรงต่อปัญหาการค้ามนุษย์เพื่อให้เกิดความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืน

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 การวิจัยครั้งนี้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเหยื่อค้ามนุษย์ชาวไทย ดังนั้นควรมีการศึกษาเหยื่อค้ามนุษย์สัญชาติอื่น ๆ ด้วย เพื่อที่จะได้รับทราบข้อมูลและนำมาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างของลักษณะชีวิตการตกเป็นเหยื่อ และการช่วยเหลือ

4.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการเก็บข้อมูลในส่วนของหน่วยงาน NGOs หน่วยงานฝ่ายประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อจะได้มุมมองการช่วยเหลือจากฝ่ายอื่น ๆ และนำมาเปรียบเทียบถึงความเหมือนและต่างกัน

4.3 ควรมีการศึกษากระบวนการการค้ามนุษย์เชิงลึก เพื่อจะเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุ

บรรณานุกรม

งานเอกสารภาษาไทย

- กรมองค์การระหว่างประเทศ กองสังคม. (2558). *การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์*. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2562, จาก: www.mfa.go.th/main/th/issues/9894-การค้ามนุษย์.html
- คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ สภาผู้แทนราษฎร. (2552). *การค้ามนุษย์คนไทยในมาเลเซีย*. ค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2563, จาก: https://www.parliament.go.th/observation_asean/files/file_20180821181542_0.pdf
- ชุตินา สมประสงค์. (2547). *แนวทางการพัฒนาการประสานงานระหว่างองค์เพื่อช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แขน ลัทธ์ พยุ. (2552). *กระบวนการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กจากประเทศไทยสู่ประเทศพม่า*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทานตะวัน แก้วสม. (2553). *กระบวนการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของลูกเรือประมงทะเลไทย: ศึกษากรณีเหยื่ออาชญากรรมในสถานคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ (ชาย) จังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปราณิศา วงธรรมรัตน์. (2551). *การคุ้มครองสิทธิเบื้องต้นตามกฎหมายของผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดหน่วยงานพิทักษ์เด็ก เยาวชน สตรีและการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ*. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2547). *ประวัติความเป็นมาของการค้ามนุษย์และสถานการณ์การค้ามนุษย์ในประเทศไทย*. เอกสารประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการค้ามนุษย์.
- พงษ์นคร นครสันติภาพ. *บทบาทของตำรวจตรวจคนเข้าเมืองด้านการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์*. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563, จาก: http://eeas.europa.eu/archives/delegations/thailand/documents/thailande_eu_coop/14_forced_labour_by_police_lieutenant_colonel_pongnakorn_nakornsantipap_th.pdf
- พัทธกร ศาสนะสุพินธ์ ดุษฎี อายุวัฒน์, และมณีนมัย ทองอยู่. (2555, มกราคม – มีนาคม). *กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย : ประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง*. วารสารวิจัย มข. (บศ.). 12(1). 102 – 111.
- พัทธกร ศาสนะสุพินธ์. (2554). *กระบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไยอนงค์ ทิมสุวรรณ. (2558). *สิทธิมนุษยชนกับการค้ามนุษย์*. ค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2562, จาก: http://www.constitutionalcourt.or.th/occ_web/ewt_dl_link.php?nid=1514

- รสสุคนธ์ ทาริยะ. (2553). *ศักยภาพและข้อจำกัดของกลไกการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กและหญิงผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รัชนิพร สุจริตภักดีกุล. (2552). *แนวทางการพัฒนาวิธีการประสานงานการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์*. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัฐพล บั้งเงิน. (2559). *กระบวนการเข้าสู่การค้ามนุษย์ในพื้นที่แนวชายแดนจังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชกำหนด แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551*. ค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2562, จาก: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/045/T_0001.PDF
- รีเบคกา เจน คาร์เดน. (2557). *การลักลอบเข้าเมืองของแรงงานย้ายถิ่นหญิงจากพม่ามาประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งนภา เทพภาพ. (2550). *ปัญหาการค้ามนุษย์ในสังคมไทย: สถานภาพองค์ความรู้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เรืองฤทธิ์ ลีอลา. (2560). *เอกสารประกอบการสอนเรื่อง การต่อต้านการค้ามนุษย์*. ค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2562, จาก: <https://www.stou.ac.th/Schoolnew/polsci/UploadedFile/82427-12.pdf>
- วงสา ไชยะวง. (2557). *การคุ้มครองเด็กหญิงชาวขมุซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จาก สปป.ลาว: ศึกษากรณีการเตรียมกระบวนการคืนสู่สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาวัลย์ ลิมนะวรรณกุล. (2547). *กระบวนการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ของหญิงและเด็ก: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านเกร็ดตระการ*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย. (2563). *รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี*. ค้นเมื่อ 5 กันยายน 2563, จาก: <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2020-trafficking-persons-report-thailand-th/>
- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์. (2560). *เอกสารประกอบการอบรมและสัมมนาเจ้าหน้าที่อาสาสมัครคนไทยในมาเลเซีย*.
- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์. (2563). *ฐานข้อมูลงานคุ้มครองคนไทยในมาเลเซีย*. ค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2562, จาก: <http://consulsr.thaiembassy.my/login>

- สนั่น ยามาเจริญ. (2560). *การค้ามนุษย์เพื่อค้าประเวณี: ศึกษากรณีอำเภอหาดใหญ่*. ค้นเมื่อ 7 สิงหาคม 2562, จาก:
<http://rd.hu.ac.th/Download%20File/Full%20Text%20Research/601346.pdf>
- สมพงษ์ กางทอง. (2555). *รายงานการศึกษาส่วนบุคคลเรื่อง ปัญหาการคุ้มครองคนไทยในมาเลเซีย. กระทรวงการต่างประเทศ.*
- สรายุทธ ยหะกร. (2558). *การค้ามนุษย์ในประเทศไทย*. ค้นเมื่อ 8 ตุลาคม 2562, จาก: https://e-jodil.stou.ac.th/filejodil/11_8_499.pdf
- สุดสงวน สุธีสร. (2543). *เหยื่ออาชญากรรม*. ค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2563, จาก:
<http://dspace.spu.ac.th/bitstream/123456789/5525/10/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%202.pdf>
- สุเทพ เอี่ยมคง. (2560). *สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย*. สถาบันพระปกเกล้า. ค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2562, จาก: <http://www.kpi.ac.th/>
- สุมาลีณี คชเวช. (2554). *แนวทางการพัฒนาการประสานงานส่งกลับของหญิงและเด็กไทยที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ส่งกลับจากต่างประเทศ*. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรพรรณ วงษ์เพชร. (2558). *กลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรทัย จุลสุวรรณรักษ์. (2550). *การค้ามนุษย์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรรถพงศ์ พันธุ์รัตน์. (2560). *รายงานการศึกษาส่วนบุคคลเรื่อง การทำงานอย่างผิดกฎหมายของคนไทยในประเทศมาเลเซีย: แนวทางการบริหารจัดการ*. กระทรวงการต่างประเทศ.
- อริสรา ยอดดำเนิน. (2551). *ปัญหาการค้ามนุษย์: ศึกษากรณีการค้าหญิงและเด็กต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายโดยการบังคับใช้แรงงานในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- แอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล. (2561). *ความหมายสิทธิมนุษยชน*. ค้นเมื่อ 14 ตุลาคม 2562, จาก:
<https://www.amnesty.or.th/latest/blog/62/>

งานเอกสารภาษาอังกฤษ

- Elias, Robert. *Victim of the System: Crime Victims and Compensation in American Politics and Criminal Justice*. New Brunswick, N J: Transaction Books, 1989”
- Health Equity Initiatives. (2012). *Forced labor, Human trafficking and mental health. The experiences of refugees and asylum seekers in Malaysia*. (2nd ed.).
- Mohd Na'eim Ajis, Kamarulzaman Askandar & Saadon Awang. (2015). *International Migration and Human Trafficking in Malaysia: A Study on Illegal Immigrants*. Retrieved September 23, 2019, from: <https://padlet->

- uploads.storage.googleapis.com/30089919/ae3f16d41e77a1c7a4710ebb95d77e5c/HT_in_Msia_Illegal_Immig_Journal_2015.pdf
- Mohd Na'eim Ajis, Kamarulzaman Askandar & Saadon Awang. (2015). *International Migration and Human Trafficking in Malaysia: A Study on Illegal Immigrants*. Retrieved September 23, 2019, from: https://padlet-uploads.storage.googleapis.com/30089919/ae3f16d41e77a1c7a4710ebb95d77e5c/HT_in_Msia_Illegal_Immig_Journal_2015.pdf
- Sheila Devi Michael. (2014). *HUMAN TRAFFICKING IN MALAYSIA: THE RESPONSE OF THE MALAYSIAN GOVERNMENT*. Retrieved September 23, 2019, from: <https://mjir.um.edu.my/article/view/3200/7006>
- Suhakam. (2014). *TRAFFICKING IN WOMEN AND CHILDREN*. Retrieved September 29, 2019, from: <http://www.suhakam.org.my/wpcontent/uploads/2013/12/Trafficking-in-women-and-children2004.pdf>
- Suhakam. (2020). *Human Trafficking*. Retrieved February 4, 2020, from: <https://www.suhakam.org.my/human-trafficking/>
- Suhana Saad and Ali Salman. (2014). *Government policy and the challenge of eradicating human trafficking in Malaysia*. Retrieved September 23, 2019, from: <http://journalarticle.ukm.my/8325/1/7x.geografica-nov14-suhana-edam.pdf>
- Usman Mika'il Usm. (2017). *The Tripartite Trafficking*. Retrieved September 23, 2019, from: https://pdfs.semanticscholar.org/5872/f66ead50d914e3224c17e4c0d95034bdf8ae.pdf?_ga=2.67632465.1134617435.1575559304-376485476.1575559304
- Wan Nur Ibtisam Wan Ismail. (2014). *HUMAN TRAFFICKING POLICY IMPLEMENTATION: A CASE STUDY OF MALAYSIA*. Retrieved September 23, 2019, from: http://studentsrepo.um.edu.my/4625/1/WAN_NUR_IBTISAM_WAN_ISMAIL_EH_A_090009_-_DATED_130914.pdf
- Women's Aid Organisation (WAO). (2017). *Human Trafficking in Malaysia: A Focus on Women and Children*. Retrieved September 23, 2019, from: <https://wao.org.my/publications/human-trafficking-in-malaysia-a-focus-on-women-and-children/>

สัมภาษณ์

นายกฤษ. (2562, 12 พฤศจิกายน). เอกอัครราชทูตที่ปรึกษา, ที่ สถานเอกอัครราชทูต.

นายอับดุล. (2462, 20 ตุลาคม). เจ้าหน้าที่ฝ่ายกงสุล, ที่ สถานเอกอัครราชทูต.

น.ส. ฟาตีมะห์. (2462, 20 ตุลาคม). เจ้าหน้าที่ฝ่ายกงสุล, ที่ สถานเอกอัครราชทูต.

- น.ส. นารี. (2562, 13 ตุลาคม). อาสามัครคนไทย รัฐสรมบ้น, ที่ สรมบ้น.
- น.ส. มาลา. (2562, 13 ตุลาคม). อาสามัครคนไทย รัฐมะละกา, ที่ กัวลาลัมเปอร์.
- น้องฝ้าย. (2562, 13 ตุลาคม). ที่ บ้านพักสตรี.
- น.ส. วรณ. (2563, 24 ตุลาคม). ที่บ้านพักสตรี.
- น.ส. ตี๊กตา. (2563, 24 ตุลาคม).
- น.ส. ออน. (2563, 24 ตุลาคม).
- ลุงรี. (2562, 13 ตุลาคม). ที่ สถานกักกัน.
- นายสุ. (2562, 13 ตุลาคม). ที่ สถานกักกัน.
- น้องยา. (2563, 24 ตุลาคม).
- น.ส. ก๊ะกะ. (2563, 24 ตุลาคม). ที่ บ้านพักสตรี.

ภาคผนวก ก

แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

ภาคผนวก 1

แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง ชีวิตเหี่ยวจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านและการดำเนินการช่วยเหลือ
ของประเทศไทย

(คำถามสำหรับชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน)

.....

ผู้วิจัย นางสาวกานต์สินี แก้วเพ็ง นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วันชัย ธรรมสังการ
วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์

เริ่มการสัมภาษณ์เวลา.....น. จบการสัมภาษณ์เวลา..... น.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์

เพศ ชาย หญิง ภูมิลำเนา.....เชื้อชาติ..... สัญชาติ.....
ศาสนา..... ปัจจุบันอายุ.....ปี สถานภาพ โสด สมรส หย่า/หม้าย
ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก

อาชีพในประเทศไทย..... รายได้ในประเทศไทย (ต่อเดือน).....
อาชีพในประเทศเพื่อนบ้าน..... รายได้ในประเทศเพื่อนบ้าน (ต่อเดือน).....

ภูมิภาค ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ภาคเหนือ ภาคใต้

เดินทางเข้า - ออก ประเทศเพื่อนบ้านอย่างไร.....

วิธีการเดินทางเข้าประเทศ ทางรถยนต์ ทางเครื่องบิน
 รถบัสโดยสาร อื่น ๆ ระบุ.....

เอกสารการเดินทาง หนังสือเดินทาง ใบผ่านด่าน ไม่มีเอกสาร

ทำงานประเทศเพื่อนบ้านมาก่อนหรือไหม เคย ไม่เคย

เคยไปทำงานต่างประเทศหรือไหม เคย ไม่เคย

ระยะเวลาทำงาน.....ปี.....เดือน ณ สถานประกอบกิจการ ชื่อ.....

ส่วนที่ 2 สาเหตุหลักที่ท่านตัดสินใจเดินทางเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน

ลำดับ	สาเหตุหลัก	ข้อเท็จจริง
1.	ครอบครัวมีฐานะยากจน รายได้ ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต
2.	ขาดโอกาสทางการศึกษา

3.	มีภาระต้องแบ่งเบาช่วยเหลือครอบครัว
4.	กระแสนิยม
5.	อิทธิพลจากคำชักจูงจากคนรู้จักญาติ หรือคนในครอบครัว
6.	บิดามารดาหย่าร้างกัน
7.	ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวไม่ดี มีเรื่องทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายร่างกาย
8.	ไม่มีงานทำและขาดโอกาสในการยกระดับรายได้หรือเปลี่ยนงาน
9.	ปัญหาภาระหนี้สินครอบครัว
10.	ป่วยพิการทางสังคม เช่น ติดสุรา เรื้อรัง ติดการพนัน ติดยาเสพติด
11.	ความเหลื่อมล้ำของรายได้
12.	การอพยพย้ายถิ่นเพื่อหางานทำ
13.	สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่
14.	ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่กลมกลืนกัน

ส่วนที่ 3 เส้นทางชีวิตของการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในเพื่อนบ้าน

1.	ลักษณะการเข้าสู่การตกเป็นเหยื่อ
2.	เส้นทางการเดินทาง
3.	ลักษณะการทำงานและการถูกทารุณกรรมของกลุ่มตัวอย่างหลังจากตกเป็นเหยื่อ
4.	ลักษณะของการดำเนินชีวิต
5.	การหลุดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ส่วนที่ 4 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์

1.	ด้านร่างกาย
2.	ด้านจิตใจ
3.	การวางแผนการดำเนินชีวิต ในอนาคต

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี
กานต์สินี แก้วเพ็ง

ภาคผนวก 2

แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก

เรื่อง ชีวิตเหี่ยวจากการค้ามนุษย์ของชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านและการดำเนินการช่วยเหลือ
ของประเทศไทย

(คำถามสำหรับข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อ)

.....
ผู้วิจัย นางสาวกานต์สินี แก้วเพ็ง นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วันชัย ธรรมสัจการ
วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์
เริ่มการสัมภาษณ์เวลา.....น. จบการสัมภาษณ์เวลา..... น.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์

เพศ ชาย หญิง อายุ.....ปี สถานภาพ โสด สมรส หย่า/หม้าย

ระดับการศึกษา

- ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี
 ปริญญาโท ปริญญาเอก

หน่วยงานที่ท่านปฏิบัติงาน.....ตำแหน่งของท่าน (ระบุ)

ระยะเวลาการทำงานด้านการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์.....ปี.....เดือน

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อกระบวนการค้ามนุษย์

1.	ท่านมีมุมมองอย่างไรต่อขบวนการ ค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน
2.	ท่านคิดว่าสาเหตุหลักของคนไทยเดิน ทางเข้ามาประเทศเพื่อนบ้านคืออะไร
3.	รูปแบบที่ท่านพบเห็นของ ขบวนการค้ามนุษย์ มีการกระทำด้วย วิธีการ โดยมีวัตถุประสงค์ใด	มีการกระทำด้วยวิธีการ..... วัตถุประสงค์.....

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์

1.	กระบวนการช่วยเหลือของ สอท. มีกระบวนการลำดับ อย่างไรบ้าง
----	---	---

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการช่วยเหลือคนไทยจากการค้ามนุษย์

ลำดับ	ปัญหาและอุปสรรคของ กระบวนการช่วยเหลือ	สภาพปัญหา
1.	ปัญหาของผู้ปฏิบัติงาน
2.	ปัญหาจากเหยื่อการค้า มนุษย์
3.	ปัญหาเกี่ยวกับการ ประสานงานระหว่าง หน่วยงานต่าง ๆ
4.	ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูล

ส่วนที่ 5 ข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ในเขตพื้นที่
ประเทศเพื่อนบ้าน

1.	ด้านการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่
2.	แนวทางการป้องกันปัญหา การค้ามนุษย์

ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านให้ความร่วมมือเป็นอย่างดียิ่ง
กานต์สินี แก้วเพ็ง

ภาคผนวก ข

เอกสารรับรองโครงการวิจัย
โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

เอกสารรับรองโครงการวิจัย
โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รหัสรับโครงการ: 2020 – PSU - St - QI 022

ชื่อโครงการ: ชีวิตของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวไทยในมาเลเซียและกระบวนการช่วยเหลือของรัฐไทย

รหัสหนังสือรับรอง: PSU IRB 2020 – PSU – St 019

ชื่อหัวหน้าโครงการ: นางสาวกานต์สินี แก้วเพ็ง

หน่วยงานที่สังกัด: หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนามนุษย์และสังคม
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เอกสารที่รับรอง: 1. แบบเสนอโครงการเข้ารับการประเมินจริยธรรมในงานวิจัย
2. เครื่องมือวิจัย
3. ใบเชิญชวนและใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

วันที่รับรอง: 15 กรกฎาคม 2564

วันที่หมดอายุ: 15 กรกฎาคม 2566

ขอรับรองว่าโครงการดังกล่าวข้างต้น ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบโดยสอดคล้องกับหลักการ
เบลมอนต์ (Belmont) จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และขอให้รายงานผลการวิจัยทุก 1 ปี ตามแบบฟอร์ม AP-007

(ลงนาม)..... นวินทร์ พุ่มดวง

(ศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร พุ่มดวง)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
สาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คำอธิบาย และชี้แจง สำหรับผู้เข้าร่วมวิจัย
เรื่อง “ชีวิตของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวไทยในมาเลเซียและกระบวนการช่วยเหลือของรัฐไทย”

ข้าพเจ้า น.ส. กานต์สินี แก้วเพ็ญ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนา
มนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จะดำเนินการวิจัย เรื่อง “ชีวิตของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาว
ไทยในมาเลเซียและกระบวนการช่วยเหลือของรัฐไทย”

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. เพื่อศึกษาชีวิตของเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวไทยในมาเลเซีย
2. เพื่อศึกษากระบวนการช่วยเหลือของรัฐไทยต่อเหยื่อจากการค้ามนุษย์ชาวไทยในมาเลเซีย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการช่วยเหลือของรัฐไทยต่อเหยื่อจากการค้ามนุษย์

ชาวไทยในมาเลเซีย

ประโยชน์จากงานวิจัยที่จะได้รับ

โดยผลประโยชน์จากงานวิจัยครั้งนี้ ผู้เข้าร่วมวิจัยจะไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง แต่อาจจะได้รับ
ผลประโยชน์ทางอ้อม ได้แก่

1. หน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง จะได้ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางพัฒนากระบวนการช่วยเหลือ
เหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในมาเลเซีย หรือเป็นแนวทางการป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ต่อไป

2. ผู้เข้าร่วมวิจัย สังคม และชุมชน จะเป็นการนำข้อมูล ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ มาเป็นองค์ความรู้
เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับภัยการค้ามนุษย์ให้แก่คนทั่วไปรับทราบ ให้เกิดความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญ
ของภัยการค้ามนุษย์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการร่วมมือการป้องกันการจะตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย
ซึ่งรายละเอียดการสัมภาษณ์ มีดังนี้

1. กลุ่มเข้าร่วมวิจัย จะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยใน
มาเลเซีย ประกอบด้วย กลุ่มเหยื่อค้ามนุษย์ 2 คน กลุ่มเหยื่อค้าประเวณี 2 คน กลุ่มแรงงานลูกเรือประมง 2
คน และกลุ่มบังคับใช้แรงงาน 2 คน รวมทั้งหมด 8 คน 2) ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากร ที่มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือการค้ามนุษย์ของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์
ประกอบด้วย ตำแหน่งอัครราชทูตที่ปรึกษา 1 คน เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ 2 คน และบุคลากร
(อาสาสมัครคนไทย) 2 คน รวมทั้งหมด 5 คน

2. ก่อนมีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยการวิจัยครั้งนี้ให้แก่ผู้ให้ข้อมูลทุก
คนทราบ และเปิดเผยตนเองของนักวิจัย

3. ผู้วิจัยอ่านคำอธิบาย และคำชี้แจงให้แก่ผู้เข้าร่วมวิจัยเข้าใจ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลยินยอมอนุญาตให้เก็บ
ข้อมูลโดยการสมัครใจ

4. ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ จำนวน 2 ครั้ง ซึ่งจะสัมภาษณ์ครั้งละ 15 - 20 นาที

5. งานวิจัยครั้งนี้ ไม่มีความเสี่ยงต่อผู้เข้าร่วมวิจัย เพราะผู้วิจัยมีการเก็บรักษาความลับ โดยการ
สัมภาษณ์และนำเสนอข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลโดยใช้ชื่อสมมติ และนำเสนอภาพรวมเชิงวิชาการเท่านั้น

5. เมื่อผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลงานวิทยานิพนธ์เสร็จสิ้นตามหลักสูตรระดับปริญญาโทเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัย
จะดำเนินการทำลายข้อมูล รวมทั้งเทปบันทึกเสียง จากการเก็บข้อมูลทั้งหมด โดยลบไฟล์เอกสาร และไฟล์
เสียงทั้งหมด และส่วนเอกสารต่างๆ รวมทั้งแบบสัมภาษณ์จะทำลายโดยการเผาทั้งหมด เพื่อไม่ให้ข้อมูลจาก
การศึกษาได้เผยแพร่ต่อสาธารณะ

หมายเหตุ: ถ้าหากผู้เข้าร่วมวิจัยรู้สึกไม่สบายใจ อึดอัดใจ หรือไม่สะดวกในการตอบคำถาม ผู้เข้าร่วมวิจัย
สามารถปฏิเสธการตอบคำถามในบางคำถามได้

ภาคผนวก ค

บทความประชุมวิชาการ

การค้ามนุษย์: กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อของรัฐไทยในประเทศเพื่อนบ้าน
Human Trafficking: Helping Process Trafficked Victims of Thai Government in
Neighbouring Countries.

กานต์สินี แก้วเพ็ง¹ และ วันชัย ธรรมสังการ²

Kansinee Kaewpheng¹ and Wanchai Dhammasaccakarn²

¹นักศึกษาลัทธิศาสตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และ ²รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาสังคม
วัฒนธรรม และการพัฒนามนุษย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹ Master of Arts Program in Human and Social Development Studies,
Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University and ² Associate. Professor, Dr.
Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษากระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ของสถานเอกอัครราชทูตไทย
แห่งหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้าน โดยสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการช่วยเหลือเหยื่อจากการดำเนินคดี
เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ภายใต้การช่วยเหลือของสถานเอกอัครราชทูตฯ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ของสถานเอกอัครราชทูตฯ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรค
ของกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น บทความนี้ใช้วิธีการศึกษาผ่าน
บทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง รายงานผลการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ของสถานเอกอัครราชทูตฯ
และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ และปัญหาอุปสรรคของ
กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนากระบวนการช่วยเหลือเหยื่อ นอกจากนี้ มีการ
สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับบุคลากรที่มีหน้าที่ช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ของสถาน
เอกอัครราชทูตไทย จำนวน 5 คน ผลการวิเคราะห์ พบว่า การดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์
ของสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้านนั้น เป็นเพียงการช่วยเหลือติดตามและตรวจสอบ
สถานะบุคคล รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินคดีและประสานงานส่งตัวกลับประเทศ เมื่อบุคคลเหล่านั้นพ้น
โทษ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดูแล ส่วนปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อเกิด
จากขั้นตอนการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนี้ ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่และด้านเหยื่อยัง
ส่งผลกระทบต่อการทำงาน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ให้การช่วยเหลือเหยื่อมีไม่เพียงพอ และตัวเหยื่อไม่
ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ ด้วยเหตุนี้ ส่งผลให้กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ของสถาน
เอกอัครราชทูตเป็นไปด้วยความล่าช้า

คำสำคัญ : การค้ามนุษย์, กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อ, ประเทศเพื่อนบ้าน

Abstract

This article focuses on the process of helping victims of human trafficking at Thai Embassy in a neighboring country. It reflects the approach to helping victims of human trafficking litigation under the help of the embassy. The aim for study the process of helping victims of human trafficking of the embassy, including studying about the problems and obstacles of the victim rescue process. To achieve the above objectives, this article uses educational methods through relevant academic articles, report of the embassy's aid to human trafficking victims and other documents related to human trafficking victims processes and problems and obstacles of the victim rescue process for guide the development of procedures for victims of human trafficking. In addition, semi-structured interviews were conducted with personnel responsible for the victims human trafficking by the Royal Thai Embassy totaling 5 people. The results of the analysis showed that the human trafficking victim was undertaken by a Thai embassy in that neighbouring country. It is only to help track and verify the status of people, as well as expedite the prosecution and coordinate repatriation when those persons were released for the relevant agencies to take care. The problems and obstacles of the victim rescue process arise from the process of coordination with various agencies. In addition, the staff and the victim problems also affect their work. Due to insufficient assistance to the victims and the victims do not cooperate with the authorities, thus the Thai Embassy has delayed the process of helping victims of human trafficking.

Keywords: Human trafficking, Helping Process Trafficked Victims, Neighbouring Countries.

1. บทนำ

การค้ามนุษย์หรือการค้าทาสมิใช่ปรากฏการณ์ใหม่แต่อย่างใด เพราะการค้ามนุษย์เป็นปัญหาหนึ่งที่สังคมทั่วโลกให้ความสนใจ เนื่องจากปัญหาการค้ามนุษย์ได้ก่อให้เกิดปัญหาและผลกระทบต่อคนในสังคมในด้านต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ทั้งในระดับสากล ภูมิภาค และภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรงที่สุด ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โอกาสและอนาคต ความปลอดภัย และความมั่นคงของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ

ปัญหาการค้ามนุษย์ถือเป็นปัญหาที่สังคมโลกและสังคมไทยต่างต้องเผชิญมาเป็นเวลานานกว่าพันปี เกิดขึ้นนับตั้งแต่สมัยยุคกรีกโบราณและยุคโรมัน ซึ่งแต่เดิมการค้ามนุษย์เป็นการบังคับใช้แรงงานทาส การค้าทาส และการค้าประเวณี (เรื่องฤทธิ์ ลือลา, 2560) แต่ในปัจจุบัน คำว่า “ทาส” ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากเดิม อาจเป็นเพราะยุคสมัยโลกาภิวัตน์และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั่นเองที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการค้าทาสกลายเป็นสินค้าและปัจจัยการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมต่าง ๆ จนกลายเป็น “กระบวนการค้ามนุษย์” แม้ว่าสังคมโลกจะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมายนับแต่อดีต แต่การค้ามนุษย์ก็ยังคงมีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและแอบแฝงเข้ามาจากการพัฒนาและความเจริญเติบโตทางสังคม

อาเซียนก็เป็นภูมิภาคหนึ่งที่ได้รับผลกระทบในเรื่องของปัญหาการค้ามนุษย์ เนื่องมาจากในหลายประเทศของอาเซียนได้เป็นเสมือนประเทศต้นทาง ประเทศทางผ่าน และรวมไปถึงการเป็นประเทศปลายทาง จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประเทศในภูมิภาคอาเซียนและนานาชาติ จากการก่อเกิดกระบวนการค้ามนุษย์อย่างต่อเนื่องโดยไม่มีสิ้นสุด (อรพรรณ แซ่เอี้ยว, 2561) อย่างไรก็ตาม การแก้ปัญหาของอาเซียนผ่านกลไกในกรอบอาเซียนเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ที่ไทยเป็นภาคี ได้แก่ ASEAN Declaration Against Trafficking in Persons Particularly Women and Children ปี ๒๕๔๗ ที่เน้นการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเป็นการคัดแยกเหยื่อออกจากผู้กระทำผิด โดยได้มีการกำหนดบทลงโทษขั้นรุนแรงแก่ผู้กระทำผิดฐานค้ามนุษย์ และสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญาของภูมิภาคอาเซียน (The Treaty on Mutual Legal Assistance in Criminal Matters among Like-Minded ASEAN Member Countries) ซึ่งจะทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพความร่วมมือในการดำเนินคดีค้ามนุษย์ในอาเซียนได้อีกทางหนึ่ง และนอกจากนี้ยังมีกรอบกลไกที่ยังอยู่ในการพิจารณาจัดทำ คือ Regional Plan of Action to Combat Trafficking in Persons และการจัดทำอนุสัญญาอาเซียนว่าด้วยการค้ามนุษย์ (ASEAN Convention on Trafficking in Persons) เพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือที่มีอยู่ในกรอบ Coordinated Mekong Ministerial Initiative against Trafficking (COMMIT) อีกด้วย (กองการสังคม กรมองค์การระหว่างประเทศ, 2555)

สำหรับประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการค้ามนุษย์ อันเกิดมาจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ก่อให้คนในสังคมขาดความมั่นคงทางด้านสังคม

ชุมชน และครอบครัว ส่งผลให้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานเดิมไปสู่ถิ่นที่อยู่ใหม่ เพื่อแสวงหาโอกาสความมั่นคงในการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างเท่าเทียม และเสมอภาคกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส และมีฐานะยากจน จึงส่งผลให้นักค้ามนุษย์ได้ใช้โอกาสนี้เข้ามาแสวงหาประโยชน์จากกลุ่มผู้อพยพ โดยการหลอกลวง บังคับ ช่มชู้ หรือด้วยความสมัครใจ จนภายหลังตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ โดยการนำมาค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงาน การบังคับให้ขอทาน เพื่อนำไปแสวงหาผลประโยชน์ในทางผิดกฎหมาย

ด้วยสถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทย ตามรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกา ประจำปี 2563 (Trafficking in Person (TIP) Report 2020) ระบุว่าประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง โดยมีการแสวงหาประโยชน์จากผู้อื่นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แต่ในขณะที่เดียวกันยังมีสถานะเป็นประเทศปลายทางที่มีการค้ามนุษย์จากต่างประเทศ และมีสถานะเป็นประเทศทางผ่านโดยใช้เป็นทางผ่านเพื่อส่งออกไปยังประเทศอื่น ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงเป็นประเทศทางผ่านที่ขบวนการค้ามนุษย์ได้นำผู้หญิง ผู้ชาย และเด็กที่เป็นเป้าหมายของการบังคับใช้แรงงานและการค้าประเวณีชาวไทยเพื่อนำไปค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้านเป็นจุดหมายปลายทางที่นิยมกันของกลุ่มแรงงานผู้อพยพ หรือด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ชาวไทยมีการย้ายถิ่นฐาน

ชาวไทยตัดสินใจเดินทางอพยพย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศเพื่อนบ้านของไทยนั้นเพราะต้องการแสวงหาโอกาสการทำงาน และสร้างรายได้ที่ดีกว่าในประเทศไทย ซึ่งในมุมมองของชาวไทย เชื่อว่าหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้านของไทยมีการพัฒนามากกว่า และเมื่อมีการรับรู้เช่นนี้จึงเป็นเป้าหมายในการเสี่ยงโชค และแสวงหาโอกาสเข้ามาทำงาน ผนวกกับกระแสค่านิยมที่เชื่อว่าการเดินทางไปทำงานยังต่างประเทศนำมาซึ่งผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากกว่าการทำงานในประเทศไทย ซึ่งความรู้ที่ได้รับอาจขาดข้อเท็จจริง ขาดการศึกษาข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ จนกลายเป็นช่องทางของผู้ฉวยโอกาสโดยไม่สุจริตที่แอบแฝงมาจากกลุ่มอาชญากรรมต่าง ๆ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายกับชาวไทยที่เดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านของไทย

ซึ่งปัจจุบันพบว่า มีชาวไทยถูกจับกุมจากการเดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านเป็นจำนวนมาก และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง เหตุจากการเข้ามาทำงานผิดกฎหมาย การลักลอบเข้าเมือง การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี รวมไปถึงปัญหาการค้ามนุษย์ และจากสถิติของสถานเอกอัครราชทูตไทยที่ได้รับรายงานจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและสำนักงานตำรวจแห่งชาติในประเทศเพื่อนบ้าน ปี พ.ศ. 2561 – 2562 พบว่า มีชาวไทยถูกจับกุมในคดีต่าง ๆ ประมาณ 1,654 คน (กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, 2563) ซึ่งได้แก่ คดียาเสพติด คดีค้าประเวณี คดีลักลอบเข้าเมือง คดีทำงานผิดกฎหมาย และคดีค้ามนุษย์ ซึ่งชาวไทยที่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวข้องกับ การค้ามนุษย์ และสถานเอกอัครราชทูตฯ ดำเนินการช่วยเหลือนั้น จากสถิติเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยตามรายงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในประเทศเพื่อนบ้าน ปี พ.ศ. 2560 – 2561 มีประมาณ

632 คน ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนค่อนข้างมากของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยที่เดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ เช่น เวียดนาม อินโดนีเซีย พม่า บังคลาเทศ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงมีภารกิจหลักเกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยที่ถูกดำเนินคดีต่าง ๆ โดยมีหน้าที่ดำเนินการช่วยเหลือติดตามและตรวจสอบสถานะบุคคล รวมทั้งเร่งรัดการดำเนินคดีและประสานงานส่งตัวกลับประเทศไทยเมื่อบุคคลเหล่านั้นพ้นโทษ เพื่อให้หน่วยงานเกี่ยวข้องดูแลต่อไป จนกว่าจะสามารถกลับสู่การใช้ชีวิตได้ตามปกติของสังคม

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูตฯ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นการค้ามนุษย์ และกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ ซึ่งบทความวิจัยนี้นำเสนอประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีสถานเอกอัครราชทูตฯ ทำหน้าที่เป็นตัวกลางประสานงานช่วยเหลือในฐานะตัวแทนรัฐบาล โดยผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ไว้ดังนี้

คำว่า “การค้ามนุษย์” (Human Trafficking) มีการอ้างอิงตามความหมายขององค์การสหประชาชาติได้กำหนดคำนิยามในพิธีสารเพื่อป้องกัน ปร่าบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children) โดยพิธีสารดังกล่าวนี้ได้ถูกแนบไว้ท้ายอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime) ในพิธีสารฯ ข้อที่ 3 ซึ่งได้นิยามคำว่า “การค้ามนุษย์” ไว้ดังนี้

“การค้ามนุษย์” หมายถึง การจัดหา การขนส่ง การส่งต่อ การจัดให้อยู่อาศัย หรือการรับไว้ซึ่งบุคคลด้วยวิธีการขู่เข็ญ หรือด้วยการใช้กำลัง หรือด้วยการบีบบังคับในรูปแบบอื่นใดด้วยการลักพาตัว ด้วยการฉ้อโกง ด้วยการหลอกลวง ด้วยการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือด้วยการใช้สถานะความเสี่ยงภัย จากการค้ามนุษย์โดยมิชอบ หรือมีการให้หรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจควบคุมบุคคลอื่น เพื่อความมุ่งประสงค์ในการแสวงประโยชน์ การแสวงประโยชน์อย่างน้อยที่สุดให้รวมถึงการแสวงประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่นหรือการแสวงประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ การเอาคนลงเป็นทาสหรือการกระทำอื่น

เสมือนการเอาคนลงเป็นทาส การทำให้ตกอยู่ใต้บังคับ หรือการตัดอวัยวะออกจากร่างกาย (สรายุทธยหะกร, 2558)

นอกจากนี้ มีการทบทวนความหมายของคำว่าการค้ามนุษย์ ที่ปรากฏอยู่ในมาตรา 6 ของการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พ.ศ. 2562 ดังนี้ว่า

“มาตรา 6 ผู้ใดเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ (1) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด โดยข่มขู่ ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบ ใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ ชูเชิญว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ หรือโดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้น เพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิดในการแสวงหาประโยชน์จากบุคคลที่ตนดูแล หรือ (2) เป็นธุระจัดหา ซื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขังจัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็กถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์” (มาตรา 6 แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ 2551, 2562)

ตามความหมายปรากฏในมาตรา 6 ของบทกฎหมายไทยนั้น คำนิยามหรือความหมายของ ก ร ค้ามนุษย์มีเนื้อความความหมายตามพิธีสารเพื่อการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children) ซึ่งสรุปการค้ามนุษย์ตามมาตรา 6 (เรื่องฤทธิ์ ลือลา, 2562) ได้ ดังนี้

1. การกระทำ (Action) คือ การจัดหา ล่อลวง นำพา ซื้อจำหน่าย กักขัง ซ่อนเร้น เป็นต้น
2. วิธีการ (Means) คือ ใช้กลอุบายหลอกลวง ฉ้อฉล ประทุษร้าย ยุยงส่งเสริม ใช้อำนาจ ชูเชิญ บังคับการกระทำโดยมิชอบ หรือในลักษณะที่ละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพหรือศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
3. วัตถุประสงค์ (Purposes) คือ เพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ เช่น เพื่อการอนาจาร เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางเพศ การเอาคนเป็นทาส การกดขี่แรงงาน หรือการบังคับตัดอวัยวะจากร่างกาย เป็นต้น

นอกจากนี้ บทความวิจัยครั้งนี้ยังอธิบายเกี่ยวกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยสามารถแบ่งกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อ ดังนี้ 1) การช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ ภายในประเทศ เป็นการดำเนินงานหลายขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนการช่วยเหลือจะคำนึงถึงประโยชน์ของเหยื่อเป็นสำคัญ และการดำเนินการแต่ละขั้นตอนต้องได้รับความร่วมมือจากสาขาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรวบรวมข้อเท็จจริง การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ การให้ความช่วยเหลือคุ้มครองเด็กและหญิงที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ตลอดจนติดตาม

ผลการให้ความช่วยเหลือ โดยมีขั้นตอนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ (อมรพรรณ วงษ์เพชร, 2559) ดังนี้ (1) การรับแจ้งเหตุ/เบาะแสการค้ามนุษย์ (2) การประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลังจากการสืบค้นข้อเท็จจริงและมีมูลเหตุเพียงพอน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล เพื่อดำเนินการวางแผนเตรียมความพร้อมก่อนเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ และจับกุม (3) การเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ จับกุม และการช่วยเหลือเบื้องต้น (4) สอบข้อเท็จจริง/คัดแยกผู้เสียหาย นำมาใช้ประกอบการวางแผนพิจารณาให้ความช่วยเหลือ หากคัดแยกเหยื่อแล้วและไม่ได้ตกเป็นผู้เสียหายจะดำเนินการพิจารณาให้ความช่วยเหลือคุ้มครองตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน และหากคัดแยกเหยื่อแล้วและได้ตกเป็นเหยื่อ จะพิจารณาให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อย่างเหมาะสมในเรื่องที่พักอาศัย อาหาร ยารักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟูทางร่างกายและจิตใจ การให้การศึกษ ฝึกอบรม และการช่วยเหลือทางกฎหมาย (5) การส่งกลับประเทศภูมิลำเนา และ (6) การติดตามประเมินผล เพราะเหยื่อการค้ามนุษย์ที่ถูกส่งคืนสังคมนั้นมักจะกลับไปเผชิญกับสภาพแวดล้อมเดิม และมีความเสี่ยงที่เหยื่อการค้ามนุษย์จะถูกละเมิดสิทธิ และย้อนกลับเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์ ดังนั้นการติดตามประเมินผลจะช่วยให้ทราบว่าสาเหตุของการกลับเข้าสู่ขบวนการค้ามนุษย์คืออะไร และควรมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขกระบวนการส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์ต่อไปอย่างไร 2) การช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ ซึ่งบทความนี้ อธิบายเกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านนั้นจะได้รับการช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ที่ตั้งอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน ในฐานะตัวแทนรัฐบาล ซึ่งการช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์กลายเป็นภารกิจหลักตามพันธกิจของ การคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศตามพันธกิจของกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งได้มอบหมายให้กรมการกงสุลเป็นหน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางติดต่อประสานงานระหว่างสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ และญาติในประเทศไทยของเหยื่อในต่างประเทศ

ทั้งนี้ กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ ได้กำหนดนโยบายและภารกิจให้กองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ เป็นหน่วยปฏิบัติงานโดยตรงและได้กำหนดภารกิจหน้าที่ด้านการคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ ซึ่งเป็นพันธกิจของกรมการกงสุล และนโยบายของกองคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ โดยมีภารกิจหลักเกี่ยวกับการช่วยเหลือชาวไทยในต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นกรณีการช่วยเหลือคุ้มครองแรงงานไทยที่เดินทางเข้ามาทำงานในต่างประเทศอย่างถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย การช่วยเหลือลูกเรือประมง การช่วยเหลือหญิงไทยที่ถูกหลอกลวงค้าประเวณีและถูกบังคับมาใช้แรงงานอย่างทารุณ รวมถึงการช่วยเหลือคนไทยที่กระทำความผิดถูกจับกุม จำคุก และมีการคุมขังเพื่อดำเนินคดี (สมพงษ์ กางทอง, 2555)

ดังนั้น กระบวนการช่วยเหลือของประเทศไทยจึงมีความคล้ายคลึงกับลักษณะการช่วยเหลือและการต่อต้านการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านของอาเซียน อาทิเช่น ประเทศอินเดียที่พยายามนำกฎหมายของภาครัฐบาลภายในประเทศมาใช้เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ หรือประเทศสิงคโปร์ ที่ได้ใช้นโยบายแบบ 4P เพื่อทำให้เกิดการป้องกันปราบปราม และเยียวยาตลอดจนเกิด

ความร่วมมือระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ประเทศจีนที่เป็นประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคแห่งนี้ ก็ได้มีแนวทางทิศทางการยุทธศาสตร์ที่ค่อนข้างชัดเจน จากทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การปรับปรุงกลไกป้องกันอาชญากรรม ๒) การต่อสู้กับอาชญากรรมและช่วยเหลือผู้เสียหาย ๓) การบำบัดฟื้นฟูและกลับคืนสู่สังคมของเหยื่อการค้ามนุษย์ และ ๔) การปรับปรุงกฎหมายและบังคับใช้กฎหมาย (สุนันทา พาเมลา วอร์ด, 2562) เป็นต้น

นอกจากนี้ กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยในคดีต่าง ๆ จะเกี่ยวข้องกับการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐทั้งของประเทศเพื่อนบ้านและไทย เพื่อดำเนินให้การช่วยเหลือ ค้ำครองแก่เหยื่อชาวไทยจากการค้ามนุษย์ และขั้นตอนการส่งตัวกลับประเทศ เพื่อให้เหยื่อกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติในสังคม ดังนั้น ขั้นตอนการประสานงาน และขั้นตอนส่งกลับประเทศ จึงเป็นกระบวนการช่วยเหลือหลักตามภาระหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตฯ หรือสถานกงสุลใหญ่ในประเทศเพื่อนบ้าน โดยผู้วิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดการประสานงาน และกระบวนการส่งกลับประเทศ ดังความละเอียดต่อไปนี้ แนวคิดการประสานงาน ตามความหมายจากนักวิชาการ สามารถสรุปได้ว่า การประสานงานเป็นกระบวนการบริหารงานเพื่อจัดระบบ ระเบียบการทำงานให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นสามารถดำเนินการเป็นไปอย่างเรียบร้อย บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม การประสานงานนั้นอาจดำเนินการเป็นทางการหรือไม่ทางการก็ได้ตามสถานการณ์ และอาจเป็นการประสานงานภายในองค์กร หรือระหว่างองค์กร โดยมีประเด็นสำคัญของการประสานงาน คือ การมุ่งประสานพลังความสามารถของบุคคลในการทำงาน ทรัพยากร และจิตใจ เพื่อปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จ โดยลดปัญหาความขัดแย้ง การทำงานที่เกิดความซ้ำซ้อนซึ่งกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์นั้นมีหลากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งการทำงานหลากหลายหน่วยงานนั้นมีความจำเป็นต้องรู้จักการประสาน ยิ่งเฉพาะปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน การประสานงานจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการประสานงานเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ การประสานงานถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญกระบวนการหนึ่งในการบริหารงานขององค์กร

นอกจากนี้ กระบวนการส่งตัวกลับประเทศ เป็นหนึ่งในกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย เมื่อพ้นโทษแล้ว สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ในประเทศเพื่อนบ้านจะดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อโดยการส่งตัวกลับประเทศไทย โดยดำเนินการประสานงานกับกระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีการกึ่งในการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือคุ้มครองสวัสดิภาพแก่ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ และได้รับผลกระทบจากการกระทำความรุนแรง ตามรูปแบบการดำเนินงานของกระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีการดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง ฟื้นฟู เยียวยา ส่งกลับ และคืนสู่สังคมของผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ซึ่งสมาลี คชเวช, 2554 ได้สรุปการดำเนินงานและหลักในการปฏิบัติในการช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่นำส่งกลับประเทศไทย ดังนี้ 1) ขั้นตอนก่อนการส่งตัวกลับ หมายถึงประเทศปลายทางให้

ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการช่วยเหลือเบื้องต้น เช่น การสัมภาษณ์ประสานการดำเนินงานคดี และ ส่งกลับประเทศต้นทางและประสานงานกับกรมการกงสุล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งตัวเหยื่อ กลับภูมิลำเนาเดิม ซึ่งในบทความนี้ประเทศปลายทางที่ให้ความช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย ได้แก่ สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ในประเทศเพื่อนบ้าน 2) ขั้นตอนการรับตัวผู้เสียหาย ทำอาภาศยาน เป็นการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรับตัวเหยื่อจากการค้ามนุษย์ ได้แก่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กองบังคับการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ (ปคม.) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น เพื่อดำเนินการผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมือง สัมภาษณ์ เหยื่อและพิจารณาให้การช่วยเหลือเบื้องต้น โดยเหยื่อนั้นมีทั้งกลับบ้านได้และกลับบ้านไม่ได้ หากตัว ผู้เสียหายไม่สามารถกลับบ้านได้นั้น อาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ จะมีนักสังคมสงเคราะห์จัดการหาที่พัก และประสานความช่วยเหลือจนผู้เสียหายสามารถกลับบ้านได้ 3) ขั้นตอนการวางแผนและการคืนสู่ สังคม เป็นการประสานงานหน่วยงานในระดับจังหวัดหรือภูมิลำเนาเดิมเพื่อติดตามการส่งกลับให้มี ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจนกว่าเหยื่อกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ตามปกติ และ 4) ขั้นตอนสุดท้าย เป็นการติดตามผลและเฝ้าระวังให้ความช่วยเหลือ โดยหน่วยงานในพื้นที่มีการณรงค์ตระหนักรู้ให้ ชุมชนและกลุ่มเสี่ยง ส่งเสริมศักยภาพบุคลากรโดยการอบรมให้ความรู้ และพัฒนาทักษะการทำงาน มี การแลกเปลี่ยนข่าวสารเพื่อป้องกันการถูกล่อลวง และร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนในการเสริมสร้าง ความรู้ให้แก่ผู้เสียหายเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ การย้ายถิ่นอย่างปลอดภัย และแหล่งข้อมูล การช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้เหยื่อสามารถอาศัยอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรของ สถานเอกอัครราชทูตไทย ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย จำนวน 5 คน โดยแบ่งเป็นตำแหน่งอัครราชทูตที่ปรึกษา 1 คน เจ้าหน้าที่ผู้ช่วยปฏิบัติงานกงสุล 2 คน และอาสาสมัครคนไทย 2 คน

2. เครื่องมือวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แนวทางการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่มีหน้าที่ช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย ควบคู่กับการ สังเกตการณ์ โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานการณ์การค้ามนุษย์ รายการผลการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ ของสถานเอกอัครราชทูตไทย ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

- การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่มีหน้าที่ช่วยเหลือ เหยื่อจากการค้ามนุษย์ของสถานเอกอัครราชทูตไทย จำนวน 5 คน ซึ่งแนวคำถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลผู้ สัมภาษณ์ ความคิดเห็นต่อกระบวนการการค้ามนุษย์ ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจาก

การข้ามนุษย์ ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อข้ามนุษย์ชาวไทย และข้อคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการข้ามนุษย์

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลตามเทคนิคสามเส้า โดยแยกเนื้อหาและจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเขียนบรรยายรายละเอียดการศึกษา และวิเคราะห์ตามหลักตรรกะโดยเปรียบเทียบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์จนได้ข้อสรุป

5. ผลการวิจัย

รายงานผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาและค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ รายการผลการช่วยเหลือเหยื่อข้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูต บันทึกข้อความ เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อ เพื่อนำมาอ้างอิง และศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อข้ามนุษย์ชาวไทย โดยมีรายละเอียดผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. **ความคิดเห็นต่อกระบวนการข้ามนุษย์** มองว่า การข้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านของไทยนั้นไม่ได้มีลักษณะเป็นขบวนการที่เป็นเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ และหลายกรณีมีความกำกวมที่จะเป็นการข้ามนุษย์ได้หรือไม่ เพราะเป็นการชักชวนผ่านเครือข่ายของคนรู้จัก และการชักชวนผ่านสื่อสารสังคมออนไลน์ด้วยคนไทยกันเอง ซึ่งชาวไทยเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้านมีทั้งสมัครใจและไม่สมัครใจ จึงเป็นเหตุกลายเป็นคนเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย และภายหลังตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ สาเหตุหลักของชาวไทยที่เดินทางไปทำงานยังประเทศเพื่อนบ้านเกิดจากมีความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง นโยบายที่ไม่รองรับกับการดำรงชีวิต ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ด้วยสาเหตุเช่นนี้ ชาวไทยจำเป็นต้องมีการอพยพย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาโอกาสการทำงาน และสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง เพื่อดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียมและอยู่รอดในสังคม ส่วนรูปแบบการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านที่พบเห็นจะมีวิธีการ คือ 1. มีการชักชวนมาค้าประเวณี โดยพักอาศัยอยู่ในโรงแรมที่แอบดำเนินกิจการเพื่อการค้าประเวณี 2. การชักชวนมาทำงานนวด ซึ่งอาจมีการค้าประเวณีแอบแฝง และ 3. การบังคับใช้แรงงานลูกเรือประมง เป็นต้น

2. **กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อข้ามนุษย์** กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อข้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูตฯ นั้น เมื่อได้รับแจ้งเหตุ สถานเอกอัครราชทูตฯ จะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะหน่วยงานด้านการปราบปรามการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อ หลังจากนั้น จะเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน โดยสถานเอกอัครราชทูตฯ มีบทบาทในการดำเนินติดตามคดี และอำนวยความสะดวกดำเนินการส่งตัวเหยื่อกลับประเทศไทย โดยลักษณะการช่วยเหลือเหยื่อข้ามนุษย์ชาวไทย มีขั้นตอนดังนี้ 1) กรณีหญิงไทยถูกหลอกไปค้าประเวณี หากสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้รับการร้องขอความช่วยเหลือจะดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละรัฐ เพื่อให้ความช่วยเหลือ

แก่หญิงไทยดังกล่าว เมื่อหญิงไทยได้รับความช่วยเหลือแล้วให้เดินทางไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านในการดำเนินคดี และหากเหยื่อประสงค์แจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดหาหรือผู้นำพาในกรณีการค้ามนุษย์ สถานเอกอัครราชทูตฯ จะอำนวยความสะดวกในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ให้เดินทางไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน หรือเหยื่อไม่ประสงค์แจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดหาหรือผู้นำพาในกรณีการค้ามนุษย์ สถานเอกอัครราชทูตฯ จะดำเนินการบันทึกการสัมภาษณ์เบื้องต้นสำหรับคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แล้วรายงานผลให้กระทรวงการต่างประเทศ กรมการกงสุล รับทราบ 2) กรณีแรงงานที่ถูกหลอกไปทำงาน หากสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้มีการรับแจ้งให้ช่วยเหลือ จะดำเนินการประสานงานหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในแต่ละรัฐ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อ แต่ต้องเป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน หากเมื่อพ้นคดีแล้ว สถานเอกอัครราชทูตฯ จะดำเนินการส่งตัวแรงงานกลับประเทศไทย และหากแรงงานขอให้ช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูตฯ จะจัดทำหนังสือสัญญาเยี่ยมและชดใช้เงินคืน และรายงานผลให้กับกระทรวงฯ รับทราบ 3) กรณีแรงงานลูกเรือประมง สถานเอกอัครราชทูตฯ จะดำเนินการพิสูจน์สัญชาติก่อน และหากพิสูจน์สัญชาติได้แล้วว่าลูกเรือประมงเป็นบุคคลสัญชาติไทย สถานเอกอัครราชทูตฯ จะดำเนินการออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity หรือ C.I) เพื่อส่งตัวกลับประเทศไทย แล้วรายงานผลให้กระทรวงฯ รับทราบ และหากลูกเรือประมงไทยขอความช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทย สถานเอกอัครราชทูตฯ จะดำเนินการแจ้งเจ้ากิจการหรือบริษัทเรือประมงรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการส่งตัวลูกเรือกลับประเทศไทย หากไม่สามารถติดตามเจ้าของกิจการหรือบริษัทเรือประมงได้ สถานเอกอัครราชทูตฯ จะจัดทำหนังสือสัญญาเยี่ยมและชดใช้เงินคืนให้ลูกเรือลงนาม แล้วรายงานให้กระทรวงฯ รับทราบ

ทั้งนี้ เหยื่อชาวไทยที่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดฐานการค้ามนุษย์ซึ่งต้องเป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน และเมื่อเหยื่อชาวไทยพ้นโทษแล้ว สถานเอกอัครราชทูตฯ จะดำเนินการส่งตัวเหยื่อชาวไทยกลับประเทศ โดยดำเนินการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละรัฐ เพื่อดำเนินการช่วยเหลือส่งกลับ ในกรณีเหยื่อชาวไทยหนังสือเดินทางหมดอายุหรือสูญหาย สถานเอกอัครราชทูตฯ ออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity หรือ C.I) เพื่อเดินทางกลับประเทศไทย และหากเหยื่อชาวไทยต้องการให้ช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศ สถานเอกอัครราชทูตฯ จะจัดทำหนังสือสัญญาเยี่ยมและชดใช้เงินคืน แล้วรายงานให้กระทรวงฯ รับทราบ

3. ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์

3.1 ปัญหาด้านผู้ปฏิบัติงาน จะพบปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ระยะเวลาเวลานาน ทำให้เหยื่อค้ามนุษย์ถูกกักกันไว้เป็นเวลานานในระยะเวลาสั้น โดยไม่สามารถเดินทางกลับไทยได้ สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงจำเป็นต้องเร่งติดตามคดีอย่างใกล้ชิด เพื่อดำเนินการส่งตัวเหยื่อกลับประเทศอย่างรวดเร็วที่สุด นอกจากนี้ สถานเอกอัครราชทูตฯ ไม่มีข้อมูลทางสถิติการเดินทางเข้าออกประเทศของชาวไทย และปัญหาอีกประการหนึ่งคือผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถเข้าไปช่วยเหลือเหยื่อได้ทันเวลาที่ เนื่องจากการสื่อสารระหว่างเหยื่อค้ามนุษย์ค่อนข้างยากกว่าจะ

ทราบตำแหน่งที่อยู่อาศัยของเหยื่อ เนื่องจากเหยื่อไม่ทราบตำแหน่ง หรือรู้จักสถานที่ในประเทศเพื่อนบ้าน จึงทำให้เกิดการล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือ

3.2 ปัญหาจากเหยื่อค้ำมนุษย์ เหยื่อไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง เนื่องจากกลัวตนเองมีความผิด ซึ่งส่วนใหญ่เหยื่อรู้อยู่แล้วว่าตนเองทำงานอะไรและผิดกฎหมายแต่เมื่อหลังจากการทำงานหรือรายได้ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวัง ก็จะทำตนเป็นเหยื่อและให้ข้อมูลที่บิดเบือนไม่ครบถ้วน ทั้งนี้ยังปกปิดข้อมูลเรื่องญาติ ครอบครัว หรือผู้ปฏิบัติงานดูแลเรื่องคดีตนเอง จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถประสานงาน หรือเข้าถึงได้ในทันที

3.3 ปัญหาด้านการประสานงาน ขึ้นอยู่แต่ละกรณี ซึ่งจะมีการดำเนินการช่วยเหลือแตกต่างกัน เพราะเจ้าหน้าที่ดูแลคดีแต่ละคดีนั้น ไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่คนเดียวกัน รวมทั้งระยะเวลาในการประสานงานมีความล่าช้า เนื่องจากกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ทางสถานเอกอัครราชทูตฯ ไม่สามารถก้าวข้ามได้ เพราะเป็นกระบวนการทางอำนาจของแต่ละประเทศ ส่งผลให้การช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยกลับประเทศเกิดการล่าช้า

3.4 ปัญหาเกี่ยวกับข้อมูล หลายครั้งจากการสัมภาษณ์เหยื่อ เหยื่อชาวไทยไม่ได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ให้ข้อมูลเพียงเล็กน้อย และบางครั้งมีการบิดเบือนข้อมูล เนื่องจากกลัวว่าตนเองมีความผิด เพราะรู้ว่าตนเองมาทำงานแบบผิดกฎหมาย หรือกลัวนายจ้างข่มขู่ กลัวความไม่ปลอดภัยหากต้องให้ข้อมูลตามความเป็นจริง จึงทำให้การช่วยเหลือมีความยากลำบากและล่าช้า

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากระบวนการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์

ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ต้องมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง อย่างต่อเนื่อง เพื่อความสะดวกในการประสานงาน และดำเนินส่งตัวเหยื่อการค้ำมนุษย์ชาวไทยกลับประเทศได้อย่างรวดเร็ว และปลอดภัย และควรให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการค้ำมนุษย์และการรับมือในการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์

แนวทางการป้องกันปัญหาการค้ำมนุษย์ ชาวไทยที่เดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน และอาจตกเป็นเหยื่อการค้ำมนุษย์อีกครั้ง ซึ่งจะเป็นลักษณะรูปแบบของ Repeated offender กลับจากประเทศเพื่อนบ้านไปแล้ว ก็จะแสวงหาโอกาสเดินทางไปทำงานในประเทศอื่นต่อไป เนื่องจากไม่มีทางเลือกมากนัก ดังนั้น จึงควรประสานงานรับส่งเหยื่อระหว่างสถานเอกอัครราชทูตฯ กับหน่วยงานในประเทศไทย เพื่อให้เหยื่อได้รับการฝึกอาชีพและสามารถหลุดพ้นจากวงจรการค้ำมนุษย์ และสามารถกลับไปใช้ชีวิตได้ตามปกติสุขในสังคม และควรปรับโครงสร้าง และนโยบายของรัฐให้ตอบโจทย์กับความต้องการของสาเหตุการค้ำมนุษย์ โดยให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ และตระหนักถึงความถูกต้องของศีลธรรม และจริยธรรม นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้แก่ชาวไทยที่ต้องการเดินทางไปทำงานต่างประเทศ ให้มีความตระหนักรู้ถึงภัยจากการค้ำมนุษย์ และอย่าหลงเชื่อคำชักชวน ควรมีการศึกษาก่อนการเดินทางไปประเทศต่าง ๆ

6. สรุปและการอภิปรายผลการวิจัย

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ของสถานเอกอัครราชทูต รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ความคิดเห็นต่อการค้ามนุษย์ การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่จะพบในรูปแบบของการค้าประเวณี และบังคับใช้แรงงาน ซึ่งชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านมีทั้งสมัครใจและไม่สมัครใจ ส่วนใหญ่เหยื่อรู้ตัวอยู่แล้วว่าตนมาทำงานอะไร แต่ภายหลังตกเป็นเหยื่อจากการถูกหลอกลวงเกี่ยวกับเอกสารการทำงาน หรือไม่ได้รับค่าจ้างตามที่ตกลงกันได้ สาเหตุหลักที่ทำให้ชาวไทยเดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากมีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ด้วยสาเหตุเช่นนี้ ชาวไทยจึงมีการอพยพย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาโอกาสการทำงาน และสร้างรายได้ที่ดีกว่าเดิม โดยผ่านการชักชวนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จากเพื่อน ญาติ พี่น้อง และคนรู้จัก เหยื่อค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านจะมีลักษณะเป็นการชักชวนมาค้าประเวณี โดยพักอาศัยอยู่ในโรงแรมที่แอบดำเนินกิจการเพื่อการค้าประเวณี การชักชวนมาทำงานนวด ซึ่งอาจมีการค้าประเวณีแอบแฝง และบังคับใช้แรงงานลูกเรือประมง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suhakam, (2020) เรื่องการค้ามนุษย์ กล่าวไว้ว่า การค้ามนุษย์ส่วนใหญ่จะเป็นการค้ามนุษย์ในรูปแบบของการค้าบริการทางเพศและบังคับใช้แรงงาน นอกจากนี้สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านนั้นยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohd Na'eim Ajis, Kamarulzaman Askandar & Saadon Awang, (2015) เรื่องการย้ายถิ่นระหว่างประเทศต่อการค้ามนุษย์ในมาเลเซีย กรณีศึกษาการอพยพเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยอธิบายว่า เหตุผลชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาประเทศมาเลเซีย นั้น เพราะมาเลเซียเป็นจุดปลายทางที่นิยมกันในกลุ่มแรงงานผู้อพยพ และเหตุผลทางเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองได้มากกว่าประเทศบ้านเกิด จึงเป็นสาเหตุของการตัดสินใจเดินทางมาประเทศมาเลเซีย เพื่อแสวงหาโอกาสการทำงานและสร้างรายได้ และตามรายงานการค้ามนุษย์คนไทยในมาเลเซียของคณะกรรมการสิทธิการเด็กเยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ สภาผู้แทนราษฎร, (2552) รายงานว่าชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์เกิดจากการชักชวนจากกลุ่มเพื่อน ญาติ คนรู้จัก ผ่านเครือข่ายออนไลน์ แนะนำให้มาทำงานเนื่องจากงานในมาเลเซียหรือประเทศเพื่อนบ้าน สามารถสร้างรายได้สูงกว่าประเทศไทยและยังเป็นงานสบาย ส่งผลให้มีการตัดสินใจมาทำงานตามคำชักชวน และคำแนะนำ ส่วนรูปแบบการค้ามนุษย์ที่ชาวไทยตกเป็นเหยื่อมักจะเป็นรูปแบบการมาทำงานร้านนวด แต่แอบแฝงการค้าประเวณี และการลักลอบขนยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งมีสาเหตุสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้ค้นพบ

2. กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ การช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูต พบว่า การช่วยเหลือเป็นเพียงการช่วยเหลือติดตามคดีและส่งตัวกลับประเทศไทยเท่านั้น เมื่อได้รับการพ้นโทษตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ

คือ เมื่อเหยื่อชาวไทยพ้นโทษ หรือศาลมีคำพิพากษาว่าเหยื่อนั้นไม่เข้าข่ายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จริง สถานเอกอัครราชทูตฯ จะดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ ดังนี้ 1. เหยื่อกรณีที่เป็นหญิงไทยถูกหลอกไปค้าประเวณี หากได้รับการร้องขอให้สถานเอกอัครราชทูตฯ แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละรัฐ ให้ความช่วยเหลือแก่หญิงไทยดังกล่าว ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน หากผู้ร้องประสงค์แจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดหาหรือผู้นำพาในกรณีการค้ามนุษย์ให้สถานเอกอัครราชทูตฯ อำนาจความสะดวกในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน หากแต่ผู้ร้องไม่ประสงค์แจ้งความดำเนินคดีกับผู้จัดหาหรือผู้นำพาในกรณีการค้ามนุษย์ให้สถานเอกอัครราชทูตฯ บันทึกการสัมภาษณ์เบื้องต้นสำหรับคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ตามแบบฟอร์มของกระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ แล้วรายงานผลให้กระทรวงฯ รับทราบ และดำเนินการส่งตัวเหยื่อกลับประเทศ 2. เหยื่อกรณีแรงงานไทยที่ถูกหลอกไปทำงาน หากได้รับการร้องขอให้สถานเอกอัครราชทูตฯ แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละรัฐ ให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน หากแรงงานขอให้ส่งตัวกลับประเทศไทย และให้สถานเอกอัครราชทูตฯ ติดต่อประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละรัฐ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน หากแรงงานขอให้ช่วยเหลือเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทยให้สถานเอกอัครราชทูตฯ จัดทำหนังสือสัญญาขอใช้เงินคืน แล้วรายงานผลให้กระทรวงฯ ทราบ และ 3. เหยื่อกรณีกลุ่มแรงงานลูกเรือประมง กรณีการพิสูจน์สัญชาติเพื่อออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity หรือ C.I) หากพิสูจน์ได้ว่าลูกเรือประมงเป็นบุคคลสัญชาติไทย ให้สถานเอกอัครราชทูตฯ ออกหนังสือสำคัญประจำตัว เพื่อส่งตัวกลับประเทศไทย แล้วรายงานผลให้กระทรวงฯ ทราบ และกรณีการส่งตัวลูกเรือประมงกลับประเทศไทย หากลูกเรือประมงไทยขอให้ช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศไทย ให้สถานเอกอัครราชทูตฯ แจ้งเจ้าของกิจการหรือบริษัทเรือประมงรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการส่งตัวลูกเรือกลับประเทศไทย หากไม่สามารถติดตามเจ้าของกิจการหรือบริษัทเรือประมงได้ ให้สถานเอกอัครราชทูตฯ จัดทำหนังสือสัญญาขอใช้เงินคืนให้ลูกเรือลงนาม แล้วรายงานให้กระทรวงฯ ทราบ ทั้งนี้ หากเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยได้รับพิจารณาพ้นโทษหรือไม่มีความผิดฐานการค้ามนุษย์ สถานเอกอัครราชทูตฯ จะดำเนินการส่งตัวกลับประเทศ หากเหยื่อชาวไทยหนังสือเดินทางหมดอายุหรือสูญหายให้สถานเอกอัครราชทูตฯ ออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity หรือ C.I.) หรือออกหนังสือเดินทางชั่วคราวเพื่อเดินทางกลับประเทศไทย ซึ่งผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยนั้น มีลักษณะตามที่ได้ศึกษาจากเอกสารประกอบการอบรมและสัมมนาอาสาสมัครคนไทยของสถานเอกอัครราชทูตไทย และมีความคล้ายคลึงกับงานของอมรพรรณ วงษ์เพชร, 2558 เรื่องกลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี และเรื่องแนวทางการพัฒนาการประสานงานส่งกลับของหญิงและเด็กไทยที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ส่งกลับจากต่างประเทศของสุมาลีนิ คชเวช, 2554 เรื่องของขั้นตอนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์

ผลจากการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูตในประเทศเพื่อนบ้านนั้น สถานเอกอัครราชทูตสามารถมีการช่วยเหลือส่งตัวกลับประเทศได้สำเร็จตามเป้าหมาย และพันธกิจของกรมการกงสุลที่มีสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่เป็นศูนย์กลางประสานงานการช่วยเหลือคุ้มครองคนไทยในต่างประเทศ ถ้าหากมองถึงผลสำเร็จในเชิงรูปธรรมถือว่าความช่วยเหลือยังไม่ประสบความสำเร็จมากนักในการแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ เนื่องจากเหยื่อบางรายที่ได้รับการช่วยเหลือยังกลับมาก่อทำความผิดซ้ำ

3. ปัญหาและอุปสรรคของกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อ การช่วยเหลือเหยื่อการค้ำมนุษย์ชาวไทย จากการสัมภาษณ์ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พบว่า ด้านผู้ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตมีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และกระบวนการทางกฎหมายมีความล่าช้า จึงทำให้ต้องกักกันตัวเหยื่อชาวไทยไว้เป็นพยานเป็นเวลานาน เจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตฯ จึงไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อส่งตัวกลับประเทศได้ทันที ด้านตัวเหยื่อชาวไทยไม่ประสงค์จะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง บ้างมีการบิดเบือนข้อมูล และไม่ยอมเอาผิดตัวการ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับนายจ้าง งานที่ตนเองทำ สถานที่ทำงาน ชื่อ นายจ้าง บางคนไม่ประสงค์จะให้แจ้งตนเป็นเหยื่อ เนื่องจากเกรงกลัวอันตรายต่อชีวิต บางคนขอร้องไม่ให้แจ้งเรื่องที่เกิดขึ้นกับครอบครัว หรือญาติที่ประเทศไทย แต่ต้องการความช่วยเหลือจากสถานเอกอัครราชทูตฯ โดยด่วน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถประสานดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ จึงทำให้เหยื่อชาวไทยต้องถูกกักตัวไว้ในบ้านพักฉุกเฉินเพื่อไว้เป็นพยานนานหลายเดือน และบางคนได้รับการช่วยเหลือส่งกลับไปแล้วแต่ยังกลับมาทำผิดซ้ำ เนื่องจากเหตุผลส่วนตัว เช่น ความยากจน เชื่อว่าทำงานในประเทศเพื่อนบ้านแม้เสี่ยงแต่ยังดีกว่าทำงานในประเทศไทย ซึ่งปัญหาเกิดจากการขาดความรู้ที่ถูกต้อง และไม่มีมีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ชาวไทยกลุ่มเสี่ยง ส่วนปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงาน พบว่า การประสานงานกับหน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้าน ในเรื่องการแจ้งข้อมูลการจับกุมเหยื่อชาวไทยให้กับสถานเอกอัครราชทูตฯ มีความล่าช้า อาจติดขัดด้วยข้อกฎหมาย เช่น ห้ามเปิดเผยข้อมูลนักโทษ ผู้ทำผิดเป็นเยาวชน อีกทั้ง กฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านนั้นให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของคดี ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ถึง 28 วัน ก่อนนำขึ้นศาล จึงเป็นอุปสรรคนอกเหนืออำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ และสุดท้ายปัญหาด้านข้อมูล เนื่องจากหลายครั้งจากการสัมภาษณ์เหยื่อชาวไทยไม่ได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง มีการบิดเบือนข้อมูล เนื่องจากกลัวความผิด เพราะรู้ว่าตนเองมาทำงานผิดกฎหมาย จากผลการวิจัยนั้นอุปสรรคและปัญหาการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์ชาวไทยมีลักษณะเช่นเดียวกันกับรายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่องปัญหาการคุ้มครองคนไทยในมาเลเซียและแนวทางแก้ไขของนายสมพงษ์ กางทอง, (2555)

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนากระบวนการช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์

ด้านเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของสถานเอกอัครราชทูตไทย ควรให้มีการจัดอบรมให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับภัยการค้ำมนุษย์ ในทุกระดับ ทั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน อาสาสมัครคนไทย และแรงงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้ ข้าราชการ

เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครคนไทย ควรมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง อย่างต่อเนื่อง เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการประสานงาน และดำเนินส่งตัวเหยื่อค้ำมนุษย์ชาวไทยกลับประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว และปลอดภัย

แนวทางกันป้องกัน รัฐบาลควรมีกลไกการติดตามเหยื่อที่ถูกส่งกลับ โดยการสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายในประเทศเพื่อป้องกันการกลับคืนสู่วงจรการค้ามนุษย์ โดยมีการฝึกอบรมให้ความรู้ ฝึกทักษะอาชีพ และหาตลาดแรงงานให้กับกลุ่มเสี่ยงได้มีงานทำ

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการช่วยเหลือเหยื่อค้ามนุษย์ควรมีการส่งเสริมการจัดอบรมเพื่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับภัยการค้ามนุษย์ทุกระดับ ให้แก่ทั้งเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง องค์กรภาครัฐ และเอกชน สังคม รวมทั้งกลุ่มประชาชน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ และเกิดกลไกที่สามารถช่วยขับเคลื่อนงานด้านการป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู กรณีการค้ามนุษย์ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

8. เอกสารอ้างอิง

กรมองค์การระหว่างประเทศ กองสังคม. (2558). การดำเนินงานด้านการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์. ค้นเมื่อ 18 ตุลาคม 2562, จาก: www.mfa.go.th/main/th/issues/9894-การค้ามนุษย์.html

คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ สภาผู้แทนราษฎร. (2552). การค้ามนุษย์คนไทยในมาเลเซีย. ค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2563, จาก: https://www.parliament.go.th/observation_asean/files/file_20180821181542_0.pdf

ชุติมา สมประสงค์. (2547). แนวทางการพัฒนาการประสานงานระหว่างองค์เพื่อช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริการและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แซน ลัทท์ พยู. (2552). กระบวนการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กจากประเทศไทยสู่ประเทศพม่า. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัชนิพร สุจริตภักดีกุล. (2552). แนวทางการพัฒนาวิธีการประสานงานการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- วงสา ไชยะวง. (2557). การคุ้มครองเด็กหญิงสาวซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จาก สปป. ลาว: ศึกษากรณีการเตรียมกระบวนการคืนสู่สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์. (2560). เอกสารประกอบการอบรมและสัมมนา เจ้าหน้าที่อาสาสมัครคนไทยในมาเลเซีย.
- สมพงษ์ กางทอง. (2555). รายงานการศึกษาส่วนบุคคลเรื่อง ปัญหาการคุ้มครองคนไทยในมาเลเซีย. กระทรวงการต่างประเทศ.
- สุนันทา พาเมล่า วอร์ด. (2562). การศึกษาเปรียบเทียบยุทธศาสตร์การต่อต้านการค้ามนุษย์ในจีน อินเดีย และสิงคโปร์. สถาบันความมั่นคงศึกษา สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ.
- สุมาลินี คชเวช. (2554). แนวทางการพัฒนาการประสานงานส่งกลับของหญิงและเด็กไทยที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ส่งกลับจากต่างประเทศ. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรพรรณ วงษ์เพชร. (2558). กลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์: กรณีศึกษา จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อรพรรณ แซ่เอี้ยว. (2561). การค้ามนุษย์ในประเทศสมาชิกอาเซียน พ.ศ. 2560 : สารานุกรมรัฐสังคมนิยมเวียดนาม. ฝ่ายอาเซียนและกิจการต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- อรรถพงษ์ พันธุ์รัตน์. (2560). รายงานการศึกษาส่วนบุคคลเรื่อง การทำงานอย่างผิดกฎหมายของคนไทยในมาเลเซีย: แนวทางการบริหารจัดการ. กระทรวงการต่างประเทศ.
- Mohd Na'eim Ajis, Kamarulzaman Askandar & Saadon Awang. (2015). International Migration and Human Trafficking in Malaysia: A Study on Illegal Immigrants. Retrieved September 23, 2019, from: https://padlet-uploads.storage.googleapis.com/30089919/ae3f16d41e77a1c7a4710ebb95d77e5c/HT_in_Msia_Illegal_Immig_Journal_2015.pdf
- Suhakam. (2014). TRAFFICKING IN WOMEN AND CHILDREN. Retrieved September 29, 2019, from: <http://www.suhakam.org.my/wpcontent/uploads/2013/12/Trafficking-in-women-and-children2004.pdf>
- Suhakam. (2020). Human Trafficking. Retrieved February 4, 2020, from: <https://www.suhakam.org.my/human-trafficking/>

Women's Aid Organisation (WAO). (2017). Human Trafficking in Malaysia: A Focus on Women and Children. Retrieved September 23, 2019, from: <https://wao.org.my/publications/human-trafficking-in-malaysia-a-focus-on-women-and-children/>

สัมภาษณ์

น.ส. พาตีเมห์ เจ้าหน้าที่ด้านกงสุล, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 ตุลาคม 2562.

น.ส. นารี อาสาสมัครคนไทย, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 13 ตุลาคม 2562.

น.ส. มาลา อาสาสมัครคนไทย, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 13 ตุลาคม 2562.

นายอับดุล เจ้าหน้าที่ด้านกงสุล, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 20 ตุลาคม 2562.

นายกฤษ อัครราชทูตที่ปรึกษา, สัมภาษณ์ ณ วันที่ 12 พฤศจิกายน 2562.

Translated Thai Reference

Amonpan Wongpet. (2016). **The Mechanism to Protect the Trafficking children and Women: A case Study of Pattani Province**. The Thesis of the Degree of Master of Arts in Social Development Administration Prince of Songkla University. [in Thai]

Attaphong Panrat. (2017). **Illegal Working of Thais in Malaysia: Management Guidelines**. Ministry of Foreign Affairs. [in Thai]

Chutima Somprasong (2004). **The Approaches to Develop Coordination among Organizations which Provide Assistance to Trafficking women and Children**. The Thesis of the Degree of Master of Social Work in Social Welfare Administration and Policy Department of Social Work Thammasat University. [in Thai]

Committee on Child, Youth, Women, Elderly and Disabled Affairs, House of Representatives. (2009). **Human Trafficking in Malaysia**. Retrieved February 5, 2020, from: <https://www.parliament.go.th> [in Thai]

International Organization (2558). **Anti-Human Trafficking**. Retrieved 18 October 2019, from: www.mfa.go.th/main/th/issues/9894-การค้ำมนุษย์.html [in Thai]

Orphan Sae-Eiw. (2018). **Trafficking in Persons 2017: Vietnam**. Office of the Council of State. [in Thai]

Ratchaniporn Sutjaritpakdeekun. (2009). **The Development Guideline on Assistance Coordination for Trafficking Victims**. The Minor Thesis of the

- Degree of Master of Social Work in Education Social Welfare Administration and Policy Department of Social Work Thammasat University. [in Thai]
- Royal Thai Embassy in Kuala Lumpur. (2017). **Documents for Training and Seminars for Thai Volunteer Staff in Malaysia.** [in Thai]
- San Latt Phyu. (2009). **Repatriation from Thailand to Myanmar of Trafficking children.** The Thesis of the Degree of Master of Arts Program in International Development Chulalongkorn University. [in Thai]
- Somphong Kangthong. (2012). **Problems of protection of Thai people in Malaysia.** Ministry of Foreign Affairs. [in Thai]
- Sumarinee Kachawech. (2011). **Coordination Development Trends on the Repatriation to the Country of Origin of Thai Women and Children who were Trafficking Victims.** The Minor Thesis of the Degree of Master of Social Work in Social Welfare Administration and Policy Department of Social Work Thammasat University. [in Thai]
- Sunantha Phamela Word. (2019). **Comparative study Anti Strategic human trafficking in China, India and Singapore.** Institute of Security Studies Office of the National Security Council.
- Vongsa Chayavong. (2014). **Protection of Trafficking Khmu Girls from Lao PDR: Cases of Pre-reintegration Process and Human Security in Thailand.** The THESIS of the Degree of Master of Arts Program in International Development Chulalongkorn University. [in Thai]

Interview

- Miss Naree (Thai Volunteer), Interview on October 13, 2019.
- Miss Mala (Thai Volunteer), Interview on October 13, 2019.
- Mr. Abdul (Officer), Interview on October 20, 2019.
- Miss Fatimah (Officer), Interview on October 20, 2019.
- Mr. Krit (Minister Counsellor), Interview on November 12, 2019.

ภาคผนวก ง

บทความตีพิมพ์วารสาร

Human Trafficking: Thais' Way of Life in Neighbouring Countries.*Kansinee Kaewpheng***Assoc. Prof. Dr. Wanchai Dhammasaccakarn*****Abstract**

This article aimed to study Thais' way of Life in neighbouring countries who are victims of human trafficking process. The study had been conducted by the phenomenological qualitative approach and applied in-depth interviews with eight Thai victims of human trafficking. In addition, the semi-structured interview was used with five persons who were staff of the Royal Thai Embassy helping victims of human trafficking. The data analysis used data processing, data categorizing, and relation scheme synthesizing. The results were that they were persuaded and deceived to work in neighboring Countries. They were also exploited by extorting travel fees. The victims traveled to neighboring countries illegally by various means such as holding a tourist visa but overstaying, and, smuggled without documents. The unwilling Thais victims were seduced and kidnapped by applying an anesthetic or drugs in food or beverages. They were delivered to their destination while intoxicated or unconscious. When the Thai victims arrived at the destination country, they were forced into sexual services and forced labor, after being threatened by the employer. Some were attacked and forced to work. Thais sex workers were exploited for prostitution. Some workers were forced to work as prostitutes without pay. Thais were further exploited by excess working hours and extra jobs without extra pay. Thai laborers who worked in the fishery business were threatened, abused, and cruelly forced to work without additional pay and rest; even when they were sick.

Key Words: Human Trafficking, Thais Way of Life, Thai victims and Neighbouring Countries

*Master of Arts Program in Human and Social Development Studies, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, E-mail: kkansinee20@yahoo.com

**Associate. Professor, Dr., Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, E-mail: Wanchai.m@psu.ac.th

Introduction

“**Human trafficking**” is an important phenomenon that occurs globally. It is an international human rights issue because human trafficking is an act of detriment to human dignity and value. This is the most serious violation of human rights. Moreover, the problem of human trafficking leads to other problems such as crime, drugs, illegal immigration, and prostitution.

Thailand is one of various countries around the world affected by human trafficking. Human trafficking results from complex social structures, including the changing economic conditions resulting in a lack of stability in society, community, and family. People must strive for security of their lives in order to survive in society. Therefore, people need to relocate in order to seek better jobs and incomes. In particular, human trafficking affects the disadvantaged, the poor, low income, and less socially advantaged people than those living in developed countries. Therefore, it is the impetus for humans to seek employment in a developed society. Therefore, people need to migrate to developed cities or countries. The human trafficking movement took

advantage of opportunities by bringing in prostitution, the use of illegal labor and exploiting the poor.

Neighbouring countries are an alternative for Thai immigrants to seek employment. Neighbouring countries are a popular destination of migrant workers for economic reasons or as a transit country because they are more developed than Thailand. This awareness is the cause of taking risks and seeking opportunities to work. This is combined with the belief that traveling to neighbouring countries will be more rewarding than working in Thailand. Therefore, Thais decide to choose neighbouring Countries as a means of migration to work without the facts and education to make informed decisions. They only consider that their income opportunities will be better than in Thailand. This results in Thais being victims of organized crime and human trafficking.

Therefore, this research paper aims to understand the life path of Thai people in neighbouring countries who have fallen victim to human trafficking. The participants are the victims of human trafficking themselves and staff of the Royal Thai Embassy, Kuala Lumpur, Malaysia who helped the victims. This article focuses on the life path of being a victim of human trafficking. It consists of characteristics of becoming a victim, travel route, behavior, and abuse after becoming a victim, description of life and escape from being a victim of human trafficking.

Research Objective

This article aims to study the life path of victims of human trafficking in neighbouring countries.

Literature Review

This study references the definition of human trafficking from the United Nations as defined in the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Human Trafficking in Persons Especially Women and Children in Article 3 attached to the United Nations Convention against Transnational Crime. The protocol was established as an organization in 2000 to review the master law on human trafficking appearing in the Emergency Decree, Section 6 of the amendment to the Anti-Human Trafficking Act B.E. 2551, 2019, which can be summarized as follows:

Term “**human trafficking**” the recruitment, transportation, transfer, harboring, or receipt of person by means of the threat or use of force or other forms of duress, of abduction, of deception, abuse of power or a position of vulnerability or of the giving or receiving of payments or benefits from children, women and men by purpose of prostitution, forced labor or services, slavery or any other form the person to be physically affected and the mind, whether that person consent or not consent.

This research article reports on the human trafficking process associated with migration from the country of origin into the country of destination, both in the form of legal and illegal immigration. In addition to this study, four main theoretical concepts were applied: 1) Migration Theory (Cited in Rungnapha Thepphap, 2007); Migration is the movement of individuals from their original residence to the new residence. Migration can be performed both internally and to international countries. Migration can be short-term or long-term. The factors that influence migration are economic, political, and social, including legal migration and illegal migration. Migrants may or may not have migration options because migration decisions are made by coercion or voluntarily. 2) Concepts of international migration (International Migration) is the movement of large populations across the border from their country of citizenship or

residence to another country to sustain life for a long time. Its purpose is to carry out activities that receive compensation. The universal principle determines that living in another place for a period of one year is considered migration (Suphang Chantawanich et al, 1998). In addition, the neoclassical economics group explained that humans decide to migrate for economic reasons. Therefore, the main factors that lead to human migration are higher wages and employment opportunities. Sociologists try to look at the phenomenon of international migration in a differently than economists. Economic considerations are only part of the migration system. It also includes social, cultural, legal, and international factors. In this study, the researcher focused on international migration. Kritaya Archavanichkul, (1997) discusses the causes of international migration as follows. It results from differences in the economic growth of the country, demographic structure, political conflict, environmental conditions, and resources that are different in each country. Human trafficking may be considered part of migration in which a group of people seeking to emigrate are exploited. Sometimes the victim is a voluntary migrant. In some situations, migration may not involve human trafficking. However, disadvantaged, migrants such as migrant workers, children, and women, are likely to become victims of human trafficking processes. 3) Victimology theory: the researcher can summarize the meaning as follows: Persons who suffer physical, mental, property loss, or loss of life and all the other consequences of the crime of the perpetrator are all victims. In this research, “victims” refer to Thai women who have been deceived for prostitution and fishing crews who were deceived for their labor. 4) The concept of human rights: Amnesty International states that Human rights are the fundamental rights and freedoms that belong to every single person. Human rights have some key qualities agreed to by the international community. Human rights cannot be

taken away from us. They are indivisible and interdependent. All rights must be respected because all rights are equal. Human rights can never be taken away, but they can sometimes be restricted, for example in the case of a person breaking the law or for national security reasons. These rights and freedoms are based on values like dignity, fairness, equality, respect, and independence. Human rights are not just abstract concepts. They are defined and protected by law. According to the Human Rights Commission and the Universal Declaration of Human Rights, human rights are fundamental rights that everyone has from birth. Right cannot be divided by gender, age, skin color, or position, because all human beings have the dignity of humanity, rights, liberties, and equality. Rights cannot be transferred to another person. Therefore, human trafficking is related to human rights violations. Human trafficking is a matter of depriving human liberty. It is a major problem facing the world. It is related to the exploitation and way of life of the people in society. Exploitation and human rights abuses cause physical and mental damage, loss of opportunity, and lack of safety and security of victims. Human trafficking was originally a method of coercion; now the victims of human trafficking come voluntarily. Human rights violations include being deceived to work without receiving actual income or deceived about the type of work.

Methodology

This research is a qualitative study of phenomenology. It is an individual analysis. There are two groups of respondents. The first is the main group of informants: Thais who are victims of human trafficking in neighbouring countries who were victims of human trafficking and rescued by staff at the Royal Thai Embassy, Kuala Lumpur. This group includes eight volunteers who agreed to provide insights. They included two females victims of trafficking (age 19 and 23), two female victims of prostitution (age

26 and 28), and two male fishing crew workers (35 and 39). One person died while waiting to be deported to Thailand. The other participants were two female forced labor cases (18 and 27). They were accused or convicted by a neighbouring countries law court of crimes related to human trafficking. The second group is the staff responsible for helping five Thai victims of human trafficking. They were aid workers at the Thai Embassy in Kuala Lumpur with two to five years' experience with human trafficking cases. The participants also included two Thai volunteers in a neighbouring countries with three to five years' work experience helping victims of trafficking.

In-depth interview guidelines were used as a tool for data collection. They consisted of (a) general information of the victims; (b) causes; (c) life path of the victim; (d) impact on physical and mental health, and (5) future plans. As The informants had two consecutive interviews. The interviews were recorded by notes and read to the informant to obtain their consent to use the information. The data was then analyzed. The reliability of the information was examined using the data triangulation method. The data was categorized and synthesized.

Findings

1. General Information of the Victim Thai victims of sex trafficking were voluntary and non-voluntary and 20 to 26 year old females. They had only six years of secondary education and worked in trade or farming or were unemployed. The Thai victims of forced labour or fishing crew were both male, female and child, aged 18-39, with a 6th grade education and employed in general employment and farming. Some were unemployed. Most of the Thai victims had never traveled to a foreign countries or neighbouring country. Some had worked previously in a neighbouring country. The victims had a family history of poverty, divorced or dead parents, disability, and family

debt problems. They were persuaded to work by the prospect of a higher income without studying the information or thinking twice about their decision. They wanted to have a job to support themselves and their families because of limited job opportunities and income in their area.

2. Thai Life Path of Falling Victims to Human Trafficking in Neighbouring Countries.

2.1 Characteristics of Being a Victim of Trafficking Most victims were persuaded by close people, friends, relatives, villagers, or Thai people who had worked in neighbouring countries. They were told by these people that they could have a good income without working hard. Involuntary victims were deceived and persuaded to work in entertainment venues (karaoke) and Thai massage (spas).

“I traveled to neighbouring countries to meet my boyfriend, but broke up with my boyfriend. After breaking up I don't know where to go. Therefore, I contacted Thai people in neighbouring countries by chat in Facebook for assistance. And he persuaded me to live with him. Then he kept me in the house from starvation, forced to take drugs and forced me to sell myself ” (Ms. On, interviewed on October 24, 2019)

“I was invited to work in a restaurant at Sungai Kolok. Because many people in the village come to work and said that the income was high. After coming to work at a restaurant at Sungai Kolok. I was also persuaded to work at a restaurant in a neighbouring country. But when I arrived the restaurant was not as persuaded but it's a massage parlor and secretly has prostitution. My employer will let me prostitute, but I won't and I want to go back to Thailand. The employer threatened to notify the police. So I have to prostitute.” (Nong Fai, interview on October 13, 2019).

Other victims were deceived and kidnapped to work as fishermen by various tactics. These included being offered higher wages than they received. (300 baht per day or 10,000 baht per month, which is higher than what is received in Thailand). Some received an offer to work for five months and receive a compensation of 100,000 baht. Some were drugged or poisoned. Some were drugged and woke up imprisoned on the boat. They were subsequently forced to work without pay. Agents preyed on their victims in places like Sanam Luang, Hua Lamphong, Mo Chit Bus Terminal or some karaoke shops in Songkhla, Samut Prakan, and Samut Sakhon.

“I met a strange man at Hua Lamphong Railway Station. He came over to talk and invited me to work on a fishing boat. And told me that the pay is high but have to live and work in the middle of the sea. At that time, I was looking for a job. Therefore agreed upon the invitation and get on the boat together with 4-5 people. When I got on the boat, I was taken by the captain of the boat and seized my passport. And forced to work and transfer me to other boats” (Mr. Su, interviewed on October 13, 2019).

“I took the train from Isan (Northeast of Thailand) to Hua Lamphong to find work in Bangkok. While walking to find a job, a stranger came to persuade me to go to work. So I agreed and followed the man. He invited me to eat and when I wake up again I found myself on a fishing boat in southern Thailand. And was forced to work unpaid and was also beaten physically abused for many years” (Mr. Ri, interview on October 13, 2019).

Thai victims who were legally brought into neighbouring countries were often led through legitimate channels by using documents to travel through legal immigration, but later breaking the law of neighbouring countries. Some overstayed.

They came on tourist visas without permission to work. Some victims were deceived or persuaded and imported illegally into a neighbouring country by land or sea.

2.2 Behavior and Abuse of Thai Victims Victims were tricked into sex work. They were often exploited by prostitution in the manner of being forced to sell sex services to guests who used the service in karaoke shops, pubs, and massage parlors in exchange for wages. Some people were forced into prostitution without pay. If the victim refused, they were beaten and physically attacked. Some people were tricked into using drugs by injecting methamphetamine into the body. In order for the victim to have a blur, unconsciousness, and sent to customers who used the service.

“I was invited to work at the pub. And then I was deceived by a deceived agent and locked up in a room. Then send me to prostitute in various hotels as customers want before leaving for work, the agent will force me to inject methamphetamine every time.” (Ms. Wan, interviewed on 24 October 2019)

“I was invited by a friend to work as a singer in the Ping Club pub and told me that the income was good. So I came to do it too, because my friends came to do it together. But I was forced into prostitution by a broker and went with a customer after singing. If I refuse, I was physically attacked by a broker to beat me for prostitution.” (Ms. Tukta, interviewed on 24 October 2019)

Victims who came to work in labor or as fishermen were often exploited for wages in the form of working overtime in the contract or doing other non-contractual work without receiving additional pay. Victims who were unwilling to work in fisheries were often subjected to tyrannical forced labor. They were physically intimidated, starved, and forced to work with no rest or while sick and without pay. Some people were sold from boat to boat, so they had no chance of getting off the boat for years.

Some were beaten and physically attacked, causing brain damage, communication problems, and lost memory. Thai victims are often deceived in connection with travel documents that subsequently make them illegal. This puts the victim in a disadvantaged position to the employer because they rely on their employers to hide from government officials seeking to arrest them. Often the employers withhold travel documents from their victims. Therefore, they did not dare to go out of the residence or work. Some were forced to use drugs and were imprisoned. “I was persuaded by an acquaintance to work as a nanny. I smuggled into the natural channel along the border. When I came to work, I was often beaten, starved, imprisoned by employers, keep your phone out of contact with family or outsiders and forced me to work all the time not to rest until I couldn't stand it, so I ran away from home while my boss was sleeping.” (Nong Ya, interviewed on 24 October 2019).

“I was tricked into working on a fishing boat in the south for 1-2 years. I have never landed back to Thailand. While working on the boat I was often beaten by captains, forced me to work 24 hours a day without rest. So I thought of escaping with the other crew but was caught and cut me with a knife and pouring fire oil on my body. I jumped into the water and swam ashore. After disembarking I was arrested by the government for illegal immigration. Because I don't have a work permit document.” (Mr. Ree, interviewed on October 13, 2019)

2.3 Breaking Free from Being a Victim of Human Trafficking

Thai victims were deceived into sex work in the form of prostitution. One victim escaped from the employer to get help from people in that area and was taken to the police for investigation and prosecution. If the case was related to human trafficking the court was requested to issue temporary protection or assistance to the victim to be

detained as a witness and sent to an emergency shelter according to the court order supervised under the Ministry of Women's Development and the Ministry of Social Welfare. The court will complete the investigation within 21 days and if the person is considered to be a victim of human trafficking, the court will consider extending the protection order for three months until the court finishes its deliberations. If the court decides that the person is not a victim of human trafficking, the court will then cancel the temporary protection order and the person will be transferred to the immigration department for further action to coordinate with government agencies of that country to carry out repatriation to the country of origin. Thai victims tricked into fishing or forced labor escape by swimming while the boat is at rest or near shore. Some victims escaped as the ship approached the port. They climbed the fence or escaped through the fence in the port area and escaped into the forest before traveling on foot to the city. After escaping, they were arrested by immigration authorities for illegal immigration because they had no travel document. They were taken into quarantine at an emergency shelter for further prosecution. Victims were taken to an emergency home pending court proceedings. The interior was divided into sections. Those in the care of an emergency home cannot leave, but have the freedom to participate in various activities as specified by the officials. These include watching movies, playing badminton, and read books or magazines. There is food that is of better quality than food in prisons or detention centers. Detained victims can call their relatives once a week, but visits are not allowed. The emergency home is located in an undisclosed area and have staff watching around the clock. Victims contemplated life after being repatriated to Thailand. They planned to return to normal lives and the same job even though the income was low. They thought life would not be as difficult as in the emergency home and they would return

to work and care for their families. They planned never to return to a neighbouring country.

Thai victims of human trafficking suffered the after-effects of physical and mental abuse. These included wounds from beatings, stabbing and oil burns. The mental damage included fear, paranoia, brain damage, communication problems, memory loss, and the effects of forced drug use. The abuse also led to death.

Conclusion and Discussion

The purpose of this research paper was to study the life path of Thai people in neighbouring countries who are victims of human trafficking.

1. Personal factors. The interview results revealed the causes of becoming victims of human trafficking. These included lack of education, family status, parental death or disability, socioeconomic conditions, lack of job opportunities, and social inequality. All these factors affect immigration to the city or abroad in search of job opportunities to generate higher income. Victims received referrals and solicitations from close people and lacked correct information or careful consideration before deciding to leave Thailand. This is consistent with the immigration theory that migration can be internal migration or international migration. The causes of migration are economic, political, and social factors and include legal and illegal migration. Migrants may or may not have the option to migrate. The decision to migrate was made by compulsion or voluntarily (Rungnapha Thephaphap, 2007). This is consistent with the reason why many the victims sought a better income in a neighbouring country to create a stable life. Some migrated voluntarily but later deceived, or some were forced to relocate. Thai migration is an international immigration to stay abroad for a long time to undertake paid or income-based activities. International migration is associated with

seeking better economic conditions. (Supang Chantavanich et al., (1998)). Apart from economic factors, migration is also fuelled by social, cultural, legal, and political factors. This is consistent with the research of Rungnapha Thephaphap, (2007) on The Human Trafficking Problem in Thailand: The State of Knowledge and Vilawan Limpanawanakul's research, (2004) on The Trafficking Processes of Girl Victims: A case Study of Ban Kred-Trakarn. Both studies address the causes of human trafficking victims due to personal, economic, social, and cultural factors. There is also research on International Migration and Human Trafficking in Neighbouring Countries: A Study on Illegal Immigrants of Mohd Na'eim Ajis; Illegal Immigration Case Study, Kamarulzaman Askandar & Saadon Awang, (2015). Human trafficking is part of migration. Malaysia is a popular destination for migrants because of its developed status and income opportunities.

Migration is considered a human lifestyle and is a right stated in the Universal Declaration of Human Rights that everyone is free to move. People have the right to leave and enter their country in order to have security in life and to be able to live to survive in society with equal opportunity.

2. The way of life of Thai people in neighbouring countries who are victims of human trafficking. It arises from the basic human needs to live well, eat well, be safe, and live a life of equality in which everyone has the right and freedom to choose life in order to survive in society. Those disadvantaged in education have no social bargaining power and are driven to seek employment in a prosperous society or country. As a result, people migrated to find work to care for themselves and their families. The consequences are that migrants fall prey to exploitation through prostitution and unfair or forced labour. The living conditions of Thai trafficking victims are among the most

serious violations of human rights concerning the degradation of human dignity and values causing damage to the victim both physically and mentally. The principle of human rights stated that everyone has the right not to violate anyone, can perform any action independently. Human trafficking is an affront to human equality, dignity and security of the person. In short, it is a human rights violation.

It was found that all Thai victims of human trafficking were victims of prostitution and forced labor, which is consistent with the Research of Suhakam, (2020) on human trafficking. Most trafficking in Malaysia is in the form of sex trafficking and forced labour. There is also a research report of the Malaysian Women's Assistance Organization (WAO), 2017. Malaysia is a popular destination for people from various countries. Due to the country's economic strength, Malaysia is a country where immigrants come to seek employment opportunities. Not all migrants are victims of human trafficking, but victims of human trafficking include refugees, asylum seekers, and stateless persons. As a result, these people are all at risk of human trafficking. The Malaysian Women's Aid Organization (WAO) also said that there is a group of people who misunderstand human trafficking. Some believe only women are victims of sex trafficking at the hands of men. However, many men are also victims who are deceived and tempted to work in industries such as construction, agriculture, manufacturing, service, and fisheries industries. Male and female trafficking are the subject of The Victimization of seaman through Human Trafficking: A Case Study of Male Victims in The Protection and Occupation Development Centre of Pathumthani Province, by Thantawan Kaewsom, (2010) and research on The Trafficking Processes of Girl Victims: A case Study of Ban Kred-Trakarn of Vilawan Limpanavanakul, (2004).

References

- Health Equity Initiatives. (2012). **Forced labor, Human Trafficking and Mental Health. The Experiences of Refugees and Asylum seekers in Neighbouring Countries.** (2nd ed.).
- Mohd Na'eim Ajis, Kamarulzaman Askandar & Saadon Awang. (2015). **International Migration and Human Trafficking in Neighbouring Countries: A Study on Illegal Immigrants.** Retrieved September 23, 2019, from: https://padlet-uploads.storage.googleapis.com/30089919/ae3f16d41e77a1c7a4710ebb95d77e5c/HT_in_Msia_Illegal_Immig_Journal_2015.pdf
- Suhakam. (2014). **TRAFFICKING IN WOMEN AND CHILDREN.** Retrieved September 29, 2019, from: <http://www.suhakam.org.my/wpcontent/uploads/2013/12/Trafficking-in-women-and-children2004.pdf>
- Suhakam. (2020). **Human Trafficking.** Retrieved February 4, 2020, from: <https://www.suhakam.org.my/human-trafficking/>
- Usman Mika'il Usm, Dr. Raja Noriza Raja Ariffin and Dr. Azmah Othman. (2017). **The Tripartite Trafficking.** Retrieved September 23, 2019 ,from: https://pdfs.semanticscholar.org/5872/f66ead50d914e3224c17e4c0d95034bdf8ae.pdf?_ga=2.67632465.1134617435.1575559304-376485476.1575559304
- Women's Aid Organisation (WAO). (2017). **Human Trafficking in Neighbouring Countries: A Focus on Women and Children.** Retrieved September 23, 2019,

from: [https://wao.org.my/publications/human-trafficking-in-Neighbouring Countries-a-focus-on-women-and-children/](https://wao.org.my/publications/human-trafficking-in-Neighbouring-Countries-a-focus-on-women-and-children/)

Translated Thai Reference

Kanokwan Uthongsap and Prathueng Chuaykliang. (2019, January – June). **Child Trafficking: A case Study of Child Trafficking from Myanmar Lao, and Cambodia**. Journal of Social Work. 27(1). 46-70. [in Thai]

Committee on Child, Youth, Women, Elderly and Disabled Affairs, House of Representatives. (2009). **Human Trafficking in Neighbouring Countries**.

Retrieved February 5, 2020, from:

https://www.parliament.go.th/observation_asean/files/file_20180821181542_0.pdf. [in Thai]

Thantawan Kaewsom. (2010). **The Victimization of seaman through Human Trafficking: A Case Study of Male Victims in The Protection and Occupation Development Centre of Pathumthani Province**. The Thesis of the Degree of Master of Arts Program in Sociology Department of Sociology and Anthropology Chulalongkorn University. [in Thai]

Pattakorn Sasanusuphin, Dusadee Ayuwat and Maneimai Thongyu. (2012, January – March). **Transnational Human Trafficking Processes in Thailand: Thailand is the Original Country**. KKU Research Journal. 12(1). 102 – 111. [in Thai]

Pattakorn Sasanusuphin (2011). **Transnational Human Trafficking Processes in Thailand**. The Thesis of the Degree of Doctor of Philosophy in Sociology Graduate School Khon Kaen University. [in Thai]

- Rattaphon Bangngeng. (2016). **The accessibility of human trafficking in the frontiers of Chiang Rai Province**. The Thesis of the Bachelor of Arts Program in Social Science for Development Chiang Rai Rajabhat University. [in Thai]
- Rungnapha Thapphap. (2007). **The Human Trafficking Problem in Thailand: The State of Knowledge**. Bangkok: Thammasat University. [in Thai]
- Vilawan Limpanawannakul (2004). **The Trafficking Processes of Girl Victims: A case Study of Ban Kred-Trakarn**. The Thesis of the Degree of Master of Arts Program in Social Work Department of Social Welfare Administration and Policy Thammasat University. [in Thai]
- Somphong Kangthong (2012). **Problems of protection of Thai people in Neighbouring Countries**. Ministry of Foreign Affairs. [in Thai]
- Attaphong Panrat. (2017). **Illegal Working of Thais in Neighbouring Countries: Management Guidelines**. Ministry of Foreign Affairs. [in Thai]

Interview

- Mr. Krit (Minister Counsellor), Interview on November 12, 2019.
- Mr. Abdul (Officer), Interview on October 20, 2019.
- Miss Fatimah (Officer), Interview on October 20, 2019.
- Miss Naree (Thai Volunteer), Interview on October 13, 2019.
- Miss Mala (Thai Volunteer), Interview on October 13, 2019.
- Nong Fai, Human Trafficking Victim, Interview on October 13, 2019.
- Miss Wan, Human Trafficking Victim, Interview on October 24, 2019.
- Miss Tukta, Human Trafficking Victim (Prostitution), Interview on October 24, 2019.
- Miss On, Human Trafficking Victim (Prostitution), Interview on October 24, 2019.

Mr. Ree, Human Trafficking Victim (Fishing Crew), Interview on October 13, 2019.

Mr. Su, Human Trafficking Victim (Fishing Crew), Interview on October 13, 2019.

Miss Ya, Human Trafficking Victim (Labor Force), Interview on October 24, 2019.

**กระบวนการส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้าน
สู่ประเทศภูมิลำเนา**
**Repatriation to the Country of Origin of Thai Trafficking Victims
from Neighbouring Countries.**

กานต์ลีนี แก้วเพ็ง *

Kansinee Kaewpheng

วันชัย ธรรมสังการ **

Wanchai Dhammasaccakarn

* นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Master of Arts Program in Human and Social Development Studies,

Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

** รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาสังคม วัฒนธรรม และการพัฒนามนุษย์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Associate. Professor, Dr.

Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

E-mail: kkansinee@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา “กระบวนการส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศภูมิลำเนา” ภายใต้บริบทการช่วยเหลือของสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้าน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย และ 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อส่งกลับประเทศ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ข้างต้น บทความนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการศึกษางานวิจัย บทความวิชาการ รายงานผลการช่วยเหลือส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์และปัญหาอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อส่งกลับประเทศของสถานเอกอัครราชทูต และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ มีการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางการสัมภาษณ์โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย จำนวน 8 คน รวมทั้งใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยกลับสู่ประเทศภูมิลำเนา จำนวน 5 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกข้อมูล จัดกลุ่มข้อมูล และสังเคราะห์แบบแผนความสัมพันธ์จนได้ข้อสรุป

ผลการศึกษาพบว่า เมื่อเหยื่อชาวไทยได้รับการฟื้นฟูแล้วจะมีกระบวนการส่งกลับประเทศภูมิลำเนา ดังนี้ 1. ขั้นตอนก่อนการส่งกลับ ซึ่งหน่วยงานที่ดำเนินการช่วยเหลือ ได้แก่ สถานเอกอัครราชทูต 2. ขั้นตอนการรับตัวผู้เสียหาย ณ ท่าอากาศยาน 3. ขั้นตอนการวางแผนและการคืนสู่

สังคม และ 4. ขั้นตอนการติดตามผลและเฝ้าระวังเพื่อให้ผู้เสียหายสามารถอาศัยอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข ส่วนปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือส่งกลับเหยื่อ พบว่า ปัญหาด้านผู้ปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ ปัญหาจากตัวเหยื่อ เหยื่อไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ปัญหาด้านการประสานงาน เกิดจากกระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านที่ต้องใช้ระยะเวลาดำเนินคดี และสุดท้ายปัญหาเกี่ยวกับข้อมูล เหยื่อมีการบิดเบือนข้อมูล เนื่องจากกลัวตนเองมีความผิด จึงส่งผลให้การช่วยเหลือส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์กลับประเทศไทยจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นไปด้วยความล่าช้ากว่า

คำสำคัญ: กระบวนการส่งกลับประเทศ; การค้ามนุษย์; เหยื่อชาวไทย; ประเทศภูมิลำเนา: ประเทศเพื่อนบ้าน

Abstract

This article to study Repatriation to the Country of Origin of Thai Trafficking Victims from Neighbouring Countries. The study had been conducted by the qualitative approach. The aims of this research articles were 1) to study the process of Repatriation to the Country of Origin of Thai Trafficking Victims and 2) to study the problems and obstacles of helping victims. This article uses data collection methods through research, academic articles, report on the results of helping victims of human trafficking of the Royal Thai Embassy and other documents related to helping victims of trafficking and the barriers to assistance. In addition, applied the in-depth interview with 8 of Thai traffickers Victims and the semi-structure interview was used with 5 persons who were involved in helping Thai trafficking victims return to their home country by selected by purposive sampling. Data analysis had been done by using the data processing, data categorizing, and the relation scheme synthesizing. The results of the study found that Thai victims who have been acquitted will have the process of repatriation to their domicile states as follows: The agencies that provide assistance are the embassy. 2. Procedures for picking up victims at the airport, 3. Planning and reintegration procedures, and 4. Follow-up and surveillance procedures so that the victims can live in the community and happily. And the problems and obstacles in helping victims found operator problem is the staff of the embassy is insufficient. Victim's problem is the victim did not cooperate with the authorities in providing truthful information. Coordination problems arise from the legal process of neighbouring countries that takes time to prosecute. And finally, the problem of information is the victim of misinformation because of the fear of being wrong. So, the embassy's assistance to Thai victims of human trafficking in neighbouring countries has been delayed before being able to help Thai people repatriate to their country of origin.

Keywords: Repatriation; Human trafficking; Thai Victims; the Country of Origin; Neighbouring Countries.

บทนำ

ปัญหาการค้ามนุษย์หรือการค้าทาสนั้นไม่ใช่เป็นปรากฏการณ์ใหม่แต่อย่างใด เพราะการค้ามนุษย์เป็นปัญหาหนึ่งที่ประชาคมโลกให้ความสนใจ ห่วงใย และมีการร่วมกันเร่งหามาตรการแก้ไข และป้องกัน เพราะถือว่าเป็นปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรงที่สุด ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โอกาสและอนาคต ความปลอดภัย และความมั่นคงของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ไร้สัญชาติ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคมต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ทั้งในระดับสากล ภูมิภาค และภายในประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงต้องสังคมและเศรษฐกิจของประเทศและบุคคล โดยอาจนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด การค้าประเวณี และการลักลอบเข้าเมือง เป็นต้น ปัญหาการค้ามนุษย์ถือเป็นปัญหาที่สังคมโลกและสังคมไทยต่างต้องเผชิญมาเป็นเวลานานกว่าพันปี ซึ่งแต่เดิมการค้ามนุษย์เป็นการบังคับใช้แรงงานทาสน การค้าทาสน และการค้าประเวณี (เรื่องฤทธิ์ ลือลา, 2560) แต่ปัจจุบัน คำว่า “ทาสน” ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปจากเดิม อาจเป็นเพราะยุคสมัยโลกาภิวัตน์และระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการค้าทาสนกลายเป็นสินค้าและปัจจัยการผลิตในเชิงอุตสาหกรรมต่าง ๆ จนกลายเป็น “กระบวนการค้ามนุษย์” แม้ว่าสังคมโลกจะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเพียงใด แต่การค้ามนุษย์ก็ยังคงมีเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องและแอบแฝงเข้ามาจากการพัฒนาและความเจริญเติบโตทางสังคม

สำหรับประเทศไทยถือเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการค้ามนุษย์ อันเกิดมาจากสาเหตุการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ก่อให้คนในสังคมขาดความมั่นคงทางด้านสังคม ชุมชน และครอบครัว ส่งผลให้มีการอพยพย้ายถิ่นฐานเดิมไปสู่ถิ่นที่อยู่ใหม่ เพื่อแสวงหาโอกาสความมั่นคงในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างเท่าเทียม และเสมอภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส และมีฐานะยากจน จึงส่งผลให้นักค้ามนุษย์ได้ใช้โอกาสนี้เข้ามาแสวงหาประโยชน์จากกลุ่มผู้อพยพ โดยการหลอกลวง บังคับ ข่มขู่ หรือด้วยความสมัครใจ โดยการนำมาค้าประเวณี การบังคับใช้แรงงาน การบังคับให้ขอทาน เพื่อนำไปแสวงหาผลประโยชน์ในทางผิดกฎหมาย และด้วยสถานการณ์การค้ามนุษย์ของประเทศไทยจากรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาประจำปี 2563 (Trafficking in Person (TIP) Report 2020) ระบุว่าประเทศไทยเป็นประเทศต้นทาง โดยมีการแสวงหาประโยชน์จากผู้อื่นทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ แต่ในขณะเดียวกันยังมีสถานะเป็นประเทศปลายทางที่มีการค้ามนุษย์จากต่างประเทศ และมีสถานะเป็นประเทศทางผ่านโดยใช้เป็นทางผ่านเพื่อส่งออกไปยังประเทศอื่น ด้วยเหตุนี้ประเทศไทยจึงเป็นประเทศทางผ่านที่ขบวนการค้ามนุษย์ได้นำผู้หญิง ผู้ชาย และเด็กที่เป็นเป้าหมายของการบังคับใช้แรงงานและการค้าประเวณีชาวไทยเพื่อนำไปค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้านเป็นจุดหมายปลายทางที่นิยมกันของกลุ่มแรงงานผู้อพยพ หรือด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้ชาวไทยมีการย้ายถิ่นฐาน

สาเหตุชาวไทยตัดสินใจเดินทางอพยพย้ายถิ่นฐานไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพราะต้องการแสวงหาโอกาสการทำงาน และสร้างรายได้ที่ดีกว่าในประเทศไทย ซึ่งในมุมมองของชาวไทยเชื่อว่าหนึ่งในประเทศเพื่อนบ้านมีการพัฒนามากกว่าประเทศไทย และเมื่อมีการรับรู้เช่นนี้จึงเป็นเป้าหมายในการเสี่ยงโชค และแสวงหาโอกาสเข้ามาทำงาน ผวนกับกระแสค่านิยมที่เชื่อว่าการเดินทางไปทำงานยังต่างประเทศนำมาซึ่งผลตอบแทนที่คุ้มค่ามากกว่าการทำงานในประเทศไทย (อรรถพงษ์ พันธุ์รัตน์, 2560) ซึ่งความรู้ที่ได้รับอาจขาดข้อเท็จจริง ขาดการศึกษาข้อมูลสำหรับประกอบการตัดสินใจ จนกลายเป็นช่องทางของผู้ฉกฉวยโอกาสโดยไม่สุจริตที่แอบแฝงมาจากกลุ่มอาชญากรรมต่าง ๆ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายกับชาวไทยที่เดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน และปัจจุบันยังพบว่ามีความเสี่ยงที่ชาวไทยถูกจับกุมจากการเดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้านเป็นจำนวนมาก และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง เหตุจากการเข้ามาทำงานผิดกฎหมาย การลักลอบเข้าเมือง การค้ายาเสพติด และการค้าประเวณี จากสถิติของสถานเอกอัครราชทูตไทยในประเทศเพื่อนบ้านที่ได้รับรายงานจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2561 – 2562 มีชาวไทยถูกจับกุมในคดีต่าง ๆ ประมาณ 1,654 คน (กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, 2563) ซึ่งได้แก่ คดียาเสพติด คดีค้าประเวณี คดีลักลอบเข้าเมือง และคดีทำงานผิดกฎหมาย และเฉพาะคดีการค้ามนุษย์จากรายงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2560 – 2561 มีชาวไทยถูกจับกุม ประมาณ 632 คน ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนค่อนข้างมากของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยที่เดินทางไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ เช่น เวียดนาม อินโดนีเซีย พม่า บังคลาเทศ เป็นต้น เมื่อเหยื่อชาวไทยพ้นโทษ สถานเอกอัครราชทูตจะดำเนินการช่วยเหลือส่งกลับประเทศไทย

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษากระบวนการส่งตัวกลับประเทศของเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อนำเหยื่อเหล่านั้นกลับสู่การใช้ชีวิตได้ตามปกติของสังคม และหลุดพ้นจากวงจรของขบวนการค้ามนุษย์ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคการช่วยเหลือส่งเหยื่อกลับประเทศเพื่อสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางาน พัฒนาบุคคล สำหรับการช่วยเหลือส่งเหยื่อการค้ามนุษย์กลับประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย
2. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยส่งกลับประเทศ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญงานวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากรของสถานเอกอัครราชทูตที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยจำนวน 5 คน และ 2) เหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยจำนวน 8 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยสร้างขึ้นและดัดแปลงมาจากแบบสัมภาษณ์เหยื่อค้ำมนุษย์ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และแบบสัมภาษณ์เรื่องกลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์ กรณีศึกษา จังหวัดปัตตานี ของ น.ส. อมรพรรณ วงษ์เพชร (พ.ศ. 2558) มาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอให้มหาวิทยาลัยออกหนังสืออนุญาต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงาน ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยแนะนำตัว บอกวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และประเด็นการสัมภาษณ์แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งการขออนุญาตบันทึกเสียง การสัมภาษณ์ทุกครั้ง ผู้วิจัยจะทำการบันทึกเสียง และจดบันทึกประเด็นจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลตามเทคนิคสามเส้า โดยแยกเนื้อหาและจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเขียนบรรยายรายละเอียดการศึกษา และวิเคราะห์ตามหลักตรรกะโดยเปรียบเทียบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์จนได้ข้อสรุป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ รายการผลการช่วยเหลือการส่งกลับเหยื่อค้ำมนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูต และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาอ้างอิง และศึกษาจากการสัมภาษณ์ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และบุคลากร รวมทั้งเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย โดยมีรายละเอียดผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้าน มองว่า การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านของไทยนั้นไม่ได้มีลักษณะเป็นขบวนการที่เป็นเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ แต่หลายกรณีมีความกำกวมที่จะเป็นการค้ามนุษย์ได้หรือไม่ เพราะเป็นการชักชวนผ่านเครือข่ายคนรู้จัก และผ่านสื่อสารออนไลน์คนไทยด้วยกันเอง ซึ่งชาวไทยเดินทางไปยังประเทศเพื่อนบ้านมีทั้งสมัครใจและไม่สมัครใจ จนกลายเป็นคนเข้าเมืองแบบผิดกฎหมาย และภายหลังตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ส่วนสาเหตุหลักของชาวไทยที่เดินทางไปทำงานยังประเทศเพื่อนบ้านนั้นเกิดจากมีความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เป็นต้น ด้วยสาเหตุเช่นนี้ ชาวไทยจึงต้องมีการอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงโอกาสการทำงาน และสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง เพื่อดำรงชีวิตได้อย่างเท่าเทียมและอยู่รอดในสังคม และรูปแบบการค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านที่พบเห็นจะมีวิธีการ คือ 1. การชักชวนมาค้าประเวณี โดยพักอาศัยอยู่ในโรงแรมที่แอบดำเนินกิจการเพื่อการค้าประเวณี 2. การชักชวนมาทำงานนวด ซึ่งอาจมีการค้าประเวณีแอบแฝง และ 3. การบังคับใช้แรงงานลูกเรือประมง เป็นต้น

2. กระบวนการช่วยเหลือส่งกลับประเทศ การช่วยเหลือเหยื่อค้ำมนุษย์ชาวไทย เมื่อได้รับแจ้งเหตุจะประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานด้านการปราบปรามการค้ามนุษย์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อให้ความช่วยเหลือ หลังจากนั้นจะเข้าสู่กระบวนการตามกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้าน โดยสถานเอกอัครราชทูตฯ จะมีบทบาทในการติดตามคดี และอำนวยความสะดวกดำเนินการส่งตัวกลับประเทศ ทั้งนี้ เมื่อเหยื่อชาวไทยได้รับการพ้นโทษแล้วสถานเอกอัครราชทูตฯ จะดำเนินการส่งตัวเหยื่อชาวไทยกลับประเทศ โดยดำเนินการติดต่อ

ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการช่วยเหลือส่งกลับ ในกรณีเหยื่อชาวไทยหนังสือเดินทางหมดอายุหรือสูญหาย จะออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity หรือ C.I) เพื่อเดินทางกลับประเทศไทย และหากเหยื่อชาวไทยต้องการให้ช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับประเทศ สถานเอกอัครราชทูตฯ จะจัดทำหนังสือสัญญาเยี่ยมและชดใช้เงินคืน โดยกระบวนการส่งกลับประเทศจะมีขั้นตอนดังนี้ 1. ขั้นตอนก่อนการส่งกลับเป็นการช่วยเหลือเบื้องต้นและสัมภาษณ์ พร้อมทั้งคัดแยกผู้เสียหาย ประสานการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดที่ปลายทาง และส่งกลับประเทศต้นทาง 2. ขั้นตอนการรับตัวผู้เสียหาย ณ ท่าอากาศยาน เป็นการประสานกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ (ปคม.) สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน IOM และ NGO ที่เกี่ยวข้อง รับตัวผู้เสียหาย เพื่อผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมือง โดยผู้เสียหายนั้นมีทั้งที่กลับบ้านได้และกลับบ้านไม่ได้ หากตัวผู้เสียหายไม่สามารถกลับบ้านได้นั้น อาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ จะมีนักสังคมสงเคราะห์จัดการหาที่พักและประสานความช่วยเหลือจนผู้เสียหายสามารถกลับบ้านได้ 3. ขั้นตอนการวางแผนและการคืนสู่สังคม ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นการประสานงานหน่วยงานในระดับจังหวัด เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประสานหน่วยงานในพื้นที่เพื่อติดตามการส่งกลับ และประสานงานให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ประเมินความต้องการของผู้เสียหาย และจัดทำแผนการคืนสู่สังคมของผู้เสียหาย 4. ขั้นตอนการติดตามผลและเฝ้าระวัง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะเป็นหน่วยงานระดับจังหวัดเป็นผู้ประสานงานต่อหน่วยงานระดับตำบล อำเภอ หมู่บ้าน ติดตามผลการให้ความช่วยเหลือ มีการรณรงค์ตระหนักรู้ให้ชุมชนและกลุ่มเสี่ยงเพื่อให้ผู้เสียหายสามารถอาศัยอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข

3. ปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือส่งเหยื่อกลับประเทศ

3.1 ปัญหาด้านผู้ปฏิบัติงาน จะพบปัญหาทางด้านกระบวนการทางกฎหมายของประเทศเพื่อนบ้านที่ใช้ระยะเวลาเวลานาน ทำให้เหยื่อค้ามนุษย์ถูกกักกันไว้เป็นเวลานาน สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงจำเป็นต้องเร่งติดตามคดีอย่างใกล้ชิด เพื่อดำเนินการส่งตัวกลับอย่างรวดเร็วที่สุด นอกจากนี้ ปัญหาเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ จึงทำให้เกิดการล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือเหยื่อส่งกลับประเทศไทย

3.2 ปัญหาจากเหยื่อการค้ามนุษย์ เหยื่อไม่ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลตามความเป็นจริง เนื่องจากกลัวตนเองมีความผิด ซึ่งส่วนใหญ่เหยื่อรู้อยู่แล้วว่าตนเองมาทำงานอะไรและผิดกฎหมาย แต่เมื่อหลังจากการทำงานหรือรายได้ไม่ได้เป็นไปตามที่คาดหวัง ก็จะอ้างตนเป็นเหยื่อและให้ข้อมูลที่บิดเบือนไม่ครบถ้วน ทั้งนี้ยังปกปิดข้อมูลเรื่องญาติ ครอบครัว หรือผู้ปฏิบัติงานดูแลเรื่องคดีตนเอง แต่ต้องการให้สถานเอกอัครราชทูตส่งตัวกลับประเทศไทย

3.3 ปัญหาด้านการประสานงาน มีการดำเนินการช่วยเหลือแตกต่างกัน เพราะเจ้าหน้าที่ดูแลคดีแต่ละคดีนั้นไม่ได้เป็นเจ้าหน้าที่คนเดียวกัน รวมทั้งระยะเวลาในการประสานงานมีความล่าช้าเนื่องจากกฎระเบียบต่าง ๆ สถานเอกอัครราชทูตฯ ไม่สามารถก้าวข้ามได้ เพราะเป็นกระบวนการทางอำนาจของแต่ละประเทศ ส่งผลให้การช่วยเหลือเหยื่อชาวไทยกลับประเทศเกิดการล่าช้า

การอภิปรายผล

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศภูมิลำเนา รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประเด็นการค้ามนุษย์ การค้ามนุษย์ในประเทศเพื่อนบ้านส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบค้าประเวณี และบังคับใช้แรงงาน ซึ่งเหยื่อชาวไทยมีทั้งสมัครใจและไม่สมัครใจ และส่วนใหญ่รู้ตัวอยู่แล้วว่าตนมาทำงานอะไร แต่ภายหลังตกเป็นเหยื่อจากการถูกหลอกลวง สาเหตุเกิดจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม ส่งผลให้ชาวไทยมีการอพยพย้ายถิ่นเพื่อแสวงหาโอกาสการทำงาน และสร้างรายได้ที่ดีกว่าเดิม โดยผ่านการชักชวนทางสื่อออนไลน์ จากเพื่อน ญาติ พี่น้อง และคนรู้จัก เหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านจะมีลักษณะเป็นการชักชวนมาค้าประเวณี โดยพักอาศัยอยู่ในโรงแรมที่แอบดำเนินกิจการเพื่อการค้าประเวณี การชักชวนมาทำงานนวด ซึ่งอาจมีการค้าประเวณีแอบแฝง และบังคับใช้แรงงานลูกเรือประมง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suhakam, (2020) เรื่องการค้ามนุษย์ กล่าวไว้ว่า การค้ามนุษย์ส่วนใหญ่จะเป็นการค้ามนุษย์ในรูปแบบของการค้าบริการทางเพศและบังคับใช้แรงงาน นอกจากนี้สาเหตุของการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยในประเทศเพื่อนบ้านนั้นยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohd Na'eim Ajis, Kamarulzaman Askandar & Saadon Awang, (2015) เรื่องการย้ายถิ่นระหว่างประเทศต่อการค้ามนุษย์ในมาเลเซีย กรณีศึกษาการอพยพเข้าเมืองผิดกฎหมาย โดยอธิบายว่า เหตุผลชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาประเทศมาเลเซีย นั้น เพราะมาเลเซียเป็นจุดปลายทางที่นิยมกันในกลุ่มแรงงานผู้อพยพ และเหตุผลทางเศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้ได้มากกว่าประเทศบ้านเกิด จึงเป็นสาเหตุสำคัญของการตัดสินใจเดินทางมาประเทศมาเลเซีย เพื่อแสวงหาโอกาสการทำงานและสร้างรายได้ และตามรายงานการค้ามนุษย์คนไทยในมาเลเซียของคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ สภาผู้แทนราษฎร, (2552) รายงานว่าชาวไทยที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์เกิดจากการชักชวนจากกลุ่มเพื่อน ญาติ คนรู้จัก ผ่านเครือข่ายออนไลน์ แนะนำให้มาทำงาน เนื่องจากงานในมาเลเซียหรือประเทศเพื่อนบ้าน สามารถสร้างรายได้สูงกว่าประเทศไทยและยังเป็นงานสบาย ส่งผลให้มีการตัดสินใจมาทำงานตามคำชักชวน และคำแนะนำ ส่วนรูปแบบการค้ามนุษย์ที่ชาวไทยตกเป็นเหยื่อมักจะเป็นรูปแบบการมาทำงานร้านนวด แต่แอบแฝงการค้าประเวณี และการลักลอบขนยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยเกี่ยวกับประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ที่ผู้วิจัยได้ค้นพบ

2. การช่วยเหลือส่งเหยื่อกลับประเทศ การช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยของสถานเอกอัครราชทูตเป็นเพียงการช่วยเหลือติดตามคดีและส่งตัวกลับประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ คือ เมื่อเหยื่อชาวไทยพ้นโทษ หรือศาลมีคำพิพากษาว่าเหยื่อนั้นไม่ได้เข้าข่ายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จริง สถานเอกอัครราชทูตฯ ดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยส่งกลับประเทศภูมิลำเนา ถ้าหากเหยื่อชาวไทยหนังสือเดินทางหมดอายุหรือสูญหายให้สถานเอกอัครราชทูตฯ จะออกหนังสือสำคัญประจำตัว (Certificate of Identity หรือ C.I.) หรือออกหนังสือเดินทางชั่วคราวเพื่อเดินทางกลับประเทศไทย ซึ่งผลการวิจัยเกี่ยวกับการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทยนั้น มีลักษณะตามที่ได้ศึกษาจากเอกสารประกอบการอบรมและสัมมนาอาสาสมัครคนไทยของสถานเอกอัครราชทูต และมีความคล้ายคลึงกับงานของอมรพรรณ วงษ์เพชร, 2558 เรื่อง

กลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี และเรื่องแนวทางการพัฒนาการประสานงานส่งกลับของหญิงและเด็กไทยที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ส่งกลับจากต่างประเทศของสุมาลีนี้ คชเวช, 2554 เรื่องของขั้นตอนการช่วยเหลือเหยื่อการค้ามนุษย์

3. ปัญหาและอุปสรรคของการช่วยเหลือเหยื่อส่งกลับประเทศ ด้านผู้ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ที่มีไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และกระบวนการทางกฎหมายมีความล่าช้า จึงไม่สามารถดำเนินการช่วยเหลือเหยื่อส่งกลับประเทศได้ทันที ด้านตัวเหยื่อ เหยื่อไม่ประสงค์จะให้ข้อมูลที่ถูกต้อง บ้างมีการปิดเบี่ยงข้อมูล เนื่องจากเกรงกลัวอันตรายต่อชีวิต บางคนขอร้องไม่ให้แจ้งเรื่องที่เกิดขึ้นกับครอบครัว หรือญาติที่ประเทศไทย แต่ต้องการความช่วยเหลือโดยด่วน จึงทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถประสานดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดได้ จึงทำให้เหยื่อต้องถูกกักตัวไว้ในบ้านพักฉุกเฉินเพื่อไว้เป็นพยานนานหลายเดือน และบางคนได้รับการช่วยเหลือส่งกลับไปแล้วแต่ยังกลับมาทำผิดซ้ำ เนื่องจากเหตุผลส่วนตัว เช่น ความยากจน เพราะเชื่อว่าทำงานในประเทศเพื่อนบ้านแม่เลี้ยงแต่ยังดีกว่าทำงานในประเทศไทย ซึ่งปัญหาเกิดจากการขาดความรู้ที่ถูกต้อง และไม่มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ชาวไทยกลุ่มเสี่ยง ปัญหาด้านการประสานงานกับหน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้านเกี่ยวกับการแจ้งข้อมูลการจับกุมเหยื่อให้กับสถานเอกอัครราชทูตล่าช้า อาจติดขัดด้วยข้อกฎหมาย เช่น ห้ามเปิดเผยข้อมูลนักโทษ ผู้ทำผิดเป็นเยาวชน อีกทั้ง กฎหมายในประเทศเพื่อนบ้านนั้นให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของคดี ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ถึง 28 วัน ก่อนนำขึ้นศาล จึงเป็นอุปสรรคนอกเหนืออำนาจหน้าที่เจ้าหน้าที่ของสถานเอกอัครราชทูตฯ และปัญหาด้านข้อมูล หลายครั้งจากการสัมภาษณ์เหยื่อไม่ได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง มีการปิดเบี่ยงข้อมูล เนื่องจากกลัวความผิด เพราะรู้ว่าตนเองมาทำงานผิดกฎหมาย ซึ่งจากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการช่วยเหลือเหยื่อส่งกลับประเทศไทยมีลักษณะเดียวกันกับ เรื่องปัญหาการคุ้มครองคนไทยในมาเลเซียและแนวทางแก้ไขของนายสมพงษ์ กางทอง, (2555) และเรื่องแนวทางการพัฒนาการประสานงานส่งกลับของหญิงและเด็กไทยที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ส่งกลับจากต่างประเทศของสุมาลีนี้ คชเวช,

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ด้านเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของสถานเอกอัครราชทูตควรให้มีการจัดอบรมให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับภัยการค้ามนุษย์ในทุกระดับ ทั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน อาสาสมัครคนไทย และแรงงาน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ และอาสาสมัครคนไทย ควรมีการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ตำรวจ อัยการ ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง อย่างต่อเนื่อง เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการประสานงาน และดำเนินส่งตัวเหยื่อค้ามนุษย์ชาวไทยกลับประเทศไทยได้อย่างรวดเร็ว และปลอดภัย แนวทางกันป้องกัน รัฐบาลควรมีกลไกการติดตามเหยื่อที่ถูกส่งกลับ โดยการสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายในประเทศเพื่อป้องกันการกลับคืนสู่วงจรการค้ามนุษย์ โดยมีการฝึกอบรมให้ความรู้ ฝึกทักษะอาชีพ และจัดหาตลาดแรงงานให้กับกลุ่มเสี่ยงได้มีงานทำ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากระบวนการต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ และเกิดกลไกที่สามารถช่วยขับเคลื่อนงานด้านการป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู กรณีการค้ามนุษย์ได้อย่างยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ สภาผู้แทนราษฎร. (2552). **การค้ามนุษย์คนไทยในมาเลเซีย**. ค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2563, จาก: https://www.parliament.go.th/observation_asean/files/file_20180821181542_0.pdf
- ชุติมา สมประสงค์. (2547). **แนวทางการพัฒนาการประสานงานระหว่างองค์กรเพื่อช่วยเหลือหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริการและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แซน ลัทท์ พยุ. (2552). **กระบวนการส่งกลับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่เป็นเด็กจากประเทศไทยสู่ประเทศพม่า**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วงสา ไชยะวง. (2557). **การคุ้มครองเด็กหญิงชาวขมุซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จาก สปป.ลาว: ศึกษากรณีการเตรียมกระบวนการคืนสู่สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์. (2560). **เอกสารประกอบการอบรมและสัมมนาเจ้าหน้าที่อาสาสมัครคนไทยในมาเลเซีย**.
- สมพงษ์ กางทอง. (2555). **รายงานการศึกษาส่วนบุคคลเรื่อง ปัญหาการคุ้มครองคนไทยในมาเลเซีย**. กระทรวงการต่างประเทศ.
- สุมาลีณี คชเวช. (2554). **แนวทางการพัฒนาการประสานงานส่งกลับของหญิงและเด็กไทยที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ที่ส่งกลับจากต่างประเทศ**. สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อมรพรรณ วงษ์เพชร. (2558). **กลไกการช่วยเหลือเด็กและหญิงจากการค้ามนุษย์: กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Mohd Na'eim Ajis, Kamarulzaman Askandar & Saadon Awang. (2015). *International Migration and Human Trafficking in Malaysia: A Study on Illegal Immigrants*. Retrieved September 23, 2019, from: https://padlet-uploads.storage.googleapis.com/30089919/ae3f16d41e77a1c7a4710ebb95d77e5c/HT_in_Msia_Illegal_Immig_Journal_2015.pdf
- Suhakam. (2014). *TRAFFICKING IN WOMEN AND CHILDREN*. Retrieved September 29, 2019, from: <http://www.suhakam.org.my/wpcontent/uploads/2013/12/Trafficking-in-women-and-children2004.pdf>

- Suhakam. (2020). Human Trafficking. Retrieved February 4, 2020, from:
<https://www.suhakam.org.my/human-trafficking/>
- Women's Aid Organisation (WAO). (2017). Human Trafficking in Malaysia: A Focus on Women and Children. Retrieved September 23, 2019, from:
<https://wao.org.my/publications/human-trafficking-in-malaysia-a-focus-on-women-and-children/>

สัมภาษณ์

- นายกฤษ. (2562, 12 พฤศจิกายน). เอกอัครราชทูตที่ปรึกษา, ที่ สถานเอกอัครราชทูต.
 นายอับดุล. (2462, 20 ตุลาคม). เจ้าหน้าที่ฝ่ายกงสุล, ที่ สถานเอกอัครราชทูต.
 น.ส. พาตีมะห์. (2462, 20 ตุลาคม). เจ้าหน้าที่ฝ่ายกงสุล, ที่ สถานเอกอัครราชทูต.
 น.ส. นารี. (2562, 13 ตุลาคม). อาสาสมัครคนไทย รัฐสเรมบัน, ที่ สเรมบัน.
 น.ส. มาลา. (2562, 13 ตุลาคม). อาสาสมัครคนไทย รัฐมะละกา, ที่ กัวลาลัมเปอร์.
 น้องฝ่าย, ลุงรี และนายสุ. (2562, 13 ตุลาคม).
 น.ส. วรณ, น.ส. ตักดา, น.ส. ออน, น้องยา และ น.ส. กะก๊ะ.(2563, 24 ตุลาคม).

Translated Thai Reference

- Committee on Child, Youth, Women, Elderly and Disabled Affairs, House of Representatives. (2009). **Human Trafficking in Malaysia**. Retrieved February 5, 2020, from: <https://www.parliament.go.th> [in Thai]
- Chutima Somprasong (2004). **The Approaches to Develop Coordination among Organizations which Provide Assistance to Trafficking women and Children**. The Thesis of the Degree of Master of Social Work in Social Welfare Administration and Policy Department of Social Work Thammasat University. [in Thai]
- San Latt Phyu. (2009). **Repatriation from Thailand to Myanmar of Trafficking children**. The Thesis of the Degree of Master of Arts Program in International Development Chulalongkorn University. [in Thai]
- Vongsa Chayavong. (2014). **Protection of Trafficking Khmu Girls from Lao PDR: Cases of Pre-reintegration Process and Human Security in Thailand**. The Thesis of the Degree of Master of Arts Program in International Development Chulalongkorn University. [in Thai]
- Royal Thai Embassy in Kuala Lumpur. (2017). **Documents for Training and Seminars for Thai Volunteer Staff in Malaysia**. [in Thai]
- Somphong Kangthong (2012). **Problems of protection of Thai people in Malaysia**. Ministry of Foreign Affairs. [in Thai]

Sumarinee Kachawech (2011). **Coordination Development Trends on the Repatriation to the Country of Origin of Thai Women and Children who were Trafficking Victims**. The Minor Thesis of the Degree of Master of Social Work in Social Welfare Administration and Policy Department of Social Work Thammasat University. [in Thai]

Amonpan Wongpet (2016). **The Mechanism to Protect the Trafficking children and Women: A case Study of Pattani Province**. The Thesis of the Degree of Master of Arts in Social Development Administration Prince of Songkla University. [in Thai]

Interview

Mr. Krit (Minister Counsellor), Interview on November 12, 2019.

Mr. Abdul (Officer), Interview on October 20, 2019.

Miss Fatimah (Officer), Interview on October 20, 2019.

Miss Naree (Thai Volunteer), Interview on October 13, 2019.

Miss Mala (Thai Volunteer), Interview on October 13, 2019.

Nong Fai, Mr. Ree and Mr. Su, Interview on October 13, 2019.

Miss Wan, Miss Tukta, Miss On, Miss Ya and Miss Khaka, Interview on October 24, 2019

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล นางสาวกานต์สินี แก้วเพ็ง
 รหัสประจำตัวนักศึกษา 6211121001
 วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2556

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

กานต์สินี แก้วเพ็ง และ วันชัย ธรรมสังการ. (2564). การค้ามนุษย์: กระบวนการช่วยเหลือเหยื่อของ
 รัฐไทยในประเทศเพื่อนบ้าน. การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 ระดับชาติ ครั้งที่ 1 วันที่ 9 กันยายน 2564 หน้า 264 – 282. คณะมนุษยศาสตร์และ
 สังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Kansinee Kaewpheng and Wanchai Dhammasaccakarn. (2022). Human Trafficking:
 Thais' Way of Life in Neighbouring Countries. Asia Social Issues Journal Walailak
 University.

กานต์สินี แก้วเพ็ง และ วันชัย ธรรมสังการ. (2565). กระบวนการส่งกลับเหยื่อการค้ามนุษย์ชาวไทย
 ในประเทศเพื่อนบ้านสู่ประเทศภูมิลำเนา. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 นครศรีธรรมราช.